

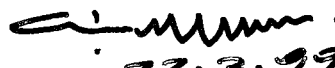
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARİHİ KENTLERDE TARİHİ PARK VE BAHÇELERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSTANBUL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şehir Plancısı Rahşan DEMİRKAYA
(502950607011)

83045

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 11 Ocak 1999
Tezin Savunulduğu Tarih : 4 Şubat 1999

Tez Danışmanı : **Prof.Dr. Nuran Zeren GÜLERSOY** 22.3.1999
Diğer Jüri Üyeleri **Prof.Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI** 22.3.1999
Prof.Dr. Cengiz GİRİTLİOĞLU 22.3.99

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANİTASYON MERKEZİ

ŞUBAT 1999

ÖNSÖZ

21. yüzyıla hazırlandığımız bugünlerde , kentsel alanlardaki sosyal ve fiziksel değişikliklerin getirdiği sorunlar ile insanların rekreasyon alanlarına olan ihtiyaçları artmıştır. İstanbul gibi büyük kentlerde rekreasyon ihtiyacının karşılanması için gerekli park ve bahçeler özellikle 19. Yüzyılın ikinci yarısından sonra, endüstrileşme, teknolojik gelişmeler ve ekonomik değişimlere bağlı olarak azalmaya ve hatta yok olmaya başlamıştır. Bu durum İstanbul’da yıllarca çok özel alanlar olan ve bir zamanlar padişahların ve ardından bütün bir şehir halkının rağbet ettiği tarihi park ve bahçeleri etkilemiştir. Bu çalışmada; yurt dışındaki tarihi kentlerde yer alan tarihi park ve bahçeler ile İstanbul’daki tarihi park ve bahçelerin tarihi süreç içindeki gelişimi incelenerek, günümüzde ne durumda oldukları, ne derece korundukları ve kullanıcıları saptanmaya çalışılmıştır.

Bu tez çalışmasının seçiminde ve her aşamasında yönlendirmeleri, konunun bir sistem içinde ele alınması ve sonuçlandırılmasında son derece yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Nuran Zeren Gülersoy’a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Çalışmanın tamamlanmasında her türlü desteğini eksik etmeyen aileme katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Rahşan DEMİRKAYA

Şubat, 1999

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÖZET	xii
SUMMARY	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	1
1.2. Araştırmanın Kapsamı	2
1.3. Araştırmanın Yöntemi	3
2. PARKIN TANIMI, PARK ANLAYIŞININ GELİŞİMİ VE TARİHİ	
KENTLERDEKİ TARİHİ PARKLARIN GELİŞİMİ	5
2.1. Parkın Tanımı ve Dünyadaki Park Anlayışının Gelişimi	5
2.1.1. Parkın Tanımı	5
2.1.2. Dünyadaki Park Anlayışının Gelişimi	7
2.2. Tarihi Kentlerdeki Parkların Gelişimi	10
2.2.1. İngiltere’de Park Anlayışının Gelişimi	10
2.2.1.1. Londra’nın tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi	13
Hyde Park	14
Kensington Bahçeleri	17
St. James Park	20
Regent’s Park	23
Richmond Park	27
2.2.2. Fransa’da Park Anlayışının Gelişimi	29
2.2.2.1. Paris’in tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi	31
Versailles Bahçeleri	32
Boulogne Korusu	35
Vincennes Korusu	38
Tuileries Bahçeleri	39
2.2.3. Avusturya’nın Park Anlayışının Gelişimi	41
2.2.3.1. Viyana’nın tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi	42
Belvedere Bahçeleri	43
Schönbrunn Bahçeleri	46

2.3.. Bölüm Sonucu	49
3. TÜRKİYEDEKİ PARK ANLAYIŞININ GELİŞİMİ VE İSTANBUL’UN TARİHİ PARK, BAHÇE VE KORULARININ TARİHSEL GELİŞİMİ	51
3.1. Türkiye’deki Park ve Bahçe Anlayışının Gelişimi	51
3.2. İstanbul’un Tarihi Park, Bahçe ve Korularının Tarihsel Gelişimi	53
3.2.1. Beylerbeyi Sarayı Bahçesi	54
3.2.2. Dolmabahçe Sarayı Bahçesi	56
3.2.3. Maçka Demokrasi Parkı	58
3.2.4. Abraham Paşa Korusu	59
3.2.5. Çubuklu Hıdiv Korusu	60
3.2.6. Büyük ve Küçük Çamlıca Koruları	61
3.2.7. Emirgan Korusu	64
3.2.8. Fethipaşa Korusu	65
3.2.9. Kağıthane Mesiresi	66
3.2.10. Küçüksu Çayırı	69
3.2.11. Millet Bahçesi (Parkı)	71
3.2.12. Topkapı Sarayı ve Gülhane Parkı	72
3.2.13. Yıldız Parkı	76
3.3. Bölüm Sonucu	76
4. İSTANBUL’UN TARİHİ PARKLARINDAN GÜLHANE VE YILDIZ PARKI’NIN TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE İNCELENMESİ VE BU ALANLARDA YAPILAN ANKET ÇALIŞMALARI İLE KULLANICILARIN DEMOGRAFİK YAPISININ VE GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	80
4.1. Gülhane Parkı	80
4.1.1. Bölge İçindeki Yeri ve Konumu	80
4.1.2. Parkın Önceki Kullanımı	82
4.1.3. Cumhuriyetten Sonraki Kullanımı	89
4.2. Yıldız Parkı	93
4.2.1. Bölge İçindeki Yeri ve Konumu	93
4.2.2. Parkın Önceki Kullanımı	93
4.2.3. Cumhuriyetten Sonraki Kullanımı	100
4.3. Gülhane ve Yıldız Parkları’nda Kullanıcı Görüşlerinin Değerlendirilmesi	103
4.3.1. Gülhane Parkı Kullanıcılarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi	103
4.3.1.1. Gülhane Parkı’na gelenlerin demografik yapısı	103
4.2.1.2. Kullanıcıların parkı kullanımı ile ilgili bilgiler	111

4.3.2. Yıldız Parkı Kullanıcılarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi	127
4.3.2.1. Yıldız Parkı'na gelenlerin demografik yapısı	127
4.3.2.2. Kullanıcıların parkı kullanımı ile ilgili bilgiler	135
4.4. Bölüm Sonucu	150
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	153
KAYNAKLAR	160
EKLER	164
Ek1 : Gülhane Parkı Anket Örneği	164
Ek 2 : Yıldız Parkı Anket Örneği	170
Ek 3 : İstanbul'daki Aktif ve Pasif Yeşil Alanların Listesi	176
ÖZGEÇMİŞ	185

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 4.1 : Cinsiyet.....	105
Tablo 4.2 : Yaş.....	105
Tablo 4.3 : Eğitim Durumu	106
Tablo 4.4 : Oturduğu Semt	107
Tablo 4.5 : Oturduğu Ev Tipi	108
Tablo 4.6 : Medeni Durumu	108
Tablo 4.7 : Çocuk Sayısı	109
Tablo 4.8 : Mesleği	109
Tablo 4.9 : Aylık Geliri.....	110
Tablo 4.10 : İstanbul'da Yaşama Süresi	110
Tablo 4.11 : Oturduğu Yere Yakın Çevredeki Parklar	111
Tablo 4.12 : Tercih Edilen Diğer Parklar	112
Tablo 4.13 : Tercih Nedeni.....	113
Tablo 4.14 : Kullanım Sıklığı	114
Tablo 4.15 : Gülhane Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği	115
Tablo 4.16 : Gülhane Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı.....	116
Tablo 4.17 : Hayvanat Bahçesi Hakkındaki Düşünceler.....	117
Tablo 4.18 : Gülhane Parkı'nın Kullanım Sıklığı.....	118
Tablo 4.19 : Parkın Kullanım Saatleri.....	119
Tablo 4.20 : Parkta Geçirilen Süre.....	120
Tablo 4.21 : Hafta İçi-Hafta Sonu	120
Tablo 4.22 : Parka Nasıl Ulaştığı.....	121
Tablo 4.23 : Parka Ulaşım Kolaylığı.....	122
Tablo 4.24 : Parka Kiminle Geldiği.....	123
Tablo 4.25 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği.....	124
Tablo 4.26 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakımın ve Temizliğinin Yeterliliği.....	125
Tablo 4.27 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu	126
Tablo 4.28 : Cinsiyet.....	129
Tablo 4.29 : Yaş.....	129
Tablo 4.30 : Eğitim Durumu	130
Tablo 4.31 : Oturduğu Semt	131
Tablo 4.32 : Oturduğu Ev Tipi	132
Tablo 4.33 : Medeni Durumu	132
Tablo 4.34 : Çocuk Sayısı	133
Tablo 4.35 : Mesleği	133
Tablo 4.36 : Aylık Geliri.....	134
Tablo 4.37 : İstanbul'da Yaşama Süresi	134

Tablo 4.38 : Oturulan Yere Yakın Çevredeki Parklar	135
Tablo 4.39 : Tercih Edilen Diğer Parklar	136
Tablo 4.40 : Tercih Nedeni.....	138
Tablo 4.41 : Kullanım Sıklığı.....	138
Tablo 4.42 : Yıldız Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği.....	139
Tablo 4.43 : Yıldız Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı.....	140
Tablo 4.44 : Yıldız Parkı'nın Kullanım Sıklığı.....	141
Tablo 4.45 :Parkın Kullanım Saatleri.....	142
Tablo 4.46 : Parkta Geçirilen Süre.....	143
Tablo 4.47 : Hafta İçi-Hafta Sonu	143
Tablo 4.48 : Parka Nasıl Ulaştığı.....	144
Tablo 4.49 : Parka Ulaşım Kolaylığı	145
Tablo 4.50 : Parka Kiminle Geldiği.....	146
Tablo 4.51 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği.....	147
Tablo 4.52:Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakımı ve Temizliğininin Yeterliliği	148
Tablo 4.53 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu	149

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1.: Yeşil alanlarıyla Londra Şehri (The Book of London).....	13
Şekil 2.2.: Kraliyet Parkları (http://www.wtt.com/royalon.htm)	14
Şekil 2.3.: Hyde Park (Akdoğan, 1984).....	14
Şekil 2.4.: Hyde Park'ta yeralan Serpentine Gölü ve sokuşları (http://www.great-britain.org/london.htm).....	16
Şekil 2.5.: Park'ta yeralan yeşil alan kullanımı (http://www.great-britain.Org/london.htm).....	17
Şekil 2.6.: Park'ta bulunan rekreasyon alanlarını gösteren bir tabela (http://www.great-britain.org/london.htm).....	17
Şekil 2.7.: Kensington Bahçeleri (Akdoğan, 1984).....	18
Şekil 2.8.: Bahçelerdeki yeşil alanlar ve burada oturan çocuklar (The Book of London)	19
Şekil 2.9.: St. James Park (Akdoğan, 1984)	20
Şekil 2.10. : St. James Park ile Buckingham Sarayı'nın yukardan görünüşü (The Book of London).....	22
Şekil 2.11.: St. James Park'ta baharın gelmesiyle birlikte canlanan çiçek sergilerinden bir görüntü (The Book of London).....	23
Şekil 2.12.: Regent's Park (Akdoğan, 1984)	23
Şekil 2.13.: Park'a ayrı bir güzellik veren çiçek alanları ve çiçeklerin arasındaki "Kurbağalı Çocuk Heykeli" (The Book of London).....	25
Şekil 2.14.: Park'ta yer alan Dünyanın ve Londra'nın en büyük hayvanat Bahçesi (The Book of London, 1982)	26
Şekil 2.15.: Hayvanat Bahçesinde yaşayan bazı hayvan türleri (The Book of London, 1982).....	26
Şekil 2.16.: Richmond Park (Akdoğan, 1984).....	27
Şekil 2.17.: Park'a doğal bir alan görünümü veren geyikler (The Parks of London)	28
Şekil 2.18.: Yeşil alanlarıyla Paris Şehri (Metropolis:Paris 2000, 1989).....	31
Şekil 2.19.: Paris Şehri ve Versailles Sarayı'nın konumu (MICHELİN).....	32
Şekil 2.20.: Versailles Bahçeleri (MICHELİN)	32
Şekil 2.21.: 1664 yılında Saray ve çevresi (Enge ve Schröer (1992)).....	33
Şekil 2.22.: Yılın belli zamanlarında çalıştırılan Apollo Fiskiyeleri (Enge ve Schröer (1992)).....	35
Şekil 2.23.: Boulogne Korusu (MICHELİN).....	35
Şekil 2.24.: Korunun önceki dönemlerine ait bir görünüm (http://www.great-britain.org/london.htm).....	36
Şekil 2.25.: Günümüzde korudan bir görünüm (http://www.paris-promotion.fr).....	37
Şekil 2.26.: Vincennes Korusu (MICHELİN)	38
Şekil 2.27.: Tuileries Bahçeleri (MICHELİN).....	39

Şekil 2.28.: Bahçelerin günümüzdeki durumundan bir görüntü (http://www.paris-promotion.fr).....	41
Şekil 2.29: Yeşil Alanlarıyla Viyana Şehri (Viyana Şehrine Ait Turistik Harita).....	42
Şekil 2.30.: Belvedere Bahçeleri (1/8000 ölçekli Viyana Şehrinin Planı).....	43
Şekil 2.31.: Bahçelere 18. yy'a ait bir kuşbakışı (Enge ve Schröer (1992)).....	44
Şekil 2.32: Heykellerle çevrelenmiş kaskadlı havuz (Enge ve Schröer (1992)).....	45
Şekil 2.33.: Aşağı Belvedere (Enge ve Schröer (1992)).....	45
Şekil 2.34.: Schönbrunn Bahçeleri (Viyana Şehrine Ait Turistik Harita)	46
Şekil 2.35.: Alanda Yeralan Hayvanat Bahçesi'nden bir görünüm (Viyana Şehrine Ait Turistik Harita).....	48
Şekil 2.36.: Parkta yer alan dikilitaş (http://W3.schönbrunn/schönbrunn/homepage.htm).....	48
Şekil 2.37.: 1883 yılından kalma çelik ve camdan yapılmış Palmiyelik (http://W3.schönbrunn/schönbrunn/homepage.htm).....	49
Şekil 3.1.: İstanbul'un tarihi park, bahçe ve korularının bölge içindeki yeri (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	53
Şekil 3.2.: Beylerbeyi Sarayı ve Bahçesi (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	54
Şekil 3.3.: Alanın bugünkü durumundan bir görünüm (İstanbul Ansiklopedisi cilt:2)	55
Şekil 3.4.: Dolmabahçe Sarayı ve Bahçesi (Yaltırık ve diğ. (1997))	56
Şekil 3.5.: Dolmabahçe Saray ve Bahçesi'nin yukardan görünümü (İst. Ans. Cilt:3)	57
Şekil 3.6.: Maçka Demokrasi Parkı Bahçesi (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	58
Şekil 3.7.: Abraham Paşa Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	59
Şekil 3.8.: Çubuklu Hidiv Korusu'na Boğaz'ın karşı sahilinden bir bakış (Yaltırık ve diğ. (1997))	61
Şekil 3.9.: Küçük Çamlıca Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	62
Şekil 3.10: Büyük Çamlıca Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	63
Şekil 3.11.: Emirgan Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	64
Şekil 3.12.: Kağıthane'de at oyununu gösteren Melling'in Gravürü (Arslan Necla, 1992).....	67
Şekil 3.13.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Proje (HİMAŞ,1998)	69
Şekil 3.14.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Proje (Yalçın Emiroğlu Mimarlık Dekorasyon ve İnşaat Ltd. Şti., 1998).....	71
Şekil 3.15.: Millet Parkı (Bahçesi) (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	72
Şekil 3.16.: Topkapı Sarayı ve Bahçeleri (İBŞB tarafından hazırlanan İstanbul CD'si)	73
Şekil 3.17.: Topkapı Sarayı I. Avlu,Melling'in Gravürü (Arslan Necla, 1992).	73
Şekil 3.18.: Topkapı Sarayı II. Avlu (Yaltırık ve diğ. (1997))	74
Şekil 3.19.: Topkapı Sarayı III. Avlu (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	75
Şekil 3.20.: Topkapı Sarayı IV. Avlu (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	75
Şekil 3.21.: Yıldız Parkı (İBŞB tarafından hazırlanan İstanbul CD'si).....	76
Şekil 4.1.: Tarihi Yarımada içinde Gülhane Parkı'nın yeri (yeşil boyalı alan) (ÜÇER, 1996).....	81
Şekil 4.2.: Gülhane Parkı (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	81
Şekil 4.3.: Parktaki tarihi bir anıt olan Gotlar Sütunu	82
Şekil 4.4.: Osmanlı Dönemine ait ve Tarihi yarımada'yı da içeren bir gravür (ÜÇER, 1996).....	83

Şekil 4.5: Osmanlı Döneminde Gülhane Parkı'nın Durum Planı (Gülhane Şefliği)..	86
Şekil 4.6: Alman Mavisi Adıyla Anılan ve 1913-1914 Yıllarındaki Durumunu Gösteren Harita (Atatürk Kitaplığı)	88
Şekil 4.7.: Gülhane Parkı'nın Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarındaki durum planı (Gülhane Şefliği).....	89
Şekil 4.8: Bugün bakımsız bir görünüme sahip olan hayvanat bahçesi	90
Şekil 4.9.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarafından Park İçin Yaptırılan En Son Plan (ÜÇER., 1996)	91
Şekil 4.10: Yazları oldukça yoğun bir talebe sahip olan Lunapark.....	92
Şekil 4.11.: Parkta bir tane bulunan çocuk oyun alanı	92
Şekil 4.12.: Yazın ziyaretçilerin yoğun olduğu zamanlarda parkın oldukça önemli bir alanını kaplayan yiyecek satış yerleri	92
Şekil 4.13.: Yıldız Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997))	93
Şekil 4.14.: Ahşap Çırağan Sarayı ve Arkasındaki Korusu (Yıldız Korusu) (Arslan Necla, 1992).....	95
Şekil 4.15.: Yıldız Parkı'nın II: Abdülhamid döneminde suni göl ve bugün olmayan ahşap asma köprüsü (Gülersoy, 1983)	97
Şekil 4.16.: IV. Murat'ın bir müddet hapis kaldığı Malta Köşkü (Gülersoy,1983)..	97
Şekil 4.17: Alman Mavisi Adıyla Anılan ve 1913-1914 Yıllarındaki Yıldız Parkı'nın Durumunu Gösteren Harita (Atatürk Kitaplığı).....	99
Şekil 4.18.: Duvarın arkasında, kuzey yönünde yer alan Şale Köşkü (Yaltırık ve diğ. (1997)).....	100
Şekil 4.19.: Parkta yer alan çadır köşkü ve önünde bulunan gölet.....	102
Şekil 4.20.: Parktaki havuzun restorasyondan sonraki hali	102
Şekil 4.21 : Cinsiyet	105
Şekil 4.22 : Yaş	105
Şekil 4.23 : Eğitim Durumu	106
Şekil 4.24 : Oturduğu Semt.....	107
Şekil 4.25 : Oturduğu Ev Tipi	108
Şekil 4.26 : Medeni Durumu.....	108
Şekil 4.27 : Çocuk Sayısı	109
Şekil 4.28 : Mesleği	109
Şekil 4.29 : Aylık Geliri.....	110
Şekil 4.30 : İstanbul'da Yaşama Süresi.....	110
Şekil 4.31 : Oturulan Yere Yakın Çevredeki Parklar	111
Şekil 4.32 : Tercih Nedeni	113
Şekil 4.33 : Kullanım Sıklığı.....	114
Şekil 4.34 : Gülhane Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği.....	115
Şekil 4.35 : Gülhane Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı	116
Şekil 4.36 : Hayvanat Bahçesi Hakkındaki Düşünceler	117
Şekil 4.37 : Gülhane Parkı'nın Kullanım Sıklığı	118
Şekil 4.38 : Parkın Kullanım Saatleri	119
Şekil 4.39 : Parkta Geçirilen Süre	120
Şekil 4.40 : Hafta İçi-Hafta Sonu	120
Şekil 4.41 : Parka Nasıl Ulaştığı	121
Şekil 4.42 : Parka Ulaşım Kolaylığı.....	122
Şekil 4.43 : Parka Kiminle Geldiği.....	123
Şekil 4.44: Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği.....	124

Şekil 4.45 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakımın ve Temizliğinin Yeterliliği	125
Şekil 4.46 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu.....	126
Şekil 4.47 : Cinsiyet	129
Şekil 4.48 : Yaş	129
Şekil 4.49 : Eğitim Durumu	130
Şekil 4.50 : Oturduğu Semt.....	131
Şekil 4.51 : Oturduğu Ev Tipi.....	132
Şekil 4.52 : Medeni Durumu.....	132
Şekil 4.53 : Çocuk Sayısı.....	133
Şekil 4.54 : Mesleği.....	133
Şekil 4.55 : Aylık Geliri.....	134
Şekil 4.56: İstanbul'da Yaşama Süresi.....	134
Şekil 4.57 : Oturulan Yere Yakın Çevredeki Parklar	135
Şekil 4.58 : Tercih Nedeni	138
Şekil 4.59 : Kullanım Sıklığı.....	138
Şekil 4.60 : Yıldız Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği.....	139
Şekil 4.61 : Yıldız Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı.....	140
Şekil 4.62 : Yıldız Parkı'nın Kullanım Sıklığı.....	141
Şekil 4.63 : Parkın Kullanım Saatleri	142
Şekil 4.64 : Parkta Geçirilen Süre	143
Şekil 4.65 : Hafta İçi-Hafta Sonu	143
Şekil 4.66 : Parka Nasıl Ulaştığı	144
Şekil 4.67 : Parka Ulaşım Kolaylığı.....	145
Şekil 4.68 : Parka Kiminle Geldiği.....	146
Şekil 4.69 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği.....	147
Şekil 4.70 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakım ve Temizliğinin Yeterliliği	148
Şekil 4.71 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu.....	149

TARİHİ KENTLERDE TARİHİ PARK VE BAHÇELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSTANBUL ÖRNEĞİ

ÖZET

Kentlerde, göçünde etkisiyle daha büyük boyutlara ulaşan hızlı nüfus artışı ve bunun getirdiği yoğun iskan alanları kentlerin yapısını değiştirmektedir. Kentsel alanlardaki değişimler şehrin hem sosyal yapısında hem de fiziksel yapısında olmaktadır ve bu da insan psikolojisi üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır. Bu nedenle İstanbul gibi büyük yerleşmelerde rekreasyon alanlarına ihtiyaç her geçen gün artarken bu alanların korunamayıp azalması ve yok olması sözkonusudur.

İstanbul için günümüze kadar birçok plan yapılmasına ve bu planlarda getirilen birçok öneriye rağmen yeşil alan kaybı engellenememiştir. Bu yüzden insanların rekreasyon ihtiyaçları karşılanamaz olmuştur. İstanbul önemli bir tarihi geçmişe sahip ; bu nedenle de birçok tarihi yapı ve alanları içeren bir şehirdir. Burada yeralan tarihi park ve bahçelerin de değişen sosyal ve fiziksel şartlardan etkilenmesi ve baskılara dayanamayıp değişime uğraması sözkonusudur.

Bu tezin amacı; bu tarihi yeşil alanların günümüze kadar ulaşırken nasıl bir değişimden geçtiği, bu değişimden ne kadar etkilendiği ve günümüzde nasıl kullanıldığının belirlenmesidir. Bu belirlenirken; dünyadaki İstanbul gibi büyük ve önemli şehirlerde de tarihi parkların çeşitli yüzyıllarda nasıl değiştiği ve günümüze kadar gelirken nasıl bir süreçten geçtiği ve bugün nasıl kullanıldığı araştırılacaktır. Böylece tarihi park ve bahçelerin değişik ülkelerde nasıl kullanıldığı ve günümüze ne şekilde ulaştığı irdelenecektir.

5 ana bölümden oluşan çalışmanın, amacı, kapsamı ve yönteminin belirtildiği birinci bölümün ardından, park kavramının tanımı ve dünyadaki park anlayışının gelişmesi, ilk park kavramının ortaya çıkmasından günümüze kadar gelişti anlatılmaktadır. Yine bu bölümde dünyadan örnek şehirler olarak tarihi bir kimliği olan , günümüzde de önemini sürdüren Londra, Paris ve Viyana şehirlerinin tarihi park ve bahçelerinden örnekler incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, İstanbul'un tarihi park, bahçe ve korularından Gülhane ve Yıldız Parkı ile beraber Beylerbeyi Sarayı Bahçesi, Dolmabahçe Sarayı Bahçesi, Maçka Demokrasi Parkı, Abraham Paşa Korusu, Çubuklu Hidiv Korusu , Emirgan Korusu , Fethipaşa Korusu , Büyük ve Küçük Çamlıca Korusu , Kağıthane Mesire alanı, Küçüksu çayırı ve halka açık ilk park olan Millet Parkı (bahçesi)'nın tarihsel gelişimi incelenmiştir.

Dördüncü bölümde bu tarihi parklardan Gülhane ve Yıldız Parkı'nın tarihi süreç içindeki gelişimi daha detaylı olarak anlatılmış ve bu alanlarda anket ve gözlem çalışmaları yapılarak günümüzde nasıl kullanıldığı, içindeki fonksiyonların neler olduğu ve günümüzde nasıl değiştiği ve bu alanların ne durumda olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın beşinci ve son bölümünde ise, tarihi parkların yer aldığı Londra, Paris ve Viyana gibi diğer şehirler ve İstanbul'daki tarihi park ve bahçeler için elde edilen kaynak bilgileri ışığında ve Yıldız ve Gülhane Parklarında yapılan inceleme ve anket çalışması sonuçlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda sonuçlar ve öneriler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Beş bölümden oluşan çalışmada izlenen yöntemde ;

İlk olarak, dünyada ilk parkların ortaya çıkışından günümüze kadar olan gelişimi değişik ülkeler ve şehirlerden tarihi park ve bahçe örneklerinin incelendiği bir kaynak araştırması yapılmıştır. Ayrıca yurt dışındaki parklarla ilgili bilgileri tamamlamak için bu ülkelerdeki çeşitli kuruluşlarla yazışmalar yapılmış ve İnternet ağından yararlanılmıştır.

Daha sonra ise, İstanbul'daki tarihi park, bahçe ve korularının geçmişteki kullanımları ve geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiği incelenmiştir. Bu araştırmanın ardından alan araştırmasının yapıldığı örnek alanlar olan İstanbul'un en eski parklarından Gülhane ve Yıldız Parklarının anket ve gözlem çalışmaları yapılmış, önemli fonksiyon alanlarının bugünkü durumlarını gösteren fotoğraflar çekilmiştir. Bu bölümde kullanılan yöntem ; Gülhane Parkı için 25 soruluk ve Yıldız Parkı için ise 24 soruluk iki adet anket föyü hazırlanarak, her park için 100 adet olmak üzere toplam 200 adet anket yapılmıştır. Anket soruları 2 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kullanıcıların demografik yapısını ortaya çıkarmaya yönelik sorular, ikinci bölümde ise İstanbul'daki hangi parkları ne sıklıkta kullandıkları ve anket çalışmalarının yapıldığı parklarla ilgili kullanıcı görüşlerini kapsamaktadır. Bu anketler araştırmacı tarafından parkın kullanıcıları ile yüz yüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Böylece ortaya çıkan sonuçlar grafik ve tablo çizilerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda ;

Londra, Paris ve Viyana'daki tarihi park ve bahçelerinin tarihi süreç içinde nasıl değiştiğine bakıldığında; bu alanların halka açıldıktan sonra da oldukça iyi korunduğu, sadece bazılarında bir iki çok küçük parçanın (bazı fiskiyeler gibi) yok olması dışında günümüze ulaştığı görülmektedir. Bugün pekçok olanaklara sahip olan ve özelliklerini koruyan bu tarihi park ve bahçeler yerli ve yabancı turistlerin de ilgi gösterdiği alanlardır. Bu ülkelerdeki halkın daha bilinçli olması tarihi park ve bahçelerin korunmasını kolaylaştırmaktadır. Bu şehirlerde halkın içinden çıkan kişilerin kurduğu gönüllü organizasyonlar bulunmaktadır. Bu ülkelerden özellikle İngiltere'de tarihi park ve bahçelerin korunması için bazı kurum ve kuruluşlar da yer almaktadır. Bunlar gönüllü organizasyonlar olup bu konuda hükümeti etkileyerek etkinliklerini göstermektedirler.

İstanbuldaki tarihi park ve bahçeler incelendiğinde; Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişahlar tarafından birçok park ve bahçeler yapılmıştır. Ancak zamanla

bu tarihi park, bahçe ve korular yeterince korunamamış ve bazıları tamamen ve bir bölümü de kısmen yokolmuştur. Günümüze kadar ulaşanların çoğu ise zaman içinde olumsuz yönde değişmiştir.

Üçüncü bölümde incelenen bu tarihi park, bahçe ve koruların günümüzdeki durumu irdelendiğinde; Geçmişte yerli ve yabancı gezginlerin hayranlıkla söz ettiği Kağıthane mesiresi ve Küçüksu çayırı 19. yy sonunda başlayan değişimden etkilenmiştir. 20. yy'da ise sanayinin gelişmesi, göç ve hızlı nüfus artışının getirdiği yoğun iskan ve gecekondu gibi olumsuzluklar nedeniyle yokolmuştur. Bugün bu tarihi alanların tekrar eski halini canlandırmak ve halkın kullanabileceği alanlar haline getirilmesi için Büyükşehir Belediyesi tarafından ihale yoluyla projeler hazırlanmaktadır. Önceleri şahıs malı olan ve 20.yy'da kamu tarafından ele geçirilen Abrahampaşa, Çubuklu, Fethipaşa, Emirgan, Büyük ve Küçük Çamlıca gibi içlerinde değerli ağaç ve çalıların bulunduğu bu tarihi korular bir dönem kendi haline bırakılmıştır. Fakat daha sonraları bazılarının içinde yer alan tarihi yapılar özellikle TURING (Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu) tarafından restore edilerek ve yeşil alanları da yeniden düzenlenerek halka açılmışlardır. Korulardan bazıları zamanla korunamamış örneğin Çubuklu korusunun güney yamaçları satılmış ve yapılaşmaya açılmıştır. Bir bölümü de bugün bakımsız kalmıştır. Yine tarihi bir park olan Millet parkı günümüzde iyi durumda değildir. İki tarafı trafiğe açık olan parkta yapılan bir düzenlemeyle alçak duvarlar yapılarak emniyeti sağlanmaya çalışılsa da özellikle gürültü kirliliği parkı olumsuz etkilemekte ve kullanımını zorlaştırmaktadır.

Araştırma alanı olan Gülhane ve Yıldız Parkı anket ve gözlem sonuçlarına göre;

Her iki parkında daha çok gençler tarafından kullanıldığı ve bunun en önemli nedeni de yakın çevredeki üniversitenin ve diğer okulların yer almasıdır. Kullanıcıların daha çok yakın çevreden ve ulaşımın kolay olduğu yerlerden geldiği belirlenmiştir. Her iki parkın yakınında yer alan vapur iskeleleri, bu alanlara Anadolu yakasından Üsküdar ve Kadıköy gibi deniz ulaşımı olan ilçelerden gelenlerin önemli bir sayıda olmasına neden olmaktadır. Yıldız Parkı'na gelenlerin Gülhane Parkı'na göre daha yüksek gelir seviyesine sahip olduğu ve yine Yıldız Parkı kullanıcılarının buranın tarihi kimliğini daha çok hissettikleri ve buraya gelmelerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız Parkı'na gelme sebeplerinin tarihi kimliği yanında, bu yerin muazzam yeşilliği sayesinde doğa ile içiçe olma, ulaşımının kolay olması ile TURING tarafından restore edilerek halkın kullanımına sunulan Malta Köşkü'nde yemek için olduğu belirlenmiştir. Gülhane Parkı ise, büyük oranda buradaki aktivitelerden olan şenlikler, lunapark ve en önemlisi de Hayvanat bahçesini görmek isteyenler tarafından tercih edilmektedir. Gülhane Parkı'na gelenlerin buraya gelme sebeplerinden biri olan tarihi kimliğinin etkisi Yıldız Parkı'ndan daha fazladır. Gülhane Parkı'nda yer alan ve özellikle pekçok kişiyi buraya çeken Hayvanat bahçesi günümüzde çok bakımsız ve yetersiz durumdadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla Florya'da hayvanat bahçesi projesi hazırlanmıştır. Gülhane Parkı'ndaki hayvanat bahçesinin de buraya taşınması düşünülmektedir. Yazları çok yoğun bir kullanıma sahip olan Gülhane'de, ana yürüyüş aksı boyunca her iki tarafında yer alan yiyecek satış yerleriyle dolmaktadır. Giriş ücretli olan parktaki donatım elemanları kullanıcılar tarafından hem bakım hemde sayı açısından genellikle orta ve iyi olarak değerlendirilmiştir.

Yıldız Parkı'nda bulunan donatım elemanları ise, yeşil alanlar ve yürüyüş alanları çok iyi diğerleri de iyi ve orta olarak değerlendirilmiştir.

Oldukça uzun bir tarihi süreçten geçen bu iki parkta bugün zaman içinde kazandıkları yeni ve değişik fonksiyonlarla işlevlerini devam ettirmektedir. Yıldız Parkı içindeki alanların yeniden düzenlenmesi ve tarihi yapıların restora edilmesi nedeniyle Gülhane Parkı'na göre daha iyi durumdadır. Geçmişten günümüze kadar meydana gelen değişikliklere baktığımızda Gülhane Parkı'nın Yıldız'a oranla daha fazla değiştiği ve bazı özelliklerini yitirdiği gözlenmiştir.

Gülhane Parkı Osmanlı döneminde hasbahçe gibi bahçelere sahip olan çiçeklerle çevrili ve içinde tarihi köşk ve kasırların yer aldığı çok güzel bir alandı. Fakat zamanla iyi kullanılamayan park büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır. Burada bulunan bahçeler günümüzde bulunmamaktadır. Sarayburnu tarafında oldukça güzel bir manzaraya sahip olan park günümüzde yaz aylarında oldukça rağbet edilmektedir. Yıldız Parkı konumu ve özellikleri bakımından halkın yaz aylarında gezdiği bir rekreasyon alanıdır. TÜRING'in çalışmaları ile bugün daha iyi durumda olan park doğası ilede ilgi çekmektedir. Yıldız Parkı'nda yer alan tarihi Malta köşkü yemek için buraya gelenlere nezih bir ortam sunmaktadır. Ayrıca parkta yer alan Çadır köşkü, kır kahveleri, oturma yerleri ve dinlenme alanları da kullanıcılara hizmet eden diğer alanlardır. Bu alanların genel olarak yeşil alanlarla uyum içinde olduğu gözlenmiştir.

İstanbul içinde bulunan müze, tiyatro vb. gibi kültürel özellikleriyle nasıl önemli bir kültür merkezi ise, tarihi yapıları ve alanları ile de tarihi bir şehir olmaktadır. İstanbul'daki tarihi park ve bahçeler korunamayıp yokolursa bu durum kentin tarihi kimliğini zedeler. Ayrıca bu alanlar halkın rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayamaz bir hale gelir ve şehre verdiği güzellikte yok olur.

THE EVALUATION OF HISTORICAL PARKS AND GARDENS SITUATED IN HISTORICAL CITIES AND CASE STUDY OF İSTANBUL

SUMMARY

The population explosion in the cities due to immigration and the resultant intense settlement areas have changed the urban structure. The transformations in the urban areas take place both in the social and physical structure of the city and this condition has negative implications on human psychology. In the metropolitan settlements like İstanbul, the need for recreational areas is being felt more and more and the number of such areas is getting shrunk owing to the lack of protection.

In spite of many city planning made for İstanbul and numerous suggestions proposed, the decrease in the number of green areas has not been prevented so far and the inhabitants' needs for recreational facilities are getting more difficult to be met. The importance of İstanbul having a profound historical background originates from the fact that it was made capital city for some empires in different eras and in these eras, it served as the inhabitation place for many monarchs and sultans. Therefore, many historical buildings and sites have been handed down to our age. Some parks and gardens are a part of this heritage and being unable to resist the pressures, these historical parks and gardens have inevitably been affected by the changing social and physical conditions.

The aim of this thesis is to determine what kind of changes these green areas have undergone through time and how these changes have affected them until today and how they are used now. While doing this, we will also study how important historical parks situated within important metropolises have changed, what phases they have gone through, and how they are used today. In this way, we will discuss how historical parks and gardens are used in different countries, and how they have reached to the present time.

Following the first part in which the goal, scope and method of the study composed of 5 main parts have been specified, the definition of park concept, the development of park understanding throughout the world and the process from the emergence of first park concept until today have been given. Also handled in this part are the examples of historical parks and gardens of the cities such as London, Paris and Vienna which keep their importance today by the merit of historical identities they have as model cities of the world.

In the third part of the study, the historical development of Beylerbeyi Palace Garden, Dolmabahçe Palace Garden, Maçka Democracy Park, Abraham Pasha Meadow, Çubuklu Hidiv Meadow, Emirgan Meadow, Fethipaşa Meadow, Large and

Small Çamlıca Meadows, Kağıthane Recreational area, Küçüksu Grassland and Millet Park (garden) - the first park opened to public - have been examined as historical parks, gardens and meadows of İstanbul in association with Gülhane and Yıldız Parks.

In the fourth part, the development of Gülhane and Yıldız Parks during the historical process have been told in detail and it has been evaluated that how they are used today and what functions they serve and what changes they have gone through and the present conditions of said Parks in result of questionnaires and observations conducted on these areas.

In the fifth and final part of the study, the results and proposals have been set forth under the light of source information obtained for historical parks and gardens in other cities such as London, Paris and Vienna where historical parks are situated, and also in İstanbul in line with information which has been obtained from the results of examinations and questionnaires carried out in Yıldız and Gülhane Parks.

In the study which comprises five parts;

firstly a source investigation has been made to examine the examples of historical parks and gardens situated in various countries and cities with different histories of development from the emergence of first parks up to now. Moreover some correspondence has been exchanged with various institutes of such countries in order to complete the information pertaining to the parks located abroad and Internet has been used therefor.

Then the usage of historical parks, gardens and meadows of İstanbul in the past and how a transformation they have gone through from the past until today have been examined. Following this examination, some questionnaire and observation studies have been conducted on oldest Gülhane and Yıldız Parks which are model areas of İstanbul for any research and photos were taken to show the present condition of substantial function areas within these parks. The method used in this part was to prepare two questionnaire sheets containing 25 questions for Gülhane Park and 24 questions for Yıldız Park and to make interviews in order to get answers to totally 200 questionnaire sheets, 100 sheets for each park. The questions taking part in the questionnaire sheets was composed of two sections. The first section contained questions aiming to reveal the demographic structure of visitors and the second section covered visited parks and the visit frequency and views of visitors on the parks pertinent to the questionnaire study. The answers to these questionnaires have been taken from visitors by the investigator through interviews held face to face. So obtained results have been considered and construed by drawing graphs and tables.

In conclusion of this study;

As the transformation process of examined historical parks of London, Paris and Vienna in time was handled, it has been apparent that these areas have been well protected even after opening to public and reached today if we except a few small parts (like some fountain jets). These historical parks and gardens which have many facilities today in addition to the preservation of their properties, are subject to extensive interest paid by both native and foreign tourists. More conscious nature of common public in these countries facilitates the protection of historical areas. There

are volunteer organizations established by persons who emerge from public in these cities. Especially the United Kingdom has some institutes and associations dedicated to the preservation of historical areas. These institutes have volunteer nature and conduct activities by affecting the government on this subject.

As we examine historical parks and gardens of İstanbul, we find that the Ottoman monarchs built many parks and gardens in the past. But these historical parks, gardens and meadows could not be adequately protected in time and some of them have been destroyed in part or whole. The majority of these parks and gardens reaching today have incurred to some changes.

As the present conditions of historical parks, gardens and meadows of İstanbul investigated in the third part are handled; Kağıthane recreational area and Küçüksu grassland so flattered by native and foreign visitors in the past have been largely affected from the industrial developments, especially in 20th century, which started at the end of 19th century and the rapid population increase and the intense settlement areas and shanty towns and totally vanished after being left. Today said two areas have no traces remaining from the past. Nowadays the Metropolitan Municipality prepares projects to be tendered later in order to restore said historical areas to their old condition and to make them fit for visitation by the public.

These historical meadows that included one time in the past valuable trees and bushes such as Abrahampaşa, Çubuklu, Fethipaşa, Emirgan, Large and Small Çamlıca owned by natural persons in the past and then expropriated by the state, have been left for some period with no care whatsoever. But later in time, the historical buildings taking place inside some of them have been restored especially by TURING and their green areas have been rearranged and opened to the public. Some meadows could not be protected in time, for instance the southern sides of Çubuklu meadow have been sold and opened to and allowed for the construction of buildings. Some parts of the same meadow have remained under no care until today. Moreover Millet park which is a historical park too, is not in good condition today. Even if low walls have been erected with a new arrangement to ensure safety in this park of which both sides are open to vehicle traffic, especially the noise pollution still affects the park negatively and makes its usage increasingly difficult.

In result of questionnaire studies carried out in Gülhane and Yıldız Parks;

it has been understood that both two parks are rather used by youngsters and the most important reason therefor is the existence of university and other schools in the close vicinity. It has been determined that the visitors usually come from the close environment and the locations easier to come from in terms of transportation. The boat piers situated near to both parks underlies the substantial number of visitors coming from districts such as Üsküdar and Kadıköy, located in the Anatolian side of the city, allowing access by sea. It has also been determined that the people visiting Yıldız Park have higher income levels compared to the people visiting Gülhane Park and that the visitors of Yıldız Park feel the historical identity of the location rather more and this feeling becomes effective in making decision for visit.

It has been determined that the reasons for people to come to Yıldız Park are to feel the nature in this great green area and facility of access to the park and to eat lunch or

dinner in the Malta Villa which has been restored and opened to the public by TURING. Gülhane Park is preferred by people who want to attend festivities arranged frequently there or to come to the amusement park or to see the zoological garden. The effect of historical identity of Gülhane Park in choosing there to visit is stronger than Yıldız Park. The Zoological Garden of Gülhane Park which especially attracts many people is not maintained well today and therefore it is insufficient and not in good condition. The Investment Planning Directorate of the İstanbul Metropolitan Municipality has prepared a zoological garden project in Florya by way of tendering. It has been put forward that the zoological garden in Gülhane Park to be moved there.

The both sides of Gülhane Park that is intensely visited during summer months, alongside the main walking axis are occupied by fast-food serving outlets. The equipment elements of the park charging entrance fee to visitors, have been usually found either moderate or good by visitors in terms of their maintenance and number. If we handle the equipment elements present in Yıldız Park, the green areas and walking areas have been found very good and others good or moderate by visitors.

Both two parks that have undergone through a long historical process, maintain their functions today by the merit of new and different functions they have acquired in time. Yıldız Park is in better condition compared to Gülhane Park since the areas inside Yıldız Park have been rearranged and the historical buildings have been restored. As we have examined the changes that have occurred in the past until today, it has been observed that Gülhane Park has changed to a substantial extent in comparison to Yıldız Park and therefore lost some of its properties.

In the Ottoman era, Gülhane Park was a magnificent area which had gardens like the Monarch's garden encircled by flowers and contained historical villas and castles. But the park that has not been used well in time, has substantially changed. With its magnificent panorama, the park attracts many visitors during summer months. Yıldız Park is a recreational area visited by people during summer months due to its location and properties. Having better conditions today in result of the studies of TURING, the park attracts attention also with its nature. The historical Malta Villa situated in the park is much preferred today for having meals over there according to the results of questionnaires and observations made. Moreover among the facilities serving to visitors are Çadır Villa, outdoor cafes, seats and resting areas, all located inside the park.

İstanbul is an important culture center with its cultural assets such as museums, theaters etc. And also a historical city with its historical buildings and areas. If the historical parks and gardens located in İstanbul are not protected well, this does harm to its historical identity. Consequently these areas fail to satisfy recreational needs of the public any more and the lovely appearance they confer upon the city gets vanished.

1. GİRİŞ

Bu bölümde, yapılan araştırmanın amacı, kapsamı ve kullanılan yöntem hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

2000’li yıllara yaklaştığımız bugünlerde, bireylerin ihtiyaçları, önceki yıllara oranla daha fazla kentsel mekana yansımaktadır ve hızla artan nüfus ve kısıtlı kaynaklar bireylerin bu ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmasına imkan vermemektedir. 1950’lerden sonra artan makinalaşma, teknolojik gelişmeler, endüstrileşme ve ekonomik değişimlere bağlı olarak değişen ihtiyaçlara cevap verebilecek doğal yeşil alanlar hızla kaybolmaya başlamıştır.

İstanbul için günümüze kadar birçok plan yapılmasına ve bu planlarda getirilen birçok öneriye rağmen yeşil alan kaybı engellenememiştir. İstanbul’da hızlı nüfus artışı (1990 yılında % 4,48) ve göç nedeniyle iskan alanlarının artması ve bununla birlikte kişi başına düşen yeşil alanların azalmasıyla birlikte insanların rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması da güçleşmiştir.

İstanbul değişik İmparatorluklara başkentlik yapmış ve bu dönemlerde de padişahların mesken alanı olmuş önemli tarihi bir şehirdir. Bu nedenle birçok tarihi yapı ve alanlar günümüze miras kalmıştır. Bazı Park ve bahçeler de bu mirasın bir parçasıdır. İstanbul gibi tarihi bir kentte varolan bu tarihi park ve bahçelerin de değişen sosyal ve fiziki koşullardan etkilenmesi ve baskılara dayanamayıp değişime uğraması sözkonusudur.

Bu tezin amacı; bu tarihi yeşil alanların günümüze kadar ulaşırken nasıl bir değişimden geçtiği, bu değişimden ne kadar etkilendiği ve günümüzde nasıl kullanıldığının belirlenmesidir.

Bu belirlenirken; Dünyadaki İstanbul gibi büyük ve önemli şehirlerde de tarihi parkların çeşitli yüzyıllarda nasıl değiştiği ve günümüze kadar gelirken nasıl bir süreçten geçtiği ve bugün nasıl kullanıldığı araştırılacaktır. Böylece tarihi park ve bahçelerin değişik ülkelerde nasıl kullanıldığı ve günümüze ne şekilde ulaştığı irdelenecektir.

1.2. Araştırmanın Kapsamı

Yapılan araştırmada, belirlenen amaç doğrultusunda, dünyadaki önemli şehirlerden Londra, Paris ve Viyana'nın tarihi park ve bahçeleri ile İstanbul'un tarihi park, bahçelerinin tarihsel süreç içindeki gelişiminin irdelenmesidir. Ayrıca bu araştırmada, İstanbul'dan seçilen iki tarihi park olan Gülhane ve Yıldız Parkı'nın da tarihsel süreç içindeki gelişiminin incelenmesinden sonra, bu parkların bugünkü kullanımları, kullanım yoğunluğu, kimler tarafından nasıl kullanıldığı ve bu kullanımda tarihi kimliğinin etkisinin olup olmadığının belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu alanların örnek alan seçilmesinde; her iki parkında önceki dönemlerde Saray bahçesi olması nedeniyle tarihi bir kimliğe sahip olması önemli bir etkidir. Geçmişteki kullanımlarının yanı sıra, günümüzde hala kullanılan ve güncelliğini koruyan parklar içerdikleri fonksiyonlar ile de popüler alanlardır. Gülhane Parkı'nın en eski parklardan olması, tarihi yarımada da yer alması ve iki parkında fazla kullanıcıya hitap etmesi, kolay ulaşılabilir, herkes tarafından bilinmesi örnek alan seçilmelerinde etkili olmuştur.

5 ana bölümden oluşan çalışmanın, birinci bölümünde araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde, park kavramının tanımı ve dünyadaki park anlayışının gelişmesi, ilk park kavramının ortaya çıkmasından günümüze kadar gelişimi anlatılmaktadır. Yine bu bölümde dünyadan örnek şehirler olarak tarihi bir kimliği olan , günümüzde de önemini sürdüren Londara, Paris ve Viyana şehirlerinin tarihi park ve bahçelerinden örnekler irdelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, İstanbul'un tarihi park, bahçe ve korularından Gülhane ve Yıldız Parkı ile beraber Beylerbeyi Sarayı Bahçesi, Dolmabahçe Sarayı

Bahçesi, Maçka Demokrasi Parkı, Abraham Paşa Korusu, Çubuklu Hidiv Korusu , Emirgan Korusu , Fethipaşa Korusu , Büyük ve Küçük Çamlıca Korusu , Kağıthane Mesire alanı, Küçüksu çayırı ve halka açık ilk park olan Millet Parkı (bahçesi)’nın tarihsel gelişimi incelenmiştir.

Dördüncü bölümde bu tarihi parklardan Gülhane ve Yıldız Parkı’nın tarihi süreç içindeki gelişimi daha detaylı olarak anlatılmış ve bu alanlarda anket ve gözlem yapılarak günümüzde nasıl kullanıldığı, içindeki fonksiyonların neler olduğu ve günümüzde nasıl değiştiği ve bu alanların ne durumda olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın beşinci ve son bölümünde ise, tarihi parkların yer aldığı Londra, Paris ve Viyana gibi diğer şehirler ve İstanbul’daki tarihi park ve bahçeler için elde edilen kaynak bilgileri ışığında ve Yıldız ve Gülhane Parklarında yapılan inceleme ve anket çalışması sonuçlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda sonuçlar ve öneriler ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Beş bölümden oluşan çalışmada izlenen yöntemde :

İlk olarak, dünyada ilk parkların ortaya çıkışından günümüze kadar olan gelişimi değişik ülkeler ve şehirlerden tarihi park ve bahçe örneklerinin incelendiği bir kaynak araştırması yapılmıştır. Ayrıca yurt dışındaki parklarla ilgili bilgileri tamamlamak için bu ülkelerdeki çeşitli kuruluşlarla yazışmalar (The Landscape Institue, English Heritage vb.) yapılmıştır. Günümüzde çok çeşitli bilgilerin toplanabildiği İnternet ağından da bu çalışmada yararlanılmıştır.

Daha sonra ise, İstanbul’daki tarihi park, bahçe ve korularının geçmişteki kullanımları ve geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiği incelenmiştir. Bu araştırmanın ardından alan araştırmasının yapıldığı örnek alanlar olan İstanbul’un en eski parklarından Gülhane ve Yıldız Parklarının anket ve gözlem çalışmaları yapılmış, önemli fonksiyon alanlarının bugünkü durumlarını gösteren fotoğraflar çekilmiştir. Böylece bu alanların günümüzdeki kullanıcıları ve parklarla ilgili görüşleri belirlenmiştir.

Bu bölümde kullanılan yöntem, Gülhane Parkı için 25 soruluk ve Yıldız Parkı için ise 24 soruluk iki adet anket föyü hazırlanarak, her park için 100 adet olmak üzere toplam 200 adet anket yapılmıştır.

Anket soruları 2 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kullanıcıların demografik yapısını ortaya çıkarmaya yönelik sorular, ikinci bölümde ise İstanbul'daki hangi parkları ne sıklıkta kullandıkları ve anket çalışmalarının yapıldığı parklarla ilgili kullanıcı görüşlerini kapsamaktadır. Bu anketler araştırmacı tarafından parkın kullanıcıları ile yüzyüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Böylece ortaya çıkan sonuçlar grafik ve tablo çizilerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

2. PARKIN TANIMI, PARK ANLAYIŞININ GELİŞİMİ VE TARİHİ KENTLERDEKİ TARİHİ PARKLARIN GELİŞİMİ

Bu bölümde, parkın tanımına, dünyadaki park anlayışının gelişimine İngiltere, Fransa ve Avusturya'daki park anlayışına yer verilmiştir. Bu ülkelerin başkentleri olan ve tarihi kimliğe sahip Londra, Paris ve Viyana şehirlerinin tarihi park ve bahçelerinden olan Hyde Park, Kensington bahçeleri, st. James Park, Regent's Park ve Richmond Park (Londra); Versailles Bahçeleri, Boulogne Korusu, Vincennes Korusu ve Tuileries Bahçeleri (Paris); Belvedere ve Schönbrunn Bahçeleri (Viyana) irdelenmiştir. Bu bilgiler ışığında çıkan sonuçlar ise bölüm sonucunda anlatılmaktadır.

2.1. Parkın Tanımı ve Dünyadaki Park Anlayışının Gelişimi

Park kavramının tanımlanması, kırsal ve kentsel alanlardaki parkların tanımının ardından, ilköğretilerden günümüze park anlayışının gelişimi bu başlık altında ele alınmıştır.

2.1.1. Parkın Tanımı

Park; insan yaşamında boş zamanlarını değerlendirmeye ve rekreasyon gereksinimlerini karşılamaya yarayan bir doğa parçası olarak farklı şekilde tanımlanmıştır.

Park ; Bir yerleşme merkezinde oturanların gezinti ve temiz hava ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla düzenlenmiş ağaçlı ve çiçekli alanlardır (Meydan Larousse Cilt:15).

Park ; Genel anlamda , sınırlı bir kullanım biçimi ; esnek bir form özelliği , minimum konstrüksiyon ile maksimum doğal öğeleri kapsayan, dinlenme, eğlenme,

meditasyon, serbest oyunlar v.b. çeşitli pasif ve aktif rekreasyon gereksinimlerini karşılayan bir yeşil alan türüdür (Akdoğan, 1984)

Günümüzde parkları, kentsel ve kırsal alanlarda yer alan parklar olarak ayırabiliriz.

Kentsel Alanda yer alan parklar ise;

Mahalle Parkları ; “Konut alanları içinde bulunan ve yapı adaları ile çevrelenmiş olan, genellikle mahalle birimine hizmet eden, daha çok küçük olan çocuklara oyun, ev kadınları ve yaşlı kimselere dinlenme, seyir birarada olma ve dama, satranç gibi oyun olanakları sağlayan yeşil alanlardır” (Akdoğan, 1984).

Semt Parkları ; “2000-3000 konut ve 10.000-15.000 nüfusu barındıran “semt” yerleşme biriminde yer alacak olan, her yaş grubuna hizmet edecek rekreasyon alanlarıdır. Bu alanlar oyun alanları, spor alanları, dinlenme, gezinti, seyir, güneşlenme, kitap okuma, masa ve yer satrancı gibi aktif ve pasif rekreasyon öğelerini içerir” (Akdoğan, 1984).

Kent Parkları ; “5000-7000 konut ve yaklaşık 25.000-50000 nüfusu için gerekli olan her yaş grubu için her türlü aktif ve pasif rekreasyon olanaklarını sağlayacak olan ve şenlik alanları, açık hava tiyatroları, konser yerleri gibi aktivitelerinde bulunabileceği rekreasyon alanlarıdır” (Akdoğan, 1984).

olarak üçe ayrılırken, Kırsal Alanda yeralan parklar;

Bölge Parkları ; “Alan olarak 200 ha’dan fazla bir alan önerilen, bölgeye hizmet veren, doğal açıklıklar, ormanlık alanlarda su kıyılarında kurulabilecek ve aktif rekreasyona hizmet verecek alanlardır” (Akdoğan, 1984).

Milli Parklar ; “Bölgeye rekreasyon olanağı sağlayan, fevkalade doğal, kültürel-tarihi, arkeolojik özellik ve güzelliklerden biri veya bir çoğunu içeren tesis edilmeyen, korunan ve planlanan çok büyük parklardır.” Bazen dünyada çok ender bulunmaları halinde daha küçük alan ölçüleri kabul edilmekle birlikte asgari 500 ha ölçülerindeki alanlardır (Akdoğan, 1984).

2.1.2. Dünyadaki Park Anlayışının Gelişimi

Günümüzde kentlerin hızla büyümesi ve kentlerde özel dinlenme alanlarına ihtiyaç duyulmaya başlanması ile önem kazanmaya başlayan park fikri çok eskilere dayanmaktadır. Bazı kaynaklara göre Mısır uygarlığında kentin belli yerlerinde düzenlenmiş açık alanlar yer almaktaydı. Esas olarak halk parklarının kuruluşu Antik Yunanistan'a aittir. Yunanistan'da da bazen tapınakların yakınında çevresi kapalı ve kutsal bir yer olan yürüyüş ve gezinti için yapılan parklar bulunurdu. Yine Atina'da halkın gezip dolaşabileceği, düşünürlerin tartışabileceği ve gençleri eğitebilecekleri parklar da kurulmuştur. Eski Roma'da özel bahçeler halka açılır ve bu bahçelerde yapay göller, kanallar ve açık alanlar bulunurmuş. İlk olarak bahçe düzenlemesi M.Ö. 2 yy'da Helenistik çağda Romalılar tarafından yapılmıştır. Bu dönemde yapılan tanınmış bahçeler; Maecenas, Sallust ve Lucullustur. Roma'da imparatorlar ağaçlandırılmış alanlar düzenler, buraları sanat eserleriyle süslerlermiş. Avrupa'da ise park deyimi av amacı ile hayvanların bulunduğu, etrafları çevrelenmiş geniş yeşil alanlar için kullanılmıştır (Akdoğan, 1984; Kostof).

Büyük parkların kurulması *Rönesans'a ve 17. yy'a* rastlamaktadır. Genellikle ormanlar içindeki bu parklar daha çok bir av alanı olarak kullanılmaktaydı. Bu dönemdeki Ağaçlı yollar, çayırlar ve fundalıkların arasından geçerek , akarsularla ve su birikintileriyle buluşarak büyük konakların çerçevesini oluştururmuş. Madrid'de Retro, Londra'da Saint James, Romada Villa Medici vb. Fransa'da Richelieu, Vizille, İspanya'da Aranjuez ve Granya, İngiltere'de Greenwich parkları 17. yy'da yapılan parklardan bazılarıdır (Meydan Larousse Cilt:15).

Tarih boyunca Prensler ve aristokratlar tarafından halkın bahçeleri kullanması engellenmiş ve sadece sınırlı bir şekilde kullanmalarına izin verilmiştir. 1700 yılında Roma şehrinde yer alan ve krala ait bir bahçe olan Villa Borghese halka açılmıştır. Ayrıca bu yüzyılda Berlin şehrindeki Tier Garten adıyla bilinen ve krala ait avlanma alanı olan bahçe de 1649'da gezinti için halka açılmış bir başka örnektir. Fransa'da, Fransız ihtilalinden sonra bu ülkede önemli bir güç olan Aristokrasiye yada kiliseye ait olan parklar halka açılmaya ve halkın malı olmaya başlamıştır. 17.yyda Hindistan'da Taç Mahal'i yaptıran Şah Cihan çevresindeki 8 ha'lık araziye de insanların içinde dolaşabileceği kamuya ait bir bahçe olarak düzenletmiştir. Çin ve

Japonyada da saray bahçeleri yer almasına rağmen bu ülkelerde kamuya ait açık park işlevini tapınak bahçeleri üstlenmiştir (Kostof; Ana Britannica cilt:25).

18. yy'da İngiliz usulü bahçe düzenleme modası bazı parklarda uygulanmaya başlamıştır. Bu parklar içinde zaman zaman köşkler de yeralırdı. Pariste Mereville, Bagatelle, Monceau, İtalyada Caserta, Avusturya'da Schönbrunn parkları, Almanya'daki Karlsruhe ile Nymphenburg ve Londra'daki Hyde Park bunların arasında en ilgi çekicileridir. 18. yy'ın sonuna doğru Romada Pincio, New York'ta Central Park, Rio de Jeneiroda Cidade ve Pariste Buttes-Chaumont gibi parklarda halk için gezi yerleri açılmıştır (Meydan Larousse cilt:15; Kostof).

17. ve 18. yy'da Avrupanın birçok başkentinde parkların bir kısmı kraliyet eğlence alanları olarak yapılmışlardır. Bu amaçla Londra'da on Kraliyet Parkı hükümdarlar tarafından kendileri için yaptırılmış fakat daha sonraları bu parklar, özellikle halkın baskısıyla, halka açılmış ve kraliyet ve halk parkı haline gelmişlerdir (Akdoğan, 1984).

19. yy ortalarında özellikle Sanayi Devriminin de etkisiyle kentler hızla büyümeye başlamış ve böylece kent dışındaki kırsal alanlara ulaşmak zor olmaya başlamıştır. Özellikle sanayi kesiminde çalışan insanlar için kentlerde özel dinlenme alanlarına ihtiyaç duyulmaya başlamış ve bu da bu alanların açılmasını zorunlu kılmıştır. Esas olarak halk için özel olarak park kurma düşüncesi Avrupa'da endüstri devriminden sonra gerçekleşmiştir. Bu amaçla kurulan ve ilk olarak gerçek anlamda modern park tasarımı olan 1843 yılında Joseph Paxton tarafından Liverpool'daki Birkenhead Parkı'dır. Yine bu amaçla Fransa'da Paris yakınlarında Jean Charles Alphand'ın düzenlediği Boulogne ormanı, Almanya'da Friedrich Wilhelm Bahçesi, Avustralya'da Melbourne Kraliyet Botanik Bahçesi, Japonya'da Kobe'deki Akaşi Parkı bulunmaktadır (Temel Britannica cilt:15; Akdoğan, 1984).

Amerikada 1835 yılında planlı mezarlıklar Massachusetts'te halka açık bahçeler olarak düzenlenmiştir. Bu örnekler bu yüzyılın ikinci yarısında olmsted'in kent parklarına ilham kaynağı olmuşlardır. Böylece 19. yy'ın ortalarına kadar ABD'de olmayan halk için düzenlenmiş parkların yapımına başlamıştır. İlk olarak New York kentinde Frederich Law Olmsted ve C. Vaux'un Birkenhead Park'tan esinlenerek Central Park'ı düzenlemişlerdir. Bu parkın en önemli özelliği hiçbir ulaşım

sisteminin parkın içinden geçmemesi idi. Daha sonra Olmsted ve Vaux tarafından ABD'nin çeşitli yerlerinde 50 adet park düzenlenmiştir (Kostof; Akdoğan, 1984).

20.yy'ın başlarında ortaya çıkan Amerikan Güzel Şehir hareketinin etkisiyle ekonomik ve estetik yapılaşma, hava sirkülasyonunu sağlayan yeşil alanların yapımına neden olmuştur. Amerikan halkının 1950'li yıllarda yaşamaya başladığı tüketim toplumu nedeniyle büyük alışveriş yerleri yapılmaya başlamıştır. Bu alışveriş mekanlarının çevrelerinde halka açık alan ihtiyacının doğmasıyla ve bu alanlarda doğallığın istenmesi sokaklarla birleşen “cep parkları”nı oluşturmuştur. 1970'lerde ise halka açık meydanların iklimsel ve güvenlik açısından olumlu bir olay olan yapı blokları ile çevrilmesi Atrium (iç bahçe) kavramının yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu alanlar sayesinde insanların birbiriyle kaynaşması ve toplumsal hayata karışması sağlanmıştır (Kostof).

Eski Türk kentlerinde halk için düzenlenmiş alanlar yoktu. Kentlerde konut içi bahçelerin varlığı sayesinde halk doğal ortamda yaşama şansına sahip olmuştur. Osmanlı Devletinde Lale Devri ile herkese açık gezinti alanları kurulmaya başlamıştır. Fakat ilk halk Parkı'nın açılması İstanbul'da 1870 yılında Kısıklı'da “Millet Bahçesi” adı altında olmuştur. Bunun ardından halk parklarının açılımı devam etmiştir. Cumhuriyet'in ilanı ile bu konudaki atılımlar artmış ve İstanbul dışındaki şehirlerde de parklar kurulmaya başlamıştır. Ankara'da Gençlik Parkı ...gibi. 1960 yılından sonra ise yapılan yeni imar planları sayesinde bu parkların bir çoğu bazı düzenlemeler nedeniyle bölünmüş, bir bölümü de fonksiyonlarını kaybetme durumunda kalmıştır (Akdoğan, 1984).

Günümüzde kentsel alanda yoğun iskan kullanımı ve ağır çalışma koşulları halkın dinlenme ihtiyacını artırmakta, bu nedenle kentsel alanda yapılan park düzenlemeleri kent halkının açık alan ilişkilerini kurarak bu ihtiyacı gidermeye çalışmaktadır. Kırsal alanda ise park düzenlemeleri önemli doğa parçalarını belirlemek, korumak ve halka kazandırmak amacıyla yapılmaktadır. Bu amaçla kentsel alanda en küçük yerleşme biriminden, en büyüğüne kadar değişik ölçeklerde parklar yapılmaktadır. Bunlar mahalle parklarından başlayıp, semt parkı, kent parkı, bölge parkı ve milli parklara kadar uzanan bir düzenlemedir. Değişik ülkelerde bu çalışmalar yapılırken o ülkenin gerek fiziki gerekse ekonomik şartlarına göre park düzenleme ilkeleri değişmektedir.

2.2. Tarihi Kentlerdeki Parkların Gelişimi

Bu bölüm için, İstanbul gibi çeşitli İmparatorluklar görmüş ve kraliyet ailelerinin yaşamış olduğu veya halen yaşadığı, bu nedenle de önemli bir tarihi geçmişe sahip olan şehirler seçilmiştir. Burada öncelikle bu tarihi kentlerin içinde yer aldığı ülkelerde parkların geçmişten günümüze nasıl bir gelişim gösterdiği genel olarak anlatılmıştır. Daha sonra inceleme konusu olan tarihi kentlerdeki önemli tarihi park ve bahçelerden bazıları ele alınarak irdelenmiştir. Bu tarihi parkların geçmişten günümüze nasıl bir tarihsel süreçten geçtiği ve günümüzde nasıl bir kullanıma sahip olduğu ve hangi olanaklarla donatılmış olduğu açıklanmıştır.

Bu bölümde incelenecek olan tarihi kentler; İngiltere-Londra, Fransa-Paris ve Avusturya-Viyana'dır.

2.2.1. İngiltere'de Park Anlayışının Gelişimi

İngiltere 18. yy'a kadar bahçe ve peyzaj sanatında kendine özgü bir çıkır açana kadar, çeşitli bahçe akımlarının etkisinde kalmış ve bunlardan kendi sosyal ve ekolojik şartlarına uygun olanları kullanmıştır. Roma ve Ortaçağ bahçeleri, Tudor bahçeleri, Barok bahçeleri ve Natüralistik bahçeleri İngiltere peyzajında önemli rol oynamıştır. 19. yy'da ise Viktoria bahçeleri İngiltere kır ve şehir peyzajını etkilemiş ve bu sayede 20 yy'ın modern bahçe sanatının temelleri atılmıştır (Jellicoe, 1995).

Herkese açık parklar, halka ait açık alanlar insanların boş zamanlarının değerlendirilmesini ve birçok etkinliklerin yapılmasına olanak sağlayan yerlerdir. İngiltere'deki bahçelerin halka açılması, imtiyazlı kullanıcılara sahip Kraliyet Park'ları ile başlamıştır. İngiltere'de özellikle kraliyet parkları av amacıyla oluşturulmuş ve içlerinde av köşkü bulunan alanlardı. Zamanla bu parklar halkın isteği doğrultusunda halka açılarak halk ve kraliyet parkı haline getirilmişlerdir. Hyde Park, St. James Park, Regent's Park ve Richmond Park bu amaçla kurulmuşlardır. 17.yüzyılda I. Charles tarafından halkın toplanabileceği açık alanlar halka açılmıştır. 1630'larda da Hyde Park halkın kullanımına açılmış ve burada çeşitli rekreasyon faaliyetlerine bulunmaya başlanılmıştır (Kostof, Akdoğan, 1984).

İngiliz stili parkların düzenlemesinde, doğal koşullar, tabiat ve peyzaj önemlidir. Bu düzenlemede Hyde Park'ta olduğu gibi serbest çim alanları ve muntazam olmayan yollar söz konusudur. Yeşil çayırliklar ve ağaçların yer aldığı simetri olmayan bir düzenleme söz konusudur. Doğaya müdahale vardır. Londra'da konsantrik etki alanına bakıldığında homojen bir dağılım gösterdiği gözlenmektedir (Yıldızcı, 1994).

18. yüzyılda herkese açık parklarla ilgili gelişmeler, İngiltere'de 1766 ve 1774'de İngiliz Parlamentosu tarafından başlatılmıştır. Burada Amaç; İngiltere'deki yeşil alanların bozulmadan kalmasını sağlamak ve bunun için vergi toplamaktır. Bu dönemde yapılan çevreyi yeşillendirme ve ağaçlandırma çalışmalarından dolayı İngiliz meydanları ve parkları birbirine benzer çok sade bir yapıya sahipti. Bu dönemde halka ve krallığa ait parklar sosyal kaynaşmayı sağlayan önemli bir olgu olmasına rağmen bunu sadece seçkin insanlar yaşayabiliyordu. Londra'da Regents Park'ta seçkin insanlar eğlenceli partiler veriyor ve at üstünde geziyorlardı. Yine bu dönemde halkın parklara girmesi kralın izni ile belli günlerde yapılmıştır. Örneğin II. George zamanında Kensington bahçesi pazar günleri halka açıldığı zaman; denizciler, askerler ve hizmetçiler buraya giderlerdi. St. James Park da bazı günler halka kralın izni ile açılmıştır (Kostof).

Varolan çeşitli park düzenlemelerinin hepsinin önünde olan **19. Yy'da** ortaya çıkan ve İngiliz Bahçesi olarak adlandırılan türdür. Burada doğal biçimde bir düzenleme vardır. Çoğu eskiden bir sarayın bahçesi olan bu parklarda birbirini dikine kesen yollar, dikdörtgen çiçek tarhları, budanarak geometrik biçimler verilmiş ağaç ve çalılar yer almıştır. İngiltere'de **19. yy'da** Humphrey Repton peyzajın görünümünü değiştirmiş ve natüralistik akımına yeni öğeler eklemiştir. Repton, bahçe mimarisi çalışmalarını saray, köşk ve ev bahçesi düzenlemelerinden geniş halk toplulukları için parklar tesis etmeye taşıyan ilk peyzaj mimarıdır. Bu dönemde orta sınıfın yükselmesiyle, şehir dışındaki banliyölerde geleneksel park görünümüne sahip villa bahçeleri yer almıştır (Jellicoe, 1995).

1800 yılına kadar plansız bir şekilde yapılmakta olan parklar ve meydanlar **19.yüzyılın** ortalarında daha göze hoş ve sağlıklı, kaliteli yeşillikli olarak yapılmaya başlamıştır. Endüstri devriminden sonra Avrupa'da halk için park kurma düşüncesinin ortaya çıkmasıyla İngiltere'de Victoria döneminde bu yönde kanun

çıkmiştir. İlk olarak da 1843 yılında Joseph Paxton tarafından Liverpool'da Birkenhead Park adı altında belediyece bir kent parkı düzenlenmiştir. Bu ilk halk park'ında yine ilk defa farklı türler ayrılmıştır. Park bu özelliği ile sekiz yıl sonra Olmsted tarafından yapılan Central Park'ı etkilemiştir. İngiltere'de Londra Parkları; Hyde, St. James, Kensington, Regent's Park halka açıldığı zaman şehrin batısı çok gözde bir hal almıştır. 19. yy'ın ortalarına kadar halka açık park geleneği yaygın bir hal almaya başlamıştır. 1837 sonrası Joseph Hume'un gayretleri ile parlamentonun aldığı bazı ek kanunlarla halka ait evlere de bazı açık alanların eklenmesi sağlanmıştır. 1860 yılında Londra'nın pek çok bölgesi ve kuzey endüstriyel kasabalarındaki parklarda da Birkenhead Parkı'nın etkileri hakimdi (Kostof).

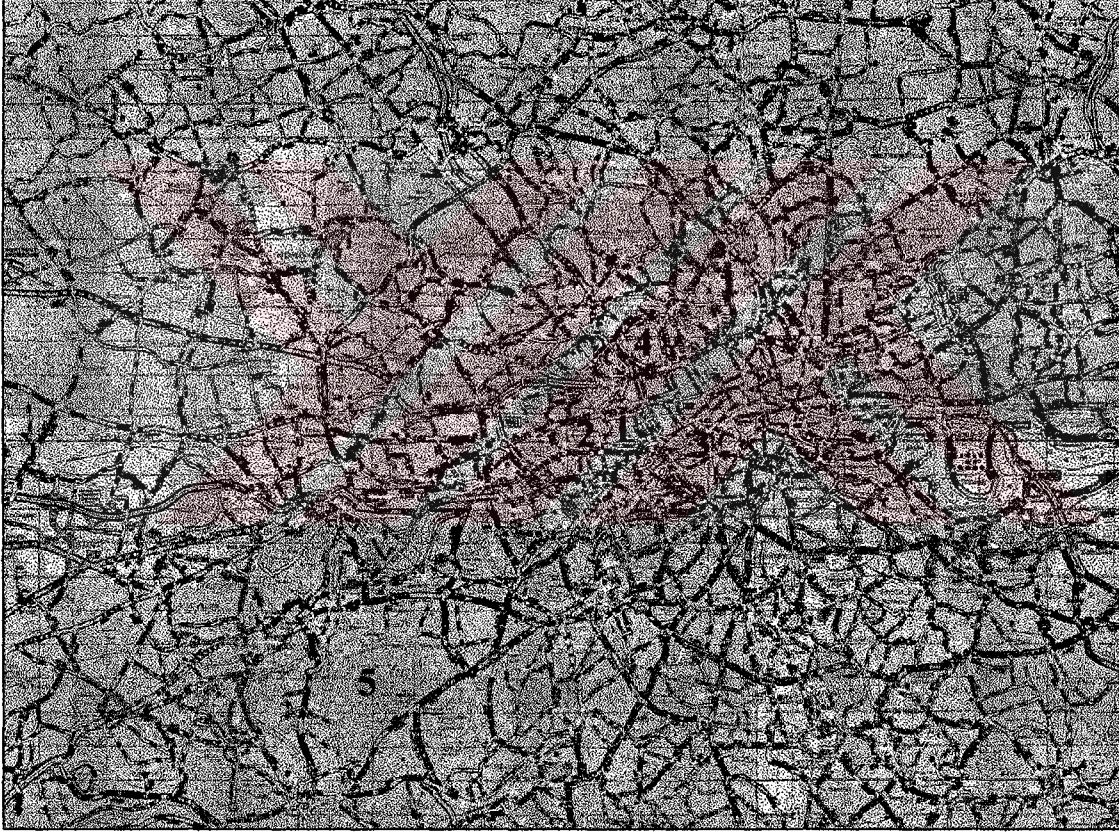
19. yy'a kadar hala duvarlarla çevrili olan kraliyet parklarına, halkın baskısı artınca bu duvarların yerini parmaklıklar almaya başlamıştır. 1868 yılında en son duvarın yıkılmasıyla bile halkın parklara girişi göreceliydi. Parka giriş için ücretler konarak halkın aşağı tabakası bu parklardan uzak tutulmaya çalışılmıştır. Bu parklar halka açıldıktan sonra da halkın bunlara girişleri belli zamanlarda sınırlı tutuluyordu (Lasdun,1991).

20.yy'da tarihi park ve bahçelerin korunması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Böylece ilk olarak oluşturulmasını bireylerin ve özel organizasyonların sağladığı ve daha çok da hükümetin ve eğitsel grupların geliştirdiği miras bahçelerinin yok olmasını önlemek temel amaç olmuştur. 1930 yıllarında , bahçeleri tarihi tarzda yaratma girişimleri ulusal mirası koruma endişelerini getirmiştir. İngiltere'deki koruma hareketleri gönüllü organizasyonların hükümeti etkilemesiyle etkinliğini göstermiştir. Böylece Ulusal Park Komisyonu gibi kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Dünyada, bahçelerin başarılı bir şekilde korunması için en önemli ihtiyaçlardan biri de önemli park ve bahçelerin listesinin yapılmasıdır. Bu koruma için önemli bir adımdır. Bu amaçla 1973 yılında Bahçe Tarihi Cemiyeti tarafından İngiltere ve Wales'te bir bahçe araştırması başlatılmış ve 1976'da "bahçeler, parklar, yollar ve tasarlanmış araziler için hazırlayıcı liste" hazırlanmıştır. İngiltere'de en kapsamlı liste York Üniversitesi'nin desteğiyle, 1982 yılında "tarihsel park ve bahçelerin korunması merkezi" adı altında yapılmıştır. Bu dönemde İngiltere'de kurulan bazı acenta temsilcilikleri (kent komisyonu gibi) park ve bahçelerin restorasyon ve yönetimi için bağışlanan arazileri de yönetme görevini üstlenmişlerdir (Goulty, 1993).

2.2.1.1. Londra'nın tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi

Dünyanın ve İngiltere'nin gerek fiziki gerekse sosyal açıdan en gelişmiş ve önemli şehirlerinden biri olan Londra aynı zamanda tarihi bir geçmişe de sahiptir. İngiliz Kraliyet Ailesinin yaşadığı bir yer olması nedeniyle birçok tarihi park ve bahçelere sahiptir. Bu özellikleri nedeniyle tarihi parkların incelenmesi için örnek alanlardan biri olarak seçilmiştir.

Bu bölümde Londra'nın önemli tarihi park ve bahçelerinden olan ve dünyaca bilinen Hyde Park (1), Kensington Bahçeleri (2), St. James Park (3), Regent's Park (4) ve Richmond Park (5) ele alınacaktır (Şekil 2.1) (Şekil 2.2).

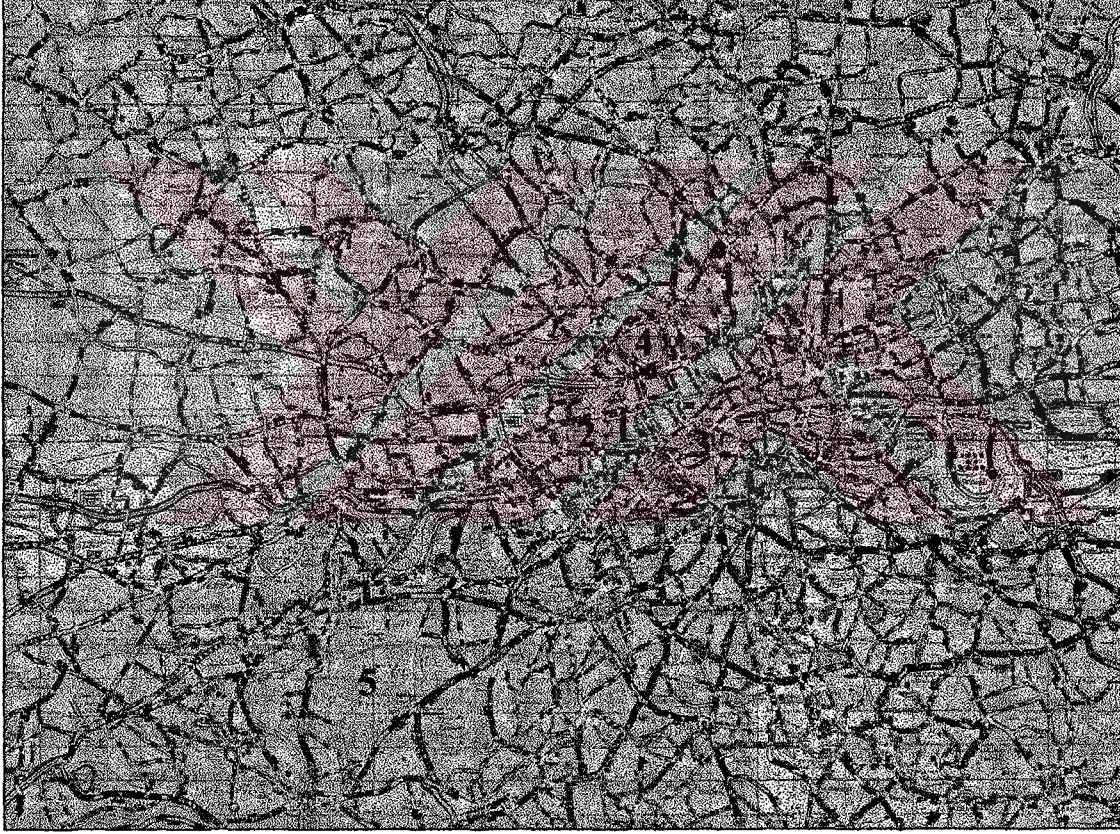

Şekil 2.1.: Yeşil alanlarıyla Londra Şehri (The Book of London)

2.2.1.1. Londra'nın tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi

Dünyanın ve İngiltere'nin gerek fiziki gerekse sosyal açıdan en gelişmiş ve önemli şehirlerinden biri olan Londra aynı zamanda tarihi bir geçmişe de sahiptir. İngiliz Krallık Ailesinin yaşadığı bir yer olması nedeniyle birçok tarihi park ve bahçelere sahiptir. Bu özellikleri nedeniyle tarihi parkların incelenmesi için örnek alanlardan biri olarak seçilmiştir.

Bu bölümde Londra'nın önemli tarihi park ve bahçelerinden olan ve dünyaca bilinen Hyde Park (1), Kensington Bahçeleri (2), St. James Park (3), Regent's Park (4) ve Richmond Park (5) ele alınacaktır (Şekil 2.1) (Şekil 2.2).

Şekil 2.1.: Yeşil alanlarıyla Londra Şehri (The Book of London)

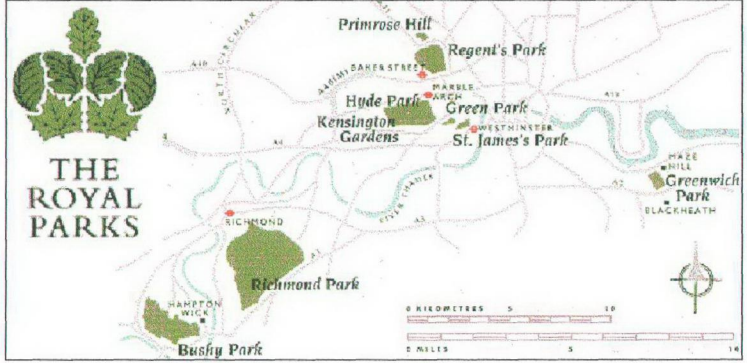
2.2.1.1. Londra'nın tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi

Dünyanın ve İngiltere'nin gerek fiziki gerekse sosyal açıdan en gelişmiş ve önemli şehirlerinden biri olan Londra aynı zamanda tarihi bir geçmişe de sahiptir. İngiliz Kraliyet Ailesinin yaşadığı bir yer olması nedeniyle birçok tarihi park ve bahçelere sahiptir. Bu özellikleri nedeniyle tarihi parkların incelenmesi için örnek alanlardan biri olarak seçilmiştir.

Bu bölümde Londra'nın önemli tarihi park ve bahçelerinden olan ve dünyaca bilinen Hyde Park (1), Kensington Bahçeleri (2), St. James Park (3), Regent's Park (4) ve Richmond Park (5) ele alınacaktır (Şekil 2.1) (Şekil 2.2).

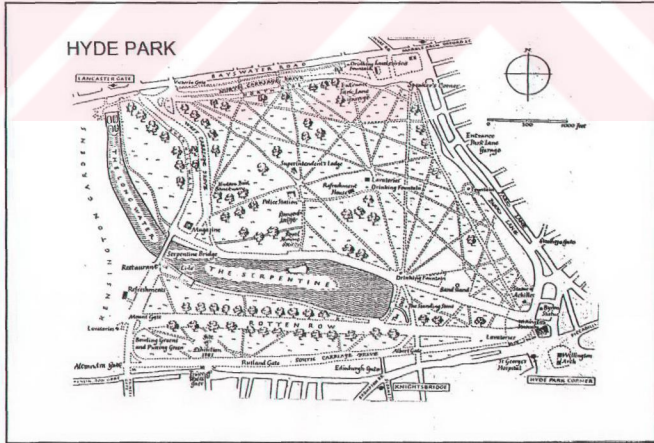
Şekil 2.1.: Yeşil alanlarıyla Londra Şehri (The Book of London)

Şekil 2.2.: Kraliyet Parkları (<http://www.wtt.com/royalon.htm>)

Hyde Park

Londra şehrinin batı kısmında yer alan park, 146 hektarlık bir alana sahiptir. Hyde Park Kensington bahçeleri ile farkedilmez bir biçimde birleştiği için daha büyük görünmektedir. Fakat bu iki park arasında belirgin bir karakter farkı bulunmaktadır (The book of London,1982; Meydan Larousse cilt:9) (Şekil 2.3).

Şekil 2.3.: Hyde Park (Akdoğan, 1984)

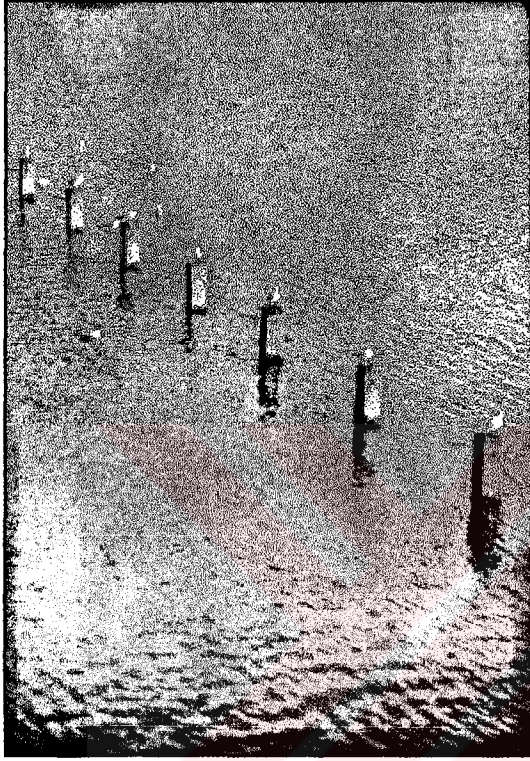
VIII. Henry tarafından (1509-1547) Westminster Manastırı keşişlerinden alınmış ve I. Elizabeth (1558-1603) çağında av bölgesi olarak kullanılmıştır. Park VIII. Henry tarafından av alanı olarak çevrenmeden önce eski bir ormana dahil olan bir kır yoluydu. Bu alan o dönemde Thames'e bağımlı olan küçük Westbourne ırmağı tarafından sulanmaktaydı. Park yıllar geçtikçe Kraliyet Ailesinin ve halkın istekleri doğrultusunda gelişmiş ve halk temsiline sahip olmuştur. Önceleri halk toplantıları, biraraya gelişler ve askeri törenler burada yapılıyordu. Hyde Park sınırdaki Knightsbridge kışlalarının ve Parade Ground'daki Gunslates atış talimlerinin varlığı nedeniyle orduyla ilişki içindeydi (The book of London, 1982; Meydan Larousse cilt:9; The Royal Parks, 1998).

İç savaşın yıkımlarından sonra parkta çok az bir gelişme olmuştur. Bu dönemde **II. Charles** (1660-1685) Hyde Parkta tekrar geyik yetiştirmeye başlamış, ağaçlandırma yapmış ve parkın çevresine duvar çekmiştir. 1660 yılında halka açılan parkın, **III. William** (1689-1702) zamanında batı bölümü ayrılarak Kensington Bahçeleri haline getirilmiştir (Lasdun, 1991; Meydan Larousse cilt:9).

I. George (1714-1727) zamanında Hyde Park hala oldukça büyük ve engebeli bir av alanı olarak işlev görmektedir. **II. George** (1727-1736) 1735-1736 yıllarında burada bulunan bozuk yolun yerine yeni bir yol yaptırdı. Fakat halkın tepkisi nedeniyle bu yol tekrar yerine konulmuştur. Ayrıca yine bu dönemde kral buranın binicilik alanı olmasına izin vermek zorunda kalmıştır. Bu aktivite günümüze kadar devam etmiştir (Lasdun, 1991).

1725 yılında Chelsa su işleri tarafından Hyde Park'ta Kensington'daki Sarayın ve Bahçelerin su ihtiyacını karşılamak için süsleyici bir su deposu yaptırılmıştır. Bunun amacı Round Pond (yuvarlak gölet)'un su ihtiyacını gidermektir. 1728 yılında ise bu derinleştirilerek Long Water'a kadar yükseltilmiş ve uzatılmış daha sonra da Bridgeman tarafından birkaç eski balık göleti Long Water'ın doğusunda büyük bir sarmal gölle birleştirilmiştir. 1737'de de Knights Bridge'in sonunda daha büyük bir göl oluşturularak kanal tamamlanmıştır. 1737'de Kraliçe Carolin'in ölümünden sonra, Kraliyetin bu parka olan ilgisi sönmüştür. Böylece Hyde Park halkın gittikçe gelişen yürüyüş, yüzme, kayma, binicilik ve gezinti alanı olmuştur. Halkın burayı kullanması parkın gelişmesini sağlamıştır (Lasdun, 1991).

Parkin en önemli 2 özelliği yüzmeye, bot gezintisi ve balıkçılık için kullanılan, parkın içinde kuzeyden güneye 16 hektarlık bir alan kaplayan Serpentine Gölü ve dünyanın en ünlü binicilik yolu olan Rotten Row'un yer almasıdır. Bu yol ülkede gece ışıklar yanan ilk halk yolu olması nedeniyle de önemlidir. Serpentine Gölü çalılıklarla kaplı adaları ile su kuşlarının insanlardan uzak bir sığınağıdır (The Royal Parks, 1998; The book of London, 1982) (Şekil 2.4.).

Şekil 2.4.: Hyde Park'ta yeralan Serpentine Gölü ve sığınakları (<http://www.great-britain.org/london.htm>)

Günümüzde park çok kullanılmasına rağmen, hala kırsal havasını korumaktadır. Gece yarısına kadar açık olan parkta en çok yerli halk ve turistler özen göstermektedir. Bugün parkta yer alan binicilik, Serpentine'de bot gezisi, mevsimlik yüzmeye, Serpentine'de balıkçılık, bowling ve golf alanları, tenis kortları, oyun alanları (Şekil 2.5), konserler, kafeterya stili restoranlar, bisiklete binme ve binicilik arenası gibi olanaklardan yararlanılmaktadır. Park'a dinlenmeye gelenler için yer yer oturma bankları, çöp kutuları, ve rekreasyon alanlarının yerlerini gösteren işaret tabelalar gibi mobilya elemanları da yerleştirilmiştir (Şekil 2.6). Ayrıca parkta yer alan "serbest konuşma" köşesinde herhangi bir kişi ayağa kalkıp , seyircinin tepkilerine katlanabildiği kadar istediğini söyleyebilir. (The Royal Parks, 1998; The book of London, 1982).

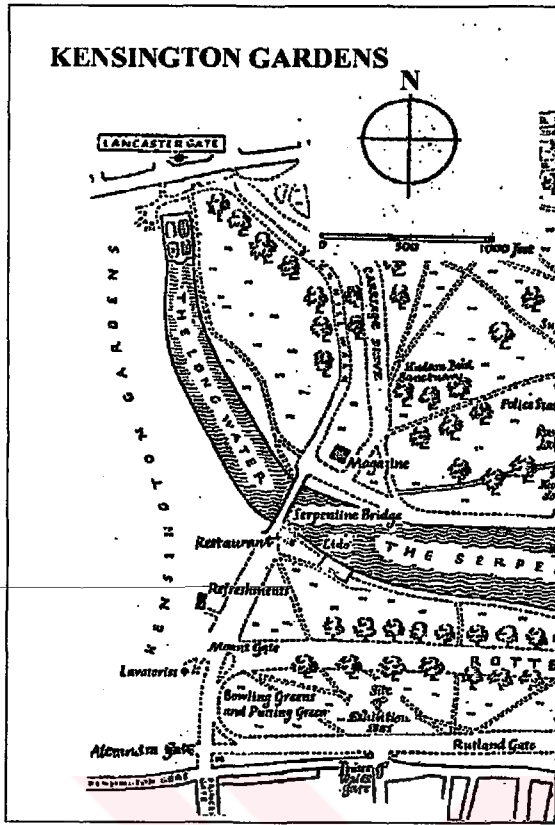
Şekil 2.5.: Park'ta yeralan yeşil alan kullanımı (<http://www.great-britain.Org/london.htm>)

Şekil 2.6.: Park'ta bulunan rekreasyon alanlarını gösteren bir tabela (<http://www.great-britain.org/london.htm>)

Kensington Bahçeleri

17. yy'da 1689 yılında William ve Mary'nin Nottingham Evi'ne (şimdiki Kensington Sarayı) yerleşmesinden sonra bahçeler Hyde Park'tan alınan topraklarla oluşturulmuştur. Bahçeler Serpentine Köprüsü'nün karşısında, kuzeyden güneye doğru uzanmaktadır (The Royal Parks, 1998; The book of London, 1982) (Şekil 2.7).

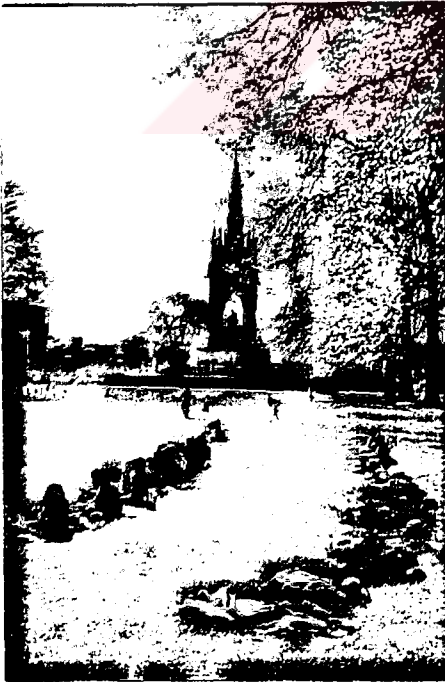
Şekil 2.7.: Kensington Bahçeleri (Akdoğan, 1984)

18. yy'da I. George'un (1714-1727) son iki yıllık saltanatı sırasında gezinti alanlarının düzeni, Round Pond ve Long Water (uzun su) yapılmaya başlanmıştır. Kensington Bahçelerindeki, adına The Long Water (uzun su) denilmesine rağmen Hyde park ve Kensington Bahçeleri'nin her ikisinde de Serpentine suları ortaktır. II. George'un (1727-1736) tahta çıkışından sonra karısı Kraliçe Carolin'in, Charles Bridgeman'ı göreve ataması Stowe'da görülen birçok yeniliğin Kensington'a getirilmesini sağlamıştır. Bridgeman burada yolların yapısını bozmadan büyütmüş ve gezinti alanlarını fazlalaştırmıştır. Kensington Bahçeleri'ndeki önceden ağaçlık olan bazı alanların ağaçları sökülerek çimenlik haline getirilmiştir. 1730 -1731 yılları arasında Bridgeman tarafından Kraliçenin, bahçesinden manzarayı seyredebilmesi için I. George'un doğudaki yüksek duvarlarının yerine bir hendek kazdırmıştır. Ayrıca burada Kraliçe Caroline tarafından William Kent'e 2 yazlık ev yaptırılmıştır. Bunlar Serpentine'e bakan tapınak ve yine Serpentine'den alınan topraklarla oluşturulan dağ üzerindeki döner yazlık evdir (Lasdun, 1991; The book of London, 1982).

Küçük olan orijinal bahçeler 18. yy. başlarında, bahçelere bugünkü yapısını veren Charles Bridgeman'ın dizaynıyla genişletilmiştir ve bunlara Victoria zamanında bazı eklemeler yapılmıştır. Yine bu yüzyılda saray halkı yokken Kensington Bahçeleri'ne halkın girişleri artmıştır. Bahçeler haftasonları Kral II. George ve Kraliçe Carolin yokken halka açılıyordu. İlkbahar ve yaz aylarında bahçelere giriş herkese açık olmasına rağmen, sonradan yine alt tabakanın girişini engellemek için bazı kurallar getirilmiştir. Kensington Sarayı'nda yaşamaktan tamamen vazgeçen **III. George'un** (1760-1820) saltanatı zamanında bahçeler günlük açılmasına rağmen yine de kısıtlamalar getirilmiştir (The Royal Parks, 1998; Lasdun, 1991).

19. yüzyılda boyunca bahçelerin halka açılımı devam etmiştir. Fakat giriş görevlileri içeri sadece halkın saygıdeğer kısmı alınıyordu. Kensington Bahçeleri'nin yarı kırılık yaşantısı III. William'ın doğaya olan sevgisinin sonucu oluşmuştur (Lasdun, 1991).

Bahçeler zamanla daha düzgün bir hale getirilmiştir. Burada Hyde Park'ın yeşillikleri yerini renkli sistematik bir organizasyona bırakmıştır (Şekil 2.8). Burda yer alan patika yolları ağaçlıklı yollar tarafından gölgelenmiş ve heykeltraş tarafından buradaki görünümlere değişik bir hava verilmiştir (The book of London, 1982).

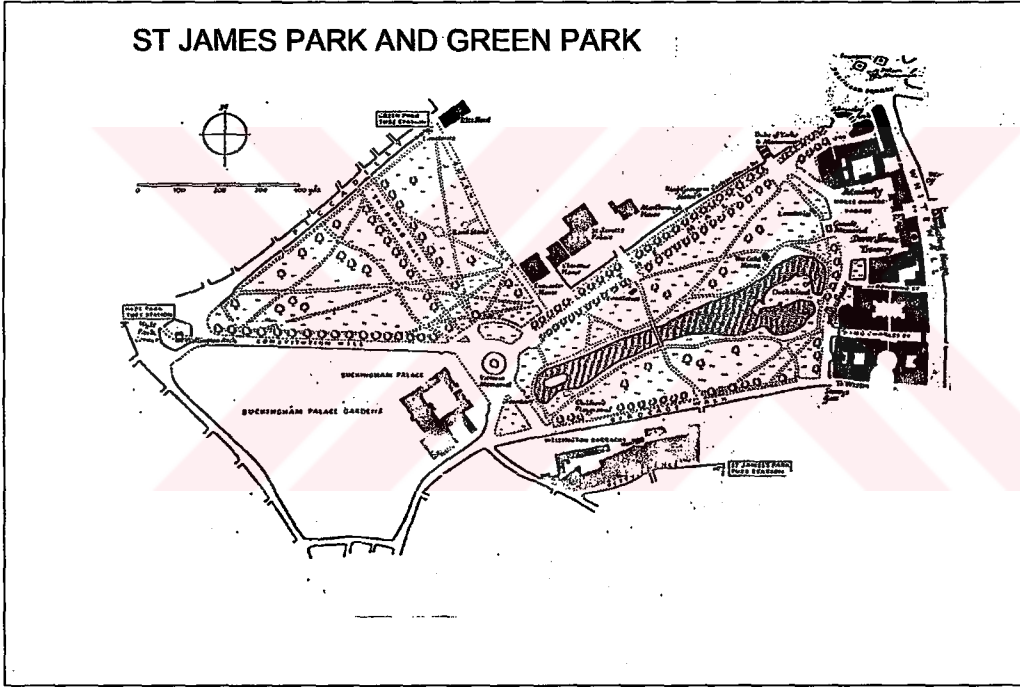

Şekil 2.8.: Bahçelerdeki yeşil alanlar ve burada oturan çocuklar (The Book of London)

Günümüzde yazlık restaurant, Serpentine Galerisi, Round Pond'daki yelkenli botlar, uçurtma uçurma, 2 oyun alanı, yazları kukla şovları gibi olanaklar yer almaktadır. Burada yer alan çocuk oyun alanında Ivor İnnis'in hayal gücüyle oluşturduğu küçük yaratıklar bulunmaktadır. Yine burada Long River'in yanında yer alan ve J.M. Barrie'nin bir heykeli olan Peter Pan heykeli vardır (The Royal Parks, 1998; The book of London, 1982).

St. James Park

Buckingham Sarayı'nın doğusunda yer alan en eski kraliyet parkı olan St. James Park VIII. Henry tarafından 16. yy başlarında Hyde Park'la aynı zamanda elde edilmiştir (The Royal Parks, 1998) (Şekil 2.9).

Şekil 2.9.: St. James Park (Akdoğan, 1984)

St James Park, çöplerin bulunduğu bir bataklığa sahip ve hemen yanında bayan cüzzamlı hastanesinin bulunduğu çok farklı bir yer iken; VIII. Henry tarafından (1509-1547) bazı düzenlemeler yapılarak değiştirilmiş bir parktır. 16.yy'da VIII. Henry burada yer alan hastaneyi kaldırmış, St. James Sarayı'nı yaptırmış ve etrafı düzenleyip alanı bir geyik parkına çevirmiştir. Daha sonra buradaki bataklık kurutulup, göl oluşturulmuştur (The book of London, 1982).

17. yy'da II. Charles (1660-1685) tarafından bu alan Versailles tipi resmi bahçeye çevrilmiştir. II. Charles St.James Park'ta avlanmaktan ata binmekten ve yürüyüşten hoşlanıyordu. Bu nedenle St. James Park yulaf ve çavdar hasatı süresince II. Charles'ın parkta dolaşırken öldürülme tehlikesi yüzünden belli zamanlarda kapatılıyordu. 1665 yılında da veba yüzünden Park kapalı tutulmuştur. Ama genelde II. Charles saltanatı süresince park halka açılmıştır (Lasdun, 1991).

18. yy'da Kraliçe Anne (1702-1714) tarafından halkın girişlerini engellemek için yabancı bakanlar, soylular, parlamento üyeleri ve kraliçenin hizmetlileri dışındakilerden vergi alınması tasarlanmıştır. Bu vergi alt tabakadan insanların girişini engellemek ve aynı zamanda parkın süsleme ve bakım masraflarını ödeyerek, yıllık geliri yükseltmek amacıyla düzenlenmiştir (Lasdun, 1991).

Parkta 1703 - 1709 tarihleri arasında Henry Wise tarafından düzenleme planına başlanmıştır. Daha sonra Bridgeman tarafından bir kanal açılmış ve 1730 yılında parkta Kraliçe Carolin için özel bir gezinti alanı yapılmıştır. Ayrıca 1737 yılında da Kent kraliçe için parkta "kütüphane" adı verilen bir pavyon yaptırmıştır. Bu yapının önünde "Kraliçe'nin yolu" adı verilen ve bu yüzyılın en seçkin gezinti alanı olan yer uzanmaktaydı. St. James Park 18. Yüzyılda sadece Mall'de toplanan şık Londralıların parkı olarak biliniyordu. John Nash parkı günümüzdeki şekline sokmak için tekrar dizayn etmiştir. 18. yüzyıl başlarında Henry Wise ve Bridgeman parkın içinde ağaç dikimleri ve donanımlarını devam ettirmiştir (Lasdun, 1991).

Zamanla halkın kraliyet parklarına girişi artmaya başlamış ve halkın parklara girişini kolaylaştırmak için sürekli dilekçeler verilmiştir. Örneğin özel giriş ve kapıların yapılması istenmiştir. Parka girmek için yalnızca St. James Parkı için 6500'ün üstünde anahtar basılmıştır (Lasdun, 1991).

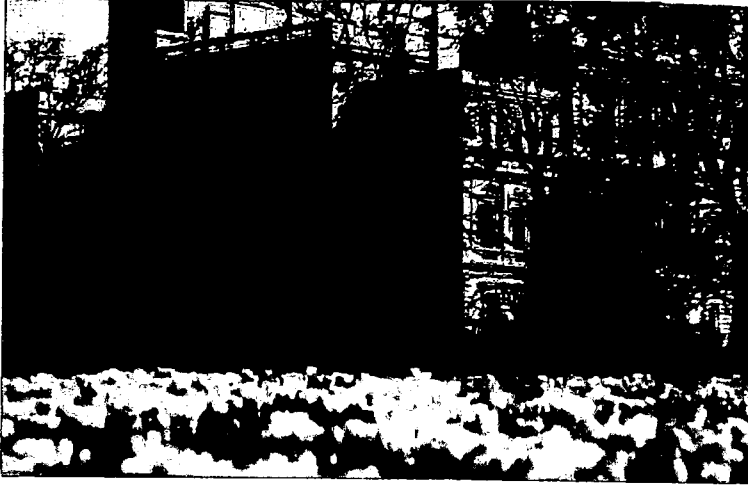
19.yy 'a kadar duvarlarla çevrili olan parklara halkın baskısı ile duvarların yerini parmaklıklar almıştır. Bu durum st.James Park içinde geçerli olmuştur ve halkı parktan dışarda tutma çabaları boşa çıkmıştır. Bu dönemde parka giriş ücretleri yüksek tutularak aşağı tabakanın girmesi engellenmeye çalışılmıştır. Parkta 1827 yılına kadar küçük eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır. Yine 1827 yılında St. James Park için yeni bir teklif planı ile parkın her yeri ve halkın dahil edilmediği yerler (ekin yapılan yerler hariç) yürüyüş için insanlara açılmıştır. Planlar Nash

tarafından yapılmış ve 1828'de uygulamaya konmuştur. Böylece st.James Park halka açık ama kraliyete ait bir park haline gelmiştir (Lasdun, 1991; The Royal Parks, 1998).

Günümüzde özellikle turistler ve ofis çalışanları için çok tercih edilen bir park olan St. James Park ayrıca Buckingham Sarayı manzarası, su kuşları ve çiçek sergileriyle ünlüdür (Şekil 2.10- Şekil 2.11). Parkın çekirdeğini oluşturan göl, söğüt ağaçları ve süsleyici özellik taşıyan ördek sürüleriyle çevrilidir. Gölün merkezinde yer alan ördek adası, su kuşları ve pelikanlar için bir cennet konumundadır. Bunların dışında kek evi, çocuk oyun alanı, şezlonglar ve konser alanı gibi olanaklara sahip olan park gece yarısına kadar açık tutulmaktadır. (The Royal Parks, 1998; Parks, Gardens and Zoos, 1998; The book of London, 1982).

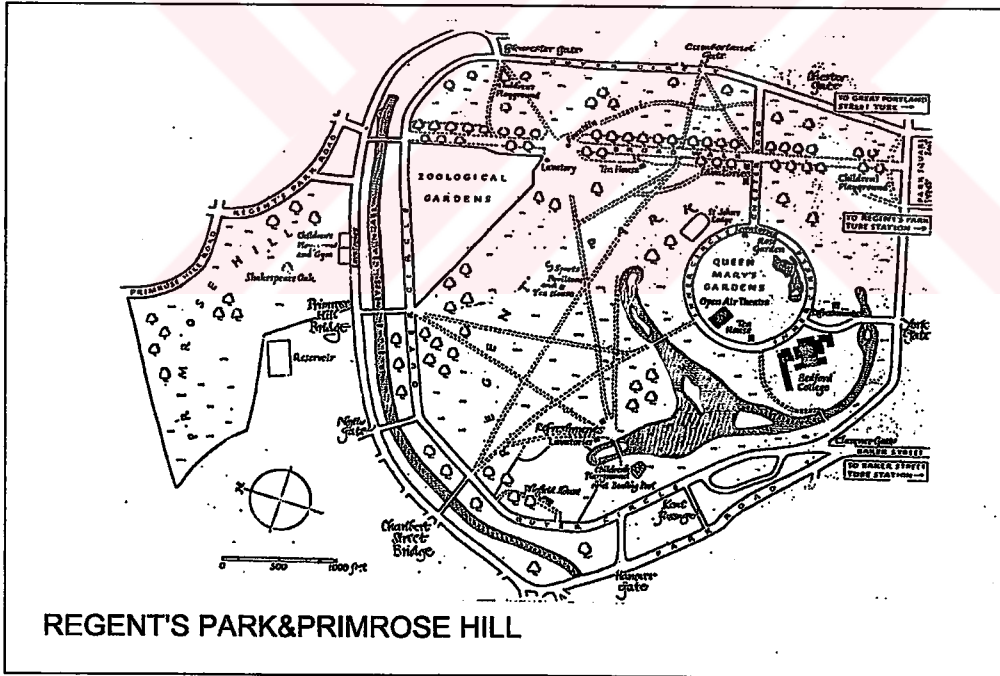
Şekil 2.10. : St. James Park ile Buckingham Sarayı'nın yukardan görünüşü (The Book of London)

Şekil 2.11.: St. James Park'ta baharın gelmesiyle birlikte canlanan çiçek sergilerinden bir görüntü (The Book of London)

Regent's Park

Londra'nın kuzeybatısında yer alan ve alanı 200 ha olan park adını Prens Regent'ten almıştır (Şekil 2.12).

Şekil 2.12.: Regent's Park (Akdoğan, 1984)

Park, VIII. Henry (1509-1547) tarafından avlanma alanı olarak kullanılıyordu. I. Charles'dan sonra Marylebone Park'ın büyük kraliyet av arazisi Oliver Cromwell'in eline geçmiştir. Oliver Cromwell savaş borçlarını ödemek için arazideki kerestelikleri ve geyikleri satmıştır. II. Charles döneminde ise (1625-1649) paraya

ihtiyacı olan II. Charles bu arazileri birçok soyluya kiraya vermiştir. Böylece bu alanda erozyon meydana gelmiş ve kaybedilenlerin geri kazanılması için herhangi bir şey de 19. Yüzyıla kadar yapılmamıştır (The book of London, 1982).

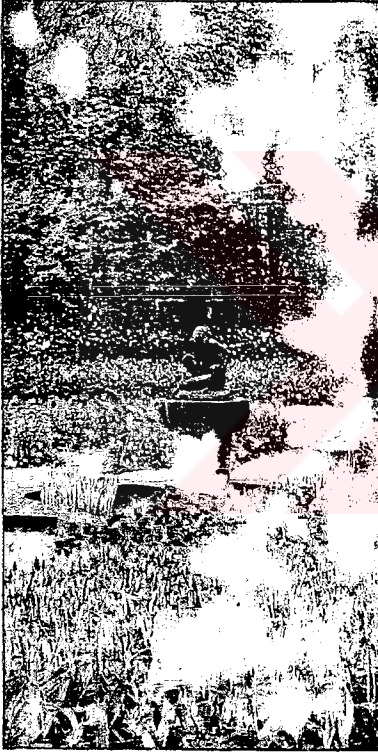
18. yüzyılda Marylebone Park'taki küçük holdinglerin sözleşme süreleri dolunca, burada Regent's Park adında yeni bir park kurulmasına karar verilmiştir. 1811 yılında da parlamento yarasının onaylamasıyla burasının topluma ait olacağı belirtilmiştir. Regent's park parklarla ilgili yeni bir kavramı da ortaya çıkarmıştır. Parkların çevresinde yaşayan nüfusun eskiden olduğu gibi plansız yerleşmesinin yerine, nüfusun bir kısmının planlı olarak yerleştirilmesinin gerekliliği anlaşılmıştır (Lasdun, 1991).

1811 yılında John Nash mimarlığa atanmıştır. Onun projesi arkaları dışa bakan iki ayrı merkezli, teraslı evler yapmak ve bu evlerin önyüzlerinde bu parka bakmasıydı. Bölgeye girişlerin seçkinliğini sağlamak için sadece 3 yerden giriş yapılmıştır ve bu girişlerinde zengin bölgelerin çevresinden olması düşünülmüştür. Fakir bölgelerle sınır oluşturan yerlerde ise hiç giriş yoktu. 1812 yılında ise bu girişler yapılmaya başlanmıştır (Lasdun, 1991).

Regent's Park kraliyet ailesinin kazanç sağlamak için kullandığı bir alandı. Kraliyet bu parkı yüksek tabakadaki insanlar için bir ikamet yeri olarak tasarlamıştır. Bunun dışındaki insanlar dışarı tutulmaya çalışılmıştır. Regent's park, yolların haricinde olan yerlerde, çevresindeki çitlerle halkın girişinden mahrum edilmiştir. Arazinin önemli bir bölümü her kesimden insana kiralanmıştır. Parkların çevresinde evleri olanlar yılda 2 paundu ödemek karşılığında bu evlerde oturabiliyorlardı ve ödeme yapmayanlar da kabul edilmiyordu. Parkta zengin sınıf dışındakiler sadece çakıllı yollarda dolaşabiliyorlardı. Toprak kraliyete aitti fakat park resmi olarak açık bir alandı. 1838 yılına kadar mücadelenin odak noktası olan parkta, diğer kraliyet parkları gibi baskılara dayanamamış ve çözüm olarak başka bir Kraliyet & halk parkı olmuştur. Parkın kuzeybatı kısmı ise 1841 yılına kadar halka açılmamıştır (Lasdun, 1991).

19.yy'da Pegent's park'ın aynı zamanda bir yerleşim merkezi olması bir çok taklide yol açmıştır fakat hiçbir Regent's park kadar büyük bir alana sahip olamamıştır (Lasdun, 1991).

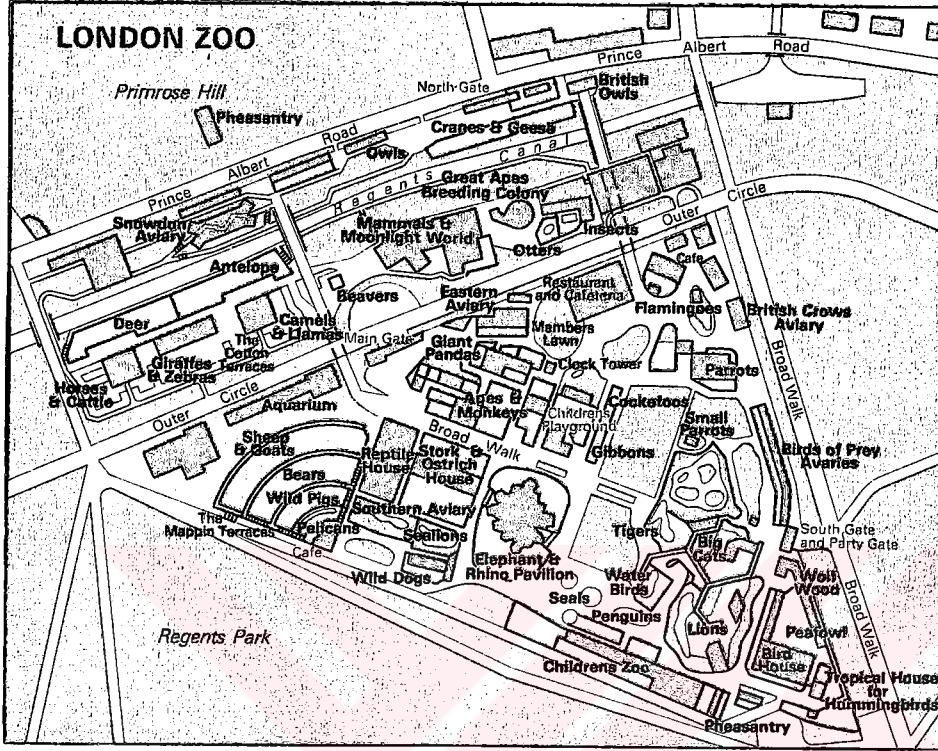
Günümüzde Parkta Açık hava tiyatrosu, bant standları, göl kenarı tiyatrosu, gül bahçesi büfesi, sakatlar için tuvaletler, çay evi, tenis kortları, pavyon, atletik yollar, kriket, softbol ve beyzbol sahaları, futbol, ragbi, hokey, 3 oyun alanı, kukla şovu, bot gezintisi, çocuk havuzu, su otobüsü ve Londra hayvanat bahçesi yer almaktadır. Parkın çekiciliği Victoria dönemine ait bir çok bahçe düzenlemesiyle artmaktadır (Şekil 2.13). Gölün yanında yer alan bir grup fosil ağaç gövdesi burada bir zamanlar Kraliyet Botanik Bahçeleri'nin var olduğunu göstermektedir. Burada bulunan göl gizli Tyburn Irmağı tarafından dolduruluyor ve sadece Thames'e olan rotasından görülebilen uzantısıyla gölcüğe dökülüyor. Bugün Regent's Park sabah 5'den akşam 7'ye kadar açık olan bir park durumundadır (The Royal Parks, 1998; The book of London, 1982).

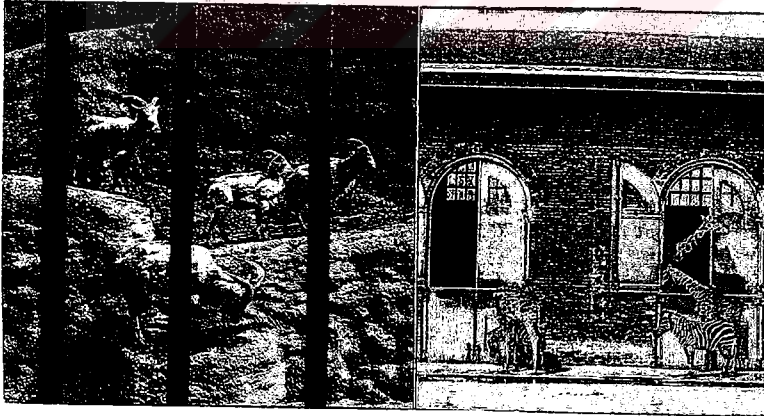
Şekil 2.13.: Park'a ayrı bir güzellik veren çiçek alanları ve çiçeklerin arasındaki "Kurbağalı Çocuk Heykeli" (The Book of London)

Regent's parkta yer alan Londra Hayvanat bahçesi dünyanın en eski ve İngiltere'nin en büyük hayvanat bahçesidir (Şekil 2.14). Bu hayvanat bahçesi Sir Stanford Raffles ve zamanın diğer seçkin natüralistleri tarafından, Regent's Park'taki 5 dönümlük bir arazide kurulmuştur. 1847 yılında Zoolojik Bahçeler olarak halka açılmış ve o tarihten itibaren de her zaman rağbet gören bir alan olmuştur. Burası, çoğu doğal ortamına yakın mekanlarda bakılan, 6000 tür hayvana sahiptir. Dünyadaki ilk haşare

Dünyadaki ilk haşare ve sürüngen evi ile birlikte ilk akvaryum burada açılmıştır. Burada hem herhangi bir kırık alanda rastlanabilecek hem de dünyanın hiçbir yerinde bulunamayan nesli tehlikeye düşmüş türler bulunmaktadır (The book of London, 1982) (Şekil 2.15).

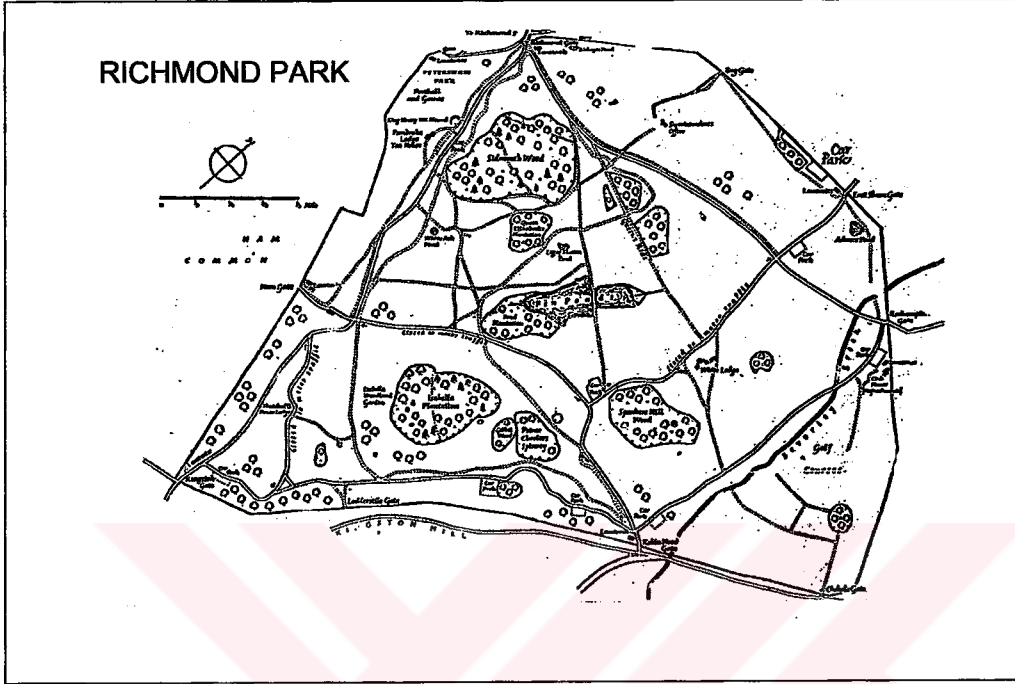
Şekil 2.14.: Park'ta yer alan Dünyanın ve Londra'nın en büyük hayvanat Bahçesi (The Book of London, 1982)

Şekil 2.15.: Hayvanat Bahçesinde yaşayan bazı hayvan türleri (The Book of London, 1982)

Richmond Park

Londra’da bulunan ve alanı 955 ha’ı aşan büyük bir park olan Richmond Park, ulusal açıdan önemli bir mirastır (Şekil 2.16).

Şekil 2.16.: Richmond Park (Akdoğan, 1984)

Bir zamanlar güney İngiltere’nin büyük bölümünü kaplayan, eski bir orman topluluğundan kalmıştır. 17. yy’da I. Charles (1625-1649) tarafından 1637 yılında bir av alanı olarak çevrelenen bir geyik parkı olmuştur. Daha sonra birbirini izleyen hükümdarlar bu alanı kendi av ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde şekillendirmişlerdir (The book of London 1982; The Royal Parks, 1998).

18. yy’da kraliyet tarafından Richmond Parka halkın girişi konusunda sert kısıtlamalar getirilmiş, fakat John Lewis, park üzerinde halkın hakkını korumak için savaşmış ve kazanmıştır. Böylece bugünkü halk parkta istediği gibi dolaşabilmektedir (The book of London, 1982).

19. yy’da 1841 yılında halk Richmond Parka girmekten mahrum edilince ve mantar toplamaya parka gelen fakirlerin girişleri yasaklanınca burada bir protesto düzenlenmiştir. Özellikle pazar günleri insanların kalabalık olduğu zamanlarda parka girmek isteyenleri engellemek için bekçiler çalıştırılıyordu. İzin almadan at ve

at arabası binicileri parka giremiyor, izinden sonrada ancak çakıllı yolu kullanabiliyorlardı, ayrıca sahipsiz burada dolaşan köpekler de vuruluyordu (Lasdun, 1991).

Parkın önemli bir özelliği de; çim arazisi, bataklık ve eğrelti otu kaplı alanları, ormanlıkları, eski park ağaçları ve parkta hala başıboş olarak dolaşan ala ve kırmızı geyikleriyle zengin, yarı-doğal bir panoramaya sahip olmasıdır (The Royal Parks, 1998) (Şekil 2.17).

Şekil 2.17.: Park'a doğal bir alan görünümü veren geyikler (The Parks of London)

Günümüzde Pembroke Lodge'da yer alan ve belli saatlerde açık olan bir kafeterya, yine Pembroke Lodge'da öğle yemeği sırasında ve öğle üzeri çalan hafif müzik, telefon ve gazete klübeleri, 2 golf sahası ve golf kurs restoranları, parktaki kapalı alanlar, patikalar ve çimler haricindeki yerlerde öğleye kadar ve akşam 6'dan sonra yapılabilen ata binme aktivitesi ve bütün yollarda bisiklete binme gibi olnaklardan yararlanılmaktadır. Ayrıca burada geyiklerin su içtiği Adam's Pond'da yelkenli botlara da izin verilmektedir. 18 dönümlük Pen Pond's da ise özellikle olta ile balıkçılık yapılması için alan yapılmıştır. Richmond Park yazın sabah 7'de, kışın ise 7.30'da açılmakta ve gün batımına kadar kullanılabilir (The Royal Parks, 1998).

2.2.2. Fransa’da Park Anlayışının Gelişimi

17. yy’ın başlarına doğru bahçe düzenindeki liderlik Fransa’daki Versailles gibi büyük ve resmi bahçelerin varolmasıyla İtalya’dan Fransa’ya geçmiştir. Bu dönemde bahçeler daha çok insanların oturup, özel eğlenceleri için kullandıkları bir yer olmaktan çok, görülmesi için düzenlenen boş alan olarak düşünülmüştür. Burada amaç bahçe sahiplerinin gücünü ve zenginliğini göstermektir (Goultı , 1993).

Fransız stili parklarda Rönesans etkisinde şekillenme vardır. Bu nedenle ilk eserlerde Ortaçağ ve Rönesans karışımı bir durum göze çarpmaktadır. Önceleri simetrik olmayan yapılar ve etrafı suyla çevrili kanalların yer alması Fransa’da Rönesans bahçe stiline uygulanmasını zorlaştırmıştır. Daha sonra ise yapılan simetrik planlı yapılarla bu stil bahçelerin uygulanması imkanları artmıştır. Pariste ise yeşil alanlar serpiştirilmiş şekilde ortaya çıkmaktadır. Kent içinde küçük yeşil alanlar yer alırken, dışa doğru bu alanlar artmaktadır. Kentte büyük yeşil ormanlar yer almaktadır (Jellicoe, 1995; Yıldızcı, 1994).

Fransa’da da uzun yıllar aristokrasiye veya kiliselere ait olan park ve bahçelere halkın girmesi prensler ve aristokratlar tarafından engellenmiş veya kullanımı sınırlı tutulmuştur. Ancak Fransız ihtilalinden sonra bu parklar halka ait olmaya ve halka açılmaya başlamışlardır. Fransa’da halka ait gezinti amaçlı parklara ilk örnekler 1688 yılında yapılmış olan Montpeller’deki Le Peyrom ve 1745-60 tarihleri arasında yapılan Nimes’deki The Jardin de la Fontaine parklarıdır (Kostof).

Fransa işgaller sırasında İtalya ile olan iletişiminden dolayı bu kültürden etkilenmiştir. Bu da Fransız bahçe stiline yansımıştır ve Fransız bahçe mimarları İtalyan mimarlarında zaman içinde çok şey öğrenerek Gotik esasta Rönesans bezemesi olan kendilerine özgü yeni bir tarz geliştirmişlerdir. Bu yeni stil ile çeşitli bahçe düzenlemeleri yapılmıştır. Fransız barok stiline ana prensipler; bina ile bahçenin birlik içinde yer alması, tasarımda ana bahçenin binaya en uzak yerde yer alması ve ana yolun ana aksa yerleştirilmesidir. Tasarımda ağaçlara şekil verilerek, bunlar bir süs elemanı olarak kullanılmışlardır. Versailles Sarayı’nda olduğu gibi merdivenler terasla doğadan uzaktır. Su, havuzlar ve kaskatlar tasarımda daha çok kullanılmıştır. Heykeller ve su fışkıyeleri su ile bütünleştirilmiştir (Jellicoe, 1995).

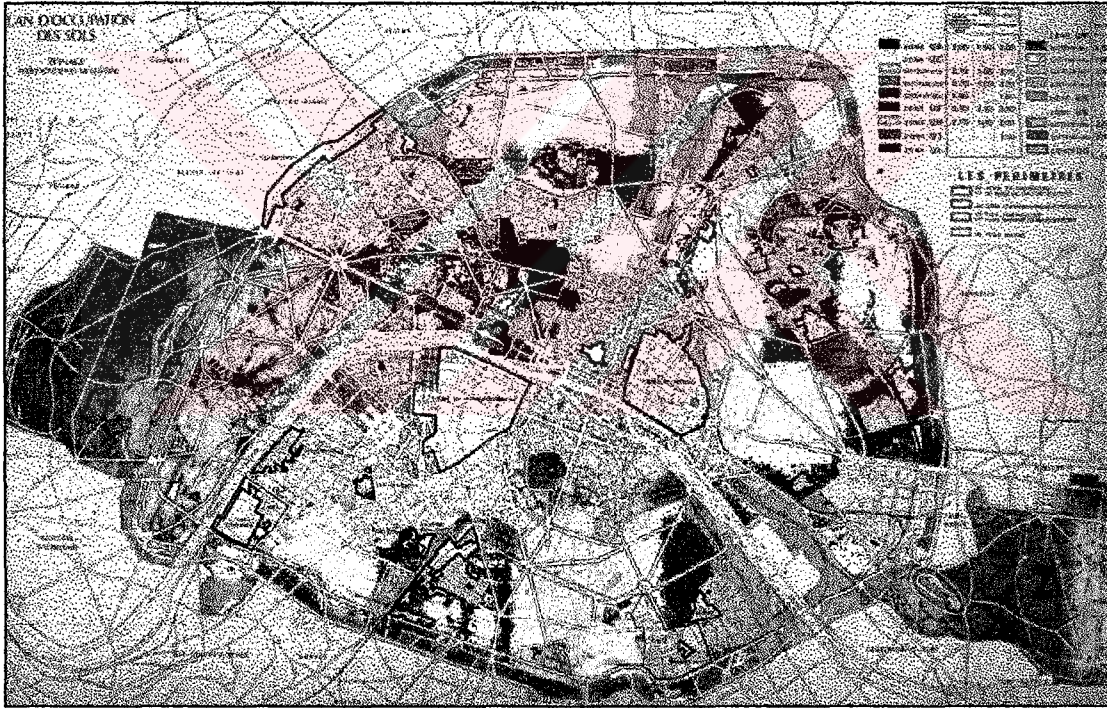
Endüstri devrimine paralel olarak halk parklarının kurulması düşüncesi bütün ülkelerde gelişmeye başlamıştır. Fransa’da bu oluşumdan etkilenmiş ve **19. yy’da** 1851 yılında Paris’te 200 dekar olan halk parkları büyük bir artış göstererek 1870 yılında 19800 dekar gibi önemli bir artışa ulaşmıştır. Böylece 1850’lerde 5000 kişiye bir halk parkı oranı, 1870’lerde 390 kişiye bir halk parkı oranına yükseltilmiştir. Bu durumun nedeni; III. Napolyon’un ikinci imparatorluk süresince 1852-1870 yılları arasında Paris’in yeniden inşası sırasında parklara çok önem vermesiydi. III. Napolyon Paris’i modern bir başkent yapma yolunda geniş çaplı bir program hazırlamıştır. Bu projede Paris şehrini dış bölgeleri de ekleyerek büyütmüş ve buna paralel olarak park ve bahçelerin de gelişimini sağlamıştır. Bu amaçla Boulogne korusu 1852-1856 yılları arasında Hyde Parktan esinlenerek yenilenmiştir. Paris kentinin doğu bölümleri için tasarlanan Vincennes korusundaki değişimlere 1860-1863 yılları arasında değişimler devam etmiştir. Yine 1861 yılında Monceau Parkı Alphand tarafından İngiliz tarzında yeniden düzenlenmiş ve parka İtalyan bir köprü, demir parmaklık, kapılarla kuşatılmıştır (Akdoğan, 1984; Napoleon III and the Paris Parks, 1998).

20. yüzyılda özellikle 1980’li yıllardan sonra Paris’te, doğal ve yeşil alanları korumak için çeşitli önlemler alınmıştır. Bu önlemler; “Temiz Seine” çalışması, Yeşil Alanlar Acentası’nın oluşumu, birçok ormanlık alanın yenilenmesini, Haute Vallée de Chevreuse Bölgesel Parkı’nın oluşumunu ve özellikle Yeşil Kemer projesini kapsamaktadır. 1983 yılında başlayan Yeşil Kemer projesi, Paris’in 10-30 km’lik bir alan arasına yerleştirilmesi ve 120.000 ha’dan daha uzun bir kemerle uzatılmasını amaçlamaktadır. Bu projede amaç, kentsel gelişmelere bağlı olarak, korunan tarımsal alanlar ve özel alanları halka açmaktır. Bu dönemde her Parislinin eviyle 600m arasında bir yeşil alan yer almakta iken, bu 500 metreye indirilmeye çalışılmaktadır. 1989 yılı itibarıyla Pariste Vincennes ve Boulogne haricinde parklar, bahçeler ve gezinti alanları 323 ha’lık bir alanı kaplamaktadır. Burada yeşil alan yapılanması, ayrı alanlarda, çocuklardan yetişkinlere kadar farklı yaş grubundaki insanlar için hazırlanmaktadır. Bahçelerde ve parklarda konserler ve şovlar organize edilmekte ve çocuklara doğanın gizemlerini göstermek için “doğa otobüsleri” temin edilmektedir (Metropolis: Paris 2000, 1989).

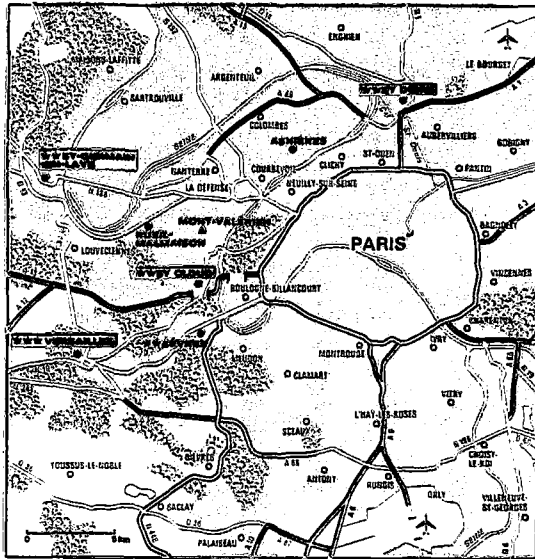
2.2.2.1. Paris'in tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi

Paris çok eski bir başkent olması ve birçok İmparator'un yaşadığı bir yer olmasından dolayı bir çok tarihi yapıya sahiptir. Burada İmparatorlar tarafından gösteriş amacıyla yapılmış büyük bahçeler yer almaktadır. Paris'in özellikle III. Napolyon zamanında yeniden inşası (1852-1870) döneminde ; parklara önem verilmiştir. Bu dönemde yeni park düzenlemeleri yanısıra, daha önceki dönemlerde yapılan parklarla ilgili düzenlemeler de yapılmıştır.

Bu bölümde Paris'in önemli tarihi park ve bahçelerinden olan Boulogne(1) ve Vincennes koruları(2) ve Tuileries Bahçeleri(3) ele alınacaktır (Şekil 2.18). Ayrıca Paris bölgesi yakınlarında yer alan dünyanın en ihtişamlı bahçelerinden biri olan Versailles Bahçeleri de yine bu bölümde incelenecektir (Şekil 2.19).

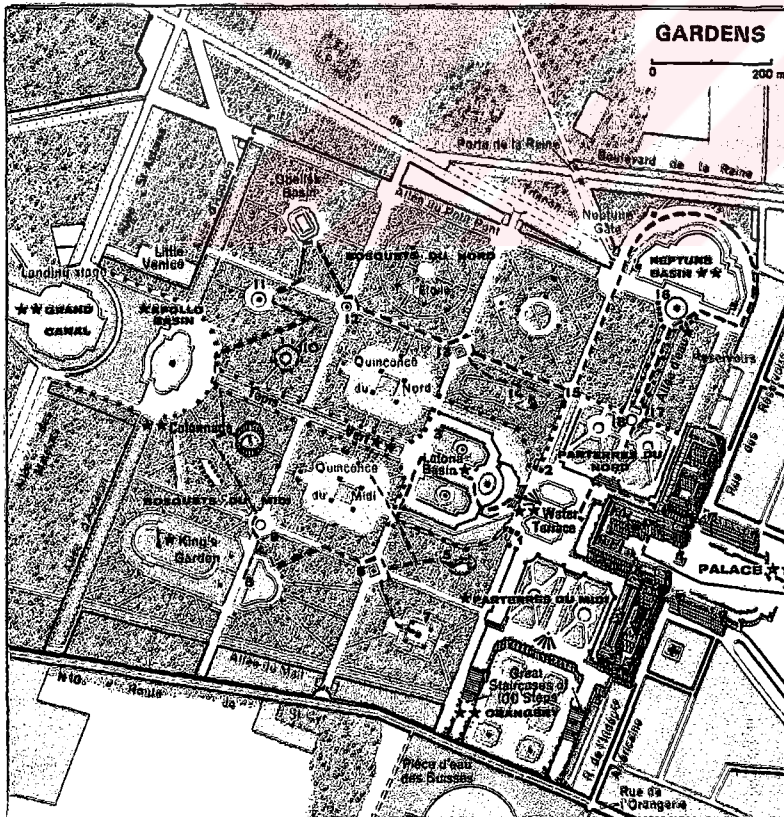
Şekil 2.18.: Yeşil alanlarıyla Paris Şehri (Metropolis:Paris 2000, 1989)

Şekil 2.19.: Paris Şehri ve Versailles Sarayı'nın konumu (MICHELİN)

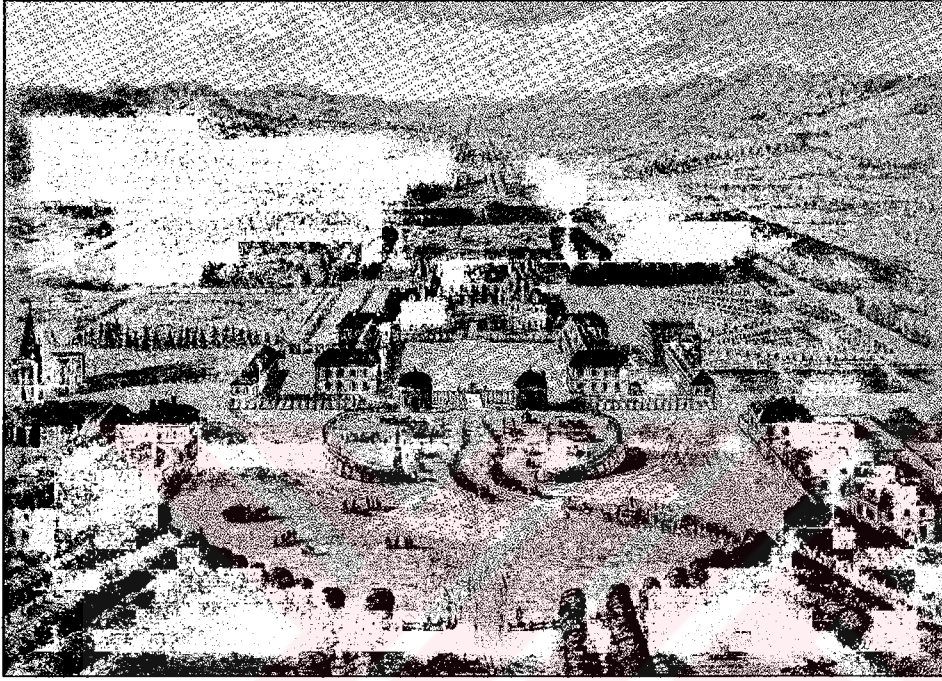
Versailles Bahçeleri

Paris'e 11 km uzaklıktaki Versailles'da yer alan bahçeler 100 ha'lık bir alana sahiptir (Şekil 2.20).

Şekil 2.20.: Versailles Bahçeleri (MICHELİN)

17. yy'da Versailles Bahçeleri'nin oluşumu 1660'lı yılların başından 1715'te Louis'in ölümüne kadar 50 yıldan fazla sürmüştür. Versailles Sarayının ilk çekirdeği, 1624 yılında XIII. Louis tarafından yaptırılan bir av köşküdür. Köşk 1661 yılında XIV. Louis tarafından onartılmış ve genişletilmiştir. Bahçeler mimari olarak ilk Le Vau, Le Brun ve Le Notre tarafından, daha sonra ise Mansard tarafından planlanmıştır (Goult, 1993; MICHELIN) (Şekil 2.21).

Şekil 2.21.: 1664 yılında Saray ve çevresi (Enge ve Schröer (1992))

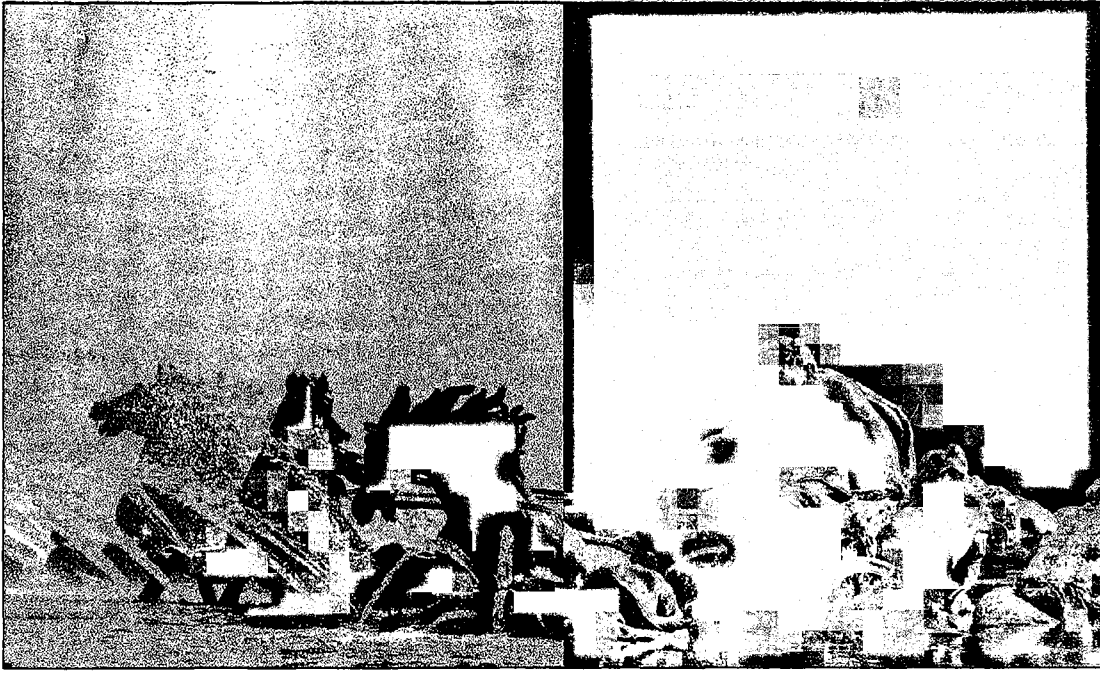
Bahçelerin 1666 yılındaki planı A. Le Notre tarafından çizilmiştir. Temel dizaynı, kuzeydeki ana parter bahçesinden, doğu-batı eksenine kadar bütün önemli elementleri kapsamaktaydı ve arazilerin yapısını yansal ve boylamsal eksenler sistemi oluşturmaktaydı. 1668 yılında ise Le Vau, köşkün üç tarafını yeni yapılarla kuşatmış ve bahçelere bakan geniş cepheyi düzenlemiştir. 1678 yılında J.H. Mansard da, sarayın bahçelere bakan kısmının görünüşünü değiştirmiştir. Bu tasarımcılar tarafından yapılan düzenlemelerde eksenler ve manzaralar daima mimarisel ve heykelsel odaklı dizayn edilirken; ağaçlar, çalılar ve bitkiler, arkayüz ve bazende köşklere, havuzlara, fiskiyelere ve heykellere renk sağlaması için kullanılmıştır. Bahçenin stili yıllar boyunca Baroktan Klasiğe ve heykel, fiskiye ve binalara kadar birçok değişik geçirmiştir. Ayrıca XV. Louis devrinde sarayda ve bahçede bazı değişiklikler yapılmıştır (Goult, 1993; MICHELIN).

Bahçede hiç değiştirilmeyen iki eksen bulunuyordu; biri kuzeyden güneye saray terası boyunca, diğeri ise aynı teras merkezinden batı yoluyla uzanmakta olan eksendir. Burada simetri ve monotonluktan kaçınılmış ve bir denge getirilmiştir. Versailles aslında bir su bahçesiydi ama 1680’li yıllarda kurulan ve Seine’den su pompalayan makinaya rağmen bu büyüklükteki bir alana zor yetiyordu. Buradaki fiskiyeler misafirler ilerledikçe sıra halinde çalışıyordu. 1680 yılında tamamlanan büyük kanal ana eksenini sonuçlandırmıştır. 1670 metre boyunda ve 92 metre enindeydi Yanları ise 1070 m uzunluğunda ve 75 m genişliğindeydi. Festival zamanlarında ve gece ziyafetlerinde misafirleri kanalı gezdirmek için bir gondol filosu beklemekteydi (Enge ve Schröer (1992); MICHELIN).

Merdivenler ve iki rampa ile ulaşan bir yol, Bassin Latone heykelleriyle dekore edilmiştir. Buradaki dar bir şekilde uzanan yeşil çimenlik, Tapis-Vert, 1663’te yapımına başlanan Apollon havzasına doğru düz bir çizgi oluşturunuyordu. Jean - Baptiste Tuty tarafından Le Brun’un planları takip edilerek planlanan büyük vadi 75 m uzunluğunda ve 110 metre genişliğindeydi (Jackson, 1996; Prophet, 1998).

Versailles’teki bahçeler büyük ölçüde kraliyet şenlikleri ve eğlenceleri için kullanılıyordu. Burada yer alan çiçekler özel durumlar için geçici olarak yetiştiriliyordu. Versailles’te düzenlenen en ünlü kutlamalardan biri 1674 yazında Burgundy’nin fethi dolayısıyla yapılan kutlamaydı (Goulty , 1993).

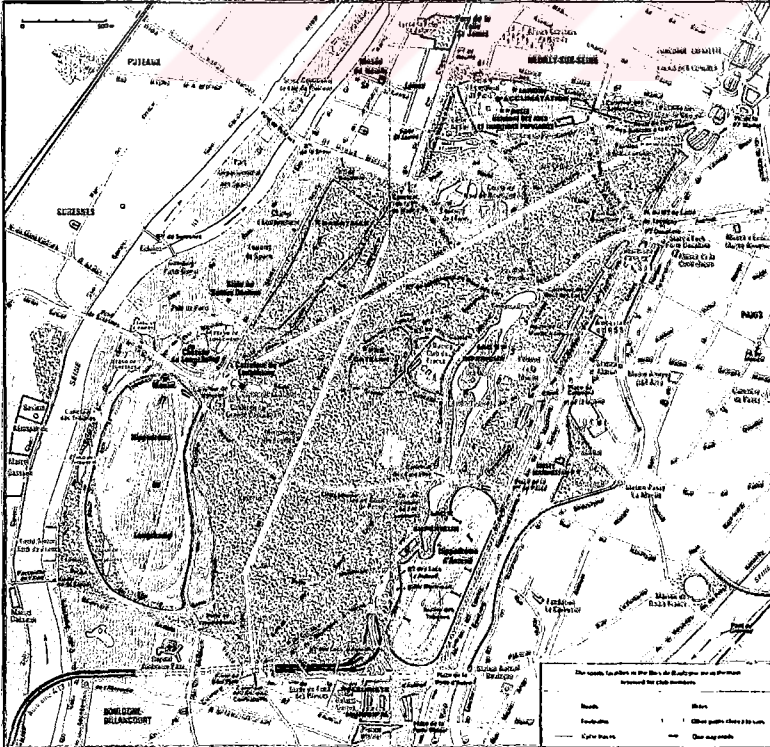
Günümüzde burada yer alan fiskiyelere su verilmesi yılın belirli günleriyle kısıtlı durumdadır. Fiskiyeler Mayıs-eylül arasında, bir ayın 3 pazarı sınırlı bir süre çalışmaktadır (Şekil 2.22). Fiskiyeler çalışma halindeyken, bahçelere girişler belli noktalardan yapılmaktadır. Burada yer alan Balo odası ve Apollo hamamı korulukları sadece fiskiyelerin çalıştığı günler açık olmaktadır. Final gösterisi ise Ejderha Havzaları’nda yapılmakta ve burada yer alan 99 fiskiye, beraber çalışarak 138 fit yüksekliğe çıkmaktadır (MICHELIN).

Şekil 2.22.: Yılın belli zamanlarında çalıştırılan Apollo Fiskiyeleri (Enge ve Schröer (1992))

Boulogne Korusu

Boulogne Korusu Paris'in batısında bulunan ve burayı korumak için bir kraliyet av alanı olarak açılan 865 ha bir alana sahip bir korudur (Şekil 2.23).

Şekil 2.23.: Boulogne Korusu (MICHELIN)

Merovingion zamanlarında ayı, geyik, kurt ve vahşi domuz avı için kullanılan bir ormandı. 1308 yılında da burada giderleri Philip the Fair tarafından sağlanan bir kilise yapılmıştır. Daha sonraları alan, eşkiyaların barınağı haline gelince 16. yy'da 1556 yılında II. Henry tarafından etrafı duvarlarla çevrelenmiş ve 8 giriş yapılmıştır (MICHELIN).

III. Napolyon zamanında Paris'in yeniden inşası (1852-1870) süresinde yenilenen ilk parktır. 1852 yılında korunun değiştirilme çalışmaları başlamıştır. Koruluktaki ilk çalışma iyi olmamıştır. Alphand'ın tadilatından önce büyük sade bir orman olan alan yeni düzenlemeyle büyük bir kamu parkına dönüşmüştür. Tadilat ile park, batı tarafında bulunan Bagatelle Bahçeleri ve idman sahası haline gelen Longchamps'ı içine alacak şekilde genişletilmiştir. Tadilat ile alanın içine zoolojik bahçeleri, eğlence bahçesi ve kayık gölü düzenlenmiştir. 1853 yılında korunun değiştirilme çalışmaları yenilendi ve 1858 yılında ise bu yenilenme çalışmaları tamamlanmıştır. Bu çalışmalar toplam olarak 14.2 milyon franka mal olmuştur fakat yapı sahalarının bir bölümünün satışından 10.9 milyon frank geri kazanıldığı için net maliyet 3.4 milyon franka inmiştir (Chadwick) (Şekil 2.24).

Şekil 2.24.: Korunun önceki dönemlerine ait bir görünüm (<http://www.great-britain.org/london.htm>).

İlk olarak klasik bir anlayışla tasarlanan park daha sonra İngiliz Pitoresk tarzında tekrar tasarlanmıştır. Koru Hyde Park'tan esinlenilerek ve Hyde Parkın gelecekteki rakibi olarak yeniden düzenlenmiştir (Akdoğan, 1984).

Günümüzde Boulogne Korusu, Paris'in en büyük yeşil alanlarından biri olması nedeniyle hala önemini korumaktadır (Şekil 2.25). Korunun en önemli

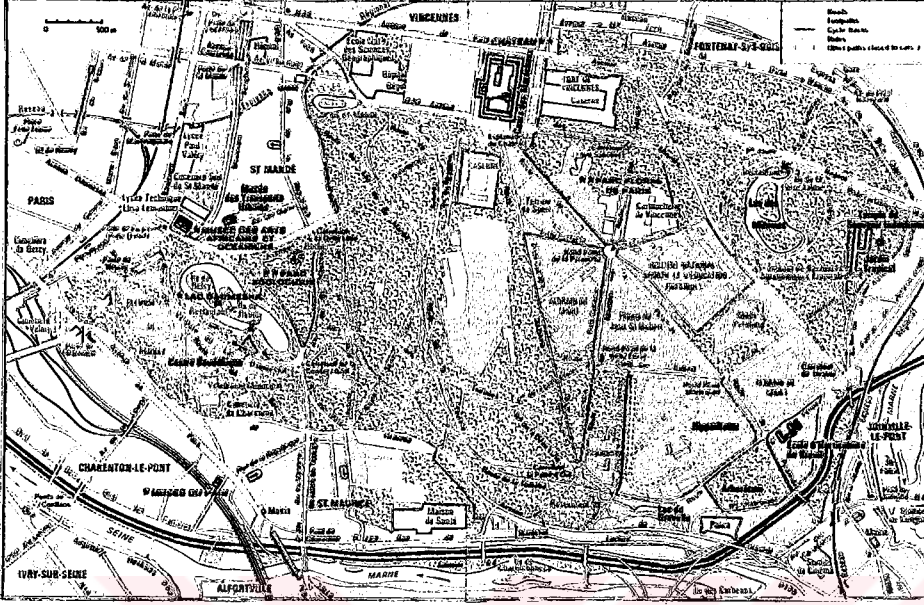
özelliklerinden biri Bagatelle’ne sahip olmasıdır. Burada büyük gül bahçeleri yer almaktadır. Aynı zamanda Bagatelle’de su zambaklarıyla çevrili havuzu kapsayan birçok bahçe de burada yer almaktadır. Koruda çocuklar için küçük bir eğlence parkı, ulusal sanat ve halk gelenekleri müzesi, taş oyma, çömlekçilik, dokuma, gemi yapımı vb. endüstri öncesi becerileri koruyan ve öğreten bir halk müzesi bulunmaktadır. Bugün atlar hala Longchamps ve Auteuil koşuyollarında koşmakta ve Fransız Açık Turnuvalarının düzenlendiği Garros Stadyumunu kapsayan bir dizi oyun alanı ve tenis kortu burada bulunmaktadır. Cumartesi ve Pazar günleri çok popüler olan parkta, hafta içi sabah vakitleri gezmek için en uygun zaman olarak tavsiye edilmektedir. Kuru günümüzde, fuhuş ve turistlere kötü gözle bakan soyguncular yüzünden Paris’in kötü şöhretli bölgelerinden biri olduğundan karanlık bastıktan sonra tehlikeli bir yer olmaktadır (Bois de Boulogne ve Bois de Vincennes (1998); MICHELIN).

Şekil 2.25.: Günümüzde korudan bir görünüm (<http://www.paris-promotion.fr>)

Vincennes Korusu

Paris'in doğu b6l6mleri için planlanan koru, 995 ha bir alana sahiptir (Şekil 2.26).

Şekil 2.26.: Vincennes Korusu (MICHELIN)

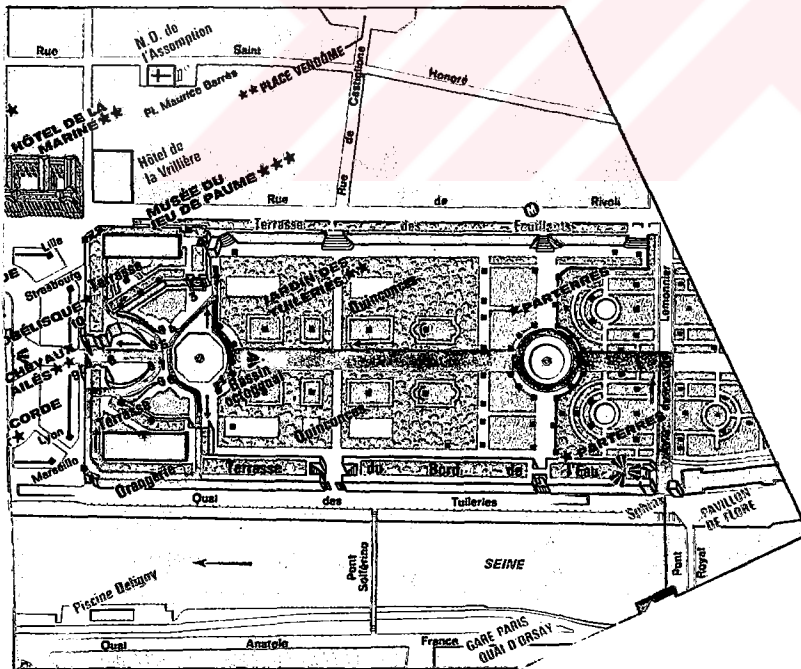
Kraliyet 11. yy'da St. Mour Abbey'den Vincennes ormanını almış; 12. yy'da Philippe Auguste sınırlar içinde bir malikane yaptırmış ve St. Louis'de buraya bir kilise eklemiştir. Bu d6nemde kral orman çevresinde avlanmayı yasaklamıőtır (MICHELIN).

Burada yer alan av kul6besi ise 14. yy'da bir şato olmuş ve b6t6n bunlar kraliyet ailesinin inzivaya çekilmesiyle başlamıştır. 17. Yy'ın baőlarından aralıklı olarak 1784 yılına kadar ise şato bir hapishaneye d6n6őt6r6lm6őt6r. 1738 yılında seramik fabrikası olan şato Napolyon zamanında tersaneye d6n6őt6r6lm6őt6r. Bu d6nemde kuleler, duvarlarla aynı hizaya getirilip surlar kaldırılmıő ve tekrar hapishaneye çevrilmiştir. II. D6nya Savaşı sırasında Almanlar tarafından bombalanan şato b6y6k zarara uğramış ve yıllar s6ren restorasyonlardan sonra, son zamanlarda şato tekrar açılmıştır. şato ortaçağ şato mimarisinin, Kuzey Fransa'nın en iyi 6rneklerinden birini temsil etmektedir (Bois de Boulogne ve Bois de Vincennes (1998)).

19. y6zyılda III. Napolyon, patikaları, yapay g6lleri ve bahçeleriyle parkı, İngiliz modasına g6re tasarlatmıő ve bu alan halk parkı olarak Paris insanlarına verilmiştir. B6ylece koru 1860 yılında Belediye'ye devredilmiştir. Buradaki deđiőtirme

Günümüzde koruda, Vietnam, Tibet ve Çin tapınaklarıyla beraber, uluslararası Budist merkezi yer almaktadır. Ayrıca İlkbahar ve yaz süresince çiçek alanı olan Parc Floral, Zooloji Parkı, paris çevresindeki en büyük ve en iyi hayvanat bahçesi burada yer almaktadır. Ayrıca burada yer alan şato bir müze gibi turlara açık olmaktadır (Bois de Boulogne ve Bois de Vincennes (1998)).

Paris kentinde yer alan ve bir yanda Rivoli caddesi, diğer taraftan da Seine ırmağı bendiyle ve Orsay Müzesi'ne ulaşan bir üst geçitle sınırlı bir bahçedir. Bahçeler güzel bir biçimde Seine'in yanına yerleştirilmiş ve resmi bir Fransız stilinde tasarlanmıştır. Tuileries dar yolları ve çimenlikleriyle Seine ırmağı boyunca uzanmaktadır (Paris Digest The Tuileries, 1998; MICHELIN) (Şekil 2.27).

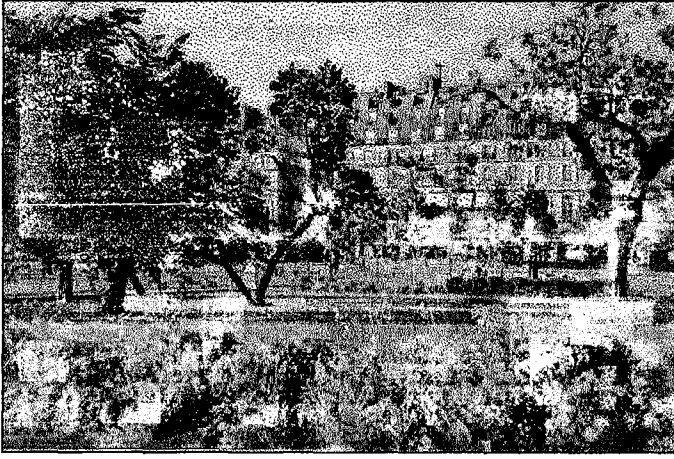
Şekil 2.27.: Tuileries Bahçeleri (MICHELIN).

15. yy'da alan, Chatelet bölgesinin kasapları tarafından çöp alanı olarak kullanılmaktaydı. Tuğla yapımında kullanılan kil toprağı (tuiles) buranın ismini oluşturmuştur (MICHELIN).

16. yy'da 1563 yılında, Kraliçe Anne, Catherine de Medici, Louvre'ın yanına bir şato yapmaya karar verdiğinde, Tuileries'den toprak satın almıştır. Bu alan fiskiyeleri, bir labirenti, mağarayı, çömlek figürlerini ve vahşi hayvan koleksiyonu ile bir ipek böceğı çiftliğini kapsamaktaydı. Bu dönemde Tuileries Sarayı'na , nehre paralel ve kıvrımına kadar uzanan geometrik bir bahçe eklenmiştir. Bu bahçe Tuileries Bahçeleri olarak adlandırılmıştır. Bahçe , Philibert Delorme tarafından 70/270 m. ölçülerinde dikdörtgen bir alan olarak tasarlanmıştır. Bu , sarayın batısına yerleştirilmiş , dört tarafı duvarlarla çevrilmiş bağımsız bir alandı. Bahçe saray ilişkilerinde özerk olmasına rağmen ikisi arasında geometrik birleşim orjinal plandaki gravürde görülebilirdi (Steenbergen ve Reh (1996); MICHELIN).

17. yy'da 1664 yılında Versailles'ın tasarımcısı olan Le Notre tarafından düzenlenmiş bahçelerde havza ve heykeller yaygın bir biçimde yer almaktaydı (Paris Digest The Tuileries, 1998).

Günümüzde Tuileries bahçelerindeki heykellerin yerleri değiştirilmiştir. Fakat Le Notre'un Tuileries'te yaptığı düzenlemeler ve bundan başka Maillol'un dizaynları değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Son zamanlarda yenilenen ve araba trafiğinden tamamen ayrılan bahçeler; Champs Elysées ve Concorde dördülünü kapsayan düz bir hat perspektifinde yer alan gezinti alanının önemli bir parçasıdır (Şekil 2.28). Bahçede ideal bir dinlenme yeri olabilecek kafe de yer almaktadır (Paris Digest The Tuileries, 1998; MICHELIN).

Şekil 2.28.: Bahçelerin günümüzdeki durumundan bir görüntü (<http://www.paris-promotion.fr>)

2.2.3. Avusturya'nın Park Anlayışının Gelişimi

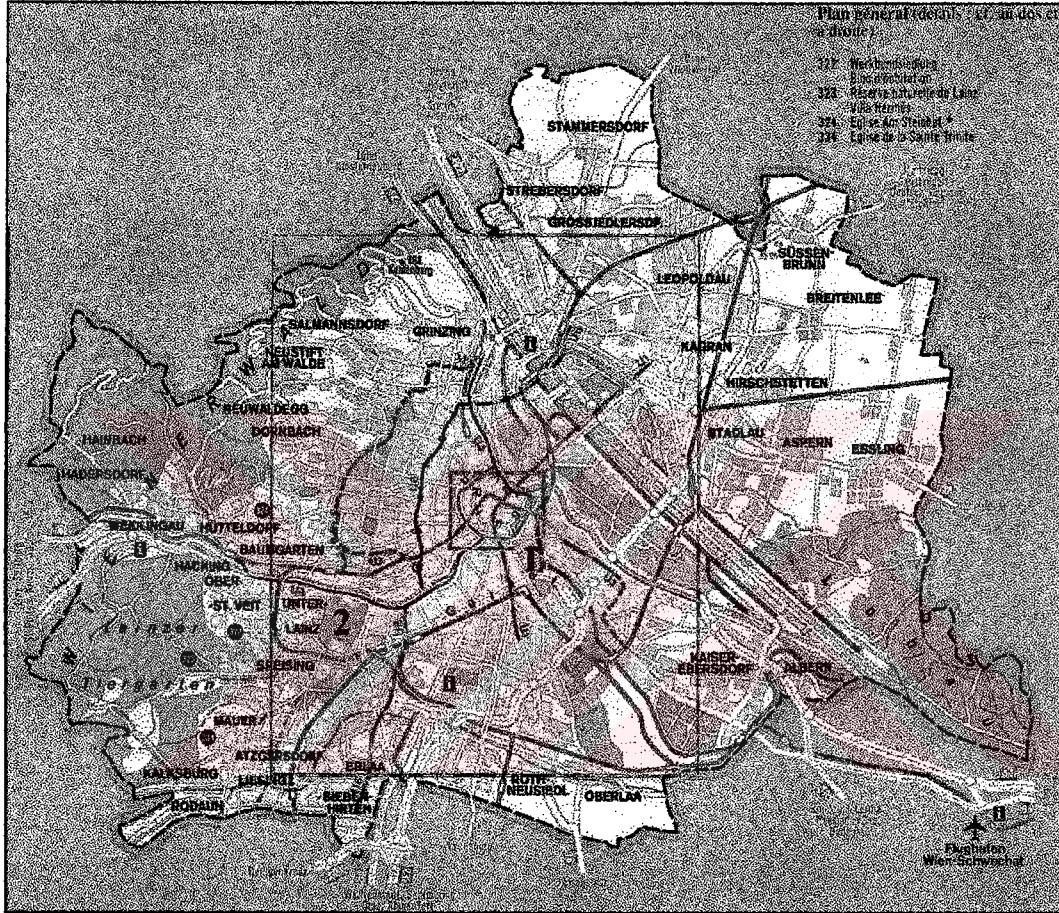
Avusturya fiziki açıdan İtalya'ya daha yakın olmasına rağmen Fransız bahçelerinden belirli ölçüde ilham almıştır. Uzun bir süre İtalyan Rönesans kültürü ile yakın temas içinde olan Avusturya'da bahçeler, Türk akınlarından korktukları için 1683 yılına kadar kale içinde ve küçük alanlarda kurulmuşlardır. Ancak Türklerin Viyana kuşatmasındaki yenilgisinden sonra bahçeler artık yavaş yavaş kale sınırları dışında ve teraslarla çevreye açılmaya ve yayılmaya başlamıştır (Jellicoe, 1995).

Avusturyalıların geçmişe ait korkuları nedeniyle bahçeler, kuvvetli Fransız Barok etkisine rağmen, muazzam ölçüleri içinde farklı bir ruhla biçimlendirilmiştir. Viyana'daki Belvedere ve Schönbrunn Sarayı Bahçeleri muhteşem ölçüleri, çiçek ve bitki parterleri ile geleneksel Barok özellikleri taşımakta olan geniş bahçeler olarak yer almaktadırlar (Jellicoe, 1995).

19. yy'da Viyana Panoraması Bellotto'nun gözlemlediği yere benzer veya oradan daha yüksek bir yerden alınmıştır. Panoramada ön tarafta sağdan sola Ringstrasse'den önce varolan Salesien Nunnery, Belvedere Sarayı, Schwarzenberg Sarayı ve Erlach Karlskirche Bahçesi görülmektedir. Ringstrasse ortaçağın farklı dönemlerindeki değişik stillerdeki alanlarını ve yapılarını birleştirmektedir. Solda Hofburg ve neoklasik tarzdaki iki müzeden oluşan bir grup gözükmemektedir. Bunların arkasında Gotik tarzdaki Rathaus ve Votivkirche yer almaktadır (Jellicoe, 1995).

2.2.3.1. Viyana'nın tarihi park ve bahçelerinin tarihi gelişimi

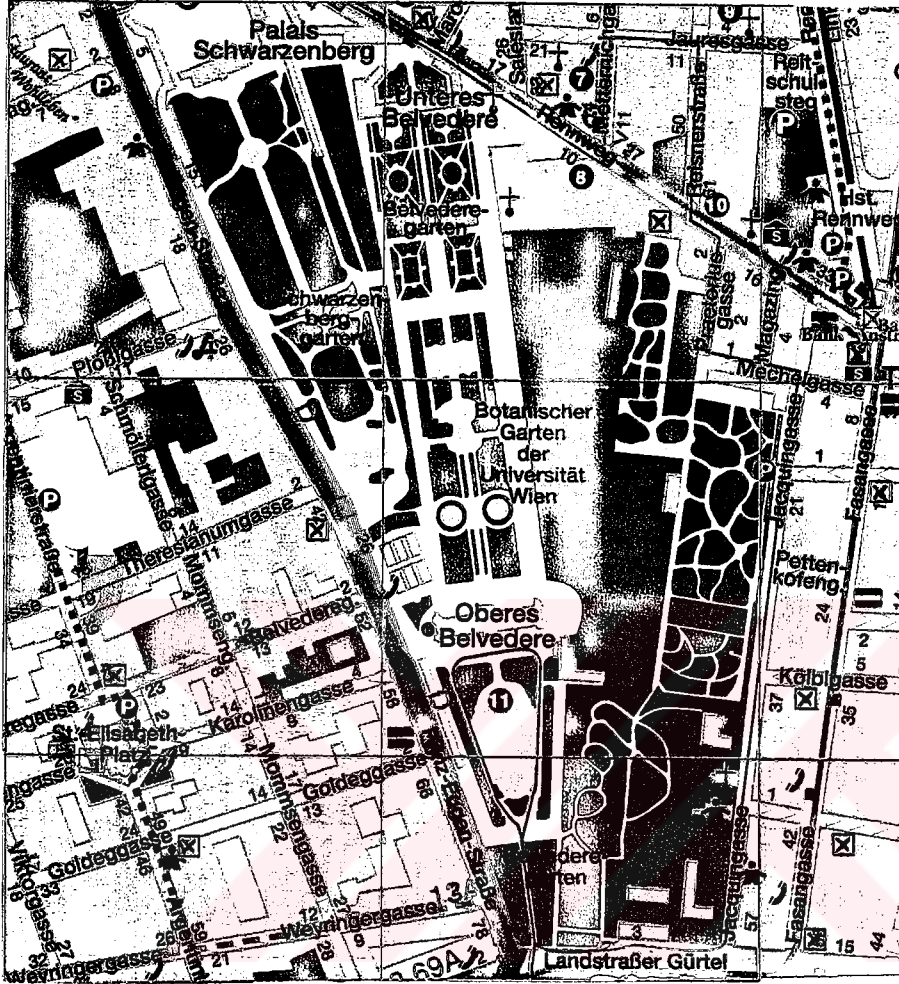
Viyana yeşil alan bakımından çok zengin bir tarihi kenttir. Bugün hala bu yeşil alanlar kullanıma açık olmakla birlikte korunmaktadırlar. Bu bölümde Viyana'nın önemli tarihi bahçelerinden olan Belvedere(1) ve Schönbrunn(2) Sarayı Bahçeleri ele alınmıştır (Şekil 2.29).

Şekil 2.29: Yeşil Alanlarıyla Viyana Şehri (Viyana ŞehrineAit Turistik Harita)

Belvedere Bahçeleri

Viyana şehrinde 3. cadde de yer alan kraliyet bahçelerinden birisidir (Şekil 2.30).

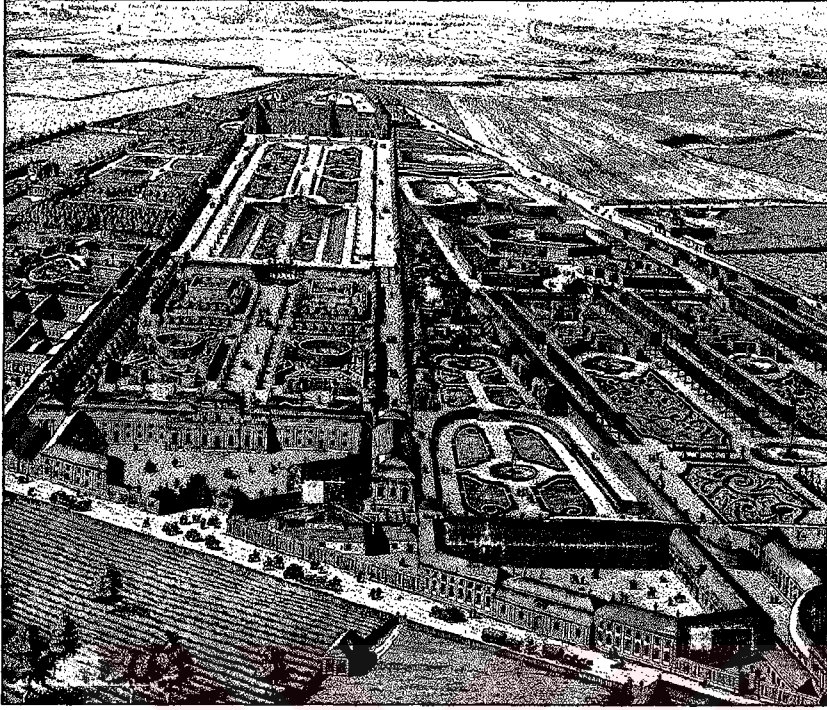

Şekil 2.30.: Belvedere Bahçeleri (1/8000 ölçekli Viyana Şehrinin Planı)

Savoy Prensi Eugène (1663-1736) 1693 yılında Türkleri yendikten sonra, Viyana'nın giriş yolu üzerinde bulunan kuzeydeki asma yamacını burada bir yazlık ev yapmak amacıyla almıştır (Enge ve Schröer (1992)).

Gençlik yıllarında annesiyle Versailles'da yaşayan Prens Eugène, Fransız etkisi ve bir müddet egemenliği altında bulunduğu XIV. Louis'e kişisel düşmanlığı ve XIV. Louis ile yarışma isteği yaptırdığı saraylara yansımıştır. Belvedere Sarayları için, Lucas Van Hildebrandt, Johann Bernhard Fischer von Erlach görevlendirilmiştir. Sarayların tasarımına 1700 yılında başlanmış olup 1723 yılında tamamlanmıştır. Belvedere Sarayı yazlık konut olarak tasarlanmış kompleks bir bahçeye sahiptir. Bahçenin ilk kısmı 1706'da tamamlandı, on yıl sonra da, iki yıllık yapım

döneminden sonra saray tamamlanmıştır (Enge ve Schröer (1992); Jellicoe, 1995) (Şekil 2.31)

Şekil 2.31.: Bahçelere 18. yy'a ait bir kuşbakışı (Enge ve Schröer (1992))

Alt kısımdaki bahçeler bölmeli olarak tasarlanmıştır. 30 cm kalınlıkta akça ağaçlardan yeşil duvar yaratılmak için yararlanılmıştır. Üst kısımdaki bahçeler ise daha açıktır. Her iki kısımdaki bahçelerde aynı anda 6000 misafir ağırlanabilecek büyüklükte yapılmıştır. Bahçenin dikkate değer özelliklerinden biri saraylar arasında dolaşım hattında açık merkezi bir dolaşım hattının olmamasıdır (Jellicoe, 1995).

Ana bahçe dar ve kendi içinde 3 bölüme ayrılan şelaler ve rampalarla bölünmüştür. En alt düzey; çabuk yetişen gürgen fundalıklarıyla başlıyor ve mitolojiden çizilmiş dekorlardan oluşan fiskiyelerin içinde bulunduğu çim parterlerle çevrilmiştir. Bu yüzeyde bulunan şelale birinci terasın duvarının içine yapılmış ve aşağıdan bakıldığında yukarı Belvedere'nin üzerinde bulunduğu bir taban olarak gözükmemektedir. Bahçenin ikinci kısmına ise her bir kenardaki geniş rampa merdivenleriyle ulaşılmaktadır. Burada eğimli setlerin arasında, iki oval havuz ve çok çeşitli heykel gruplarıyla bezenmiş alçak bahçe uzanmaktadır. Bu alanı yukarıdaki yüzeyle birleştiren büyük çağlayan beş basamak üzerinden dökülmekte ve ana deniz tanrılarının figürleriyle dekora edilmiştir (Enge ve Schröer (1992)) (Şekil 2.32).

Şekil 2.32: Heykellerle çevrelenmiş kaskadlı havuz (Enge ve Schröer (1992))

Saray aşağı ve yukarı Belvedere olarak ikiye ayrılmıştır.

Ana Bahçenin alt kısmı, *Aşağı Belvedere* ve Count Fondi-Mansfeld arasındaki bir noktada gittikçe daralan küçük Belvedere bahçesinde kısa sürede yapılmış olan bir portakallık yer almaktadır. Bu alan kışın kapatılarak portatif bir pavyona dönüştürülmüştür. Aşağı Belvedere'nin portakallığında Ortaçağ Avusturya sanatına ait Müze yer almaktadır. Prens Eugene 1714-1716 yılları arasında aşağı Belvedere'de yaşamıştır (Enge ve Schröer (1992); Kalasek (1998a)) (Şekil 2.33).

Şekil 2.33.: Aşağı Belvedere (Enge ve Schröer (1992))

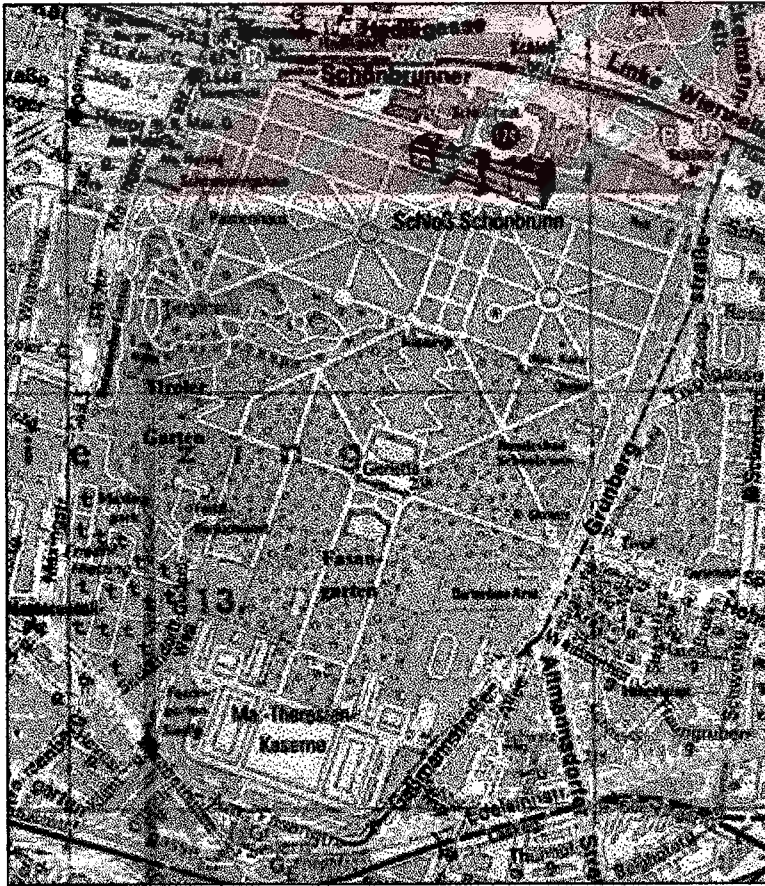
Yukarı Belvedere ise 1721-1722 yılları arasında Hildebrandt tarafından yapılmış olup, bu bölümde Prens Eugene hiç yaşamamıştır. Fakat bu bölüm resmi şikayetler, aristokratik galalar ve festiviter için kullanılmıştır (Kalasek (1998a)).

Eugene'nin ölümünden sonra, dünyanın en mükemmel Barok yapılarından biri olarak değerlendirilen Saray daha sonra Habsburg ailesi tarafından ele geçirilmiştir. Saray, **20. yüzyılın** başlarında Archduke Francis Ferdinand'ın ikamet yeri olmuştur. 1914 yılında Ferdinand suikaste uğramış ve daha sonra mal varlığı Avusturya Cumhuriyeti'ne devredilince, Belvedere Sarayı'nın odalarının büyük bir kısmı Avusturya Galerisi'ne yer vermek üzere adapte edilmiştir (Kalasek (1998a)).

Günümüzde kaybolan birkaç figürü ve fiskiye grubu haricinde bahçe bugün dokunulmamış gibi görünmektedir (Enge ve Schröer (1992)).

Schönbrunn Bahçeleri

Viyana'da yer alan 13. Cadde de yer alan önemli saray bahçelerinden birisidir (Şekil 2.34).

Şekil 2.34.: Schönbrunn Bahçeleri (Viyana Şehrine Ait Turistik Harita)

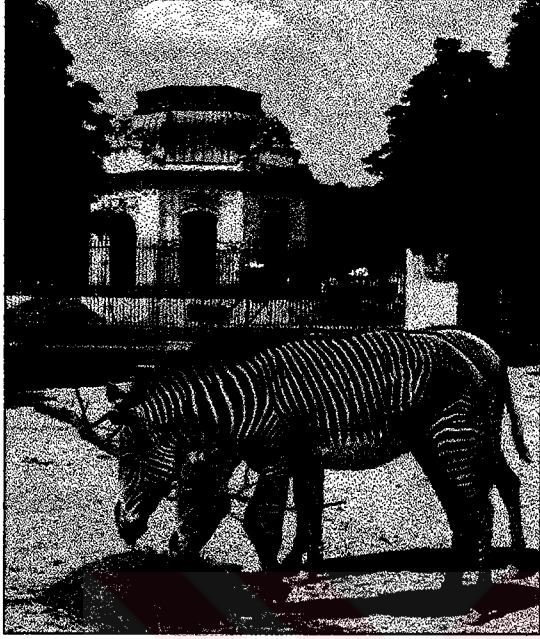
16. yy'da 1559 yılında imparator II. Maximilian resmi bir değirmen satın alarak bunu küçük bir köşke dönüştürmüştür (Kalasek (1998b)).

17.yy'da 1696 yılında İmparator I. Joseph'in emriyle J.B. Fischer Von Erlach tarafından şimdiki sarayın yapımına başlanmıştır. Mimarın önerisi sarayı şimdi Gloriette'in durduğu tepenin üstüne yapmaktı fakat pahalıya mal olacağı düşünülerek bu öneri reddedildi ve tasarım yeni bir şekle sokulmuştur. **18. yy'da** 1713 yılında sarayın önemli bir bölümü tamamlanmıştır. İmparator I. Francis'in eşi İmparatoriçe Maria Theresa'nın emriyle sarayın son dış görünümü tamamlanmıştır (Kalasek (1998b)).

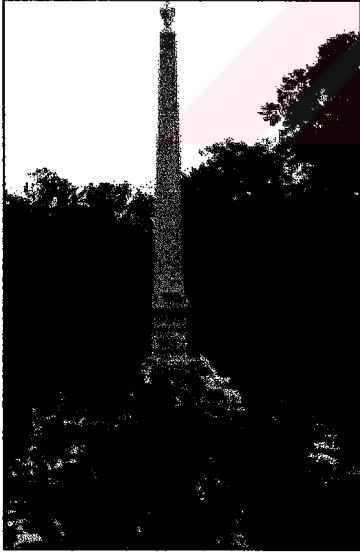
19. yy'da Fransız İmparatoru Napolyon, 1805-1809 yıllarında Avusturya'ya karşı olan kampanyaları süresince, Schönbrunn'a yerleşmiş ve bu sıradada orduları Viyana'yı işgal etmiştir. I. Napolyon'un oğlu olan Reischstadt Dükü olan II. Napolyon 1832 yılında 21 yaşındayken burada ölmüştür. Genel olarak Habsburgs'un yazlık evi olarak kullanılan Schönbrunn Sarayı şehirden oldukça uzak, koruluk ve çayırıkların arasında yer almaktaydı. İmparatorluk ailesi kışları ise İmparatorluk Sarayı'nda bulunurlardı. Sadece İmparator Francis Joseph (1848-1916), 1830 yılında Schönbrunn'da doğmuştur. Sert ve sade bir hayattan hoşlanan İmparator hayatının son yıllarını hep Schönbrunn'da geçirmiştir (Kalasek (1998b)).

20. yy'da 1918 yılında yeni Cumhuriyetin eline geçen saray tarihsel önemi, güzel ikamet yeri, mimarisi ve muhteşem bahçe düzenlemesi sayesinde Viyana'daki en zirvedeki ziyaret yerlerinden biriydi. Schönbrunn Saray Bahçeleri, sarayın ön bahçesi ve Neptün fiskiyesi arasında, çok güzel mevsimlik çiçek dizaynlarıyla harika bir güzelliğe sahiptir. Bahçeler, muhteşem ölçüleri, çiçek ve bitki parterleri ile geleneksel barok özellikleri taşımaktadır. Fiskiye'nin arkasına, tepeye doğru çıkan ve Gloriette'a doğru taşan bir pavyon yer almaktadır. Bu pavyon Kolin'in II. Frederick'(Prusya)le 1757 yılında yaptığı savaşın zaferini anımsamak için yapılmıştır. Gloriette'in tepesinde yazları açık olan bir gözlem platformu yer almaktadır. Schönbrunn'ın Barok Saray Tiyatrosu 1979/1980 yıllarında restora edilmiştir. Burada her yaz Viyana Chamber operası ve başka gruplar tarafından bazı gösteriler sergilenmektedir. Ayrıca burada Hayvanat Bahçesi (Şekil 2.35), tarihi bir dikilitaş (Şekil 2.36) ve 1883 yılından kalma çelik ve camdan yapılma bir Palmiyelik (Şekil 2.37) yer almaktadır (Jellicoe, 1995, (Kalasek (1998b))).

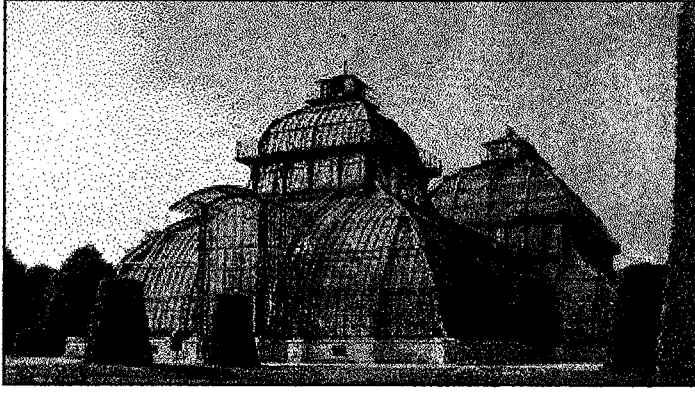
Günümüzde önemli hükümet adamları resmi ziyaretleri için Avusturya'ya geldiğinde, Avusturya Hükümeti, hükümet resepsiyonlarını bu sarayda vermektedir. Ayrıca sarayda İmparatorluk Fayton Koleksiyonu (Kalasek (1998b)).

Şekil 2.35.: Alanda Yeralan Hayvanat Bahçesi'nden bir görünüm (Viyana Şehrine Ait Turistik Harita)

Şekil 2.36.: Parkta yer alan dikilitaş (<http://W3.schönbrunn/schönbrunn/homepage.htm>)

Şekil 2.37.: 1883 yılından kalma çelik ve camdan yapılmış Palmiyelik
(<http://W3.schönbrunn/schönbrunn/homepage.htm>)

2.3. Bölüm Sonucu

İlk olarak Mısır uygarlığında ihtiyaç duyulmasıyla ortaya çıkan park kavramı zamanla değişik ülkelerde değişik nedenlerden ötürü yapılmaya başlanmıştır. Avrupa da ise bu parklar av amacı ile yapılmış, hayvanların yer aldığı ve etrafı geniş yeşil alanlarla çevrilmiş alanlardı. 17. yy'dan itibaren büyük parklar yapılmaya başlanmış ve bu dönemde birçok park yapılmıştır. Zamanla bu alanlara ihtiyaçların artması özellikle 19. yy'ın ortalarında sanayi devriminin yolaştığı kentlerin büyümesi bu alanların yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu tarihten sonra halk için park düzenlemeler artmış ve değişik ülkelerde bu amaçla çeşitli park ve bahçeler düzenlenmiştir.

İngiltere'de özellikle kraliyet tarafından av amacıyla yapılmış parklar yer almaktaydı. Bu parklar Kraliyet mensupları tarafından kullanılan ve halkın girmesi yasak olan park ve bahçelerdi. Bu alanlarda seçkin insanlar partiler verir ve bu alanlarda gezerlerdi. Halk uzun bir süre çeşitli bahanelerle kraliyet parklarından uzak tutulmuştur. Fakat zamanla halk bu durumdan rahatsız olmaya ve bu alanları kullanmak istemeye başlamıştır. Bu nedenle Kraliyet'in halkı bu alanlardan uzak tutmak için yaptığı bütün girişimlere rağmen bu parklar halka açılmıştır. Böylece bu parkların her biri zamanla Kraliyet&Halk parkı haline gelmiştir. Günümüzde ise bu tarihi parklar tamamen halka açık olarak işlevlerini sürdürmektedirler. Halk tarafından oldukça rağbet gören tarihi park ve bahçelerde çok çeşitli olanaklar yer almaktadır. Geçmişte olduğu gibi bugünde oldukça iyi korunan bu alanlar, geçmişteki işlevlerinden ve görüntülerinden bir şey kaybetmemişlerdir.

Fransa'da 17. yy'da yapılan bahçeler daha çok gösteriş amaçlı olmuştur. Fransa'da da park ve bahçeler Fransız ihtilalinden önce uzun yıllar Aristokratlar ve prensler tarafından halkın kullanımına izin verilmemiş veya belli bir sınırdan tutulmuştur. Fakat Fransız ihtilalinden sonra (1789) durum değişmiş ve bu alanlar halka açılmaya başlamıştır. Fransa'da Barok tarzda bahçe düzenlemeleri de yapılmıştır. Dünyada Endüstri devrimine paralel olarak halk parklarının kurulması bu ülkede de kendini göstermeye başlamış ve özellikle III. Napolyon zamanında Paris'in yeniden yapılanması esnasında (1852-1870), 1851 yılında 200 dekar olan halk parkları 1870 yılında 19800 dekara yükselmiştir. Günümüzde halka açık olan bu tarihi park ve bahçeler çok fazla bir değişikliğe uğramadan korunmuşlardır. Bu tarihi parklarda zaman zaman yer alan şato gibi tarihi yapılar günümüzde müze olarak kullanılmaktadır. Birçok olanakların yer aldığı bu alanlar, özellikle Versailles Bahçeleri yerli ve yabancı turistlerinde ilgi gösterdiği alanlar olarak günümüzde de ihtişamını korumaktadır.

Avusturya'da 17. yy'da bahçeler, özellikle Türk akınlarından korkmaları nedeniyle etrafları kalelerle çevrili küçük alanlarda düzenlenmiştir. Daha sonra Türklerin Viyana kuşatmasında yenilmesiyle bir değişim olmuştur. Bu değişimle bahçeler artık kale dışındaki alanlara yayılmaya başlamıştır. Avusturya bahçeleri, Fransız bahçelerinden önemli ölçüde etkilenmiştir. Özellikle Fransız barok etkisiyle tarihi bahçeler muhteşem ölçülere çiçek ve bitki alanlarına sahiptir. Avusturya'da özellikle Viyana yeşil alanların oldukça fazla bulunduğu ve günümüzde de bu durumun devam ettiği bir ülkedir. Viyana'da yer alan tarihi bahçeler daha çok bir saraya ait olan ve günümüzde sarayların bazıları önemli devlet resepsiyonları için kullanılmaktadır. Bahçeler ise sadece bazılarında kaybolan biriki küçük eleman dışında dokunulmaksızın oldukça iyi korunmuştur.

3. TÜRKİYEDEKİ PARK ANLAYIŞININ GELİŞİMİ VE İSTANBUL’UN TARİHİ PARK, BAHÇE VE KORULARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Bu bölümde Türkiye’deki park anlayışı ve İstanbul’un tarihi park ve bahçeleri olan Beylerbeyi Sarayı Bahçesi, Dolmabahçe Sarayı Bahçesi, Maçka Demokrasi Parkı, Abraham Paşa Korusu, Çubuklu Hidiv Korusu, Büyük ve Küçük Çamlıca Koruları, Emirgan Korusu, Fethipaşa Korusu, , Kağıthane Mesire alanı, Küçüksu Çayırı, Millet Parkı (bahçesi), Gülhane ve Yıldız Parkı incelenmiştir. Elde edilen bilgiler bölüm sonucunda değerlendirilmiştir.

3.1. Türkiye’deki Park ve Bahçe Anlayışının Gelişimi

Eski Türklerin savaşlarla ve göçlerle geçen hayatı nedeniyle bahçe kurma gibi bir şansları olmamıştır. Osmanlı devletinin kuruluş ve gelişme döneminde (1300-1453) bazı bahçeler kurulmasına rağmen bahçe sanatında bir gelişme olmamıştır. Yükselme dönemine (1453-1703) girilmesiyle birlikte bahçe sanatında da önemli bir ilerleme olmaya başlamıştır. Bu dönemde yapılan en önemli bahçeler Topkapı ve Üsküdar Saray bahçeleridir. Bizans döneminde Boğaziçi pek rağbet görmemiştir. Boğaz’ın iki yakası ormanlık tepelerle örtülü, yeşil bir alandı. Boğaziçi’nin önemi Osmanlı döneminde artmış ve Fatih Sultan Mehmet tarafından 1458 yılında “Tokad Bahçesi” adı altında Boğazda ilk bahçe kurulmuştur. Bu tarihten sonra ise kısa bir sürede burada yapılan bahçe sayısı çoğalmıştır. 17. yy’da padişahlar tarafından Boğaz’ın tepelerine bahçeli ahşap köşkler, kıyılarında da yine yalı-saraylar ve bahçelerini yaptırmışlardır. Bu bahçeler oldukça güzel ve alımlı olan içlerinde birçok düzenlemelerin yer aldığı alanlardı. Bu dönemden sonra birçok padişah tarafından pek çok içlerinde sarayların yer aldığı bahçeler yapılmıştır. Günümüzde bu bahçelerin tamamının bir listesini yapmak mümkün olmamaktadır. Çünkü bu bahçelerin bir bölümü bugün kaybolmuş, bir bölümü ise tadilat geçirerek isimleri değişmiştir. Bazı bahçeler uzun süre gözde olmasına karşın, bazıları çabucak gözden düşmüştür. (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Geleneksel Türk kentlerinde özel olarak kamu yararına düzenlenmiş parklar kurulmamıştır. Kentlerde bahçe içindeki konutlar sayesinde kent halkı doğal bir ortam içinde yaşıyordu. Cami avluları ise toplumsal buluşma yeri işlevini gören alanlar olmasına rağmen İstanbul gibi büyük şehirlerde bu durum çok fazla etkili değildi. Fakat Lale Devri'nde (1718-1730) bir değişme söz konusu olmaya başlamış ve herkese açık gezinti yerleri düzenlenmiştir. Ancak dönemin kapanmasıyla bu durum bir yüzyıl sonraya kadar sona ermiştir. Türkiye'de kamu için düzenlenmiş ilk halk parkı İstanbul'da Kısıklı'da 1870 yılında "Millet Bahçesi" adı altında kurulmuştur. Bunu 1882 yılında Taksim Parkı izlemiştir. Belediye, halk, millet bahçeleri gibi adlarla anılan bu dönem bahçeleri arasında Sarıkaya (1868-1869), Tepebaşı (1870-1871), Sultanahmet (1871-1872), Bakırköy ve Tophanelioğlu Millet bahçeleri vardır. Gene Abdülaziz döneminde Çamlıca Parkı halka açılmıştır. Yine II. Meşrutiyet'in (1908) ilanından sonra bazı köşk, kasır bahçelerinin halka açık parklara dönüştürülmüştür. Osmanlı Sarayına bağlı Bebek Kasrı'nın bahçesi bu tarihte, 1912-1914 yıllarında da Gülhane ve Doğancılar Parkı halka açılmıştır (Akdoğan, 1984; Ana Britannica cilt:25).

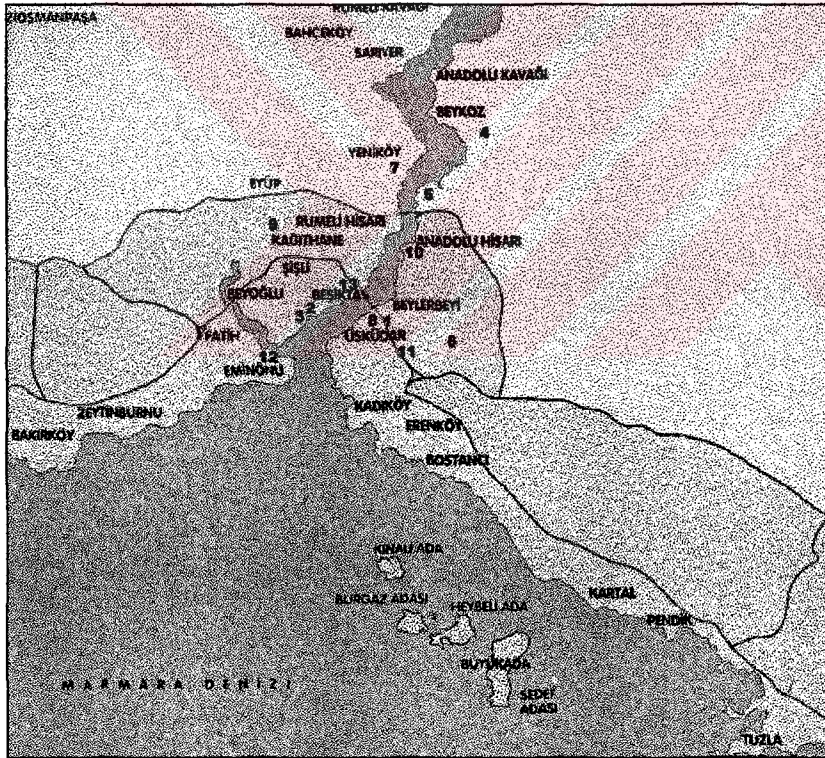
Cumhuriyet döneminde Park konusunda çağdaş atılımlar gerçekleşmiştir. Hızlı kentleşme ve yapılaşma, endüstrileşme ve çevre kirliliği yeşil alanların, parkların yapılmasını kaçınılmaz kılmıştır. İstanbul'un kent içinde veya dışındaki mesire yerleri kamu yeşil alanları olarak bilinsede, planlı parkların yapımı Cumhuriyet döneminde başlamıştır. Özellikle 1932 yılında planlama ile ilgili çabaların başlangıcı ile kendi ülkelerinde isim yapmış üç şehirci olan; Alfred Agache, Herman Elgötz ve H. Lambert İstanbul'un planlamasıyla ilgili raporlar vermişlerdir. Bu raporlarında yeşil alanlar olarak park ve bahçelere ait bazı görüşlerde yer almaktaydı. (Yıldızcı, 1978).

Pek çok kentte Cumhuriyet döneminde park yapılmıştır. Ankara'nın başkent olmasıyla o zamanki yerleşme bölgesinin sınırında bulunan bataklık Gençlik Parkına dönüştürülmüştür. İzmir'deki Bahri Baba Parkı da yine bu dönemdeki ilk örnekler arasındadır. Özellikle 1960'lı yıllarda yeni kent imar planlarının yapılması ve uygulanması nedeniyle cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan küçük parkların çoğu yol vb. kullanımlar için ya ortadan kalkmış yada bölünerek rekreatif işlevlerini yitirmişlerdir (Akdoğan, 1984; Ana Britannica cilt:25).

3.2. İstanbul'un Tarihi Park, Bahçe ve Korularının Tarihsel Gelişimi

İstanbul tarihi boyunca birçok imparatorluğa başkent olmuş ve bu imparatorluklar süresince pek çok padişah görmüş, .bu nedenle de tarihi miras olarak saray,kasır,koru ve parklara sahip olmuş bir şehirdir. İstanbul geçen bu süre içinde,teknolojik gelişmeler,makinalaşma ve endüstrileşme sonucunda fiziksel ve sosyal değişimlere uğramıştır. Bu değişimlerden, sözü edilen bu tarihi park ,bahçe ve korularda etkilenmiştir. Bu etkinin günümüzde bu alanlara nasıl yansıdığı önemlidir.

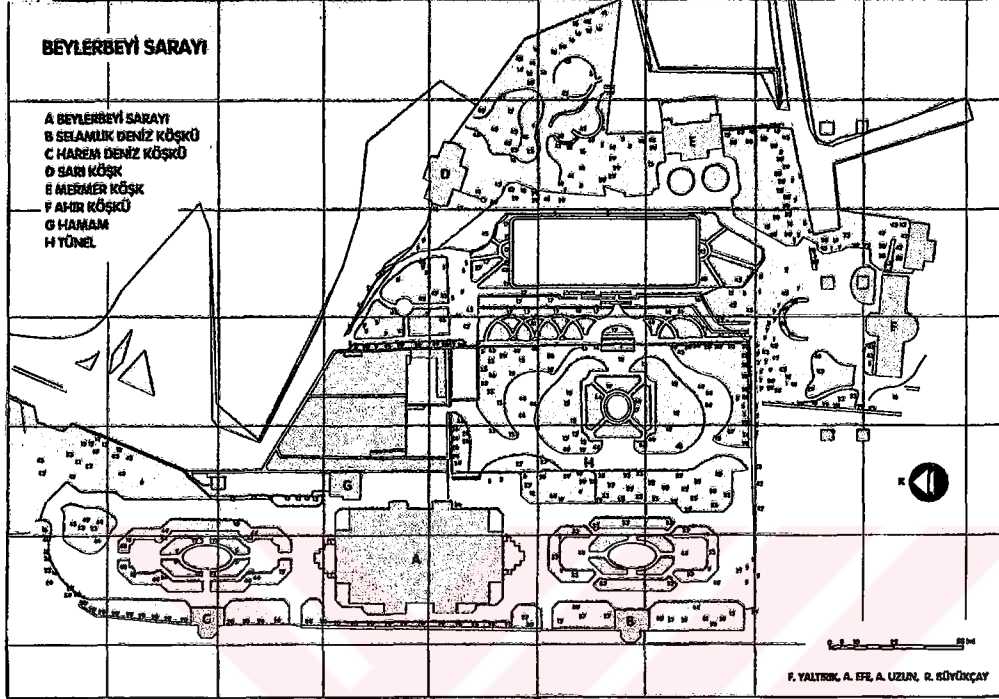
İstanbul'un tarihi park ve bahçelerinden Gülhane (12) ve Yıldız Parkı (13) dışındaki, Beylerbeyi Sarayı Bahçesi (1), Dolmabahçe Sarayı Bahçesi (2), Maçka Demokrasi Parkı (3), Abraham Paşa Korusu (4), Çubuklu Hıdiv Korusu (5), Büyük ve Küçük Çamlıca Koruları (6), Emirgan Korusu (7), Fethipaşa Korusu (8), , Kağıthane Mesire alanı (9), Küçüksu Çayırı (10) ve halka açık ilk park olan Millet Parkı (bahçesi) (11) de genel olarak irdelenerek bu değişim incelenmiştir (Şekil 3.1)

Şekil 3.1.: İstanbul'un tarihi park, bahçe ve korularının bölge içindeki yeri (Yaltırık ve diğ. (1997))

3.2.1. Beylerbeyi Sarayı Bahçesi

Beylerbeyi Sarayı Üsküdar ilçesine bağlı, Beylerbeyi semtinde bulunan bir saray kompleksidir. Bu saray geniş bir bahçe içindedir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2.: Beylerbeyi Sarayı ve Bahçesi (Yaltırık ve diğ. (1997)).

17. yüzyılda en gözde mesire yerlerinden olan ve istavroz Bahçeleri adıyla anılan koruluk burada bulunmaktaydı. Beylerbeyi Sarayı çok büyük ve çok güzel setli bahçelerden oluşmaktadır. Bazıları 125 m kadar uzanan setler ile yetinilmeyip arada bulunan yolun üzeri de tonozla örtülüp bahçeye verilerek bahçenin devamının boğaza kadar sürmesi sağlanmıştır. Buradaki setler ayrı ayrı bahçeler şeklinde düzenlenmiş olup merdiven ve rampalarla birbirine bağlanmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)); Eldem).

Buraya İstavroz (Stavros) adının verilmesinin II. Konstantinos'un yaptırdığı kilise ve diktirdiği haçtan dolayı olduğu söylenmektedir. 17. Yüzyılın bu en gözde mesire yerlerinden olan İstavroz Hasbahçesi'ne I. Ahmed (1603-1617) tarafından bir kasır yaptırılmıştır. IV. Murad ve IV. Mehmed buraya av eğlence için sık sık gelmişlerdir. 18. yy'da I. Mahmud (1730-1754) ve Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa'nın damadı tarafından bir köşk ve kasır yapılmıştır. I. Abdülhamid (1774-1789) tarafından buradaki Beylerbeyi camii, hamamı ve Muvakkithanesi'ne ait arazi

istimlak problemi nedeniyle halka satılınca buradaki İstıavroz bahçeleri de önemini yitirmiştir (İstanbul Ansiklopedisi, cilt:2).

19.yy'da II. Mahmud (1808-1839) buradaki satılan arazileri tekrar satın almış ve burasının tekrar önem kazanmasını sağlamıştır. II. Mahmud ayrıca burada 19. yy'ın ikinci yarısında yapılan en büyük sahil saraylardan birini yaptırmıştır ve sarayda 1851 yılında Abdülmecid (1839-1861) döneminde yangın çıkmış ve bu nedenle bir süre terk edilmiştir (İstanbul Ansiklopedisi, cilt:2).

19. yy'da Abdülaziz (1861-1876) döneminde de bugünkü Beylerbeyi Sarayı yaptırılmıştır. Yine Abdülaziz döneminde burada merdiven ve parmaklıklar değiştirilmiştir. Sarayın içindeki bahçeler yapıdan uzaklaştıkça koruluğa dönüşmektedir ve bu haliyle de bir Avrupa bahçesi görüntüsü sergilemektedir. Setlerin üzerine ağaçlar serbestçe dikilerek doğal bir hava verilmiştir. İçinde köşk, hamam gibi tarihi yapılar barındıran sarayın bahçesinde bulunan ağaç ve çalılar orjinal haline getirilmeye çalışılmaktadır (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 3.3).

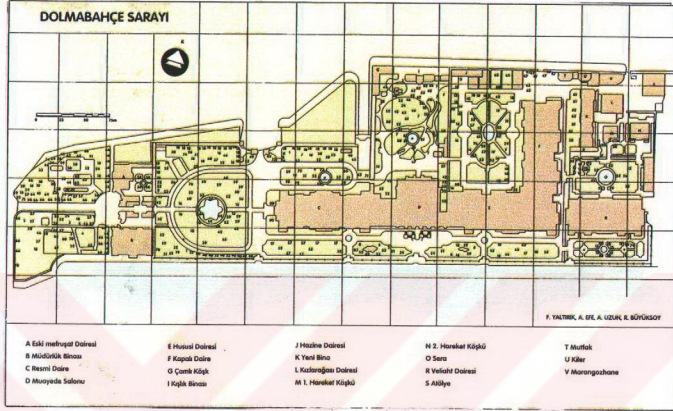

Şekil 3.3.: Alanın bugünkü durumundan bir görünüm (İstanbul Ansiklopedisi cilt:2)

Bu alan günümüzde de saray bahçesi olarak kullanılmakta ve içindeki tarihi yapılar ve bahçesiyle işlevini bugünde devam ettirmektedir.

3.2.2. Dolmabahçe Sarayı Bahçesi

Beşiktaş, Dolmabahçe caddesi üzerinde 25 ha'lık bir alana kurulan bir Saray Bahçesidir (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 3.4).

Şekil 3.4.: Dolmabahçe Sarayı ve Bahçesi (Yaltırık ve diğ. (1997))

Bu alan II. Beyazıd (1481-1512) zamanında kıyidan tepelere sedlerle yükselen sık ağaçlı bir bahçeydi. Burası Evliya Çelebi'nin anlatışına göre de eskiden servili küçük bir bağdı. Sonra Genç Osman (1618-1622) fermanı ile liman gibi bir yer olan bu alan doldurulup ismine Dolmabahçe denilmiştir (Evyapan, 1972)

Buraya 16. yy'da II. Selim (1566-1574), 17. yy'da I. Ahmed (1603-1617) ve IV. Mehmed (1648-1687), 18.yy'da da III. Ahmed (1703-1730) tarafından bazı köşkler yaptırılmıştır. 1719'da burada olan Arap İskelesi kaldırılıp, Dolmabahçe ile Beşiktaş sarayları birleştirilip çevre yüksek duvarlarla sınırlandırılmıştır (Evyapan, 1972)

18 yy'da yüksek duvarlarla çevrilen bu alana I. Mahmud (1730-1754) bir köşk eklemiştir. 1853-54 yılında bugünkü Dolmabahçe Sarayı, Abdülmecid tarafından babası II. Mahmud'un ahşap köşkü yıkılıp yerine yaptırılan köşktür. Bahçenin düzenlenmesinde yabancı mimarlar bulunmuş olması nedeniyle Avrupa etkisi görülmektedir. Bahçe kara tarafında yüksek duvarlarla sınırlandırılmış olup ,deniz tarafından demir parmaklıklarla çevrilidir. Ön bahçe düzenlemesi dikdörtgen

şeklinde olup Fransız bahçe etkisi taşımaktadır. Bahçe ortadaki havuzu, iki boyutlu görünümüyle 19.yy Avrupa etkisini yansıtır (Evyapan, 1972)

1927 yılında Atatürk ilk defa buraya gelmiştir. Burada birçok yabancı devlet adamlarını ağırlamıştır. 10 kasım 1938’de Atatürk’ün vefatından sonra saray görkemli kullanım dönemini kapatmıştır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:3).

Bahçenin denize paralel olan ana ekseninde, düzenlemenin ana öğelerini, ortada bulunan ve Yıldız Sarayı’ndan getirilmiş olan havuz ve daire biçimdeki düzenleme oluşturmaktadır. Deniz tarafındaki bahçe ise yol boyunca uzanmaktadır. Bunların dışındaki bahçeler içe kapalı ve saray halkına ait bahçeler şeklindedir (Şekil 3.5). Bahçede yer alan ve günümüz bahçelerinde rastlanmayan iki önemli özellik yermektedir. Bunlardan ilki, geçen yüzyılın modası olan ve zemin süslemeciliğinde kullanılan, kırmızı ve yeşil şimşirlerin oluşturduğu “mozaik” dokudur. Diğeri ise, yeşillikler arasındaki yolların, kum ve çakılla kaplanarak aralarının renklendirilmesi ile oluşturulan dokudur (Yaltırık ve diğ. (1997)).

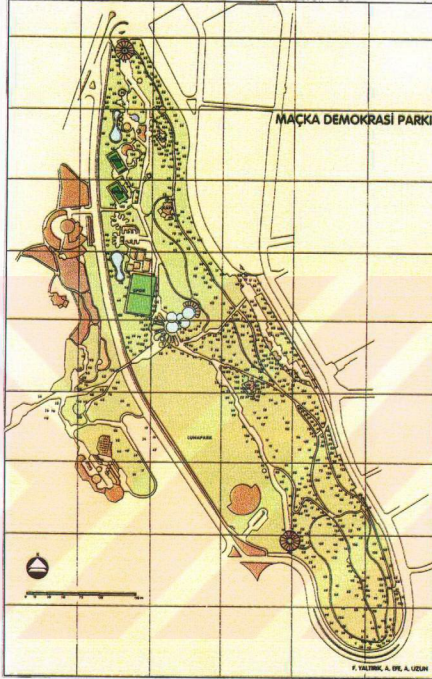

Şekil 3.5.: Dolmabahçe Saray ve Bahçesi’nin yukardan görünümü (İst. Ans. Cilt:3)

Günümüzde bahçesinde değerli ağaç ve çalıların bulunduğu ve yerli yabancı turistlerin ziyaret ettiği saray , gerektiğinde resmi davetler içinde kullanılmaktadır.

3.2.3. Maçka Demokrasi Parkı

Beyoğlu ilçesine bağlı Harbiye Mahallesinde yer alan park,1.8-2 ha bir alanı kaplamaktadır (Gülhane Şefliği) (Şekil 3.6).

Şekil 3.6.: Maçka Demokrasi Parkı Bahçesi (Yaltırık ve diğ. (1997))

Park alanı 1940'lara kadar bir bölümünde bostan olan, havagazı deposu ile küçük çiftlik gazinosunun yer aldėđ bir arazi olmuştur. Daha sonra Henry Prost'un hazırladėđ planda 2 nolu park olarak yer alan park düzenlemesi çalışmaları ilk olarak 1966'da yapıldı. İlk düzenleme alanı 4-5ha'lık bir alandı. Daha sonraki yıllarda kendi haline bırakılan park bakımsız bir hale gelmiştir (Yaltırık ve diğ. (1997); İstanbul Ansiklopedisi cilt:5).

1985 yılında yapılan plan uygulanamamıŐtır. Bunun  zerine, Prof.Hande Süher ve ekibinin çalıŐmasıyla bir plan hazırlanmış ve bu planın uygulamaya konmasıyla park,

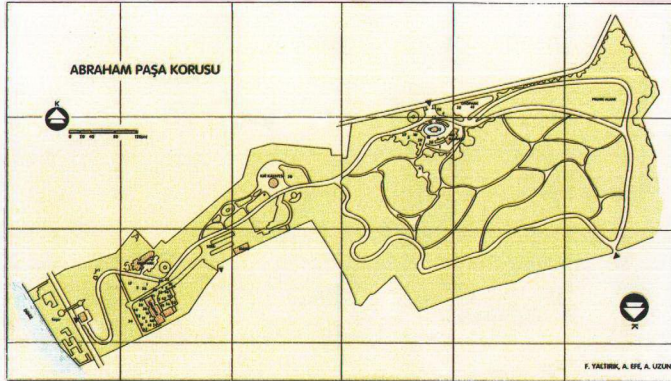
1993 yılında “Maçka Demokrasi Parkı” adı ile halka açılmıştır. Park içinde bulunan birçok aktivitenin yanı sıra bu plan ile parkın içinde yer alan havagazı deposu ve küçük çiftlik gazinosu alanı yerine luna park kurulmuştur (Yaltırık ve diğ. (1997); İstanbul Ansiklopedisi cilt:5).

Bugün ağaç ve çalı türleri açısından oldukça zengin olan parkta son yıllarda da birçok pahalı ve nadide ağaçlar dikilmiştir. Fakat bunlarla yeterince ilgilinmediği için bazıları kurumuş, bazıları ise kurumaya yüz tutmuştur. Ayrıca park son zamanlarda bakımsız bırakılmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Günümüzde parkta, kapalı kahveler, çocuk oyun alanları, spor alanı ve kulübü, gösteri havuzları ve son zamanlarda kurulan çadır tiyatrosu gibi olanaklardan yararlanılabilir. Ayrıca parkın içinden geçen ve Maçka Taksim arasında kurulmuş olan birde teleferik yeralmaktadır. Parkın önemli özelliklerinden biri de burada özürülüler için de bazı düzenlemeler yapılmış olmasıdır.

3.2.4. Abraham Paşa Korusu

Beykoz ilçesi sınırları içinde yer alan ve adını Abraham Paşa’dan alan koru , 27,9 ha büyüklüğünde bir alana sahiptir. Boğaza hakim bir yerde yer alan koru , Beykoz ile Paşabahçe arasındaki sırtlardan başlayarak karadeniz’e ve Rivaya kadar geniş bir alana uzanmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997); Gülhane Şefliği). (Şekil 3.7).

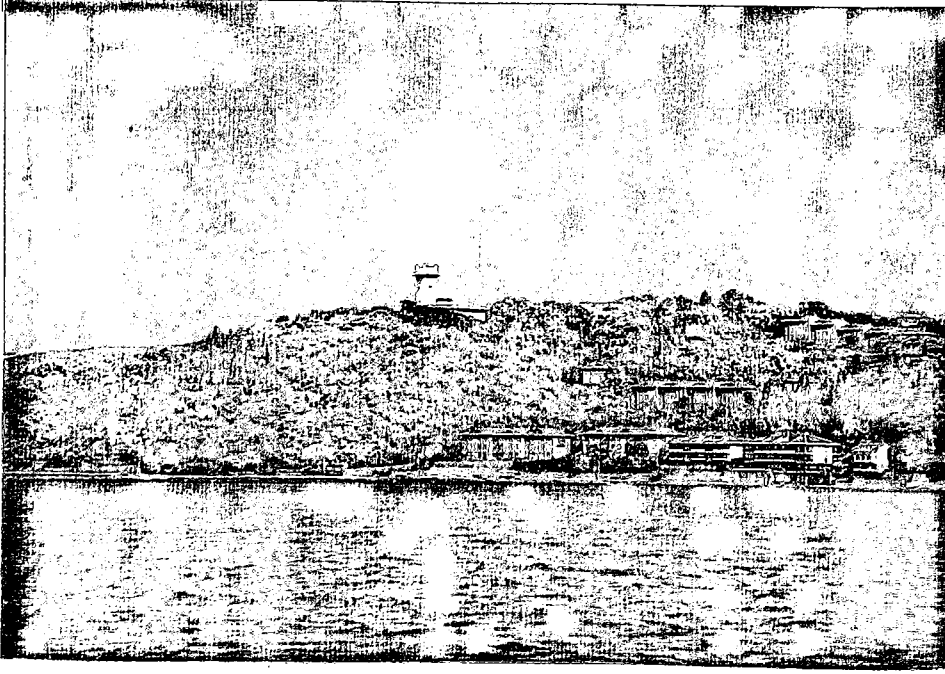
Şekil 3.7.: Abraham Paşa Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997)

19. yy'da 1887 yılında askeri önemi nedeniyle koru, kamulaştırılarak hazineye devredilmiştir. 1908 yılında Meşrutiyet'in ilanından sonra, bir bölümü "Hürriyet Bahçesi" adı altında halka açık hale getirilmiştir. Koru'nun Boğaziçine bakan yamaçlarındaki park, Abraham Paşa tarafından Fransız bahçe mimarlarına düzenlenilmiş ve bu alana, köşkler, kuşhaneler, havuzlar yaptırmıştır. Ayrıca bu bölüme o zamana kadar henüz Türkiye'de yetiştirilmeyen ağaçlar ve çalılar diktirmiştir. Bu alan I. Dünya savaşından önce Boğazın en güzel eğlence yerlerinden birisi olmuştur. 1936-1937 yılında Beykoz-Paşabahçesi caddesinin arkasında, korunun ilk kısmında yer alan ahşap gazino-tiyatro yanmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997); Koçu, 1958)

Günümüzde halka açık olan koruya Boğaz yönünde ve kuzey yönünde olmak üzere iki giriş vardır. Burada yer alan yabancı ve yerli kökenli çok güzel ve değerli ağaçlar bulunmaktadır. Ayrıca koruda bugün kır kahvesi, restoran, sera, çocuk bahçesi, spor alanı, otopark alanı, tuvalet ve havuzlar gibi olanaklar yer almaktadır. Bunun yanında burada yer alan saray kalıntısı da önemlidir. Ağaç ve çalı türleri açısından oldukça zengin olan parkta son yıllarda da birçok pahalı ve nadide ağaçlar dikilmiştir. Fakat bunlarla yeterince ilgilinmediği için bazıları kurumuş, bazıları ise kurumaya yüz tutmuştur. Ayrıca park son zamanlarda bakımsız bırakılmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

3.2.5. Çubuklu Hidiv Korusu

Boğazın Anadolu yakasında yer alan 16 ha büyüklüğündeki koru adını ilk Mısır Hidivi İsmail Paşa'dan almıştır (Yaltırık ve diğ. (1997); Gülhane Şefliği). (Şekil 3.8).

Şekil 3.8.: Çubuklu Hidiv Korusu'na Boğaz'ın karşı sahilinden bir bakış (Yaltırık ve diğ. (1997))

Bostanları ile ünlü olan bu yerdeki ilk yerleşme Bizans dönemine kadar inmektedir. Halk arasında Çubuklu Korusu olarak bilinen koru Osmanlı padişahları tarafından ilk zamanlar av alanı olarak kullanılmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

İçinde sarnıç ve su yolları bulunan korunun bir bölümü park olarak düzenlenmiştir. Bu park için İsviçre ve Fransa'dan ağaçlar getirilmiş ve yerleştirilmiştir. 1930'lu yıllara kadar Hidiv ailesi tarafından kullanılan kasır ve geniş koruluk, 1937 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olmuştur. Koruya zamanla iyi bakılamamış ve güney yamaçları satılarak yapılaşmaya açılmış ve böylece korunun doğal özelliği bozulmuştur (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Koruda yer alan Hidiv Kasrı 1982 yılında Türkiye Turing ve Otomobil kurumu tarafından restora edilerek çevresi de gül bahçeleriyle donatılmıştır. Günümüzde iyi durumda olan koru da zengin ağaç türleri yavaşlarmaktadır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

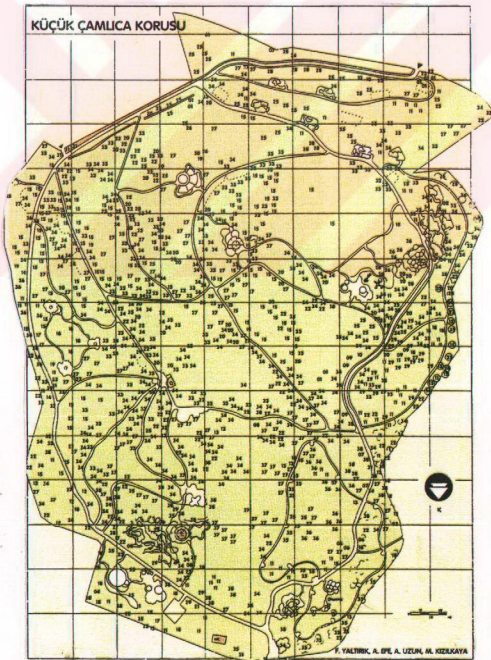
3.2.6. Büyük ve Küçük Çamlıca Koruları

Anadolu yakasında yer alan Büyük Çamlıca Korusu 12.4 ha ve Küçük Çamlıca Korusu ise 24.8 ha büyüklüğündedir. Büyük Çamlıca Korusu'nun denizden

yüksekliği 268 m'dir. 227 m. yüksekliğinde olan Küçük Çamlıca daha yaygın ve geniş yüzeylidir (Yaltırık ve diğ. (1997); Gülhane Şefliği).

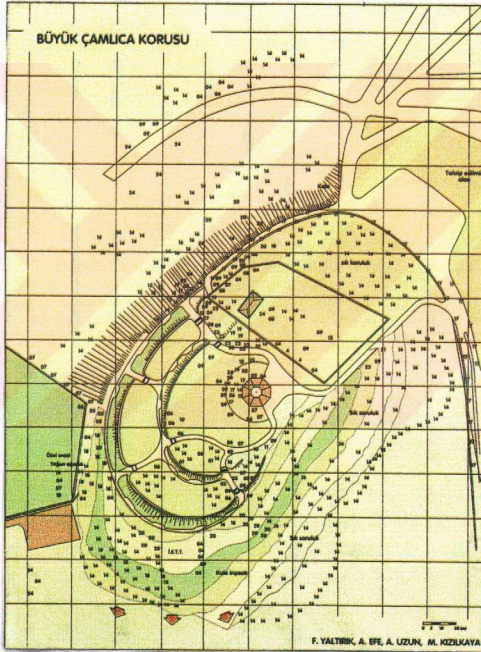
Bizans döneminde av köşkleri olduğu bilinen bu iki tepenin, Roma ve Bizans dönemlerinde yerleşim bölgelerine göre konum ve durumları belirgin değildir. 19. yy'ın başlarında çevresinde hala bağ evleri bulunan alanda padişahlar ava çıkar ve atla dolaşmaktaydı. Yine bu yüzyılda II. Mahmud (1808-1839) döneminde Büyük ve Küçük Çamlıca halkın kullanımı ile İstanbul'un sosyal hayatına girmiştir (İstanbul Ansiklopedisi cilt:2)

Küçük Çamlıca Korusu, 1940 yılında o dönemin valisi Lütü Kırdar tarafından sembolik bir bedelle kamulaştırılmıştır. Burada yer alan ve harap olan köşte yıktırılmıştır. Koruluk uzun bir süre kapalı olarak tutulmuştur. 1983 yılında ise TURING tarafından düzenlenmek istenmiş ve halka açılmıştır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:2) (Şekil 3.9).

Şekil 3.9.: Küçük Çamlıca Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997))

Büyük Çamlıca Tepesi, uzun yıllar İstanbul'un geniş bir panoramaya sahip alanı olmuş ve son 150 yılda bu şehir için önemli bir alan olmuştur. II. Dünya Savaşı yıllarına kadar çiçekli zengin bir doğal yapıya sahip alanıydı. Fakat 1940'lı yıllarda bilinmez bir şekilde bir şahsın mülkiyetine geçen alan, 1950 yıllarında vali ve belediye başkanı olan Prof. Fahrettin Kerim Gökay tarafından dava açılarak bu durumdan kurtarılmıştır. 1960'lı yıllarda bu bölgeye kadar çıkan trafik alanın dokusunu bozmuştur. 1980 yılında ise TURİNG'in çalışmaları ile alan yeniden düzenlenmiştir. TURİNG tarafından tepe yeniden ağaçlandırılmış, zemin yeşillendirilmiş, kapalı mekanlar yapılmıştır. Ayrıca alana 7 adette mermer pavyon yapılmıştır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:2) (Şekil 3.10).

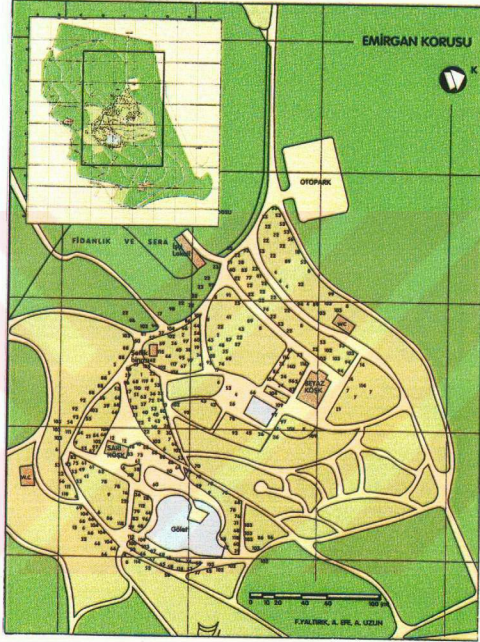

Şekil 3.10: Büyük Çamlıca Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997))

Günümüzde korular halka açık bir alanı olarak İstanbul halkına hizmet etmektedir. Küçük Çamlıca Korusunda yer alan ağaç türleri Büyük Çamlıca Korusuna oranla daha zengindir (Yaltırık ve diğ. (1997)).

3.2.7. Emirgan Korusu

İstanbulun Avrupa yakasında, Emirgan semtinin kuzey batısındaki yamaçlar ve sırt üzerinde yer alan koru 32.3 ha büyüklüğündedir. Koru bugün İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Park Bahçeler Müdürlüğü'ne bağlı olan bir şeflik tarafından yönetilmektedir (Yaltırık ve diğ. (1997)); Gülhane Şefliği) (Şekil 3.11).

Şekil 3.11.: Emirgan Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997))

Koru , Bizanslılar zamanında Baltalimanı'ndan İstinye koyu'na kadar uzanan büyük bir servi ormanıydı ve Kyparades (Servili Orman) ismi ile ün yapmıştır. Osmanlı döneminde boş bir arazi olarak kalmıştır. 16. yy'ın ortasında ise Nişancı Feridun Bey'e verilen bahçe bu dönemde "Feridun Paşa Bağçesi" olarak anılmıştır. 17.yy'da IV. Murat (1623-1640) döneminde 1635'te Emirguneoğlu Tasmaşb Kulu Han'a verilmiştir. Böylece "Emirgune Bağçesi" olarak anılmış ve zamanla da "Emirgan"a dönüşmüştür (İstanbul Ansiklopedisi cilt:3).

19. yy’da Abdülaziz tarafından Mısır Hidivi İsmail Paşa’ya verilen koruluğa , İsmail paşa tarafından 3 köşk yaptırılmıştır. İsmail Paşa’nın ölümünden sonra İstanbul Belediyesi tarafından varisinden satın alınmış ve 1943 yılında halka açık bir koruluk haline getirilmiştir (İstanbul Ansiklopedisi cilt:2).

Burada yer alan 3 önemli köşk vardır. Bunlar sarı köşk,pembe köşk ve beyaz köşktür. Sarı köşk 1954 yılında yangın geçirmiş ve 1979’da TURİNG tarafından restora edilerek işlev kazandırılmıştır. Buradaki yapıların en eskisi olan Pembe Köşk ise 1982 yılında restora edilmiştir. Yine aynı şekilde Beyaz Köşk’te TURİNG tarafından restore edilerek halka hizmet veren bir yapı haline getirilmiştir (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Emirgan korusu içinde yer alan parkların düzenlenmesinde Romantik ingiliz bahçe anlayışı görülmektedir. Korunun içinde yeralan göller, kaskadlı havuzlar, grottolar, heykelcikler, vazolar gibi düzenlemeler pitoresk İngiliz etkisinin yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır (Evyapan, 1974,).

Günümüzde korunun içinde 120’den fazla ağaç ve çalı türü yer almaktadır. Koruda ilki 1960 yılında gerçekleştirilen ve her yıl mayıs ayında yapılan “Lale Bayramı” düzenlenmektedir. Günümüzde koru insanların dinlenip, gezebilecekleri halka açık bir alandır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

3.2.8. Fethipaşa Korusu

Fethipaşa korusu; Anadolu yakasında, Üsküdar’ın kuzeyinden başlayıp Kuzguncuk tepesinde son bulan 16 ha yüzölçümüne sahip bir alandır (Yaltırık ve diğ. (1997); Gülhane Şefliği)

Adını II. Mahmut ve Abdülmecit zamanında valilik ve elçilik yapmış olan Fethi Ahmet Paşa’dan almıştır. Halk arasında “Kuzguncuk Korusu” olarak da anılmış olan koru önceleri 26 ha büyüklüğünde idi. Fakat daha sonra Paşa’nın ölümünden sonra varisleri arasında paylaşılmış ve hissedarlardan biri olan Avukat Şevket Mocan kendi hissesini 1958 yılında Belediyeye devretmiş, diğer kısmı da istihkam yoluyla belediyeye geçmiştir. Böylece Belediye korunun önemli bir bölümünü elde etmiştir. Bugün korudan duvarla ayrılmış olan diğer büyük parsel, 10 ha büyüklüğünde ve

Paşalimanı Korusu veya Demirağ Korusu ismiyle anılan korudur (Yaltırık ve diğ. (1997); İstanbul Ansiklopedisi cilt:3).

1960-1980 yılları arasında kendi haline bırakılan koru daha sonra belediye tarafından ele alınmış ve insanların gezip dolaşabileceği bir alan olarak düzenlenmiştir. Duvarlarla çevrili parkın 2 servis kapısı mevcut olup koruda restore edilmekte olan 2 tanede ahşap yapı bulunmaktadır (Yaltırık ve diğ. (1997); İstanbul Ansiklopedisi cilt:3).

Günümüzde halka açık bir koru olan Fethipaşa korusu halkın gezip dolaşabileceği bir alandır. Burada yer alan basketbol ve voleybol sahaları gençlere yönelik bir aktivite durumundadır. Burada yer alan kaskadlı havuz 1987 yılında restora edilmiştir fakat istenilen başarıya ulaşamamıştır. Koru içinde bazıları da anıtsal nitelikte olan oldukça büyük ve güzel ağaçlar yer almaktadır. Bütün bu özellikleri ile koru Anadolu yakasının akciğerleri konumundadır (Yaltırık ve diğ. (1997); İstanbul Ansiklopedisi cilt:3).

3.2.9. Kağıthane Mesiresi

Uzunluğu bakımından İstanbul'un en büyük mesire alanı olan Kağıthane, Haliç'in sona erdiği noktada Haliç'e dökülen Kağıthane Deresi'nin iki yanında yer almaktadır

16. yy'larda, I. Süleyman (1520-1566) Kağıthane Mesiresine avlanmak ve dinlenmek için sık sık gelmiş ve II. Beyazıd döneminde yapılmış olan baruthaneyi kagir olarak yenilemiştir. Kağıthane, Kanuni Döneminden beri hem bir mesire, hem toplantı yeri, hem de o döneme göre bir sanayi bölgesi olmuştur (HİMAŞ, 1998).

17. yy'ın başlarında Kağıthane'de 200 kadar bağlı bahçeli ev, 20 kadar dükkan, 1 hamam yer almaktaydı. **18. yy'a** kadar, Kağıthane ağaçlıklı, çayırılık, yeşillik bir mesire ve eğlence yeri olmuştur. Burada yer yer imalathaneler, değirmenler ve bahçeler içinde köşkler, bir de köy olduğu bilinmektedir (HİMAŞ, 1998).

Kağıthane mesiresi birkaç yüzyıl bütün İstanbul halkının rağbetini görmüş, uzunluğu bakımından da İstanbul'un en büyük mesirelerinden biri olmuştur. Halka açık olan bölümü, derenin iki yanında Fil köprüsünden Doğancılar Köprüsüne kadar uzanan ve daha sonraki bölümde ise sadece sol tarafta olmak üzere, Kağıthane köyüne kadar

devam eden alandı. Doğancılar köprüsünden Kağıthane köyüne kadar olan kısmın sağ sahilini işgal eden Hünkar köşkü ile Has bahçe bölümünde dere tanzim edilerek iki tarafı birbirine paralel rıhtım duvarları ile çevrilmiştir. Böylece Cetvel-I Sim olarak tanınan ve Türkiye’de bahçe mimarisinde yapılmış en uzun kanal oluşturulmuştur (Eldem).

18. yy’da III. Ahmed (1703-1730) döneminde, Kağıthane deresinin sahil ve vadi sırtlarından, Karaağaç bahçesine kadar olan bölümde 170 adet köşk yapılmıştır. Çayırdaki muhtelif at oyunları tertip edilmesinin yanı sıra, Baron Tott zamanından itibaren top ve tüfek atış talimleri yapılmaktaydı. (HİMAŞ, 1998) (Şekil 3.12).

Şekil 3.12.: Kağıthane’de at oyununu gösteren Melling’in Gravürü (Arslan Necla, 1992).

Sadabad bahçeleri, lale tarhları ve gül bahçeleriyle, cennet gibi güzeldi ve bu bahçeler Osmanlı tarihinde, kültüründe, sanatında, Divan Edebiyatı’nda önemli izler bırakmıştır. Lale Devri’nin simgesi Kağıthane’nin parlak dönemi, 28 Eylül 1730’da başlayan Patrona Halil İsyanı ile sona ermiş ve Kağıthane’deki saraylar, köşkler, bahçeler İstanbul’un diğer yerlerindeki benzerleri gibi yerle bir olmuştur. Tahttan indirilen III. Ahmed’in yerine tahta geçen I. Mahmut (1730-1754) buradaki saray, köşk, kasırların yakılmayıp sadece yıkılmasını emrederek daha sonra onarılabilmelerine olanak tanımıştır. 1743’te de Kağıthane’nin Özellikle Saadabad’ın onarılmasına girişilmiş, köşkların tümü yenilenemediyse de, Kağıthane, padişahın yabancı elçileri kabul ettiği, çadırlar kurularak eğlenilen bir yer olmayı

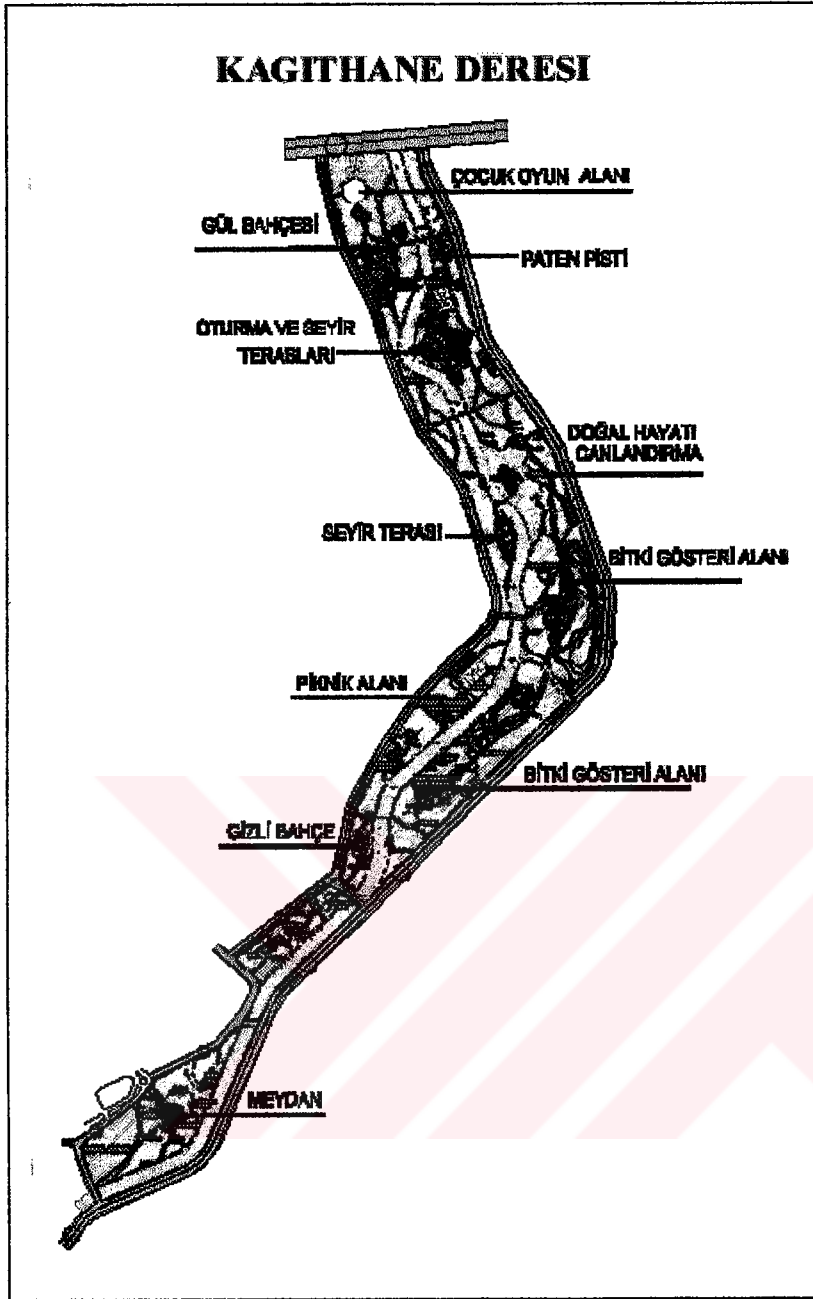
sürdürmüştür. III. Selim (1789-1807) döneminde ise Kağıthane mesiresi eski güzelliklerine kavuşmuştur. Ayrıca burada yeniçeriler için bir talim yeri ve bir kağıt imalathanesi yapılmıştır (HİMAŞ, 1998).

19. yy'da, II. Mahmud (1808-1839) Kağıthane'de bulunan başta Saadabad Kasrı olmak üzere diğer kasırları, havuzları, çağlayanları, cami ve çeşmeleri onartmıştır.

20.yy'da ise; Her dönem, askeri tesislerin ve birliklerin yer aldığı alan, 1940'larda harabe halindeki köşk ve kasırların yıktırılmasıyla askeri bölge haline getirilmiştir.

1950'lerde bölge bugünkü sanayi bölgesi halini almıştır. 1960'lardan sonra ise bu durum artmış ve bölgede fabrikalar, imalathaneler kurulmuştur (HİMAŞ, 1998).

Günümüzde bütün bu olumsuzluklar nedeniyle Kağıthane Deresi kirlenmiş ve zamanlarda büyük ölçüde kuruyarak, sanayi atıklarının lağım sularına karıştığı pis bir dere halini almıştır. Mesire de böylece kullanılamaz hale gelmiştir. Bu durumu çözmek, bu alanı yeniden halkın kullanımına açmak ve eski günlerine getirmek için İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından 1998 yılında bir proje yaptırılmıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Proje (HİMAŞ,1998)

3.2.10. Küçüksu Çayırı

Mesire, Boğaz sahili üzerinde, Anadolu Hisarı'nın yakınında, içinde Küçüksu deresinin yer aldığı 0,9 ha (9000m²) alana sahip bir çayırdır (Gülersoy, 1985; Gülhane şefliği).

Bir zamanlar , batılı gezginlerin de rağbet ettiği ve “Asyanın tatlı suları” olarak adlandırdığı yer, Kağıthane gibi çok gözde bir mesire alanı olmuştur. Burada

yeralan Küçüksu Kasrı ve dört yüzlü çeşme ile taş sofa çayırın boğaza açılan kısmını çerçevelemektedir. Sofa, dört yüzlü çeşmesiyle günümüze kadar gelmiş benzerlerinden ayrılmıştır. Çeşmenin her iki tarafındaki namaz taşları bugün yokolmuştur. Bu eser, 1802 yılında II. Mahmud tarafından yaptırılmıştır (Eldem).

O zamanlar burada yer alan köşke padişah yazları gelir ve tüfekte atışlar yada okçuluk yaparmış. Özellikle Cuma günleri buraya büyük topluluklar gelmekteydi. Bunlardan Avrupa yakasında oturanlar kayıklarla, Asya yakasında oturanlar ise arabalarla gelmekteydi. Buraya piknik için gelenler aynı aileden bile olsa kadın erkek ayrı yerlerde otururlardı. Kadınlar çeşmenin etrafında toplanırken, erkekler ağaçların altında toplanırlardı. Özellikle bahar ve yaz aylarında bütün İstanbulluların geldiği mesiredeki Küçüksu deresinde kayıkla gezintilere çıkılmasının yanı sıra fayton da gezmek için kullanılan diğer bir araç olmuştur. Burada salkım söğütler ve sazlık alanlar yeralmaktaydı. Bu dönemde burada yer alan bir diğer yapı da kır kahveleriydi (Gülersoy, 1985).

Meşrutiyetin ilanı ile ekonomide ve sosyal hayatta olan değişiklikler olmuştur. Cumhuriyet'in ilanından sonra da başkentin Ankara olması ile İstanbul birçok ayrıcalığını kaybetmiştir. Bütün bu değişiklikler Boğaziçinin 15-20 yıl içinde yavaş yavaş çökmesine neden olmuştur. Küçüksu vadisi de bu durumdan etkilenmiş ve eski önemini yitirmiştir. 1920-30'lu yıllarda sessiz, kendi halinde bir yer olmuştur. 1950'li yıllara kadar hala doğal güzelliklerini koruyan Küçüksu çayırı da artan nüfus ve motorlu taşıtlardan etkilenmeye başlamıştır. Artan nüfusun getirdiği iskan problemleri yeşil kalmış çevre tepelerinde betonlaşmasına neden olmuştur. 1970'li yıllarda Boğaziçi köprüsünün yapıldığı sırada bunun için kullanılacak demir kütleleri bu çayırın üzerine yerleştirilmiş ve böylece buradaki kır çiçekleri ve çim alanları yokolmuştur. Motorlu araçların köprüünün yapımında kullanılacak malzemeleri buraya boşaltırken alana girmesi ile alan tamamen bozulmuştur. Daha sonra tarihi mesirenin yarısına kadar yayılan spor akademisinin bu alana yerleştirilmesi buranın daha fazla zarar görmesine ve betonlaşmasına neden olmuştur (Gülersoy, 1985).

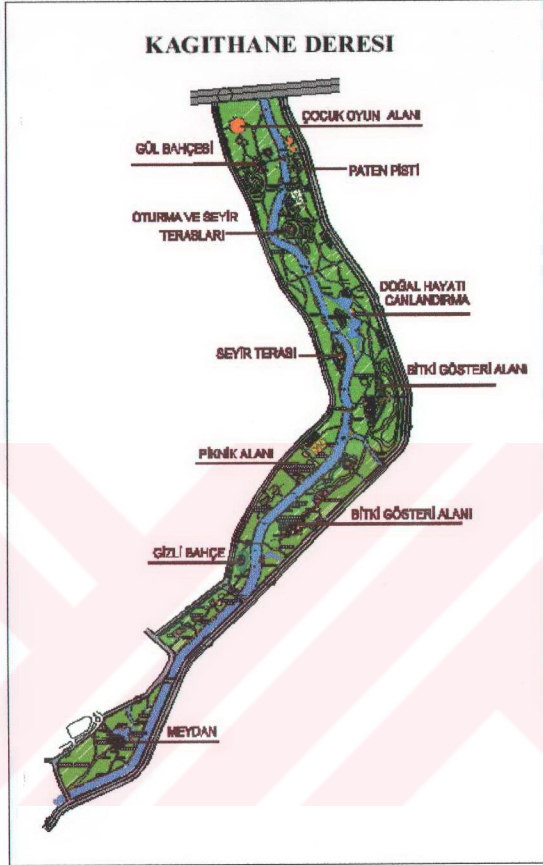
Bu alan içinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla bir proje hazırlanmaktadır. Böylece bu alanın yeniden İstanbul halkına kazandırılması amaçlanmaktadır (Şekil 3.14).

Şekil 3.14.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Proje (Yalçın Emiroğlu Mimarlık Dekorasyon ve İnşaat Ltd. Şti., 1998)

3.2.11. Millet Bahçesi (Parkı)

Anadolu yakasında, Üsküdar ilçesine bağlı, her iki tarafından da taşıt yolu ile sınırlandırılmış ve İstanbul'un ilk halk bahçesi olan parkın alanı 2.1 ha'dır (Gülhane şefliği). (Şekil 3.15).

Şekil 3.13.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Proje (HİMAŞ,1998)

3.2.10. Küçüksu Çayırı

Mesire, Boğaz sahili üzerinde, Anadolu Hisarı'nın yakınında, içinde Küçüksu deresinin yer aldığı 0,9 ha (9000m²) alana sahip bir çayırdır (Gülersoy, 1985; Gülhane şefliği).

Bir zamanlar , batılı gezginlerin de rağbet ettiği ve “Asyanın tatlı suları” olarak adlandırdığı yer, Kağıthane gibi çok gözde bir mesire alanı olmuştur. Burada

yeralan Küçüksu Kasrı ve dört yüzlü çeşme ile taş sofa çayırın boğaza açılan kısmını çerçevelemektedir. Sofa, dört yüzlü çeşmesiyle günümüze kadar gelmiş benzerlerinden ayrılmıştır. Çeşmenin her iki tarafındaki namaz taşları bugün yokolmuştur. Bu eser, 1802 yılında II. Mahmud tarafından yaptırılmıştır (Eldem).

O zamanlar burada yer alan köşke padişah yazları gelir ve tüfekte atışlar yada okçuluk yaparmış. Özellikle Cuma günleri buraya büyük topluluklar gelmekteydi. Bunlardan Avrupa yakasında oturanlar kayıklarla, Asya yakasında oturanlar ise arabalarla gelmekteydi. Buraya piknik için gelenler aynı aileden bile olsa kadın erkek ayrı yerlerde otururlardı. Kadınlar çeşmenin etrafında toplanırken, erkekler ağaçların altında toplanırlardı. Özellikle bahar ve yaz aylarında bütün İstanbulluların geldiği mesiredeki Küçüksu deresinde kayıkla gezintilere çıkılmasının yanı sıra fayton da gezmek için kullanılan diğer bir araç olmuştur. Burada salkım söğütler ve sazlık alanlar yeralmaktaydı. Bu dönemde burada yer alan bir diğer yapı da kır kahveleriydi (Gülersoy, 1985).

Meşrutiyetin ilanı ile ekonomde ve sosyal hayatta olan değişiklikler olmuştur. Cumhuriyet'in ilanından sonra da başkentin Ankara olması ile İstanbul birçok ayrıcalığını kaybetmiştir. Bütün bu değişiklikler Boğaziçinin 15-20 yıl içinde yavaş yavaş çökmesine neden olmuştur. Küçüksu vadisi de bu durumdan etkilenmiş ve eski önemini yitirmiştir. 1920-30'lu yıllarda sessiz, kendi halinde bir yer olmuştur. 1950'li yıllara kadar hala doğal güzelliklerini koruyan Küçüksu çayırı da artan nüfus ve motorlu taşıtlardan etkilenmeye başlamıştır. Artan nüfusun getirdiği iskan problemleri yeşil kalmış çevre tepelerinde betonlaşmasına neden olmuştur. 1970'li yıllarda Boğaziçi köprüsünün yapıldığı sırada bunun için kullanılacak demir kütleleri bu çayırın üzerine yerleştirilmiş ve böylece buradaki kır çiçekleri ve çim alanları yokolmuştur. Motorlu araçların köprünün yapımında kullanılacak malzemeleri buraya boşaltırken alana girmesi ile alan tamamen bozulmuştur. Daha sonra tarihi mesirenin yarısına kadar yayılan spor akademisinin bu alana yerleştirilmesi buranın daha fazla zarar görmesine ve betonlaşmasına neden olmuştur (Gülersoy, 1985).

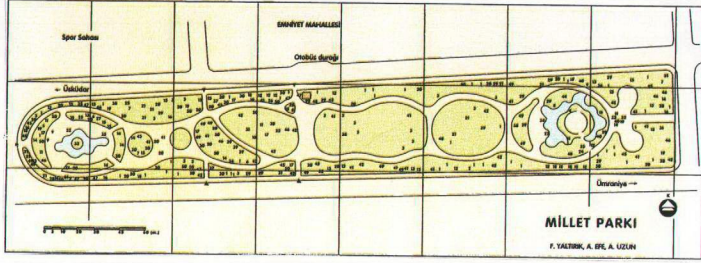
Bu alan içinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla bir proje hazırlanmaktadır. Böylece bu alanın yeniden İstanbul halkına kazandırılması amaçlanmaktadır (Şekil 3.14).

Şekil 3.14.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Proje (Yalçın Emiroğlu Mimarlık Dekorasyon ve İnşaat Ltd. Şti., 1998)

3.2.11. Millet Bahçesi (Parkı)

Anadolu yakasında, Üsküdar ilçesine bağlı, her iki tarafından da taşıt yolu ile sınırlandırılmış ve İstanbul'un ilk halk bahçesi olan parkın alanı 2.1 ha'dır (Gülhane sifliği). (Şekil 3.15).

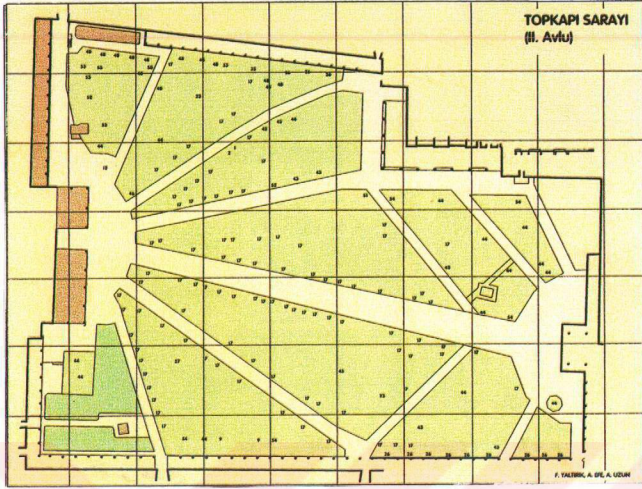
Şekil 3.15.: Millet Parkı (Bahçesi) (Yaltırık ve diğ. (1997))

1867-1870 yılları arasında , Kısıklı yolu üzerindeki yeşil alan , bir belediye bahçesi olarak kurulmuştur. Park İstanbul'un halka açılan ilk bahçesi olması nedeniyle önemlidir. "Çamlıca Bahçesi" olarak da bilinen bahçe zamanla bakımsız kalmış ve bu yüzden bozulmuştur. Fakat 1933-1935 yılları tekrar ele alınarak düzenlenmiş ve yeniden halka açılmıştır. Bu dönemde parkın etrafı alçak taş duvarlarla çevrilmiş ve böylece emniyet altına alınmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Günümüzde trafiği yoğun iki gidiş-dönüş yolunun ortasında yer alan park gürültü ve hava kirliliği nedeniyle rahat kullanılamamaktadır. Son zamanlarda yapılan düzenleme ile sert zemini artırılarak değişik döşeme elemanlarıyla değişik bir hava verilmiştir. Bugün içinde 2 adet doğal formda düzenlenmiş havuz, tuvalet, oturma alanları yer almaktadır. Parkta değişik tür ve boyutlarda 522 adet ağaç ve çalı yer almaktadır. Fakat bunlardan yeterince ilgilenilmediği için bakımsız durumdadır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

3.2.12. Topkapı Sarayı ve Gülhane Parkı

Fatih sultan Mehmet,sarayburnunda bir-iki köşk yaptırmıştır ve bu yeri ağaçlarla çevirip içindeki köşk ve pavyonları ile burayı zevk ve sefa alanı haline getirmiştir. Alan içiçe avlular şeklindedir ve avlulardan yapılara girilmektedir (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 3.16).

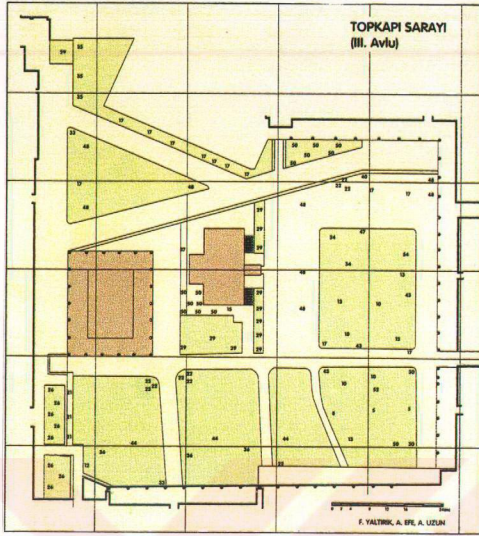
Şekil 3.18.: Topkapı Sarayı II. Avlu (Yaltırık ve diğ. (1997))

İkinci avludan sarayın özel kısımlarının yer aldığı **üçüncü avluya** girilmektedir. (Şekil 3.19). Burada da yüzyıllık ağaçlar, çimenler ve çiçekler yer almaktadır. Sarayın ilk üç avlusu dışındaki alanlar **dördüncü avlu** adıyla anılmaktaydı ve bu alan daha çok köşklerin yer aldığı bahçeler topluluğuydu (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 3.20).

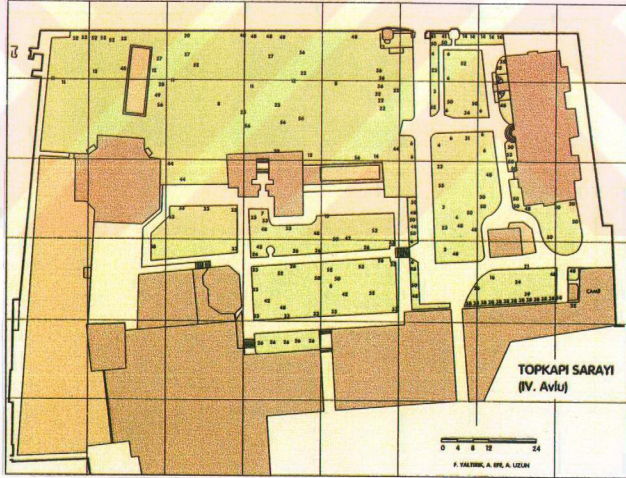
Osmanlı döneminde Topkapı Sarayının dış bahçesi olan **Gülhane Parkı** ise Topkapı Sarayı'nın **beşinci avlusudur**.

Gülhane Parkı , İstanbul'un Avrupa yakasında ve 10 ha yüzölçümünde olan bir parktır. Topkapı Sarayı'nın bahçesi olma özelliğinden dolayı önemli bir tarihi geçmişe sahip olan ve İstanbul'un ilk halk parkları arasında yer alan park bütün bu özelliklerinden dolayı araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Parkın tarihi gelişimi , bugünkü kullanımı hakkında daha geniş bilgi dördüncü bölümde verilecektir .

Şekil 3.19.: Topkapı Sarayı III. Avlu (Yaltırık ve diğ. (1997))

Şekil 3.20.: Topkapı Sarayı IV. Avlu (Yaltırık ve diğ. (1997))

3.2.13. Yıldız Parkı

Beşiktaş ilçesi'nde, 46.7 ha olan bir bahçe ve koruluk içine yerleşmiş saraylar, köşkler, yönetim, koruma, servis yapıları ve parklar bütünüdür (Gülhane şefliği) (Şekil 3.21).

Şekil 3.21.: Yıldız Parkı (İBŞB tarafından hazırlanan İstanbul CD'si)

Aslında Çırağan Sarayı'nın kara tarafındaki korusu olan park uzun yıllar boyunca birçok padişahın ilgi odağı olmuş ve zamanla değişerek 1950 yılında da halka açılmıştır. Park özellikle tarihi özellikleri ve içerdiği fonksiyonlardan dolayı seçilen diğer araştırma alanıdır.

Parkın tarihi gelişimi , bugünkü kullanımı hakkında daha geniş bilgi dördüncü bölümde verilecektir .

3.3. Bölüm Sonucu

Türk Bahçe anlayışında önemli ilerlemeler Osmanlı Devleti'nin yükselme dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde bazı bahçelerin kurulduğu bilinmektedir. Fatih Sultan Mehmet zamanına (1444-1446, 1451-1481) kadar rağbet edilmeyen ve ıssız bir yeşil alan olan Boğaz'da, 1458 yılında "Tokad Bahçesi" ismiyle ilk bahçe kurulmuştur. Daha sonraki yüzyıllarda da pek çok padişah tarafından pek çok bahçeler kurulmuştur. Bu bahçeler kamu yararına düzenlenmiş alanlar değillerdi. Kentlerde

halk bahçe içindeki konutlarında yaşıyorlardı. 1718 yılında başlayan Lale devri'nde ise bir değişim söz konusu olmaya başlamıştır. Fakat 1730 yılında Lale Devri'nin kapanmasıyla birlikte bu durumdaki gelişmede böylece ertelenmiştir. 19. yy'a gelindiğinde ise halk parklarının kurulması tekrar gündeme gelmiş ve böylece ilk halk parkı "Millet Bahçesi" 1870 yılında İstanbul/Kısıklı'da kurulmuştur. Bunun ardından o güne kadar halka kapalı olan bazı park ve bahçeler halka açılmaya devam edilmiştir. Cumhuriyet döneminde ise yapılaşmanın artması, hava kirliliği gibi nedenlerin artmasıyla halkın rekreasyon alanlarına olan ihtiyaçlarını artırmış ve bu dönemde diğer şehirlerde de park alanları düzenlenmiştir.

İstanbul'daki tarihi park ve bahçeleri günümüzde incelediğimizde;

Geçmişte bu alanları görmeye gidenlerin hayran kaldığı, Avrupalı gezginlerin haklarında övgüyle bahsettiği Kağıthane Mesiresi ve Küçüksu Çayırı günümüze kadar ulaşabilen fakat döneminin özelliklerini tamamen yitirmiş alanlardır. Küçüksu Çayırı zamanında bütün İstanbulluların bahar ve yaz aylarında doluştuğu çok nadide ve yemyeşil bir alandı. Burada Kasır ve Çeşme gibi yapılar yer almaktaydı. Fakat 20.yy'da özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra değişen sosyal hayat, artan iskan alanları ve boğaziçinin ihmal edilmesi ile birçok alan gibi bu alanda yok olmaya başlamış ve özellikle boğaziçi köprüsünün yapılmaya başlandığı yıllarda alanın şantiye gibi kullanılması bu güzelim alanı tamamen yoketmiştir. Çayır'ın bir bölümü de buraya yerleşen spor akademisinin alana kadar yayılması sayesinde daha da küçülmüştür.

Kağıthane Mesire alanı da yine birçok padişahın ilgi gösterdiği ve av alanı olarak kullandığı dönemin en ünlü ve büyük mesiresiydi. Bu alana pek çok padişah tarafından kasır, köşk, saray, çeşme gibi birçok tarihi yapı yapılmıştır. 1730 yılında Patrona Halil İsyanı'nın ardından alandaki bütün tarihi yapılar harap edilmiştir. Fakat III. Selim (1789-1807) zamanında eski güzelliğine kavuşan alandaki bütün tarihi yapıları II. Mahmud (1808-1839) onartmıştır. Bu alanda da değişim 20. yy'da başlamıştır. Öncelikle buradaki birçok tarihi yapı yıkılarak askeri bölge haline getirilmesi ve ardından 1950'li yıllarda bu alanın sanayi bölgesi olmasıyla yokolma hızlanmıştır. Bütün bu olumsuzluklar nedeniyle zamanla derenin kirlenmesi ve kuruması ve çevresinin gecekonduyla çevrilmesi ile alan tamamen özelliğini yitirmiştir.

İstanbul'daki Avrupa yakasında yer alan Abraham Paşa, Çubuklu ve Emirgan Koruları önceleri şahıs malı iken Abrahampaşa korusu 1887 yılında askeri önemi nedeniyle hazinenin, Çubuklu Korusu 1937 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, Emirgan Korusu'da yine 19. yy'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin malı olmuş ve böylece bu korular kamu malı olmuştur. Bu dönemden sonrada halka açık hale gelen korular zamanla iyi bakılamamıştır. Çubuklu ve Emirgan Korusu içinde yer alan tarihi kasır ve köşkler, İstanbulda pek çok tarihi yapıyı restora eden TURING (Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu) tarafından restora edilerek halka hizmet veren yapı haline getirilmiştir. Günümüzde oldukça zengin çalı ve ağaç dokusuna sahip olan korular halkın rekreasyon ihtiyaçlarına cevap verecek olanaklara sahiptirler. Bugün Emirgan ve Çubuklu Hidiv Korusu iyi durumda iken, Abraham Paşa Korusu son zamanlarda bakımsız kalmıştır.

Anadolu yakasında yer alan Fethipaşa Korusu'da önceleri şahıs malı iken, 1958 yılında bir bölümü sahibi tarafından Büyükşehir Belediyesi'ne devredilirken, diğer bölümünde Belediye istihkam yoluyla ele geçirmiştir. Bizans döneminde içlerinde av köşkları yer alan iki tepe olan Büyük ve Küçük Camlıca Koruları'ndan Küçük Camlıca 1940 yılında sembolik bir bedelle kamulaştırılarak, Büyük Camlıca önceleri şahıs malı değilken 1940 yıllarında yasal olmayan bir şekilde bir şahsın mülkiyetine geçmiş fakat dönemin Belediye Başkanı tarafından dava açılarak bu sorun çözümlenmiştir. 1980-1983 yılında Camlıca Koruları TURING tarafından ele alınarak yeniden düzenlenmiş ve halkın kullanımına sunulmuştur. Fethipaşa korusu'da bakımsız bir halde iken 1980 yılından sonra belediye tarafından düzenlenerek yeni olanaklarla donatılmıştır. Günümüzde diğer korular gibi bu korularda özellikle Anadolu yakasındaki halkın rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayan halka açık alanlardır.

Yine İstanbul'un tarihi bahçelerinden olan Beylerbeyi ve Dolmabahçe Saray Bahçeleri geniş bir alana kurulmuştur. Her iki sarayda İstanbul Boğazının iki yakasında Boğaza hakim durumdadır. Yapıldıkları yüzyıldan itibaren padişahların ilgi gösterdiği ve görkemli kullanıma sahip Saraylarının da varlığı nedeniyle zaman zaman terkedilmişse de bu saray ve bahçeleri önemini korumuştur. 19. yy'da eski sarayların yerine bugünkü sarayların yapılması ile son hallerini alan saray ve bahçelerde zaman zaman da yeni düzenlemeler yapılmıştır. Beylerbeyi Saray bahçesi günümüzde içinde birçok tarihi yapıyı barındırması ve çok büyük setli

bahçelere sahip olması nedeniyle görünmeye değer bir alandır. Dolmabahçe Sarayının, Atatürk'ün birçok devlet adamını ağırladığı, hastalandığında bir müddet kaldığı ve 10 Kasım 1938 yılında vefat ettiği bir yer olması nedeniyle ayrı bir önemi vardır. Günümüzde birçok yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmekte, zaman zaman da resmi davetler nedeniyle kullanılmaktadır. Bahçeleride kendine has özellikleri olan ve tarihi özelliklerini yitirmeyen bir bahçe durumundadır.

İlk halk Parklarından olan Millet ve Maçka parkları sonraki yıllarda yeniden düzenlenerek halkın kullanımına açılmıştır. Millet Parkı etrafı duvarlarla çevrilmiş, havuz alanları ve oturma yerleriyle donatılmıştır. Günümüzde etrafını çevreleyen trafik yolu nedeniyle kullanımı zor bir hale gelmiştir. Parkın içinde bulunan fonksiyonlar ve ağaç grupları yeterince ilgilenilmediğinden bakımsız bir durumdadır. Maçka Parkı için 1985 yılında yapılan planın uygulanamamasının ardından, Prof. Hande Süher ve ekibi tarafından bir plan hazırlanmış ve bu plan uygulanarak park 1993 yılında halka açılmıştır. Birçok foksiyonun yer aldığı parkın, içindeki yapıların günümüzde bakımsız olduğu ve içindeki çok değerli bazı ağaçlarında yine bakımsızlık yüzünden kurumaya yüz tuttuğu gözlemlenmiştir. Parkın bir ucundan diğer ucuna uzanan teleferikten ise yaz-kış demeden yararlanılmaktadır.

Tarihi Parklarımızdan olan ve günümüzde halka açık olarak kullanılan Yıldız ve Gülhane Parkı 4. Bölümde değerlendirilecektir.

4. İSTANBUL’UN TARİHİ PARKLARINDAN GÜLHANE VE YILDIZ PARKI’NIN TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE İNCELENMESİ VE BU ALANLARDA YAPILAN ANKET ÇALIŞMALARI İLE KULLANICILARIN DEMOGRAFİK YAPISININ VE GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

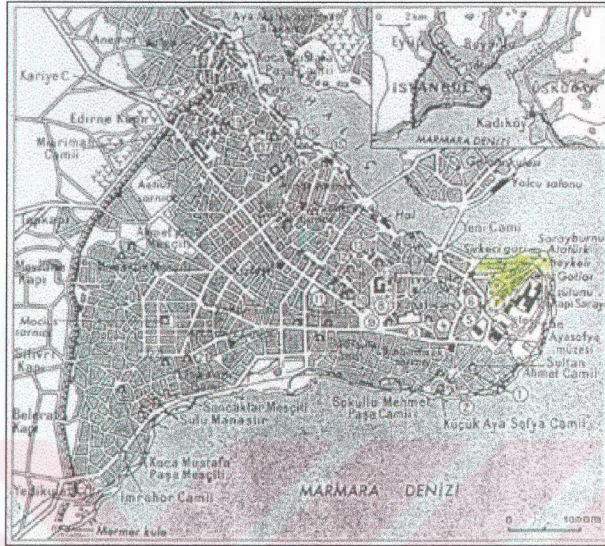
Bu bölümde 3. Bölümde kısaca bahsedilen tarihi parklardan Gülhane ve Yıldız Parkı’nın tarihi süreç içindeki gelişimine ait bilgiler daha detaylı biçimde anlatılmıştır. Bu parklarda anket ve gözlem yapılarak günümüzde nasıl kullanıldığı, içindeki fonksiyonların neler olduğu ve günümüzde nasıl değiştiği incelenmiş, sonuçları ise bölüm sonucunda değerlendirilmiştir.

4.1. Gülhane Parkı

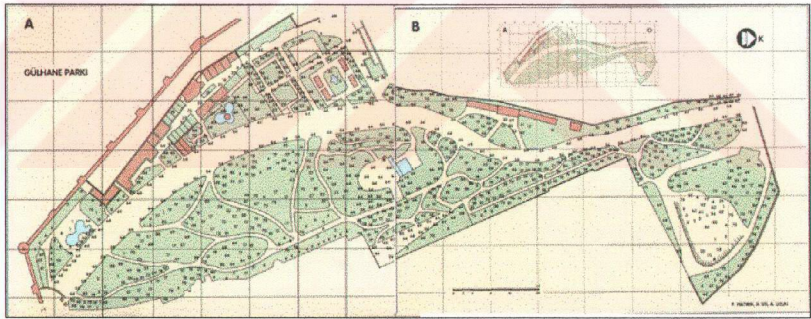
4.1.1. Bölge İçindeki Yeri ve Konumu

İstanbul’un en eski parkı olan ve Tarihi yarımada da bulunan Gülhane Parkı İstanbul’da Topkapı Sarayı, Alay Köşkü ve Sarayburnu arasında yer almaktadır (Şekil 4.1). Alanı yaklaşık 10 ha olan parkın iki giriş kapısı vardır ve bu iki kapı birbirine, yaşlı Çınarların gölgelediği asfalt kaplı, geniş bir yolla bağlıdır. Parka Alemdar Caddesi tarafındaki kapısından girildiğinde, yolun hemen sağ tarafında İstanbul Şehremini ve belediye başkanlarının büstleri ile (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 4.2).

Parkın iki giriş kapısını birbirine bağlayan yolun her iki tarafında dinlenme yerleri, yazın çeşitli etkinliklerin yapıldığı bir açık hava tiyatrosu, çocuk bahçesi, küçük bir hayvanat bahçesi ve akvaryum olan sarnıç yer almaktadır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Şekil 4.1.: Tarihi Yarımada içinde Gülhane Parkı'nın yeri (yeşil boyalı alan) (ÜÇER, 1996)

Şekil 4.2.: Gülhane Parkı (Yalırık ve diğ. (1997))

Ayrıca boğaza doğru inen yokuşun sağında Romalılardan kalma Gotlar Sütunu yer almaktadır. 4. Yüzyıla ait olduğu sanılan anıtın kimin için dikildiği, üzerinde duran heykelin kime ait olduğu bilinmemektedir. Mavi damarlı mermerden yapılmış olan 15 m. Yüksekliğindeki Gotlar Sütunu üç basamak üzerine oturan bir sütun ile bir gövde ve başlıktan ibarettir. Sütunun yüzlerinde evvelce kabartmalar bulunduğu,

fakat bunların taşçı klemi ile kazındığı, bazı izlerden ve kitabenin de güç okunur derecede silik olmasından anlaşılmaktadır. Sütunun tek süsü, Korint üslubunda olan ve çok iyi durumda günümüze gelen başlığıdır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:3) (Şekil 4.3).

Şekil 4.3.: Parktaki tarihi bir anıt olan Gotlar Sütunu

Ağaç ve çalı türleri bakımından oldukça zengin olan Gülhane Parkı'na uzun yıllardan beri dikilmiş 90'nın üzerinde egzotik tür yer almaktadır. Büyükşehir Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü'ne ait idare binası da bu park içerisinde yer almaktadır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

4.1.2. Parkın Önceki Kullanımı

18. yy. öncesi Dönemi :

Osmanlı Döneminde Topkapı Sarayı'nın dış bahçesi olan park, bazı bilgilere göre içinde Topkapı Sarayı'nın gül bahçeleri olduğu için eskiden Gülhane diye anılıyordu. Başka bir kaynağa göre bu isim orada saray için gülbeşeker yapılan bir bina bulunmasından dolayı verilmiştir (ÜÇER, 1996) (Şekil 4.4).

Şekil 4.4.: Osmanlı Dönemine ait ve Tarihi yarımada'yı da içeren bir gravür (ÜÇER, 1996)

Bizans İmparatorluğu zamanında, Gülhane Meydanında, önce Mangana askeri deposu, daha sonra Mangana Sarayı, Hagios Georgios manastır ve kilisesi, ayrıca Panagia Hodegetria ayazma ve kilisesi yer almaktaydı. Bu dönemde burada yer alan kilise ve manastırlar nedeniyle kentin kutsal alanlarından sayılıyordu (ÜÇER, 1996).

Gülhane meydanında anıt olarak, padişahların yaptıkları atış talimleri dolayısıyla nişan taşları dikilmiştir. İlk nişan taşı I. Ahmed adına dikilmiştir. Bunu 1791 yılında III.Selim ve 1811 yılında II. Mahmud adına dikilen taşlar izlemiştir (ÜÇER, 1996).

II. Mehmed (Fatih) (1p.1444-1446, 2p.1451-1481) Sarayburnu'nu surlarla çevirterek Çinili Köşkü yaptırmıştır. Burada başta güreş ve cirit karşılaşmaları olmak üzere, çeşitli eğlence ve gösteriler için Cundi Meydanı denen bir alan yaptırılmıştır. 18. yy'a değin bu aktiviteler devam etmiştir ve önemli karşılaşmalar anısına birçok nişantaşı dikilmiştir (ÜÇER, 1996).

III. Murad (1574-1595) döneminde, Sadrazam Sinan Paşa tarafından , burada padişah için İncili Köşk yaptırılmıştır. Bunu zamanla İshakiye Kasrı, Mermer Köşk ve Gülhane Köşkü'nün yapımları izlemiştir. Bu dönemde Gülhane'deki kasırların bakımı, bahçenin temizliği ve güvenliği için de Bostancı Ocağından Gülhane Ocağı

adında bir bölük ayrılmıştı ve bu bölüğün görevi ayrıca Saraya gül ve çiçek sağlayan bahçelere de bakmak olmuştur.

Yine bu dönemde, harem duvarı öne alınarak, Fil bahçesi olarak adlandırılan bahçenin sınırları günümüzdeki halini almıştır. Fil bahçesinin, Has bahçeye (Gülhane Parkı'na) açılan kapısı, iki yönlü bir rampadır. Fil Bahçesi'nin Gülhane kapısı (Yalı köşkü kapısı), Sahil köşklarine, saltanat kayıklarına ve has bahçeye, ikinci duvarın inşaaından önce Fil bahçesi kapısı olarak anılan çift katlı rampa ise doğrudan mabeyn içine ve has odanın altına bağlantı sağlıyordu

18 yy. dönemi :

İstanbul'da ilk imar çalışmalarının gündeme geldiği 1776 yılında Fransız Kauffere yaptırılan imar planı kapsamına Gülhane'de alındı ama uygulamaya geçilmedi. Bu dönemde Topkapı Sarayı'nın önemini yitirmesi ile Gülhane de bir süre ihmal edilmiştir ve Gülhane kasırları de bu dönemde harap olmuştur. III. Ahmed (1703-1730) döneminde; Sarayburnu'ndan itibaren, Gülhane Meydanına doğru uzanan alanın düzenlenmesi ve deniz surlarının arkasındaki kesif servilik yerine yeni bahçelerin kurulması ilk olarak ele alınmıştır. Topkapı Sahilsarayının ilk binaları, bu esnada yapılmıştır. III. Ahmed zamanındaki bu bahçeler o dönemdeki bazı tanıklar tarafından bize anlatılmaktadır. İlk göz tanığı olan Suphi (1735), bahçeyi bir cennete benzetmektedir (Eldem).

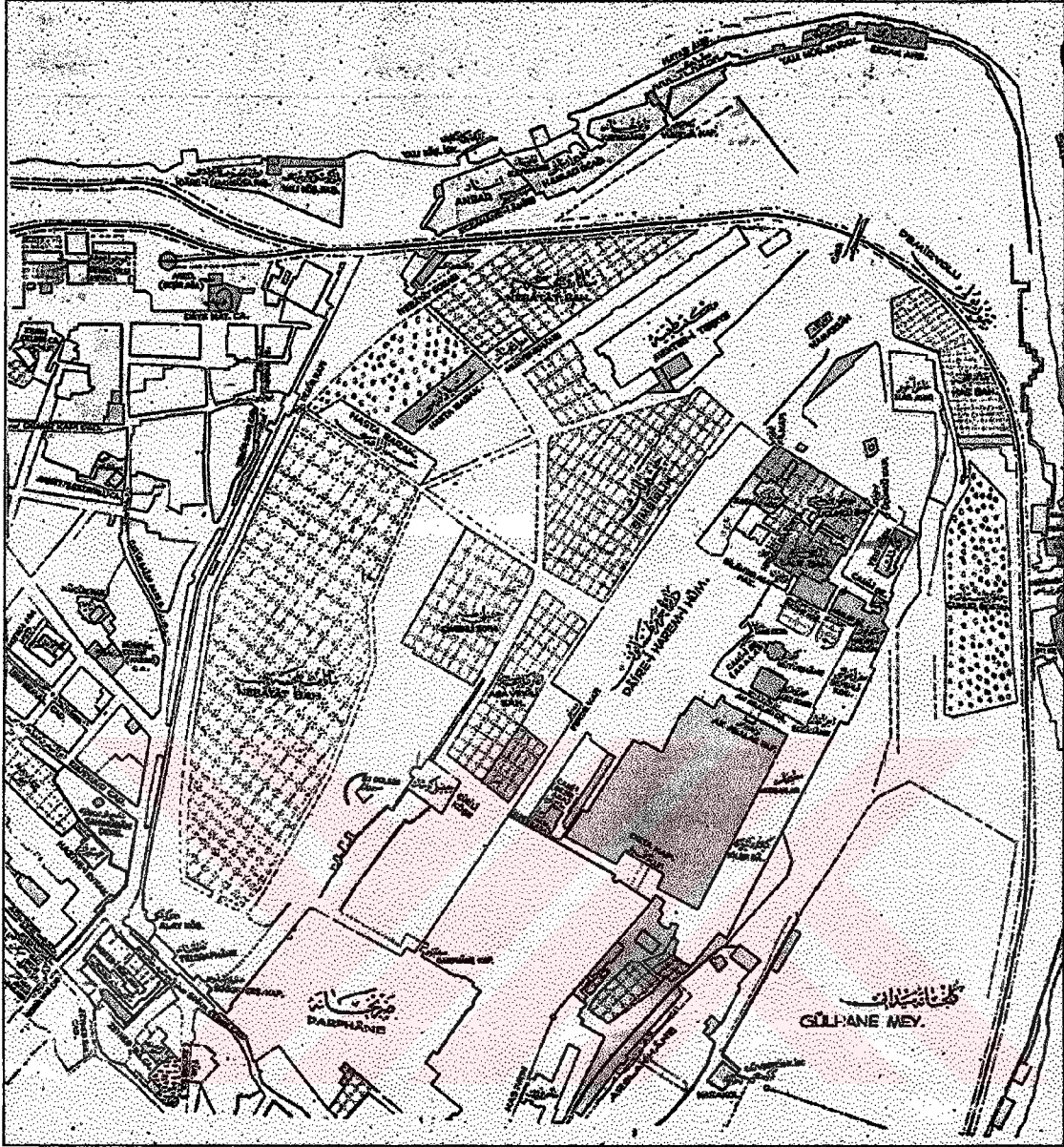
Ayrıca eski bir bahçıvan olan A. De Besumont, 1847 tarihli bir makalesinde bu bahçeler hakkında dedesinden işittiklerini bir makalesinde şöyle yazmıştır :

“Bu bahçelerin 120 yıl evvel, yani III. Ahmed zamanında babil bahçeleriyle boy ölçüşen harikalar ihtiva ettiklerine inanmak, bugün biraz güçtür.....III. Ahmed, bu fevkalade güzel yeri, en kıymetli ve az bulunur ağaç ve çiçeklerle doldurmuştu. Sarayın yaşlı bayçıvanları, yeryüzündeki bu cennetin harikalrı hakkında babalarından işittiklerini, hala anlatırlar. Deniz kenarındaki.....surlar boyunca altın telli ve parlak renkli çizgili çadır bezleri ile örtülü yüksek kafesler ve bunların içinde en nadide kuşlar ve dünyanın her tarafından getirilmiş bitkiler bulunuyordu. Bu kafesler (limonluk) kışın sun'i bir yolda ısıtılıyordu. Yeşim ve Balgami kaselerden fişkırان fıskiye suları sihirli ve göz alıcı parterlere serinlik veriyordu. Çiçeklerin tabi kokuları yetmiyormuş gibi, aralarına yerleştirilmiş mermer ve altın kaseler içinde, öd

ağacı ve buhur yakılıyordu. Geceleyin bu bahçeler, camilerde olduğu gibi, görünmeyecek derecede ince tellere asılı binbir kandil ile donatılıyordu.... Bunlar sıcak memleketlerde gecelerin karanlığı içinde parıldayan ateşböcekleri etkisini bırakıyordu. Bu donanma, Türklerin tercih ettikleri çiçeğe izafeten, Lale Çırağanı ismiyle şöhret bulmuştu. Bu toprak üstündeki cennetin ortasında yükselen köşk içten ve dıştan Venedik aynaları ile kaplı idi.” (Eldem).

I. Mahmud (.1730-1754) ve III. Selim (.1789-1807), III Ahmed tarafından ele alınan bu saray ve bahçelere ilaveler yaparak büyütmüşlerdi. Ayrıca I. Mahmud iç bahçeye bir de köşk yaptırmıştır. III. Selim ise o zaman Yenibahçe adını taşıyan Hasbahçeyi yaptırmıştır (Eldem).

Gülhane Parkı’nın Osmanlı Dönemindeki Planına bakıldığında; burasının bahçelerle çevrili bir alan olduğu görülmektedir. Burada Hasbahçe, Şimşirlik ve Nebatat Bahçelerinin yanısıra bir tanede hastane yer almaktaydı. Günümüzde ise bu bahçelerden eser kalmamıştır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5: Osmanlı Döneminde Gülhane Parkı'nın Durum Planı (Gülhane Şefliği)

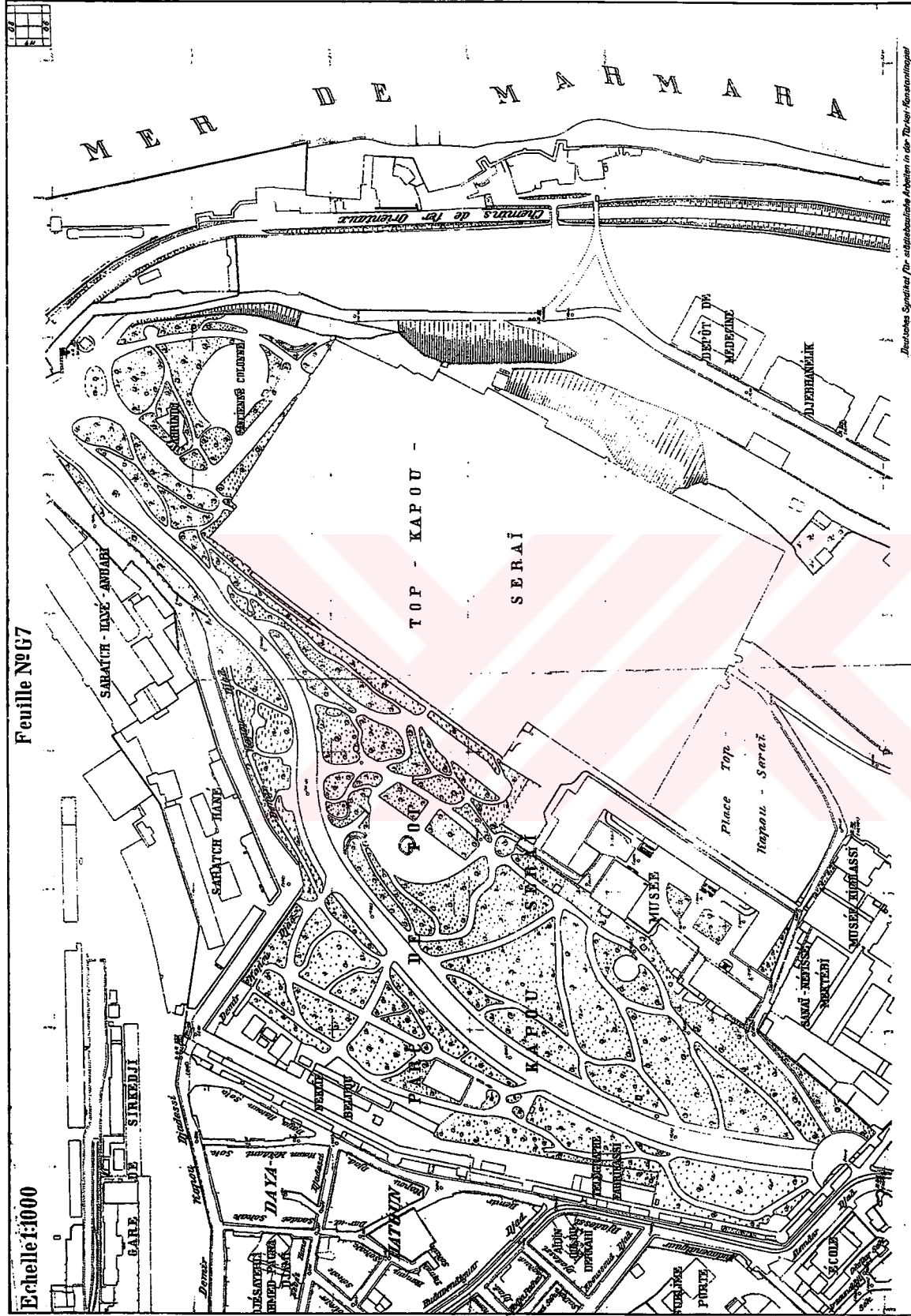
19 yy. dönemi :

I. Mahmud (1808-1839) döneminde son parlak devirlerini yaşayan bu bahçeler daha sonra önemsenmeyerek kendi hallerine bırakılmışlardır ve böylece bir yüzyıl boyunca revaçta olan bu bahçeler gözden düşmüştür. Sultan Abdülmecit (1839-1861) ve Abdülaziz (1861-1876) devirlerinde, önemsenmeyen bu bahçeler bakımsızlığın etkisiyle, harap olmaya yüz tutmuşlardır. 1839 yılında Tanzimat Fermanı'nın (Gülhane Hatt-ı Hümayunu) burada okunması ve Abdülmecid'in bu tarihsel olayı Gülhane Kasrı'ndan izlemesi Gülhane'nin önemini yeniden arttırmıştır (Eldem).

Gülhane Meydanının denize yakın olan kısmında, saray hizmetlilerine ait hastahane, 1855 yılında, Kırım savaşı sonunda geliştirilmiş olan hastane daha sonra Gülhane hastanesi haline getirilmiştir. Eski Gülhane Bahçesinde XIX. Yüzyıl ortalarında Matbaayı Amire (Devlet basımevi) kurulmuştur. Ayrıca Sarayburnu yakınlarında da dört büyük ambar, bir baruthane ve bazı çeşmeler yapılmıştır (ÜÇER, 1996).

1868 yangını ile iç bahçe tamamiyle yok olmuştur. 1870 yılında demiryolu inşaatının yapılması sırasında da Hasbahçe yok olmuştur. Demiryolu burada Hasbahçeyi çapı boyunca ikiye yarmıştır. Bahçeye ait köşk ve limonluklar, fazla masrafa neden olmaları sebebiyle yıktırılmıştır. Bugün bu bahçelerden, yalnız Hasbahçe ile Hasan Paşa settine ait bazı parçalar kalmıştır. İç bahçenin yeri bile belli değildir fakat Hasbahçenin üç sınırını tayin etmek mümkündür. Doğu cephesi deniz suru, batı cephesi mevcut istinad duvarları, güney cephesi de şimdi de ayakta duran Gülhane tarafındaki kapı binası ile çevrilmiştir. Fakat bugün kuzey sınırını kesinlikle tayin etmek mümkün değildir. Hasan Paşa settinin mevcut bölümünde bulunan bir merdiven ve havuz, eski bahçenin son parçalarını teşkil etmektedirler (Eldem).

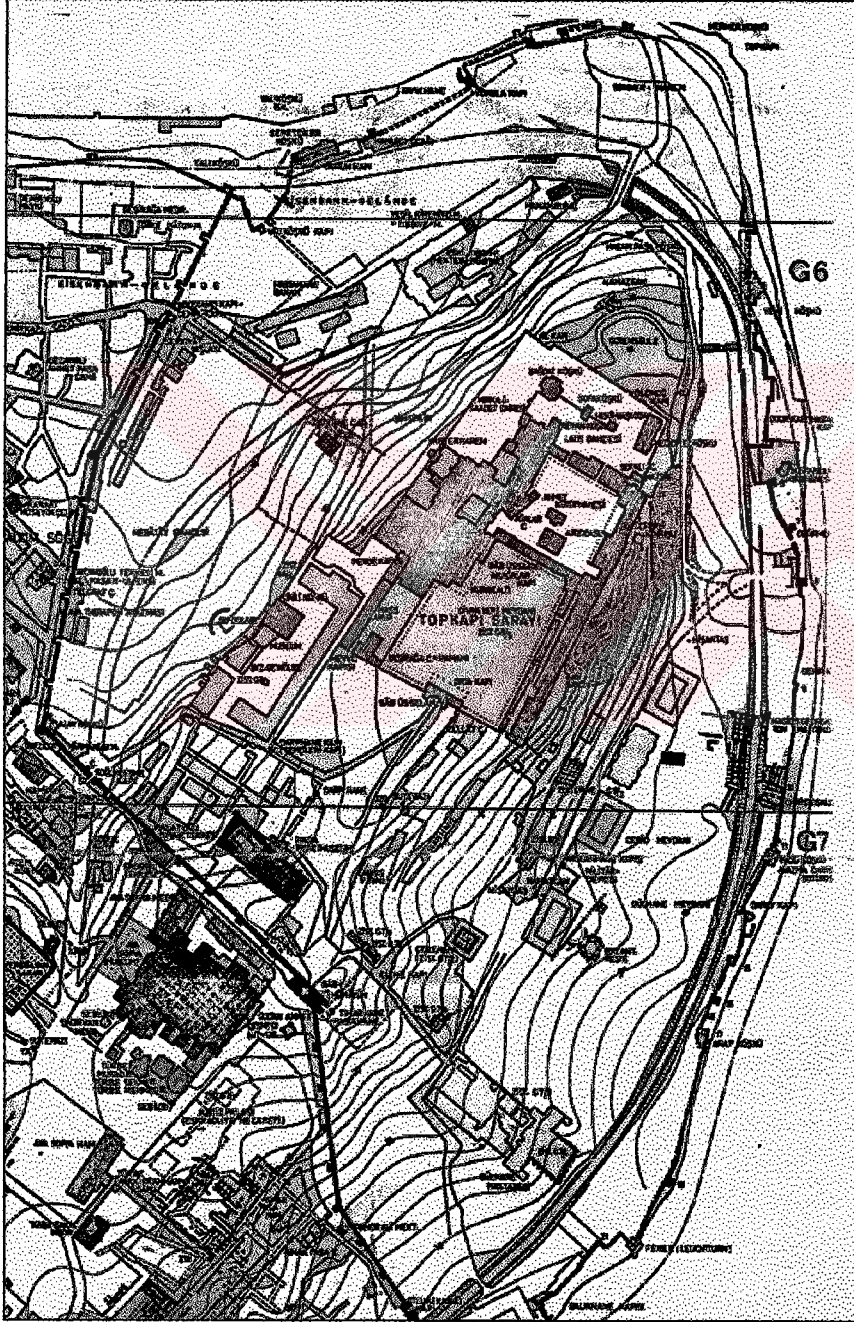
II. Abdülhamid döneminde (1842-1918) (p.1876-1909),1880'lerde ilk büyük müzenin burada yapılmasına izin verildi. Müze-i Hümayun'un inşası sırasında bahçe düzenlemeleri yapıldı ve müzeyle birlikte Gülhane halka açılmıştır. Gülhane Parkı için Cumhuriyetten önce 1913-1914 yılında bir Alman şirketi tarafından Alman Mavisi adıyla bilinen haritaları yapılmıştır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: Alman Mavisi Adıyla Anılan ve 1913-1914 Yıllarındaki Durumunu Gösteren Harita (Atatürk Kütaplığı)

4.1.3. Cumhuriyetten Sonraki Kullanımı

İstanbul Şehremini Belediye Başkanı operatör doktor Cemil Paşa (Topuzlu) döneminde (1912-1914, 1919-1920) bu alan parka dönüştürülmüştür. 1911 ve 1944 de Gülhane adını alan parkın düzenlenmesi sırasında, demiryollarında yapılan yeni inşaat esnasında Saraya ait bazı duvar parçaları ortadan kalkmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 4.7).

Şekil 4.7.: Gülhane Parkı'nın Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarındaki durum planı (Gülhane Şefliği)

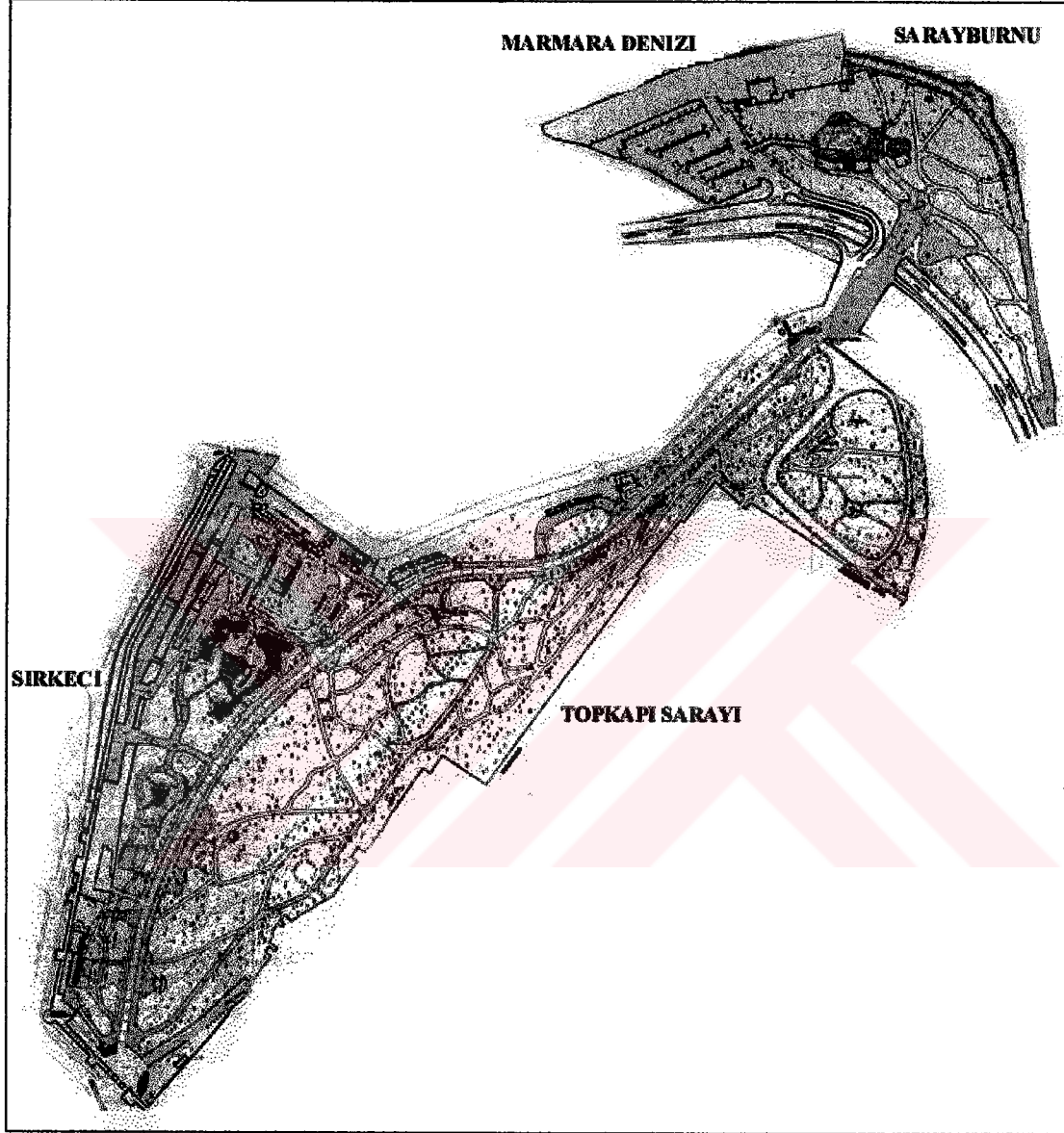
Tarihi bir park olan bu alanda 1923 yılına değin bir dizi arkeolojik kazı gerçekleştirilmiştir. 3 Ekim 1926 yılında ise Cumhuriyet dönemi Atatürk heykellerinden ilki olan ve Krippel tarafından yapılan heykel yer almaktadır ve bu parkın sarayburnu kısmı üzerinde bulunmaktadır. 1 Eylül 1928 yılında Latin Harflerinin kabul edilmesinden sonra, Atatürk bu konudaki ilk açık hava toplantısını Gülhane Parkı'nda yapmıştır. Latin harflerinin kabulünden sonra Atatürk 24 Kasım 1928'de, Gülhane 'de düzenlenen törende "Başöğretmen" ünvanını alarak Latin Harflerini halka tanıtmış ve ilk dersi vermiştir. (bu tarih 1981'de Öğretmenler Günü olarak kabul edilmiştir). Yine Atatürk'le ilgili Gülhane'de yaşanan bir başka olayda 19 Kasım 1938 yılındadır. Bu tarihte Atatürk'ün naaşı Ankara'ya gönderilirken, İstanbul'daki son tören Gülhane Parkı'nın Sarayburnu bölümünde yapılmıştır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Gülhane Parkı'nda bulunan ve 1955 yılında kurulmuş olan Hayvanat Bahçesi içinde bulunan, az sayıda ve bakımsız olan hayvanlarla bugün amacına ulaşamamaktadır (Şekil 4.8). 1958 de, parka sirkeci demiryolu hattı üstünden bir köprü ile bağlı olan Sarayburnu kısmı sahil yolu ile parktan ayrılmıştır. Ayrıca yine bu 1958'de İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay'ın girişimi ile parkta Bahar ve Çiçek şenliği düzenlenmiştir. Fakat bir süre sonra bu şenliklerden vazgeçilmiştir. 1987 yılından itibaren de İstanbul Büyükşehir Belediyesi, açık hava tiyatrosunda, çeşitli etkinliklerin yer aldığı "Gülhane Şenliği"ni düzenlemeye başlamıştır ve bu şenlik her yıl yaz aylarında bu parkta yapılmaktadır (Yaltırık ve diğ. (1997)).

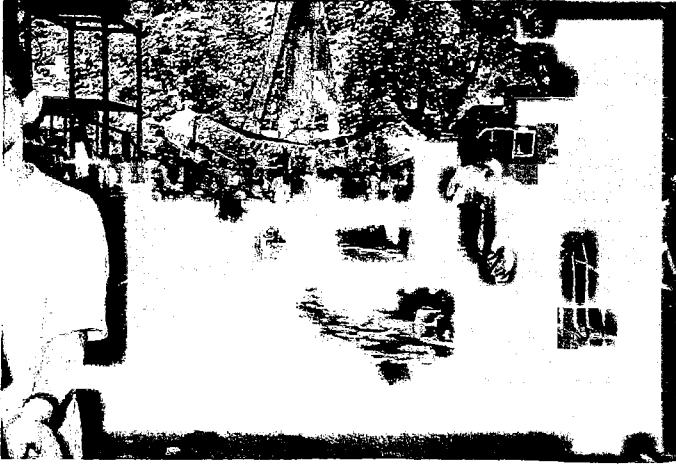
Şekil 4.8: Bugün bakımsız bir görünüme sahip olan hayvanat bahçesi

Gülhane Parkı için 1996 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından ihaleye çıkarılan ve  u anda kurulda bulunan bir proje yapılmıştır. Bu projede; hayvanat bahçesinin sıhhi leştirilmesi ve yine bu alanda yer alması planlanmıştır ( ekil 4.9).

Şekil 4.9.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarafından Park İçin Yaptırılan En Son Plan (ÜÇER., 1996)

Günümüzde park, lunapark,  ocuk oyun alanı, şenlikler'in ve oldukça yoğun yiyecek satış yerlerine sahiptir ( ekil - 4.10-  ekil 4.11). Ayrıca Tarihi Yarımada üzerinde yer alan ve halkın gezip dola abilece i bir yer olan Gülhane Parkı, yaz aylarında ve özellikle Pazar ve tatil günlerinde yüksek bir ziyaretçi potansiyeline sahiptir ( ekil 4.12).

Şekil 4.10: Yazları oldukça yoğun bir talebe sahip olan Lunapark

Şekil 4.11.: Parkta bir tane bulunan çocuk oyun alanı

Şekil 4.12.: Yazın ziyaretçilerin yoğun olduğu zamanlarda parkın oldukça önemli bir alanını kaplayan yiyecek satış yerleri

Şekil 4.10: Yazları oldukça yoğun bir talebe sahip olan Lunapark

Şekil 4.11.: Parkta bir tane bulunan çocuk oyun alanı

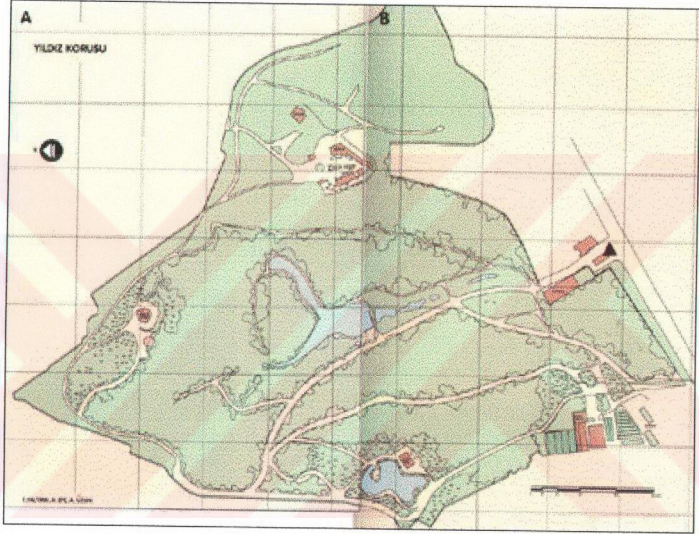

Şekil 4.12.: Yazın ziyaretçilerin yoğun olduğu zamanlarda parkın oldukça önemli bir alanını kaplayan yiyecek satış yerleri

4.2. Yıldız Parkı

4.2.1. Bölge İçindeki Yeri ve Konumu

Beşiktaş ilçesi'nde, sahilden başlayarak kuzeybatıya doğru yükselip sırt çizgisine kadar tüm yamacı kaplayan ve alanı 46.7 ha olan bir bahçe ve koruluk içine yerleşmiş saraylar, köşkler, yönetim, koruma, servis yapıları ve parklar bütünüdür (Gülhane şefliği) (Şekil 4.13).

Şekil 4.13.: Yıldız Korusu (Yaltırık ve diğ. (1997))

Mülkiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan koruda , çoğunluğu egzotik olan 120'den fazla ağaç ve çalı türü bulunmaktadır.

4.2.2. Parkın Önceki Kullanımı

18. yy. Öncesi Dönemi :

1950 yılında İstanbul Belediyesi'nin kararıyla halka açık park haline getirilen koru, Yıldız Sarayı'nın dış bahçesidir (Burası aslında Çırağan Sarayı'nın kara tarafındaki korusudur). Parktaki Malta Köşkü de sahil sarayı ile birlikte yapılmıştır.

Von Hammer, İlk Bizans kaynaklarında adı geçen ve erken Bizans şiirlerinde “Daphne” olarak övgüsü yapılan defne ormanlarının ve Pan’ın flütünü çaldığı yeşilliklerin bugünkü adıyla Yıldız Parkı olduğunu tahmin eder (Gülersoy, 1983).

Yıldız Sarayı’nın bulunduğu Beşiktaş tepesi hazineye ait bir alandı. Koru çok güzel olan manzarası sayesinde ilk olarak Kanuni Sultan Süleyman’ın ilgisini çekmiştir. Osmanlı Döneminde, 1600’lü yılların başında öne çıkan koruya ilk inşaatı yaptıran I Ahmed (1603-1617)’tir. Bu dönemde “Kazancıoğlu Bahçesi” adını taşıyan alan şahıs malı iken daha sonra padişah mülkü olmuştur. Böylece padişah mülkleri arasına giren alan IV. Murad (1623-1640) tarafından kızı Kaya Sultan’a verilmiştir. IV. Murat koruya avlanmaya gelmiş ve I. Ahmed tarafından yaptırılmış olan köşke zaman zaman istirahat etmiştir (Gülersoy, 1983; Ağın, 1965).

18. yy Dönemi :

Sahilsarayların ve arkadaki bahçenin yıldızı, 18. yüzyılın ortasına doğru parlamaya başlamıştır. III. Ahmed (1703-1730) döneminde, koru sadrazamı Nevşehirlî İbrahim Paşa’nın kardeşi Mehmed Paşa’ya verilmiştir. Bu kıyıların Çırağan (veya Çerağan) adını alması, denizin bu mavi sahillerinde ve arkasındaki nefti yeşilliklerde, mehtaplı gecelerde düzenlenen eğlencelerden ileri gelmiştir (Gülersoy, 1983).

III. Sultan Selim (1789-1807), buranın güzelliğine hayran kalmış ve burada annesi Mihrîşah Sultan için bir kasır yaptırmıştır. İsmi de “Yıldız” koymuştur. Ayrıca bu kasrın karşısına da Rokoko tarzında ve varlığını halen sürdüren bir de çeşme yaptırmıştır (Gülersoy, 1970).

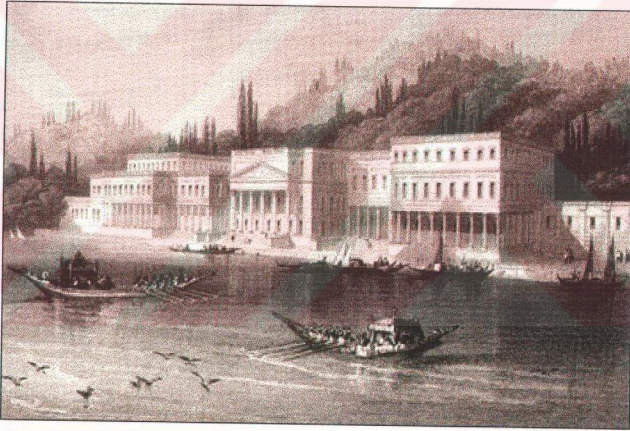
19. yy Dönemi :

III. Sultan Selim’den sonra II. Sultan Mahmud (1808-1839) da buraya 1834 yılında küçük bir köşk daha ilave ederek çevresinde bir bahçe düzenlemiştir. Padişah her gelişinde tertiplenen güreşleri seyreder, atış talimlerinde bulunurmuş. Ayrıca yeniçeri teşkilatı kaldırıldıktan sonra kurulan Asakir-i Mansureyi Muhammediye’nin talimleri burada olmaktadır (Ağın, 1965).

Yıldız Parkı’nın tarihinde, özellikle 18. yüzyılda yaşamış olan ve başta lale olmak üzere her türlü çiçeğin tarla halinde ışıklandırılmasına dayanan gece eğlencelerinde, yakın tarihlerdeki bir yakıştırma olan kaplumbağa sırtında mum olayının bir abartma

olduğu ve gerçeği yansıtmadığı belirtilmektedir. Lale Devri'nin bir görgü tanığı olan Fransız soylusu Baron de Tott'a göre, bu bahçelerde başvurulana en zengin ışık oyunu, çiçek adalarına yerleştirilen kristal fenerlerle ve aynalarla yapılan iç aydınlatma ve renk yansımaları olmuştur (Gülersoy, 1983).

Ayrıca İngiliz yazar Miss Pardoe da, ahşap Çırağan Sarayı kadar, arkasında yükselen bu yamaçların (bugünkü yıldız korusu) bitki örtüsünü de çok beğenmiştir. Kitabında, Yıldız Parkı'nın o zamanlar yapay düzenlemelerle bozulmayıp doğal görünümünde bırakıldığı ve olduğu gibi korunduğudur. Miss Pardoe, denizden bakılınca servilerin, badem ağaçlarının, akasyalar ve ulu akçaağaçların yamaçları doldurduğunu yazar. Bunun, henüz II. Abdülhamid'in yabancı bahçe mimarlarına batı anlayışı içinde özel dikimler yaptırmamış olduğu, ilk ormanlık olduğu anlaşıyor (Gülersoy, 1983) (Şekil 4.14).

Şekil 4.14.: Ahşap Çırağan Sarayı ve Arkasındaki Korusu (Yıldız Korusu) (Arslan Necla, 1992)

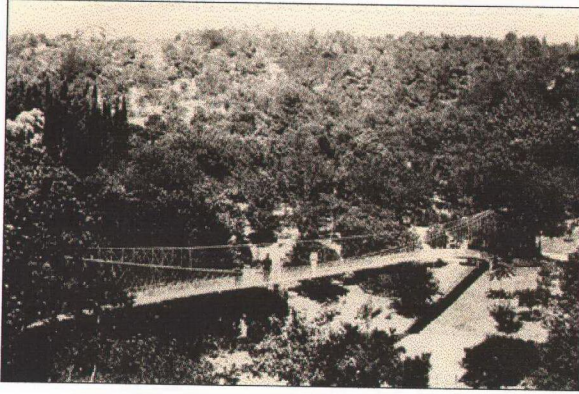
19. yüzyılın ikinci yarısında Abdülaziz (1861-1876) döneminde, Çırağan Sarayı'nı oluşturan eski ahşap yapılar ve yüzleri resimli yapılar söktürülerek, bugün mevcut olan mermer saray (1862-1871) yaptırılmış ve anacade üstünde hala duran taş ve mermer işlemeli masif köprü ile de, arkadaki koruluğa bağlanmıştır. Daha önceki dönemlerde de, kıyadaki saraylardan arka bahçeye bir bağlantı ile geçildiği bilinmektedir. Abdülaziz döneminde "Mabeyin Bahçesi" adını alan ve padişaha ve

yakın çevresine mahsus olan koruluğa, belli zamanlarda padişahın izni ile, harem halkı da çıkarılmaktaydı (Gülersoy, 1983).

Abdülaziz , yaptırdığı Çırağan Sarayı'na çok oturmamış ve Yıldız Korusu'nda da uzun süre kalmamıştır. Kısa zaman sonra, kuşların çığlıklarından rahatsız olduğu için Çırağan Sarayını terk ederek Dolmabahçe'de oturmaya başlayınca, Çırağan Sarayı ve korusu boşalmıştır. II. Abdülhamid (1876-1909) tahta çıktıktan sonra, Dolmabahçeden ayrılıp Yıldız Sarayı'na yerleşince tekrar gündeme gelen, bu çevreyi yeni köşkler ve pavyonlarla geliştirmiş ve deniz kenarındaki yoldan itibaren koruluğu, tepedeki yeni sarayına, Yıldız'a bağlatmıştır. Çevredeki arsaları da katarak ormanı Ortaköy'e doğru genişletip büyütüp ağaçlandırmıştır (Gülersoy, 1983).

Yıldız Bahçesi, II. Abdülhamid'in 32 yıllık hükümdarlığında en son şeklini almıştır. Bu alanın düzenlenmesinde türlü yerli ve yabancı mimar ve bahçıvanlar çalışmıştır. Bu çalışmalar arasında 1850 yılında Alman Stefel park için bir proje hazırlamıştır ve yine alman bahçıvanbaşı Sestel bunu uygulamış ve yurdu çeşitli bölgelerden ağaçlar getirip bu alana dikmiştir. 1862 yılında da Alman Vieniild Avrupadan da getirilen ağaçlarla alanı donatmıştır. Abdülhamid döneminde yine dış ülkelerden gelen başka mimar, bahçıvanlar bu koruluk için çalışmıştır. Sultan Abdülhamid 'in uzun süren saltanatı sırasında hasbahçesi (iç bahçe) ile koruluğu (dışbahçe) Ortaköy sırtlarına kadar genişletilmiş, yüksek duvarlarla çevrilerek emniyeti sağlanmıştır (Evyapan, 1974).

Dışbahçede öncelikle, Çırağan sarayı'nı koruluğa bağlayan anıtsal köprü yeralmaktaydı. Yine bugün parkta yer almayan iki tanede çelik halatlı ahşap tabliyeli ahşap köprü bulunmaktaydı. Bunlardan biri Çadır köşkü önündeki gölü aşan köprüydü (Yaltırık ve diğ. (1997)) (Şekil 4.15).

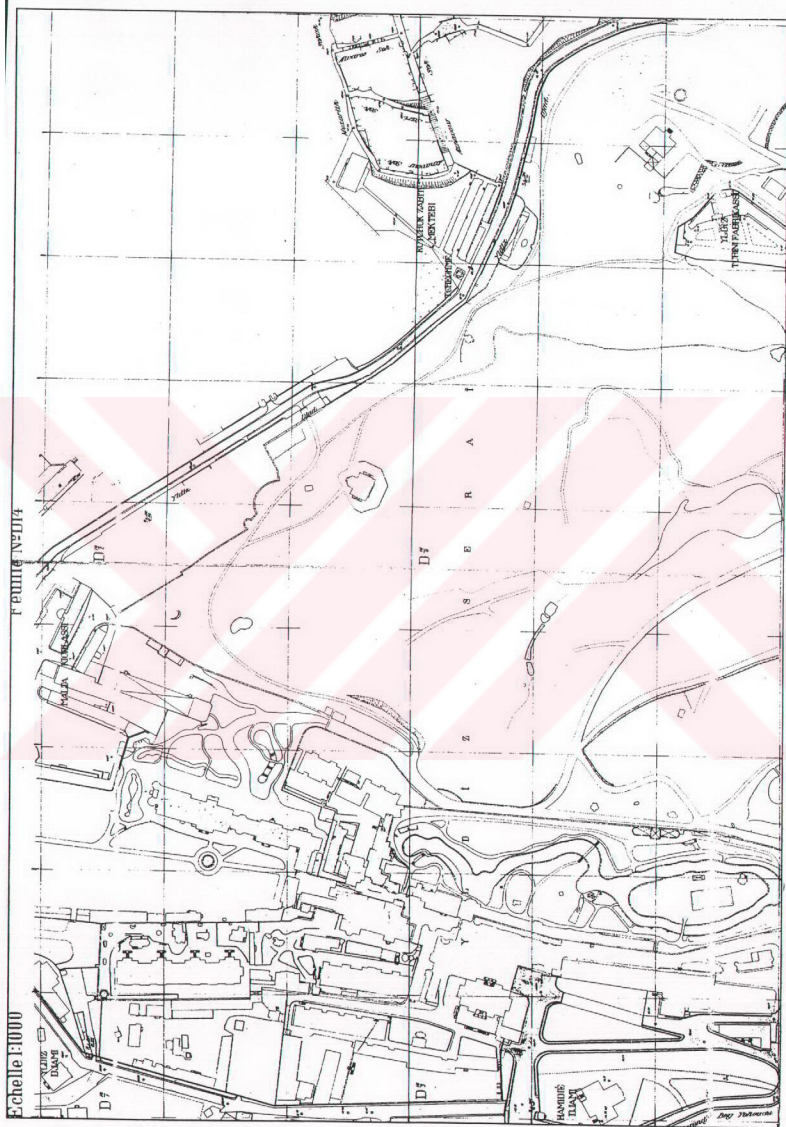
Şekil 4.15.: Yıldız Parkı'nın II: Abdülhamid döneminde suni göl ve bugün olmayan ahşap asma köprüsü (Gülersoy, 1983)

İçbahçe (Hasbahçe) ve dışpark (koruluk) doğudan ortaköy mahalleleri, güneyden Çırağan Sarayı ve batıdan da Serencebey yokuşu ile çevrilmiştir. Bu alanın içinde ise 2 havuz, Çadır Köşkü, Malta Köşkü, Yeni Köşk, Acem Köşkü, Şale Köşkü, Talimhane Köşkünün yanısıra; çini fabrikası, saray has ahır, bıçkıkane, marangozhane, tavukluk, güvercinlik, beğ, meyva bahçesi, limonluklar ve bahçe tarhları yer almaktaydı. Diğer kısımları ise koruluktu. Dış Parkta yer alan Malta Köşkü aynı zamanda V. Mehmed'in bir müddet hapis kaldığı bir yapı olarak ta önemlidir (Ezgü, 1949). (Şekil 4.16.)

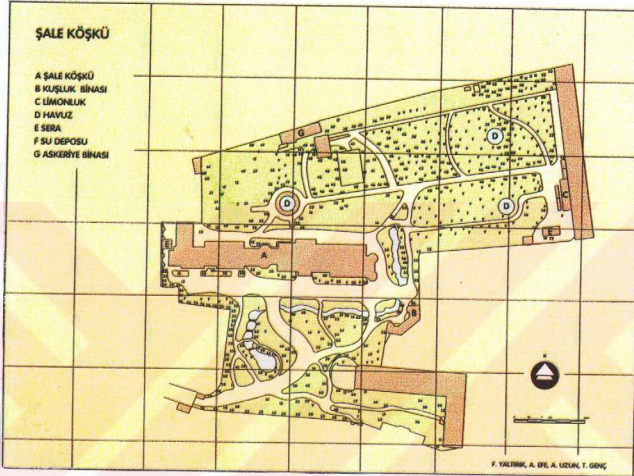
Şekil 4.16.: IV. Murat'ın bir müddet hapis kaldığı Malta Köşkü (Gülersoy,1983).

Abdülhamid , Yıldız tepelerinden Çırağan sahiline kadar uzanan bu geniş koruluğun sadece Yıldız tarafını kullanmıştır. Aradaki eski duvarın, yani Çırağan Sarayı'nın üst çevre sınırının altındaki, bugün "Yıldız Parkı" olan denize bakan koruluk, saray dilinde "kırılık" adını taşıyor ve sadece harem halkının belli günlerdeki gezileri için açılıyordu. Kendi sarayının önündeki üst iç bahçe kadar süslü olmasa da, Abdülhamid bu koruluğu baştan başa imar etmiştir. Fakat Abdülhamid'in düşürülmesinden sonra koruluk, kapılarını herkese kapatmıştır. Yıldız Parkının 1913-1914 yılında İstanbul'da o döneme ait birçok haritayı yapan Alman Şirketi tarafından haritası yapılmıştır. Alman Mavisi adıyla anılan bu haritalar bize o döneme ait Yıldız Parkı'nın durumunu göstermektedir (Şekil 4.17)

4.2.3. Cumhuriyetten Sonraki Kullanımı

1925'te Şale Pavyonu kısa bir İtalyan işletmeciye kumar oynatılan bir casino olarak kiraya verilmiş fakat Atatürk'ün müdahalesi ile bu yanlış kullanım kaldırılmıştır. II. Abdülhamid zamanında İstanbul'u ziyaret eden hükümdarları ve veliahtları Şale Köşkü'nde ağırlamaktaydı (İstanbul Ansiklopedisi cilt:7). (Şekil 4.18).

Şekil 4.18.: Duvarın arkasında, kuzey yönünde yer alan Şale Köşkü (Yaltırık ve diğ. (1997))

1930'larda ,Yıldız Sarayı kompleksi üçe bölünmüş: Tepe kısmındaki yapılar harp ekedemisine ayrılmıştır. (1978'de akademinin çıkması ile bu bölüm Kültür Bakanlığı'na verilmiştir). Duvarın arkasında, kuzey yönünde bulunan Şale Köşkü Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bırakılmış ve duvarın deniz tarafındaki koruluk ve içindeki Çadır ve Malta köşkleri de İstanbul Belediye'sine verilmiştir. Bunu sağlayan anlaşma, 1940'ta Vali ve Belediye Başkanı Dr. Lütfi Kırdar tarafından Maliye Bakanlığı ile imzalanmıştır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:7).

1940'tan sonra, önce Çırağan Sarayı'nın arka bahçesi, sonra da 1877'den itibaren üst platoda genişletilmesine geçilen Yıldız Sarayı'nın dış koruluğu olan yeşillik, Yıldız Parkı olarak adlandırılmıştır. II. Dünya Savaşı sırasında Yıldız Parkı çevresindeki

yerleşmelerde, evlerin çoğu kendi bahçelerinesahip olduğu için Yıldız Parkı'na halkın rağbeti fazla olmamıştır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:7).

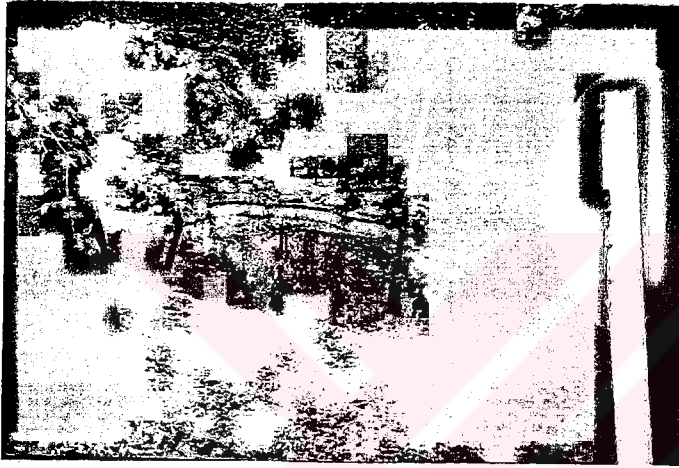
Park, 1950 yılında İstanbul Belediyesi'nin kararıyla halka açık park haline getirilmiştir. 1950'lerde belediyenin mali kaynakları artınca, Yıldız Parkı'yla da ilgilenilmesine rağmen bu alana geniş bir imar getirilememiştir. Bu dönemde yapılabilen en ilgi çekici yenilik, bahçecilik uzmanı Lutfi Arif Kember'in Çırağan Sarayı arkasındaki sette her yıl düzenlediği zengin "yıldızçiçeği" sergileriydi. 1960 ve 1970'lerde ise koruluğa yeterince ilgi gösterilememiş ve bu nedenle bakımsız kalmıştır (İstanbul Ansiklopedisi cilt:7).

Alan 1950 lerdeki geçici kullanımların dışında uzun süre boş kalmıştır. 1979 başında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TTOK) ile genel bir sözleşme imzalayan İstanbul Belediyesi, Malta ve Çadır Köşkleri'nin onarımı, döşemesi ve kullanımını TTOK'ye bırakmıştır. Böylece 550 dönümlük büyük ağaçlık alan birkaç yıllık bir çalışma programı ile bakıma alınmış; çiçeklendirilmiş ve her köşesi halkın oturabileceği bir dinlenme alanı haline getirilmiştir (Gülersoy, 1983).

Bu dönemde parkta yer döşemelerinde yenilikler yapılmış; anayollar dışındaki patikaların motorlu araç trafiğine kapatılmış ve yürüyüş yolu haline getirilmiştir. Eski döküm fenerlerinin tekrar üretimi yapılmış; ağaçları vahşi sarmaşıklardan kurtarılmıştır. Bunun yanısıra parkta; yeni fidan dikimleri; zeminlerin çim kaplanması; uygun setlere taş döşeli balkonların ve seyir noktalarının yapılması ve bunların banklarla donatımı; yokuş üstündeki göle ve Çadır Köşkü adasına tarihi tipte kır kahveleri yapımı; köşkler çevresinin yoğun çiçeklenmesi gibi düzenleme çalışmaları yapılmıştır (Şekil 4.19). Ayrıca parkta yer alan ve kullnılamayan havuz da restora edilen alanlardan birisidir (Şekil 4.20). 1994 yılında, Yıldız Parkı ve içindeki köşkerin İşletilmesi, TTOK'nun sözleşmesinin sona ermesi ile tekrar Büyükşehir Belediyesi'ne geri dönmüştür (Yaltırık ve diğ. (1997)).

Şekil 4.19.: Parkta yer alan çadır köşkü ve önünde bulunan gölet

Şekil 4.20.: Parktaki havuzun restorasyondan sonraki hali

4.3. Gülhane ve Yıldız Parkları'nda Kullanıcı Görüşlerinin Değerlendirilmesi

1950'li yıllardan itibaren sanayileşme ve tarımda makinalaşma sonucu kırdan kente göç yaşanmaya başlamış ve büyük kentler bundan en fazla etkilenen yerleşmeler olmuştur. 1950'li yıllarda Türkiye nüfusu içindeki payı % 6 olan İstanbul'da bu pay , göçün etkisiyle 1970'li yıllarda % 9'a , 1990'lı yıllarda da maksimum değere ulaşarak % 13'e yükselmiştir. 1970'li yıllardan itibaren artan iskan kullanımına bağlı olarak insanların yeşil alan kullanımı da artmıştır.

Günümüzde İstanbul'da tarihi parkların kullanımında tarihi kimliğinin etkisinin olup olmadığı, kullanıcılarının bu parkları nasıl kullandığı Gülhane ve Yıldız Parkı gibi iki büyük ve tarihi parkta anket ve gözlemler yapılarak irdelenmeye çalışılmıştır.

4.3.1. Gülhane Parkı Kullanıcılarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde, İstanbul'un en eski parklarından Gülhane Parkı'nın günümüzdeki kullanıcılarının saptanması için yapılan anket çalışmalarının sonuçları değerlendirilmiştir. Kullanıcıların demografik yapısı ve görüşlerinden ortaya çıkan veriler ise tablo ve grafikleri yapılarak yorumlanmıştır.

4.3.1.1. Gülhane Parkı'na gelenlerin demografik yapısı

Gülhane Parkı'nda yapılan anket çalışmalarında %36 kadın, %64 erkek kullanıcılarla görüşülmüştür. Görüşülen kullanıcıların demografik yapısı incelendiğinde ;

Bunların %34'ü (25-45) ,%32'si (19-24) , %14'ü (15-18) ve (46-60) yaş , %6'sı da 60 yaşından büyüklerden oluşmaktadır. (19-24) ve (25-45) yaş arasındakilerin parkı daha çok tercih etmesinin nedeni parkın kullanıcılarının çoğunlukla öğrencilerden oluşmasıdır. Kullanıcıların eğitim durumlarına bakıldığında ; 37'si üniversite , %34'ü ortaokul veya lise , %19'u ilkokul , %4'ü lisansüstü-doktora ve %3'ünün de okula gitmemiş olduğu görülmektedir. Burada da ortaokul veya lise ve üniversite mezunları yada öğrencilerinin önemli oranı oluşturduğu belirlenmiştir. Özellikle yakın çevrede üniversitenin olması ve öğrencileri cezbedecek aktivitelerin burada yer alması buna en önemli etkidir. Gülhane parkına gelenler %17 oranında Kadıköy , %15 oranında Fatih ve %14 oranında da Üsküdar gibi semtlerden gelmektedir.

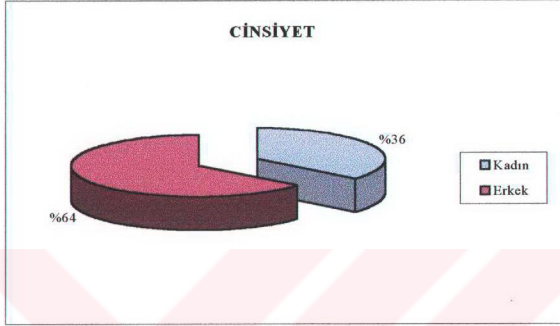
Buraya gelenlerin çoğunluğunun Kadıköy ve Üsküdar gibi Anadolu yakasında oturanlardan oluşmasının nedenleri incelendiğinde , bu ilçelerle Eminönü arasındaki deniz ulaşım ağı ve tramvayın varlığının burada önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Görüşülen kişilerin %80 gibi büyük bir oranda toplu konut dışındaki apartmanlarda , ikinci sırada da toplu konutta oturduğu tespit edilmiştir. Anket yapılan kişilerin sadece % 4' ü ise müstakil ev tipinde oturmaktadır. Kullanıcıların medeni durumu incelendiğinde; %56'sı bekar ,% 43'ü evli ve %1'i de dul olarak belirlenmiştir. Bunların %63 oranındaki çoğunluğunun çocuk sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Parkın kullanıcılarının önemli çoğunluğunun çocuk sahibi olmamasının birinci nedeni parkı daha çok öğrencilerin kullanması ve bunların da bekar olmasından ileri gelmektedir.

Parkı kullananların %35'i öğrenci , %14'ü mimar-mühendis , %11'i ev hanımı , %10'u serbest meslek sahibi ve memur , %9'u işçi , %8'i emekli olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara baktığımızda çevrede üniversitenin olması buranın öğrenci kullanıcılarının çok olmasının en önemli sebebidir. Yine buraya ulaşımın kolay olması ve deniz yolunun varlığı özellikle Kadıköy , Üsküdar gibi semtlerden ev hanımlarının bu alana kolayca gelmesini sağlamaktadır. Anket yapılan kişilerin çoğunluğunun (50-80) ve (80-100) gelir grubu arasında olması parkın kullanıcılarının çoğunun orta gelir seviyesine sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca Parka gelenlerin %43 oranındaki çoğunluğunun 20 yıldan uzun bir süredir İstanbul'da yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.1 : Cinsiyet

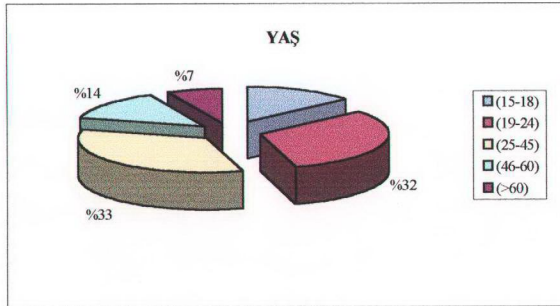
Cinsiyet	Kişi	%
Kadın	36	36
Erkek	64	64
Toplam	100	100

Şekil 4.21 : Cinsiyet

Tablo 4.2 : Yaş

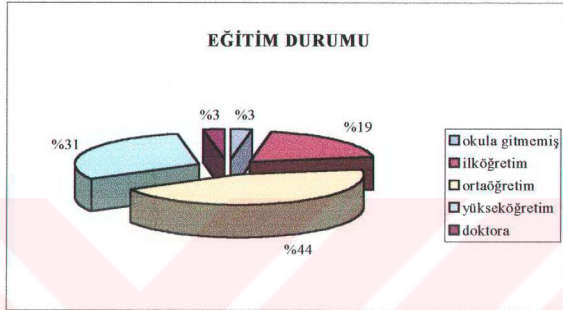
Yaş	Kişi	%
(15-18)	14	14
(19-24)	32	32
(25-45)	34	34
(46-60)	14	14
(>60)	7	7
Toplam	100	100

Şekil 4.22 : Yaş

Tablo 4.3 : Eğitim Durumu

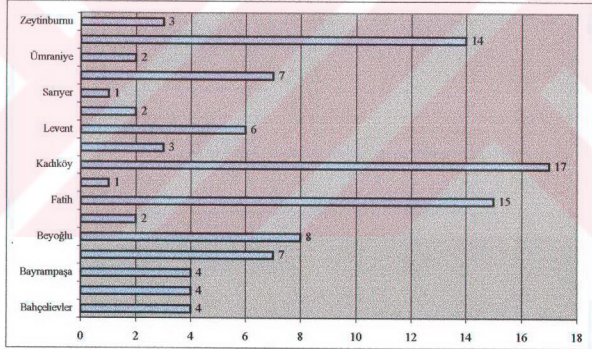
Eğitim Durumu	Kişi	%
Okula gitmemiş	3	3
İlkokul	20	20
Ortaokul veya lise	34	34
Üniversite	38	38
Yükseklisans – doktora	4	4
Toplam	100	100

Şekil 4.23 : Eğitim Durumu

Tablo 4.4 : Oturduğu Semt

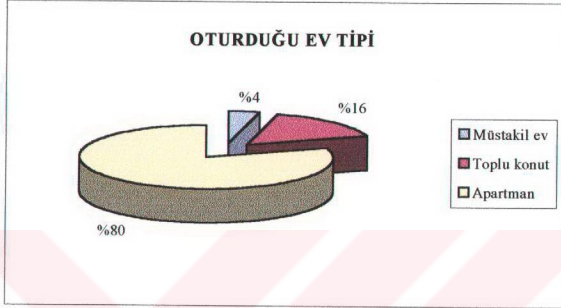
Oturduğu Semt	Kişi	%
Bahçelievler	4	4
Bakırköy	4	4
Bayrampaşa	4	4
Beşiktaş	7	7
Beyoğlu	8	8
Eminönü	2	2
Fatih	15	15
G.O. Paşa	1	1
Kadıköy	17	17
Kartal	3	3
Levent	6	6
Pendik	2	2
Sarıyer	1	1
Şişli	7	7
Ümraniye	2	2
Üsküdar	14	14
Zeytinburnu	3	3
Toplam	100	100

Şekil 4.24 : Oturduğu Semt

Tablo 4.5 : Oturduğu Ev Tipi

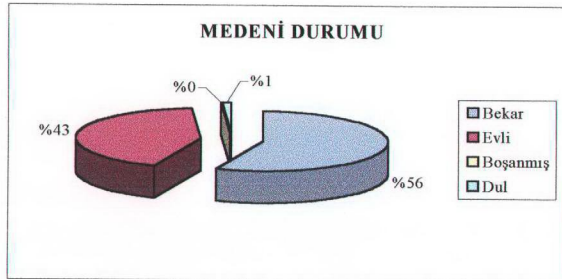
Oturduğu Ev Tipi	Kişi	%
Müstakil ev	4	4
Toplu konut	16	16
Toplu konut dışındaki apartmanlar	80	80
Toplam	100	100

Şekil 4.25 : Oturduğu Ev Tipi

Tablo 4.6 : Medeni Durumu

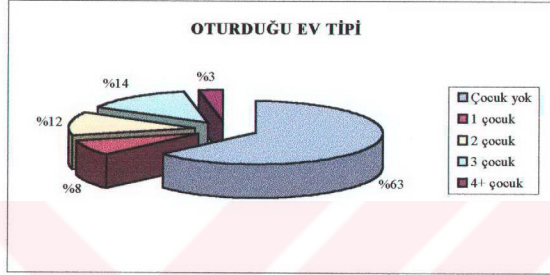
Medeni Durumu	Kişi	%
Bekar	56	56
Evli	43	43
Boşanmış	0	0
Dul	1	1
Toplam	100	100

Şekil 4.26 : Medeni Durumu

Tablo 4.7 : Çocuk Sayısı

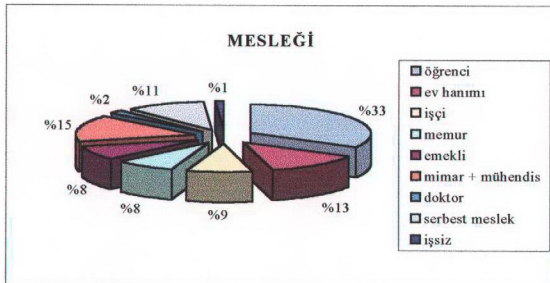
Varsa Çocuk Sayısı	Kadın	%
Çocuk yok	63	63
1 çocuk	8	8
2 çocuk	12	12
3 çocuk	14	14
4 ve daha fazla çocuk	3	3
Toplam	100	100

Şekil 4.27 : Çocuk Sayısı

Tablo 4.8 : Mesleği

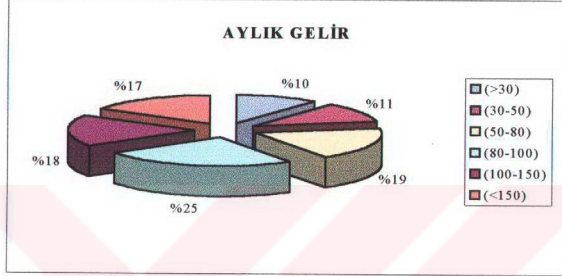
Mesleği	Kişi	%
Öğrenci	35	35
Ev hanımı	11	11
İşçi	9	9
Memur	10	10
Emekli	8	8
Mimar + Mühendis	14	14
Doktor	2	2
Serbest Meslek	10	10
İşsiz	1	1
Toplam	100	100

Şekil 4.28 : Mesleği

Tablo 4.9 : Aylık Geliri

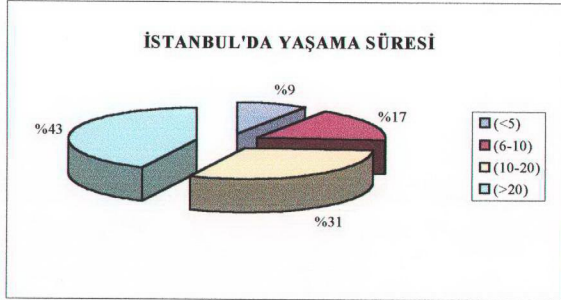
Aylık Gelir	Kadın	%
(>30)	10	10
(30-50)	11	11
(50-80)	19	19
(80-100)	26	26
(100-150)	18	18
(<150)	16	16
Toplam	100	100

Şekil 4.29 : Aylık Geliri

Tablo 4.10 : İstanbul'da Yaşama Süresi

İstanbul'da Yaşama Süresi	Kadın	%
(<5)	9	9
(6-10)	17	17
(10-20)	31	31
(>20)	43	43
Toplam	100	100

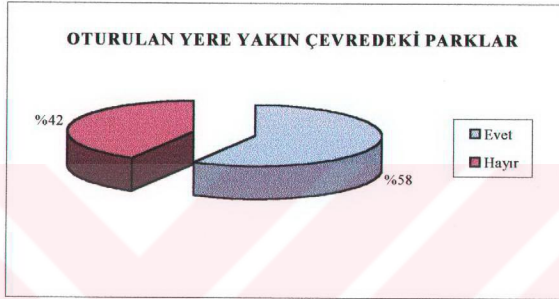

Şekil 4.30 : İstanbul'da Yaşama Süresi

4.2.1.2. Kullanıcıların parkı kullanımı ile ilgili bilgiler

Tablo 4.11 : Oturduğu Yere Yakın Çevredeki Parklar

Oturduğunuz semtin yakın çevresinde büyük park var mı?	Kişi	%
Evet	58	58
Hayır	42	42
Toplam	100	100

Şekil 4.31 : Oturulan Yere Yakın Çevredeki Parklar

Kullanıcıların % 58' inin oturduğu semtin yakın çevresinde büyük parkın bulunduğu , %42'sinin yakın çevresinde ise böyle bir parkın bulunmadığı saptanmıştır.

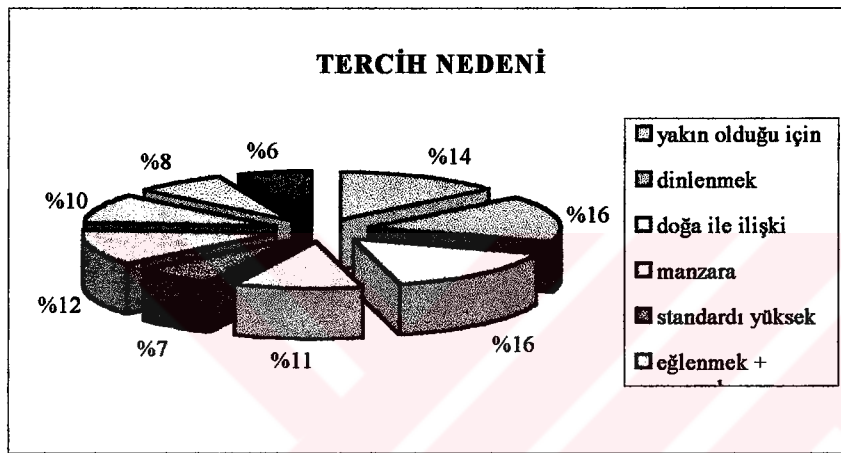
Tablo 4.12 : Tercih Edilen Diğer Parklar

Bu park dışında İstanbul'daki parklardan hangisine gitmeyi tercih ediyorsunuz?	
Abbasağa Parkı	1
Beşiktaş Sahil Parkı	1
Beykoz Korusu	3
Çamlıca Parkı	2
Doğancılar Parkı	1
Emirgan Korusu	6
Fatih Parkı	4
Fenerbahçe Parkı	12
Fethipaşa Korusu	3
Fındıklı Parkı	1
Hidiv Kasrı Bahçesi	1
Hipodrom	1
Kadıköy sahil Parkı	1
Kadırga sahil Parkı	1
Kalamış Parkı	2
Moda Park	8
Serencebey Parkı	2
Şemsipaşa Parkı	1
Taksim Parkı	6
Ulus Parkı	3
Yahya Kemal Parkı	1
Yıldız Parkı	17
Zeytinburnu Sahil Parkı	1
Gitmiyor	24
Toplam	103

Yukarıdaki tabloya baktığımızda ; 24 kişinin Gülhane Parkı dışındaki parklara gitmediği , bunun nedeninin ise vakitsizlik ve yakında park olmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Gülhane Parkı dışında en çok gidilen park ise yine tarihi bir park olan Yıldız parkı olarak görülmektedir. Ayrıca Fenerbahçe Parkı , Moda Parkı , tarihi Emirgan Korusu ve tarihi Taksim Parkı da çoğunlukla tercih edilen diğer parklardır.

Tablo 4.13 : Tercih Nedeni

Neden?	Kişi	%
Yakın olduğu için	14	14
Dinlenmek	16	16
Doğa ile ilişki	16	16
Manzara	11	11
Standardı yüksek	7	7
Eğlenmek + gezmek	12	12
Neden belirtmeyen	10	10
Yakında park yok	8	8
Vakitsizlik	6	6
Toplam	100	100

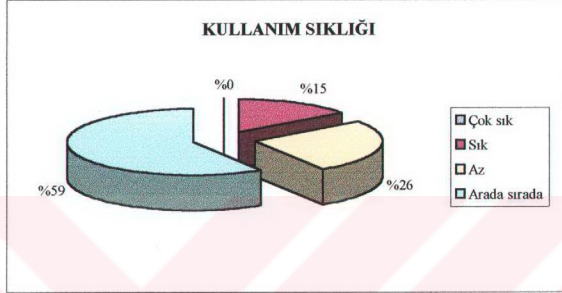

Şekil 4.32 : Tercih Nedeni

Parka gelenlerin , 12. soru ile ilişkili olarak neden bu parklara geldiklerine bakıldığında; %14 oranında yakın olduğu , %16 oranında dinlenmek , doğa ile ilişki kurmak , %12 oranında eğlenmek-gezmek ve %11 oranında manzara için geldikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.14 : Kullanım Sıklığı

Bu parklara hangi sıklıkla gidiyorsunuz?	Kişi	%
Çok sık (haftada 5-6)	0	0
Sık (haftada 3-4)	15	15
Az (haftada 1-2)	26	26
Arada sırada (2 haftada bir)	59	59
Toplam	100	100

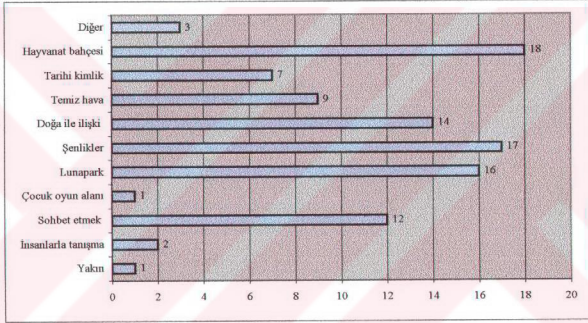

Şekil 4.33 : Kullanım Sıklığı

Yapılan anketler sonucunda ; yukarıdaki tabloda belirtilen parklara %59 oranında arada sırada ,% 26 oranında az ve %15 oranında sık geldikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.15 : Gülhane Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği

Gülhane Parkı'nın en çok ilginizi çeken yeri ya da özelliği nedir?		%
Oturduğum yere yakın olduğu için	2	1
Değişik insanlarla tanışma fırsatı olduğu için	4	2
Konuşmak,sohbet etmek için	22	12
Çocuk oyun alanlarını kullanmak için	3	1
Lunaparkı kullanmak için	28	16
Şenlikleri izlemek için	31	17
Doğa ile ilişki kurabilmek için	25	14
Güneşlenmek, temiz hava almak için	16	9
Buranın tarihi kimliğini hissetmek ve tarihi yapıları görmek için	12	7
Hayvanat bahçesini görmek için	32	18
Diğer	6	3
Toplam	181	100

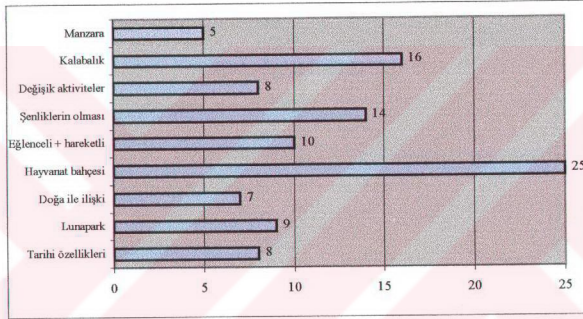

Şekil 4.34 : Gülhane Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği

Parkın kullanıcılarının %18 oranında Hayvanat bahçesini görmek için geldiği ve bunu %17 şenlikleri izlemek , %16 lunaparkı görmek %14 doğa ile ilişki kurabilmek ve %12 konuşmak-sohbet etmek gibi aktiviteler izlediği görülmektedir.

Tablo 4.16 : Gülhane Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı

Gülhane Parkı'nın diğer gittiğiniz parklardan farkı nedir?		%
Tarihi özellikleri	8	8
Lunapark	9	9
Doğa ile ilişki	7	7
Hayvanat bahçesi	26	25
Eğlenceli + hareketli	10	10
Şenliklerin olması	15	14
Değişik aktiviteler	8	8
Kalabalık	17	16
Manzara	5	5
Toplam	105	100

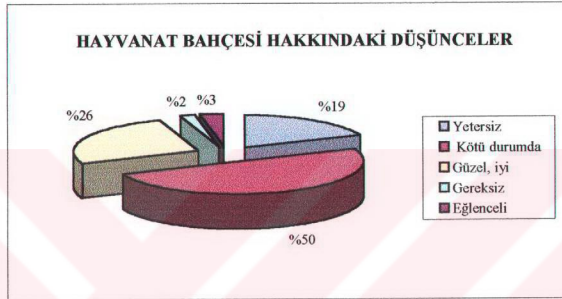

Şekil 4.35 : Gülhane Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı

Parkin kullanıcıları; Gülhane Parkı'nın diğer parklardan farklı olarak hayvanat bahçesi içerdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca burada şenliklerin olması ve yoğun bir kullanıcı kitlesinin bulunması parkın tercih edilmesinin diğer nedenlerindendir.

Tablo 4.17 : Hayvanat Bahçesi Hakkındaki Düşünceler

Bu parktaki hayvanat bahçesi hakkında ne düşünüyorsunuz?	Kişi	%
Yetersiz	19	19
Bakımsız, Kötü durumda	50	50
Güzel, iyi	26	26
Gereksiz	2	2
Eğlenceli	3	3
Toplam	100	100

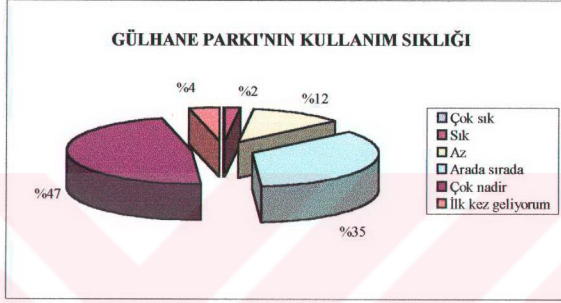

Şekil 4.36 : Hayvanat Bahçesi Hakkındaki Düşünceler

Parka gelenler bu parkta yer alan hayvanat bahçesini %50 oranında bakımsız-kötü durumda , % 19 oranında yetersiz ve % 26 oranında güzel, iyi olduğunu belirtmişlerdir. Park kullanıcılarının çoğunluğunun özellikle bu parka hayvanat bahçesini görmek için geldikleri ve parkın en ilginç bölümünün de bu alan olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Fakat buna rağmen hayvanat bahçesinin durumunun kötü ve bakımsız olduğu gözlemlenmiş ve kullanıcılar tarafından da belirtilmiştir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen hayvanat bahçesini görmeye gelenlerin sayısının çok olmasının nedeni İstanbul'da başka bir yerde böyle bir fonksiyonun olmamasından kaynaklanmaktadır. Bütün bunlara rağmen Bu fonksiyonun burada bulunması tartışma konusudur. Hayvanat Bahçesinin bu alanın dışında daha uygun bir yere taşınması ve hem hayvanların olumsuz şartlarının giderilmesi hemde yetersiz olan sayı ve alanın artırılması bu kadar ihtiyaç duyulan bir fonksiyon için gereklidir. Bu amaç doğrultusunda, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından ihale yoluyla yaptırılan Florya'daki hayvanat bahçesi tesislerine buradaki hayvanat bahçesinde taşınması düşünülmektedir.

Tablo 4.18 : Gülhane Parkı'nın Kullanım Sıklığı

Parka ne sıklıkla gelirsiniz?	Kişi	%
Çok sık (haftada 5-6)	0	0
Sık (haftada 3-4)	2	2
Az (haftada 1-2)	12	12
Arada sırada (2 haftada bir)	35	35
Çok nadir	47	47
İlk kez geliyorum	4	4
Toplam	100	100

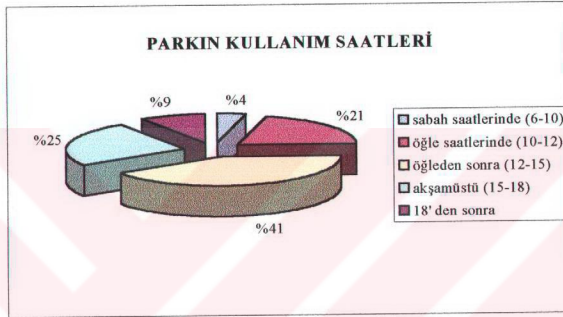

Şekil 4.37 : Gülhane Parkı'nın Kullanım Sıklığı

Bu parka geliş sıklığına bakıldığında ; %47 gibi önemli bir oranın çok nadir olarak geldiği , %35'inin arada sırada ve %12'sinin de az geldiği , sadece %2'sinin sık geldiği belirlenmiştir. Kullanıcıların çevresindeki parklara gitmeyi tercih ettikleri yada vakitsizlik nedeniyle parkları sık kullanmadıklarından dolayı bu parkı da sık kullanılmadıkları görülmektedir.

Tablo 4.19 : Parkın Kullanım Saatleri

Genellikle hangi saatlerde gelmeyi tercih edersiniz?	Kişi	%
Sabah saatlerinde (6-10)	4	4
Öğle saatlerinde (10-12)	21	21
Öğleden sonra (12-15)	41	41
Akşamüstü (15-18)	25	25
18' den sonra	9	9
Toplam	100	100

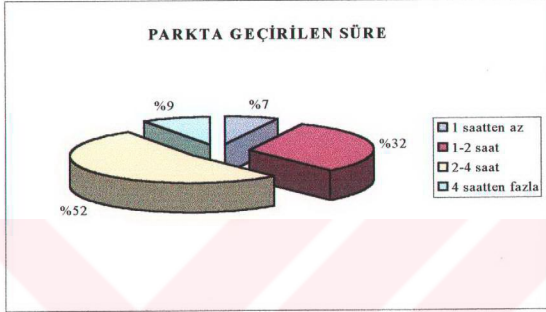

Şekil 4.38 : Parkın Kullanım Saatleri

Anket yapılan kişilerin %41 gibi büyük çoğunun öğleden sonra parka geldikleri tespit edilmiştir. Bunu %25 akşamüstü kullanıcıları ve %21 öğle vakti kullanıcıları izlemektedir.

Tablo 4.20 : Parkta Geçirilen Süre

Parkta ne kadar süre geçirirsiniz?	Kişi	%
1 saatten az	7	7
1-2 saat	32	32
2-4 saat	52	52
4 saatten fazla	9	9
Toplam	100	100

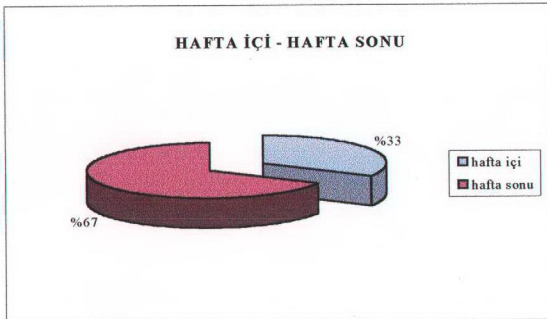

Şekil 4.39 : Parkta Geçirilen Süre

Parka gelenlerin % 52'sinin 2 ile 4 , %32'sinin de 1 ile 2 saat arasında zamanlarını geçirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.21 : Hafta İçi-Hafta Sonu

Parkta daha çok hafta içi mi yoksa hafta sonu mu gelirsiniz?	Kişi	%
Hafta içi	33	33
Hafta sonu	67	67
Toplam	100	100

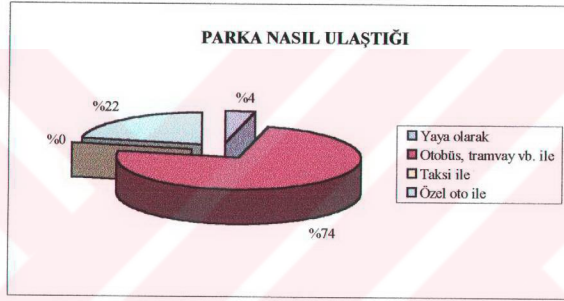

Şekil 4.40 : Hafta İçi-Hafta Sonu

Yapılan anketler sonucunda halkın % 67' sinin parka hafta sonu, % 33' ünün ise hafta içi geldiği saptanmıştır. Hafta sonu kullanımının daha fazla olması buraya gelenlerden çalışan kesiminde olanların hafta sonu aileleriyle birlikte alanı gezme ve aktivitelerden yararlanma isteğinden doğmaktadır.

Tablo 4.22 : Parka Nasıl Ulaştığı

Parka nasıl geliyorsunuz?	Kişi	%
Yaya olarak	4	4
Otobüs, tramvay vb. toplu taşıma araçları ile	74	74
Taksi ile	0	0
Özel oto ile	22	22
Toplam	100	100

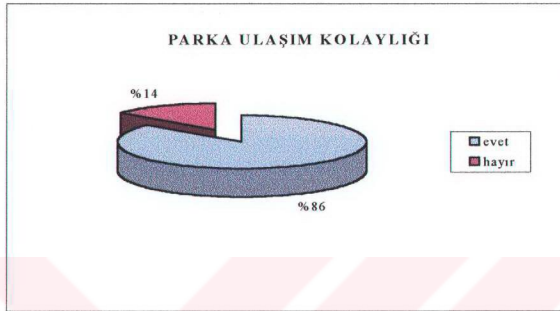

Şekil 4.41 : Parka Nasıl Ulaştığı

Anket yapılan kişilerin %74 gibi büyük bir çoğunluğunun parka ulaşımı toplu taşıma araçları ile gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Kullanıcıların bu parka ulaşmak için toplu taşıma araçlarını kullanmalarının en önemli nedeni , parkın hemen yanından tramvayın geçmesi ve Anadolu yakasından gelecekler için deniz ulaşımının olması ve gemilerin Eminönü'nde duraklamasıdır.

Tablo 4.23 : Parka Ulaşım Kolaylığı

Parka rahat ulaşabiliyor musunuz?	Kişi	%
Evet	86	86
Hayır	14	14
Toplam	100	100

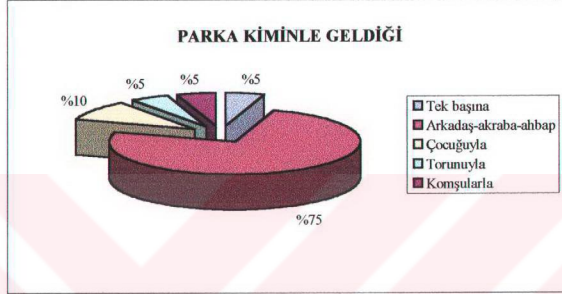

Şekil 4.42 : Parka Ulaşım Kolaylığı

Park kullanıcılarının %86 gibi büyük bir çoğunluğu parka rahat ulaşabilmektedir. Bunun nedeni daha öncede bahsedildiği gibi iskelelerin park alanına çok yakın olması ve tramvay yolunun parkın hemen yanından geçmesidir.

Tablo 4.24 : Parka Kiminle Geldiği

Parka kiminle gelirsiniz?	Kişi	%
Tek başına	5	5
Arkadaşla - akraba - aħbap	75	75
Çocuğuyla	10	10
Torunuyla	5	5
Komşularla	5	5
Toplam	100	100

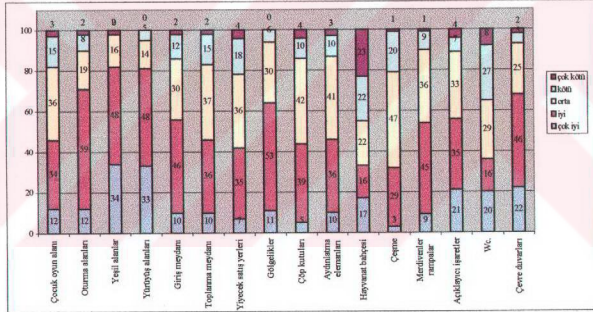

şekil 4.43 : Parka Kiminle Geldiği

Parka gelenlerin %75'i arkadaş-aħbabıyla , %10'u çocuğuyla , %5'ide torunuyla , komşularıyla ve ya tek başına gelmektedir. Burada lunaparkın , şenliklerin ve hayvanat bahçesinin olması ailelerin çocukları ve torunlarıyla gelmesine , ayrıca genç kesimin de buraya gelmesine en önemli etkendir.

Tablo 4.25 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği

	çok iyi	iyi	orta	kötü	çok kötü	Toplam
Çocuk oyun alanı	12	34	36	15	3	100
Oturma alanları	12	59	19	8	2	100
Yeşil alanlar	34	48	16	0	2	100
Yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)	33	48	14	5	0	100
Giriş meydanı	10	46	30	12	2	100
Toplanma meydanı	10	36	37	15	2	100
Yiyecek satış yerleri	7	35	36	18	4	100
Gölgelikler	11	53	30	6	0	100
Çöp kutuları	5	39	42	10	4	100
Aydınlatma elemanları	10	36	41	10	3	100
Hayvanat bahçesi	17	16	22	22	23	100
Çeşme	3	29	47	20	1	100
Merdivenler rampalar	9	45	36	9	1	100
Açıklayıcı işaretler	21	35	33	7	4	100
WC	20	16	29	27	8	100
Çevre duvarları	22	46	25	5	2	100

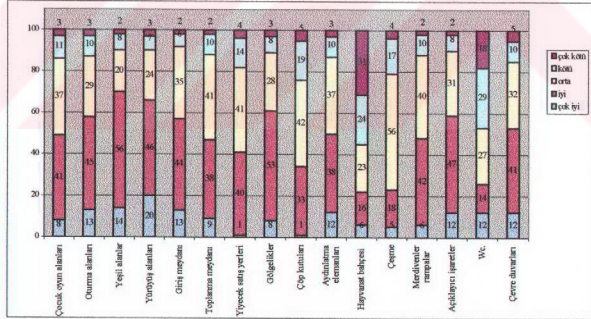
Şekil 4.44: Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği

Gülhane Parkı kullanıcılarının alanda yer alan aktivite alanlarının ve sayılarının yeterliliği konusundaki görüşlerinin orta ve iyi olduğu tespit edilmiştir. Parkta yer alan oturma alanları, yeşil alanlar, yürüyüş alanları, toplanma meydanı, gölgelikler, merdiven-rampalar, açıklayıcı işaretleri ve çevre duvarları iyi olarak; toplanma meydanı, yiyecek satış yerleri, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, çeşme ve WC orta olarak değerlendirilirken; sadece hayvanat bahçesi çok kötü olarak değerlendirilmiştir. Bunun nedeni hayvanat bahçesinin bakımsız olması ve buradaki

hayvanların iyi durumda olmaması ve alanların yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer alanlar isekullanıcılar tarafından genel olarak alan ve sayı bakımından yeterli bulunmuştur.

Tablo 4.26 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakımın ve Temizliğinin Yeterliliği

	çok iyi	iyi	orta	kötü	çok kötü	Toplam
Çocuk oyun alanları	8	41	37	11	3	100
Oturma alanları	13	45	29	10	3	100
Yeşil alanlar	14	56	20	8	2	100
Yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)	20	46	24	7	3	100
Giriş meydanı	13	44	35	6	2	100
Toplanma meydanı	9	38	41	10	2	100
Yiyecek satış yerleri	1	40	41	14	4	100
Gölgelikler	8	53	28	8	3	100
Çöp kutuları	1	33	42	19	5	100
Aydınlatma elemanları	12	38	37	10	3	100
Hayvanat bahçesi	6	16	23	24	31	100
Çeşme	5	18	56	17	4	100
Merdivenler rampalar	6	42	40	10	2	100
Açıklayıcı işaretler	12	47	31	8	2	100
WC	12	14	27	29	18	100
Çevre duvarları	12	41	32	10	5	100

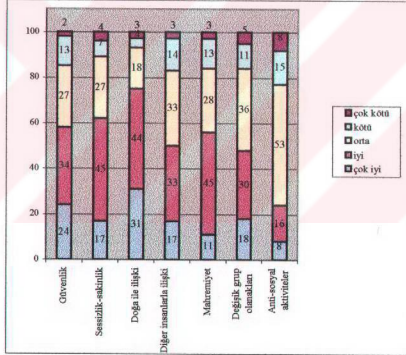
Şekil 4.45 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakımın ve Temizliğinin Yeterliliği

Parkın kullanıcılarının alanda yer alan aktivitelerin temizliği konusundaki görüşlerine bakıldığında ise ; çocuk oyun alanları , oturma alanları , yeşil alanlar , yürüyüş alanları , giriş meydanı , gölgelikler , aydınlatma elemanları , merdiven-

rampalar , açıklayıcı işaretler ve çevre duvarları iyi olarak ; toplanma meydanı , yiyecek satış yerleri , çöp kutuları ve çeşme orta olarak değerlendirilirken; tuvaletlerin temizliği ise kötü olarak belirlenmiştir. Yine alan olarak ta çok kötü olarak değerlendirilen hayvanat bahçesi temizlik açısından da çok kötü bulunmuştur. Bundan da anlaşılıyorki buradaki hayvanat bahçesi kullanıcıları buraya çekmesine rağmen bakımsız ve pis bulunmaktadır. Diğer alanlar ise tuvaletler dışında kullanıcılar tarafından temiz veya orta temizlikte bulunmuştur.

Tablo 4.27 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu

	çok iyi	iyi	orta	kötü	çok kötü	Toplam
Güvenlik	24	34	27	13	2	100
Sessizlik ve sakinlik	17	45	27	7	4	100
Doğa ile ilişki	31	44	18	4	3	100
Diğer insanlarla ilişki kurma	17	33	33	14	3	100
Mahremiyet	11	45	28	13	3	100
Değişik gruplar için olanaklar sunma	18	30	36	11	5	100
Anti-sosyal aktivitelerin varlığı	8	16	53	15	8	100

Şekil 4.46 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu

Gülhane Parkı kullanıcıları tarafından güvenli , sessiz-sakin , doğa ve diğer insanlarla ilişki kurulabilen ve mahremiyetin sağlanabildiği bir alan olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanında değişik gruplar için olanakların orta seviyede olduğu ve kötü davranışların da pek sık rastlanmadığı belirlenmiştir.

4.3.2. Yıldız Parkı Kullanıcılarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Yıldız Parkı'nın kullanıcılarının demografik yapısı ve bu parkla ilgili görüşlerinin belirlenmiştir. Bu amaçla yapılan anket çalışmalarının sonuçlarından elde edilen veriler doğrultusunda tablo ve grafikleri yapılarak yorumlanmıştır.

4.3.2.1. Yıldız Parkı'na gelenlerin demografik yapısı

Yıldız Parkı'nın kullanıcılarının istek ve özelliklerini saptamak için %45 kadın, %55 erkek kullanıcılarla görüşülmüştür. Görüşülen kullanıcıların demografik yapısı incelendiğinde ;

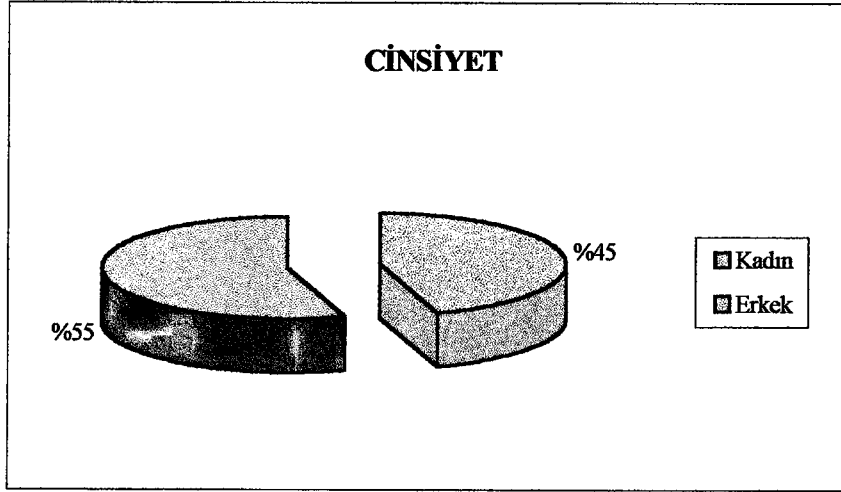
Parka , %32 oranında (25-45) , %29 oranında (19-24) , %15 oranında (15-18) , %13 oranında (46-60) yaşındaki kullanıcılarla , %11 oranında da 60 yaşından büyük gelmektedir. Bu parkta da (19-24) ve (25-45) yaş arasındakilerin parka daha çok geldikleri belirlenmiştir. Bunun nedeni yine bu parkında kullanıcılarının daha çok öğrenciler olmasından ileri gelmektedir. Kullanıcıların ; 43'ü üniversite , %33'ü ortaokul veya lise , %14'ü ilkokul , %7'si lisansüstü-doktora ve %3'ünün de okula gitmemiş olduğu tespit edilmiştir. Parkın yakın çevresinde üniversite ve diğer eğitim kurumlarının olması ve parkın gençlerin rahatça dolaşabileceği ve ulaşabileceği bir konumda olması parkın daha çok öğrenciler tarafından tercih edilmesine neden olmaktadır.

Yıldız parkına %29 oranında Beşiktaş , %15 oranında Üsküdar , %10 oranında Kadıköy ve Sarıyer , %8 oranında da Bakırköy gibi semtlerden gelmektedir. Parkın Beşiktaş ilçesi sınırları içinde yer almasından dolayı kullanıcılarının önemli bölümünün buradan gelenlerden oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca Beşiktaş ilçesine Üsküdar ve Kadıköy gibi ilçelerden deniz yoluyla ulaşmanın kolay olması bu semtlerden gelenlerin oranını artırmaktadır. Bunun yanında parkın bilinen bir park olması ve içinde Malta köşkü gibi nezih yerlerin olması parkın her türden kullanıcısı olmasına neden olmaktadır. Parkta Ankara ve Bursa gibi şehirlerimizden gelen kullanıcılara da rastlanmaktadır. Görüşülen kişilerin %76'sı toplu konut dışındaki apartmanlarda , ikinci sırada ise % 13 gibi bir oranla müstakil ev tipinde oturanlar gelmektedir.

Kullanıcıların medeni durumu incelendiğinde; %53'ü bekar ,% 38'ü evli , %1'i boşanmış ve %8'i de dul olarak belirlenmiştir. Bunların %58 oranındaki çoğunluğu çocuk sahibi olmayan kullanıcılardan oluşmaktadır. Bunu %14 ile 2 çocuk ve %13 ile de 3 çocuk sahibi olanlar izlemektedir. Yine Gülhane'de de olduğu gibi bu parkın kullanıcılarının da önemli çoğunluğunun çocuk sahibi olmamasının birinci nedeni parkı daha çok öğrencilerin kullanması ve bunların da bekar olmasıdır ki bu öğrencilerin oranı %37'dir. Diğer kullanıcıların %15 oranında serbest meslek , %14 oranında ev hanımı ve %11 oranında da mimar-mühendis olduğu tespit edilmiştir. Bu kullanıcıların aylık gelirlerine bakıldığında ; %28'inin (100-150 milyon) , %17'sinin de 150 milyondan fazla gelire sahip oldukları görülmektedir. (30-50milyon) arasında gelire sahip olan %23 oranı öğrenciler oluşturmaktadır. Bu oranlar parkın kullanıcılarının orta ve ortanın üstü bir gelire sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca Parka gelenlerin %44 oranındaki çoğunluğunun 20 yıldan uzun bir süredir İstanbul'da yaşadığı , bunu %32 ile (10-20) yıl arasındakilerin izlediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.28 : Cinsiyet

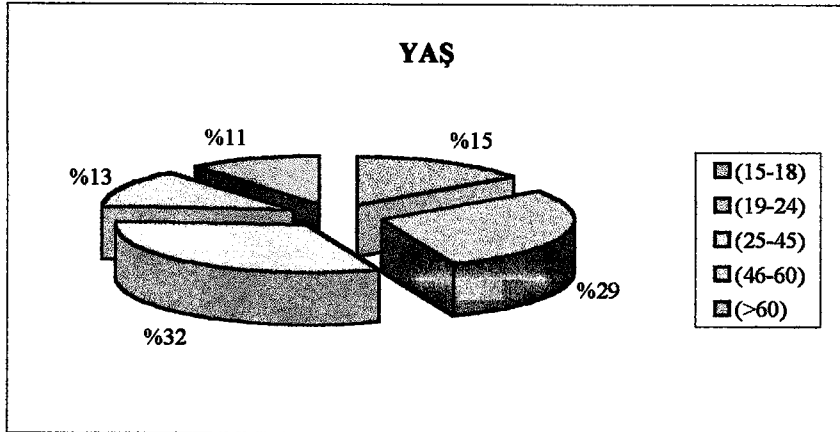
Cinsiyet	Kişi	%
Kadın	45	45
Erkek	55	55
Toplam	100	100

Şekil 4.47 : Cinsiyet

Tablo 4.29 : Yaş

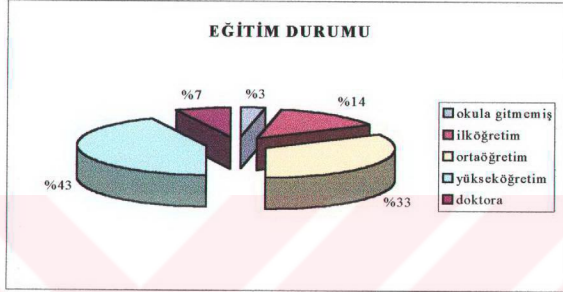
Yaş	Kişi	%
(15-18)	15	15
(19-24)	29	29
(25-45)	32	32
(46-60)	13	13
(>60)	11	11
Toplam	100	100

Şekil 4.48 : Yaş

Tablo 4.30 : Eğitim Durumu

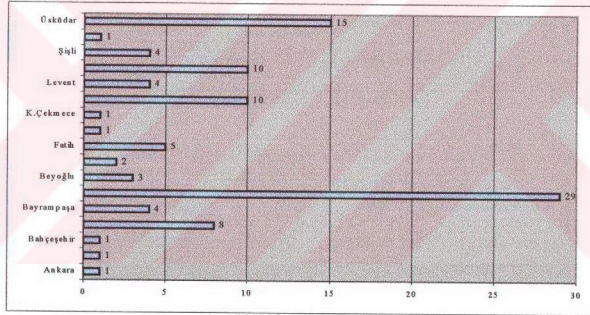
Eğitim Durumu	Kadın	%
Okula gitmemiş	3	3
İlkokul	14	14
Ortaokul veya lise	33	33
Üniversite	43	43
Yükseköğretim veya doktora	7	7
Toplam	100	100

Şekil 4.49 : Eğitim Durumu

Tablo 4.31 : Oturduğu Semt

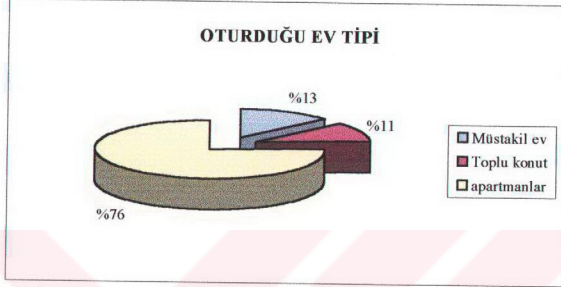
Oturduğu Semt	Kişi	%
Ankara	1	1
Bağcılar	1	1
Bakırköy	8	8
Bayrampaşa	4	4
Beşiktaş	29	29
Beyoğlu	3	3
Bursa	2	2
Fatih	5	5
G.O.Paşa	1	1
K.Çekmece	2	2
Kadıköy	10	10
Levent	4	4
Sarıyer	10	10
Şişli	4	4
Ümraniye	1	1
Üsküdar	15	15
Toplam	100	100

Şekil 4.50 : Oturduğu Semt

Tablo 4.32 : Oturduğu Ev Tipi

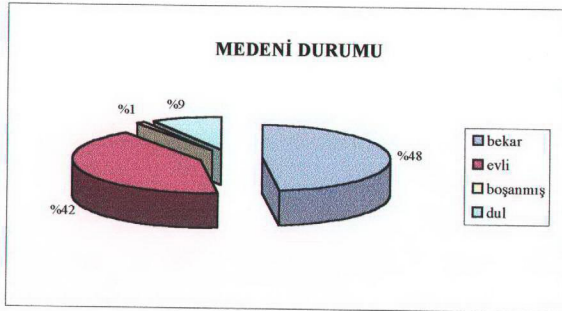
Oturduğu Ev Tipi	Kişi	%
Müstakil ev	13	13
Toplu konut	11	11
Toplu konut dışındaki apartmanlar	76	76
Toplam	100	100

Şekil 4.51 : Oturduğu Ev Tipi

Tablo 4.33 : Medeni Durumu

Medeni Durumu	Kişi	%
Bekar	53	53
Evli	38	38
Boşanmış	1	1
Dul	8	8
Toplam	100	100

Şekil 4.52 : Medeni Durumu

Tablo 4.34 : Çocuk Sayısı

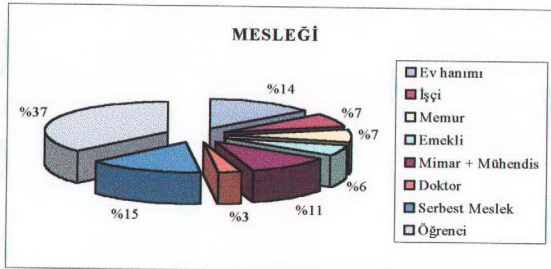
Varsa Çocuk Sayısı	Kişi	%
Çocuk yok	58	58
1 çocuk	10	10
2 çocuk	14	14
3 çocuk	13	13
4 ve daha fazla çocuk	5	5
Toplam	100	100

Şekil 4.53 : Çocuk Sayısı

Tablo 4.35 : Mesleği

Mesleği	Kişi	%
Ev hanımı	14	14
İşçi	7	7
Memur	7	7
Emekli	6	6
Mimar + Mühendis	11	11
Doktor	3	3
Serbest Meslek	15	15
Öğrenci	37	37
Toplam	100	100

Şekil 4.54 : Mesleği

Tablo 4.36 : Aylık Geliri

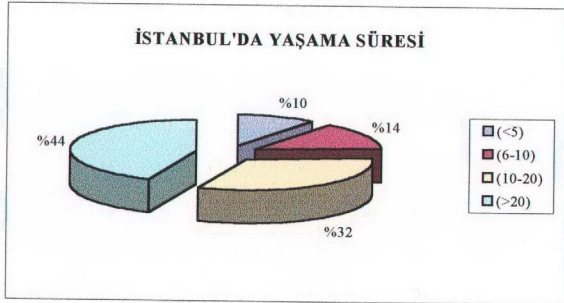
Aylık Gelir	Kişi	%
(<30)	3	3
(30-50)	23	23
(50-80)	13	13
(80-100)	16	16
(100-150)	28	28
(>150)	17	17
Toplam	100	100

Şekil 4.55 : Aylık Geliri

Tablo 4.37 : İstanbul'da Yaşama Süresi

İstanbul'da Yaşama Süresi	Kişi	%
(<5)	10	10
(6-10)	14	14
(10-20)	32	32
(>20)	44	44
Toplam	100	100

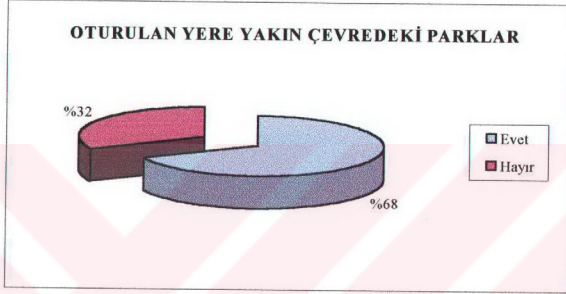

Şekil 4.56: İstanbul'da Yaşama Süresi

4.3.2.2. Kullanıcıların parkı kullanımı ile ilgili bilgiler

Tablo 4.38 : Oturulan Yere Yakın Çevredeki Parklar

Oturduğunuz semtin yakın çevresinde büyük park var mı?	Kişi	%
Evet	68	68
Hayır	32	32
Toplam	100	100

Şekil 4.57 : Oturulan Yere Yakın Çevredeki Parklar

Parkin kullanıcılarının oturdukları semtin %68'inin yakın çevresinde büyük parkın varolduğu , %32'sinde yakın çevresinde büyük parkın varolmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.39 : Tercih Edilen Diğer Parklar

Bu park dışında İstanbul'daki parklardan hangisine gitmeyi tercih ediyorsunuz?		%
Bakırköy Sahil Parkı	2	2
Bebek Parkı	9	9
Beykoz Korusu	1	1
Bostancı Parkı	1	1
Çamlıca Korusu	2	2
Demokrasi Parkı	1	1
Doğancılar Parkı	1	1
Emirgan Korusu	11	11
Fenerbahçe Parkı	8	8
Fethipaşa Korusu	2	2
Gülhane Parkı	7	7
İhlamur Kasrı	3	3
Kalamış Parkı	1	1
Kuruçeşme Parkı	4	4
Kuşçenneti Parkı	1	1
Kuzguncuk Sahil Parkları	2	2
Küçük Çiftlik Parkı	1	1
Moda Parkı	14	14
Serencebey Parkı	4	4
Taksim Parkı	4	4
Ulus Parkı	5	5
Yahya Kemal Parkı	2	2
Gitmiyor	14	14
Toplam	100	100

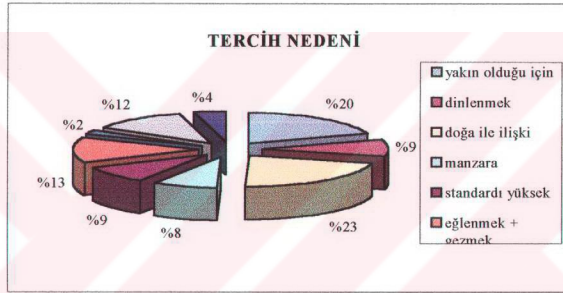
Kullanıcıların %14'ü Yıldız Parkı dışındaki parklara gitmeyenlerden oluşmaktadır.

Bu park dışında en çok gidilen parkların ; Moda Parkı , Emirgan Korusu , Bebek Parkı , Fenerbahçe Parkı , Gülhane ve Ulus Parkı olduğu tespit edilmiştir.

Kullanıcılara Yıldız Parkı dışında gittikleri parklara neden gittikleri sorulduğunda ; görülen kullanıcıların %21'inin doğa ile ilişki kurmak , ikinci sırada yakın olması ve gezmek için bu parklara gittikleri cevapları en büyük payı oluşturmaktadır. Bunun yanında dinlenmek ,standartı yüksek olması , tarihi olması da bu parkların tercih edilme sebepleri arasında yer almaktadır. Yılsız Parkı dışında herhangi bir parka gitmeyenlerin de vakit olmadığı için ve oturdukları yerin yakınında park olmamasından dolayı bu aktiviteden yeterince yararlanamadıkları görülmektedir. Yine bu parkların kullanıcılarının %51 gibi önemli çoğunluğunun arada sırada , %30'unun az ve sadece %19'unun sık gittikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.40 : Tercih Nedeni

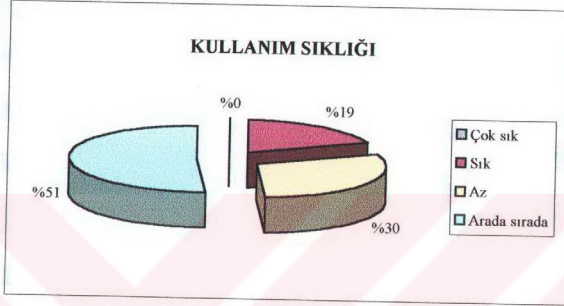
Neden?	Kişi	%
Yakın olduğu için	19	19
Dinlenmek	9	9
Doğa ile ilişki	21	21
Manzara	8	8
Standardı yüksek	9	9
Eğlenmek + gezmek	13	13
Tarihi olduğu için	4	4
Yakında park yok	2	2
Vakitsizlik	12	12
Spor yapmak	2	2
Yaşlılıktan	3	3
Toplam	100	100

Şekil 4.58 : Tercih Nedeni

Tablo 4.41 : Kullanım Sıklığı

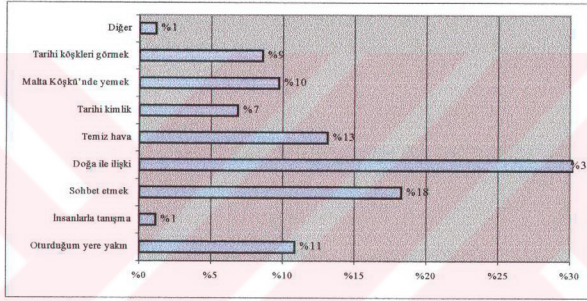
Bu parklara hangi sıklıkla gidiyorsunuz?	Kişi	%
Çok sık (haftada 5-6)	0	0
Sık (haftada 3-4)	19	19
Az (haftada 1-2)	30	30
Arada sırada (2 haftada bir)	51	51
Toplam	100	100

Şekil 4.59 : Kullanım Sıklığı

Tablo 4.42 : Yıldız Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği

Yıldız Parkı'nın en çok ilginizi çeken yeri ya da özelliği nedir?	Kişi	%
Oturduğum yere yakın olduğu için	19	11
Değişik insanlarla tanışma fırsatı olduğu için	2	1
Konuşmak,sohbet etmek için	32	18
Doğa ile ilişki kurabilmek için	53	30
Güneşlenmek, temiz hava almak için	23	13
Buranın tarihi kimliği nedeniyle	12	7
Malta Köşkü'nde yemek yemek için	17	10
Buradaki tarihi köşklere görmek için	15	9
Diğer	2	1
Toplam	175	100

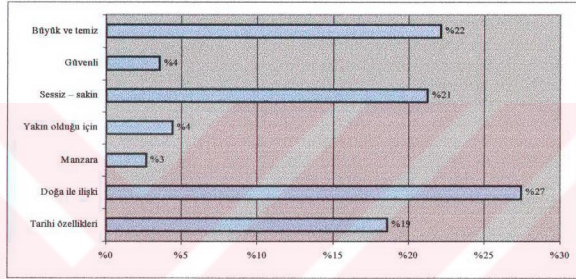

Şekil 4.60 : Yıldız Parkı'nın En Çok İlgi Çeken Özelliği

Kullanıcıların %30'u doğa ile ilişki kurma , %18 konuşmak-sohbet etmek , %13 temiz hava almak , %11 oturduğu yere yakın olduğu için bu parka geldikleri tespit edilmiştir. Parka buranın tarihi kimliği nedeniyle ve tarihi yapıları görmek için gelenlerin %15 oranında ; yine tarihi bir yapı olan Malta Köşkü'nde yemek yemek için gelenlerin de %10 oranında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.43 : Yıldız Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı

Yıldız Parkı'nın diğer gittiğiniz parklardan farkı nedir?	Kişi	%
Tarihi özellikleri	21	19
Doğa ile ilişki	31	27
Manzara	3	3
Yakın olduğu için	5	4
Sessiz – sakin	24	21
Güvenli	4	4
Büyük ve temiz	25	22
Toplam	113	100

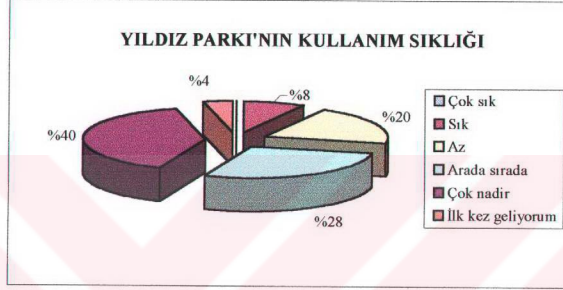

Şekil 4.61 : Yıldız Parkı'nın Diğer Parklardan Farkı

Yıldız Parkı'nın diğer parklardan %27 oranında doğası nedeniyle , %22 büyük-temiz olması , %21 sessiz-sakin olması ve %19 tarihi özelliklerinden dolayı farklı olduğu belirtilmiştir. Tarihi bir park olmasının Yıldız Parkı'nın tercih edilmesinde rol oynadığı ve kullanıcılarının önemli bir bölümünün bunun bilincinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.44 : Yıldız Parkı'nın Kullanım Sıklığı

Parka ne sıklıkla gelirsiniz?	Kişi	%
Çok sık (haftada 5-6)	0	0
Sık (haftada 3-4)	8	8
Az (haftada 1-2)	20	20
Arada sırada (2 haftada bir)	28	28
Çok nadir	40	40
İlk kez geliyorum	4	4
Toplam	100	100

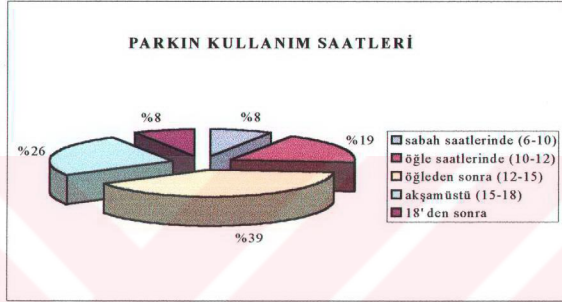

Şekil 4.62 : Yıldız Parkı'nın Kullanım Sıklığı

Görüşülen kişilerin parka geliş sıklığına bakıldığında ; önemli çoğunluğunun çok nadir olarak geldiği , %28'inin arada sırada , %20'sinde az geldiği , sadece %8'inin sık olarak geldiği görülmektedir. Ayrıca parka ilk kez gelenlerin oranı da %4 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.45 :Parkın Kullanım Saatleri

Genellikle hangi saatlerde gelmeyi tercih edersiniz?	Kişi	%
Sabah saatlerinde (6-10)	8	8
Öğle saatlerinde (10-12)	19	19
Öğleden sonra (12-15)	39	39
Akşamüstü (15-18)	26	26
18' den sonra	8	8
Toplam	100	100

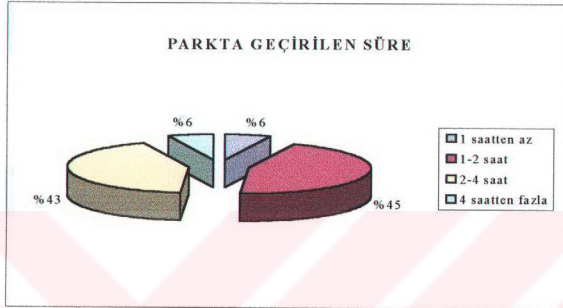

Şekil 4.63 : Parkın Kullanım Saatleri

Yapılan anketler sonucunda ; parka gelenlerin büyük çoğunun öğleden sonra yada akşamüstü buraya geldikleri ve çoğunlukla 1-2 saat veya 2-4 saat geçirdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4.46 : Parkta Geçirilen Süre

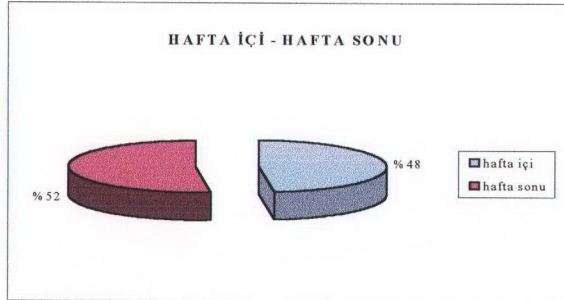
Parkta ne kadar süre geçirirsiniz?	Kişi	%
1 saatten az	6	6
1-2 saat	45	45
2-4 saat	43	43
4 saatten fazla	6	6
Toplam	100	100

Şekil 4.64 : Parkta Geçirilen Süre

Tablo 4.47 : Hafta İçi-Hafta Sonu

Parkta daha çok hafta içi mi yoksa hafta sonu mu gelirsiniz?	Kişi	%
Hafta içi	48	48
Hafta sonu	52	52
Toplam	100	100

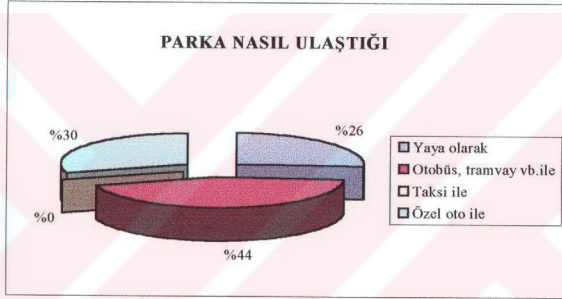

Şekil 4.65 : Hafta İçi-Hafta Sonu

Kullanıcıların buraya %52 oranında hafta sonu , %48 oranında da hafta içi geldikleri saptanmıştır. Bu oran bize parkın gerek hafta içi gerekse hafta sonu aynı oranda kullanıldığını göstermektedir. Hafta içi kullanımının yoğun olmasının en önemli nedeni yakın çevredeki öğrencilerin ve ev hanımlarının güzel havalarda öğle saatlerinde buraya gelip zaman geçirmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.48 : Parka Nasıl Ulaştığı

Parka nasıl geliyorsunuz?	Kişi	%
Yaya olarak	26	26
Otobüs, tramvay vb. toplu taşıma araçları ile	44	44
Taksi ile	0	0
Özel oto ile	30	30
Toplam	100	100

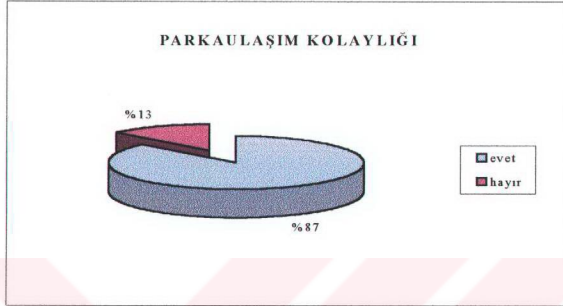

Şekil 4.66 : Parka Nasıl Ulaştığı

Parka, %44 oranında toplu taşıma araçları ile gelinirken , %30 oranında da özel oto ile gelinmektedir. Ayrıca kullanıcıların %26'sında yaya olarak buraya ulaşmaktadır. Toplu taşıma araçları yanında özel oto kullanımında yaygın olmasında alanın büyük olmasının yanında buraya Malta köşküne yemek yemek için gelenlerin köşke rahat ulaşmayı tercih etmesidir. Parka gelenlerin en büyük oranını Beşiktaş'ta oturanların oluşturması yaya ulaşımını da önemli ölçüde artırmıştır.

Tablo 4.49 : Parka Ulaşım Kolaylığı

Parka rahat ulaşabiliyor musunuz?	Kişi	%
Evet	87	87
Hayır	13	13
Toplam	100	100

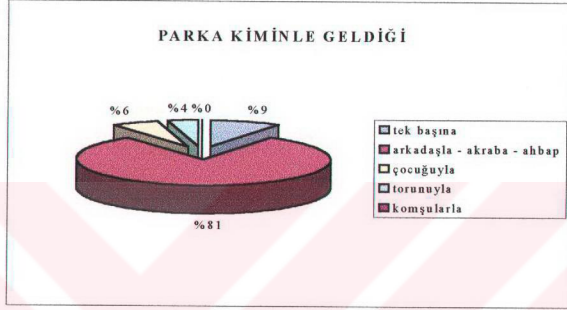

Şekil 4.67 : Parka Ulaşım Kolaylığı

Parkı kullanan kişiler büyük çoğunlukla parka rahat ulaşan kişilerdir. Yalnızca %13'ü buraya rahat ulaşamamaktadır.

Tablo 4.50 : Parka Kiminle Geldiği

Parka kiminle gelirsiniz?	Kişi	%
Tek başına	9	9
Arkadaşla - akraba - ahabap	81	81
Çocuğuyla	6	6
Torunuyla	4	4
Komşularla	0	0
Toplam	100	100

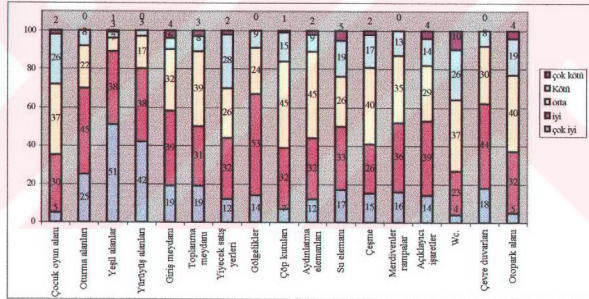

şekil 4.68 : Parka Kiminle Geldiği

Görüşülen kişilerin %81'i buraya arkadaş-akraba-ahbablarıyla , %9'u tek başına , %6'sı çocuğuyla ve %4'ü de torunuyla gelmektedir.

Tablo 4.51 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği

	çok iyi	iyi	orta	Kötü	çok kötü	Toplam
Çocuk oyun alanı	5	30	37	26	2	100
Oturma alanları	25	45	22	8	0	100
Yeşil alanlar	51	38	7	3	1	100
Yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)	42	38	17	3	0	100
Giriş meydanı	19	39	32	6	4	100
Toplanma meydanı	19	31	39	8	3	100
Yiyecek satış yerleri	12	32	26	28	2	100
Gölgelikler	14	53	24	9	0	100
Çöp kutuları	7	32	45	15	1	100
Aydınlatma elemanları	12	32	45	9	2	100
Su elemanı	17	33	26	19	5	100
Çeşme	15	26	40	17	2	100
Merdivenler rampalar	16	36	35	13	0	100
Açıklayıcı işaretler	14	39	29	14	4	100
WC	4	23	37	26	10	100
Çevre duvarları	18	44	30	8	0	100
Otopark alanı	5	32	40	19	4	100

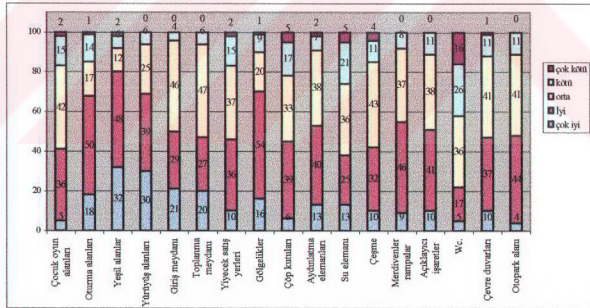
Şekil 4.69 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donanım Elemanları İçin Ayrılan Alanların ve Sayıların Yeterliliği

Parkta yer alan aktivite alanlarının ve sayılarının yeterliliği konusundaki görüşlerin çok iyi, iyi ve orta olduğu belirlenmiştir. Kullanıcıların ; %51'i yeşil alanları , %42'si yürüyüş alanlarını çok iyi olarak ; %45'i oturma alanlarını , %39'u giriş meydanını , %32'si yiyecek satış yerlerini , %53'ü gölgelikleri , %33'ü su elemanını , %36'sı merdiven-rampaları , %39'u açıklayıcı işaretleri ve %44'ü de çevre duvarlarını iyi olarak ; %37'si çocuk oyun alanlarını , %39'u toplanma meydanını , %45'i çöp

kutuları ve aydınlatma elemanlarını , %40 çeşme , %37'si tuvaletleri ve %40'ı da otopark alanını orta olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4.52:Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakımı ve Temizliğinin Yeterliliği

	çok iyi	İyi	orta	kötü	çok kötü	Toplam
Çocuk oyun alanları	5	36	42	15	2	100
Oturma alanları	18	50	17	14	1	100
Yeşil alanlar	32	48	12	6	2	100
Yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)	30	39	25	6	0	100
Giriş meydanı	21	29	46	4	0	100
Toplanma meydanı	20	27	47	6	0	100
Yiyecek satış yerleri	10	38	39	18	4	100
Gölgelikler	16	54	20	9	1	100
Çöp kutuları	6	39	33	18	5	100
Aydınlatma elemanları	13	40	38	7	2	100
Su elemanı	13	25	36	21	5	100
Çeşme	10	32	43	11	4	100
Merdivenler rampalar	9	46	37	8	0	100
Açıklayıcı işaretler	10	41	38	11	0	100
Wc.	5	17	36	26	16	100
Çevre duvarları	10	37	41	11	1	100
Otopark alanı	4	44	41	10	0	100

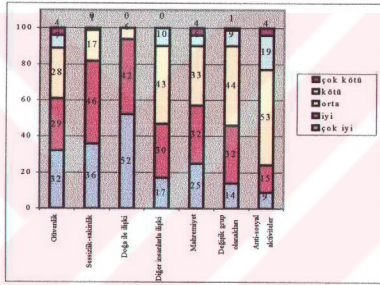
Şekil 4.70 : Aşağıdaki Aktiviteler ve Donatım Elemanlarının Bakım ve Temizliğinin Yeterliliği

Parkin kullanıcılarının alanda yer alan aktivitelerin temizliği konusunda ise ; %50 oranında oturma alanları , %48 oranında yeşil alanlar , %39 oranında yürüyüş alanları , %54 oranında gölgelikler , %39 oranında çöp kutuları , %40 aydınlatma elemanları , %46 oranında merdiven-rampalar , %41 oranında açıklayıcı işaretler ve

%44 oranında otopark iyi olarak değerlendirilirken ; %42 çocuk oyun alanı , %46 giriş meydanı , %47 toplanma meydanı , %39 yiyecek satış yerleri , %36 su elemanı ve tuvaletler , %43 çeşme ile %41 çevre duvarları orta olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 4.53 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu

	çok iyi	iyi	orta	kötü	çok kötü	Toplam
Güvenlik	32	29	28	7	4	100
Sessizlik ve sakinlik	36	46	17	1	0	100
Doğa ile ilişki	52	42	6	0	0	100
Diğer insanlarla ilişki kurma	17	30	43	10	0	100
Mahremiyet	25	32	33	6	4	100
Değişik gruplar için olanaklar sunma	14	32	44	9	1	100
Anti-sosyal aktivitelerin varlığı	9	15	53	19	4	100

Şekil 4.71 : Aşağıdaki İfadelerin Parkın Genel Durumu İçin Uygunluğu

Yıldız Parkı kullanıcıları tarafından güvenliği ve doğal özellikleri açısından çok iyi , sessiz-sakinlik açısından iyi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca insanlarla ilişki kurma , mahremiyet, değişik gruplar için olanaklar sunma ve anti-sosyal aktivitelerin varlığı konusunda orta olduğu belirtilmiştir.

4.4. Bölüm Sonucu

Bu bölümde incelenen Gülhane ve Yıldız Parkı'nın her ikisinde ilk zamanlarda Saray bahçesi olma özelliğine sahiptir. Osmanlı döneminde Topkapı Sarayı'nın dış bahçesi olan Gülhane Parkı Topkapı Sarayı'nın beşinci avlusu, Yıldız Parkı ise aslında Çırağan Sarayı'nın kara tarafındaki korusu ien daha sonra Yıldız'a bağlanmış ve Yıldız Sarayı'nın dış bahçesi olmuştur.

Gülhane Parkı; padişahların ilgi gösterdiği gül ve çiçeklerle çevrili bahçelerin bulunduğu, bu bahçelerin bakımı, temizliği için III. Murad tarafından bir bölüğün görevlendirildiği değerli bir alandı. Zamani yaşayan görgü tanıklarına göre bir cennete benzetilen bahçeye bazı padişahlar tarafından da kasır ve köşkler yapılmıştır. Fakat 18.yy'a gelindiğinde İstanbul'un lk imar çalışmaları sırasında bunlar harap olmuştur. 19. yy'da ise burada yer alan bahçeler yavaş yavaş ilgisizlik yüzünden gözden düşmeye başlamıştır. 1868 yangını ile yokolan iç bahçenin ardından 1870 yılında demiryolunun yapımı sırasında da Hasbahçenin bozulmasına ve yokolmasına neden olmuştur. Bahçeye ait köşk ve limonluklar da bu dönemde yıktırılmıştır. Bugün sadece sadece Hasbahçeye ve Hasanpaşa settine ait bazı parçalar kalmıştır. Böylece yavaş yavaş bazı özelliklerini kaybeden Gülhane 1912-1914 yıllarında İstanbul Şehremini Belediye başkanı Cemil Paşa tarafından parka dönüştürülmüş ve halka açılmıştır.

Yıldız Parkı; ilk zamanlar da defne ormanlarının bulunduğu yerin sanılan alan padişahların güzelliğine hayran olduğu, çeşitli kasır, köşk ve çeşme gibi yapılar yaptırdığı bir yerdi. Başta lele olmak üzere pek çok çiçekler dikilmiş bu alanlarda eğlenceler yapılırdı. 19. yy'da sadece padişah ve yakın çevresinin kullandığı koruluk, II. Abdülhamid tarafından deniz kenarındaki yoldan itibaren yeni sarayı olan Yıldız'a bağlatılmıştır. Bu dönemde bazı yabancı bahçıvan ve mimarların çalıştığı park çeşitli düzenlemelerle son şeklini almıştır. Yine II. Abdülhamid tarafından iç ve dış bahçe genişletilerek etrafı yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Cumhuriyet döneminde Yıldız Saray Kompleksi 3'e bölünmüş ve deniz tarafındaki koruluk içindeki çadır ve malta köşkları ile birlikte İstanbul Belediyesine verilmiştir. 1950 yılında da bu alan belediyenin kararıyla halka açılmıştır. Daha sonra yeterince bakılmayan alan 1979

yılında TURİNG tarafından ele alınmış ve içindeki köşkler onarılmış ve bütün alan gezilebilir bir hale getirilmiştir.

Günümüzde halkın kullanımına açık olan parklarda yapılan anket çalışmaları sonucunda kullanıcıların;

İki Parkında daha çok gençler tarafından kullanıldığı ve bunun en önemli nedeni de yakın çevredeki üniversitenin ve diğer okulların yer almasıdır. Kullanıcıların daha çok yakın çevreden ve ulaşımın kolay olduğu yerlerden geldiği belirlenmiştir. Her iki parkın yakınında yer alan vapur iskeleleri, bu alanlara Anadolu yakasından Üsküdar ve Kadıköy gibi deniz ulaşımı olan ilçelerden gelenlerin önemli bir sayıda olmasına neden olmaktadır. Yıldız Parkı'na gelenlerin Gülhane Parkı'na göre daha yüksek gelir seviyesine sahip olduğu ve yine Yıldız Parkı kullanıcılarının buranın tarihi kimliğini daha çok hissettikleri ve buraya gelmelerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız Parkı'na gelme sebeplerinin tarihi kimliği yanında, bu yerin muazzam yeşilliği sayesinde doğa ile içiçe olma, ulaşımının kolay olması ile TURİNG tarafından restora edilerek halkın kullanımına sunulan Malta Köşkü'nde yemek için olduğu belirlenmiştir. Gülhane Parkı ise, büyük oranda buradaki aktivitelerden olan şenlikler, lunapark ve en önemlisi de Hayvanat bahçesini görmek isteyenler tarafından tercih edilmektedir. Gülhane Parkı'na gelenlerin buraya gelme sebeplerinden biri olan tarihi kimliğinin etkisi Yıldız Parkı'ndan daha fazladır. Gülhane Parkı'nda yer alan ve özellikle pekçok kişiyi buraya çeken Hayvanat bahçesi günümüzde çok bakımsız ve yetersiz durumdadır. Hayvanların yaşama ortamlarının pis ve bakımsız olduğu gözlenmiştir ve bu durum kullanıcılar tarafından da aynı şekilde değerlendirilmiştir. Fakat buna rağmen oldukça rağbet görmesi bu amaca hizmet edecek başka bir hayvanat bahçesinin İstanbul'da olmamasıdır. Hayvanat bahçesinin, başka daha uygun bir yerde, daha kapsamlı hale sokularak yerleştirilmesi hem kullanıcılar hem de hayvanat bahçesinin iyileştirilmesi için daha uygun olacağı düşünülmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla Florya'da hayvanat bahçesi projesi hazırlanmıştır. Gülhane Parkı'ndaki hayvanat bahçesinin de buraya taşınması düşünülmektedir.

Yazları çok yoğun bir kullanıma sahip olan Gülhane’de, ana yürüyüş aksı boyunca her iki tarafında yer alan yiyecek satış yerleriyle dolmaktadır. Giriş cretli olan parktaki donatım elemanları kullanıcılar tarafından hem bakım hemde sayı açısından genellikle orta ve iyi olarak değerlendirilmiştir. Yıldız Parkı’nda bulunan donatım elemanları ise, yeşil alanlar ve yürüyüş alanları çok iyi diğerleri de iyi ve orta olarak değerlendirilmektedir.

Oldukça uzun bir tarihi süreçten geçen bu iki parkta bugün zaman içinde kazandıkları yeni ve değişik fonksiyonlarla işlevlerini devam ettirmektedir. Yıldız Parkı içindeki alanların yeniden düzenlenmesi ve tarihi yapıların restora edilmesi nedeniyle Gülhane Parkı’na göre daha iyi durumdadır. Geçmişten günümüze kadar meydana gelen değişikliklere baktığımızda Gülhane Parkı’nın Yıldız’a oranla daha fazla değiştiği ve bazı özelliklerini yitirdiği gözlenmiştir. Fakat her iki parkta günümüzde halkın büyük oranda kullandığı ve rağbet ettiği alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmada, park tanımı ve dünyadaki parkların gelişiminin incelenmesinin ardından, İngiltere, Fransa ve Avusturya ülkelerinin parklarının tarihi gelişimin ele alınmıştır. Bu ülkelerin başkentleri olan, tarihi özellikler taşıyan Londra, Paris ve Viyana şehirlerinin tarihi park ve bahçelerinin tarihsel süreç içinde incelenmesi ile devam etmiştir. Üçüncü bölümde ise tarihi bir kent olan İstanbul'un tarihi park, bahçe ve korularının geçmişten günümüze tarihsel süreç içindeki gelişimi irdelenmiş bunun ardından örnek alan olarak seçilen Gülhane ve Yıldız Parkları ele alınmıştır. Bu alanların tarihi gelişiminin yanında bugünkü kullanımları da anket ve gözlemlerle incelenmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda yurt dışındaki tarihi parklar ile ülkemizdeki tarihi parklar arasındaki benzer ve farklı durumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Özellikle bu alanların ülkemizde ve diğer ülkelerde geçmişten günümüze nasıl değiştiği, korunup korunmadığı ve bugün nasıl kullanıldığı hakkında bazı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmanın ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer alan Londra, Paris ve Viyana'daki ile İstanbul'daki tarihi parkların incelenmesi sonucunda;

İlkçağlardan beri süregelen park yaratılması fikri eski Mısır ve Antik Yunanistanda bu amaçla yaratılan alanların kurulmasına neden olmuştur. Bu durum daha sonraki dönemlerde değişik ülkelerde rekreasyon amacıyla kurulan alanların kurulmasıyla devam etmiştir. 17. yy'da küçük parkların yerini daha büyük parklar almaya başlamıştır. Bu dönemde park sayıları da çoğalmaya başlamıştır. 17. ve 18. yy'da Avrupa'da kraliyet eğlenceleri için parklar yapılmıştır. 19. Yy'a kadar halk için açılmış parkların sayısı çok azdı. Fakat bu yüzyılda sanayi devrimi ve endüstri devrimi ardından halk için parklar kurulmaya başlamış ve birçok ülkede bu amaçla parkların kurulmasına devam edilmiştir.

Londra, Paris ve Viyana'daki tarihi parkların tarihsel süreç içinde nasıl değiştiğine bakıldığında;

İngiltere'de uzun yıllar halka açılmayan tarihi kraliyet parklarının 18. ve 19. yy'da halkın baskısı nedeniyle zamanla halka açılmış ve böylece bu tarihi parkların zamanla halk ve kraliyet parkı olması kaçınılmaz olmuş ve bu durumu kraliyet tarafından engellenememiştir. Fransa'da da Fransız İhtilaline kadar aristokrasiye ve kiliseye ait olan parklar devrimin ardından yavaş yavaş halka ait olmaya başlamıştır. Günümüzde de Londra, Paris ve Viyana'daki tarihi park ve bahçeler halkın kullanımına açık rekreasyon alanlarıdır.

Bu şehirlerdeki tarihi park ve bahçelerin halka açıldıktan sonra da oldukça iyi korunduğu görülmektedir. Bu parklar bir iki çok küçük parçanın (bazı fiskiyeler gibi) yokolması dışında günümüze aynen ulaşmıştır. Bugün pekçok olanaklara sahip olan ve özelliklerini koruyan bu tarihi park ve bahçeler yerli ve yabancı turistlerin de ilgi gösterdiği alanlardır. Bu ülkelerdeki halkın daha bilinçli olması tarihi alanların korunmasını kolaylaştırmaktadır. Bu şehirlerde halkın içinden çıkan kişilerin kurduğu gönüllü organizasyonlar bulunmaktadır. Bu ülkelerden özellikle İngiltere'de tarihi alanların korunması için bazı kurum ve kuruluşlar da yer almaktadır. Bunlar gönüllü organizasyonlar olup bu konuda hükümeti etkileyerek etkinliklerini göstermektedirler.

İstanbuldaki tarihi park ve bahçeler incelendiğinde;

Osmanlı İmparatorluğu döneminde padişahlar tarafından birçok park ve bahçelerin yapıldığı görülmüştür. Ancak zamanla bu tarihi park, bahçe ve korular yeterince korunamamış ve bazıları tamamen ve bir bölümü de kısmen yokolmuştur. Günümüze kadar ulaşanların çoğu ise zaman içinde olumsuz yönde değişmiştir.

Üçüncü bölümde incelenen bu tarihi park, bahçe ve koruların günümüzdeki durumu irdelendiğinde; Geçmişte yerli ve yabancı gezginlerin hayranlıkla söz ettiği Kağıthane mesiresi ve Küçüksu çayırı 19. yy sonunda başlayan değişimden etkilenmiştir. 20. yy'da ise sanayinin gelişmesi, göç ve hızlı nüfus artışının getirdiği yoğun iskan ve gecekondu gibi olumsuzluklar nedeniyle yokolmuştur. Kağıthane Deresi kirlenmiş ve kurumuş, Küçüksu çayırı ise özelliklerini yitirmiş ve alanın bir

bölümü de buradaki spor alanının yerleşmesi ile beton hale gelmiştir. Bugün bu tarihi alanların tekrar eski halini canlandırmak ve halkın kullanabileceği alanlar haline getirilmesi için Büyükşehir Belediyesi tarafından ihale yoluyla projeler hazırlanmaktadır.

Önceleri şahıs malı olan ve 20.yy'da kamu tarafından ele geçirilen Abrahampaşa, Çubuklu, Fethipaşa, Emirgan, Büyük ve Küçük Çamlıca gibi içlerinde değerli ağaç ve çalıların bulunduğu bu tarihi korular bir dönem kendi haline bırakılmıştır. Fakat daha sonraları bazılarının içinde yer alan tarihi yapılar özellikle TURING tarafından restore edilerek ve yeşil alanları da yeniden düzenlenerek halka açılmışlardır. Korulardan bazıları zamanla korunamamış örneğin Çubuklu korusunun güney yamaçları satılmış ve yapılaşmaya açılmıştır. Bir bölümü de bugün bakımsız kalmıştır. Yine tarihi bir park olan Millet parkı günümüzde iyi durumda değildir. İki tarafı trafiğe açık olan parkta yapılan bir düzenlemeyle alçak duvarlar yapılarak emniyeti sağlanmaya çalışılsa da özellikle gürültü kirliliği parkı olumsuz etkilemekte ve kullanımını zorlaştırmaktadır. Saray bahçeleri olan Beylerbeyi ve Dolmabahçe diğer alanlara oranla daha iyi korunmuştur.

Ülkemizde halkın yeterince bilinçli olmaması ve yurt dışındaki gibi bu alanların korunması için özel kuruluşların yeterince olmaması tarihi alanların korunmasını güçleştirmektedir. Tarihi alanların korunmasını sağlamanın en önemli yolu halkı bilinçlendirmekten geçmektedir.

Araştırma alanı olan Gülhane ve Yıldız Parkı anket ve gözlem sonuçlarına göre;

Anket sonuçlarına göre, her iki parkın da kullanıcılarının öğrencilerin çoğunlukta olduğu gençlerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu parkların çevresinde üniversitelerin ve liselerin yer alması ve içerdikleri değişik fonksiyonlar özellikle gençler tarafından tercih edilmelerinin en önemli nedenidir. Gülhane ve Yıldız Parkı'na gelenlerin yakın çevredeki ilçelerin yanında Üsküdar ve Kadıköy'den gelen kullanıcılar olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni ise her iki parkın da yakınında vapur, motor iskelelerinin bulunması ve Üsküdar, Kadıköy'den Eminönü ve Beşiktaş'a seferlerin düzenlenmesidir. Gülhane Parkı'na çoğunlukla Fatih, Üsküdar ve Kadıköy'den; Yıldız Parkı'na ise Beşiktaş, Üsküdar, Kadıköy ve Sarıyer'den gelinmektedir.

Her iki Parkın da görüşülen kullanıcılarının bekar olduğu bunun nedeninin de öğrencilerin çoğunlukta olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Gülhane Parkı, öğrencilerin yanında, önemli oranda mimar-mühendis, ev hanımı, serbest meslek, memur işçi ve emekli gibi her gruptan insan tarafından kullanılmaktadır. Yıldız Parkı'nı ise öğrencilerden başka, serbest meslek, ev hanımı ve mimar-mühendislerin önemli oranda kullandığı belirlenmiştir.

Yapılan anket sonuçlarında, en belirgin farklılık iki parkın kullanıcılarının gelir düzeylerine bakıldığında görülmektedir. Yıldız Parkı'nın kullanıcılarının daha yüksek bir gelir seviyesine sahip olduğu saptanmıştır. Özellikle burada yer alan Malta Köşkü'nde yemek yemeye gelenlerin yüksek gelire sahip kullanıcılarıdır.

Görüşülen kullanıcıların parkı kullanımı ile ilgili değerlendirme sonuçları;

Görüşülen kullanıcıların oturdukları yere yakın çevresinde büyük parkların var olduğu belirlenmiştir. Gülhane ve Yıldız Parkı kullanıcılarının önemli bir bölümünün bu parklar dışında başka parklara vakitsizlik ve yakında büyük park olmamasından dolayı gitmedikleri saptanmıştır. Her iki parkın kullanıcılarının da bu park dışında önemli ölçüde Fenerbahçe, Moda Parkı, Emirgan Korusu'na gittikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında farklı olarak, görüşülen Gülhane Parkı kullanıcılarının Taksim ve Yıldız Parkı'nı, Yıldız Parkı kullanıcılarının da Bebek, Ulus ve Gülhane Parkı'nı tercih ettikleri saptanmıştır. Diğer parklara genelde nadir olarak giden kullanıcıların bu parklara yakın olduğu için, gezmek, dinlenmek ve doğası için gittikleri belirlenmiştir.

Görüşülen kullanıcıların Gülhane ve Yıldız Parkı'na sohbet etmek ve doğası için geldikleri belirlenmiştir. Görüşülen kullanıcılar Gülhane Parkı'na özellikle lunaparkı kullanmak, şenlikleri izlemek ve hayvanat bahçesini görmek için gelirken; Yıldız Parkı'na temiz havası, yakın olduğu ve Malta köşkünde yemek için gelmektedirler. Her iki parkın kullanıcılarının da bu parkların tarihi kimliğini kısmen hissettikleri fakat Yıldız Parkı'nın tercih edilmesinde bu kimliğin etkisinin Gülhane'ye oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu parkların kullanıcılarının gittikleri diğer parklardan en önemli farkının Gülhane Parkı'nda hayvanat bahçesi olması Yıldız Parkı'nın ise doğası olduğu belirlenmiştir. Yine burada da Yıldız Parkı'nın tarihi özelliklerinin Gülhane'den daha fazla hissedildiği görülmektedir. Gülhane Parkı'nda

yer alan hayvanat bahçesi parkın en önemli tercih sebebi olmasına rağmen kullanıcılar tarafından kötü durumda olarak değerlendirilmiştir.

Görüşülen kullanıcıların çoğunluğunun her iki parka da öğleden sonra ve 2 haftada bir defadan daha az geldiği belirlenmiştir. Yıldız Parkı’da 1-2 saat kalınırken, Gülhane Parkı’nda 2-4 saat arası zaman geçirilmektedir. Gülhane Parkı daha çok hafta sonu kullanılırken, Yıldız Parkı hemen hemen aynı oranda hafta içi ve hafta sonu kullanılmaktadır. Bunun nedenlerinden biri Malta köşküne yemek için kullanıcıların hafta içi gelmeyi tercih etmeleri ve öğrencilerin bu alana yakın olduğu için çevredeki okullardan hafta içi daha fazla gelmelerinden kaynaklanmaktadır. Gülhane Parkı kullanıcıları daha büyük oranda toplu taşıma araçlarını kullanırken, Yıldız Parkı kullanıcılarının bunun yanında yaya olarak ve özel otoyolu da önemli ölçüde tercih ettikleri saptanmıştır. Yıldız Parkı kullanıcılarının önemli ölçüde yaya olarak kullanılmasında bu alana Beşiktaş’tan gelenlerin fazla olması sebep olmaktadır. Yine bu parkın içinde trafik yolunun bulunması alana özel oto ile gelenlerin sayısını artırmaktadır. Her iki parka da kullanıcıların yoğunlukla arkadaşları veya akrabalarıyla geldikleri belirlenmiştir.

Gülhane Parkı kullanıcılarının buradaki aktiviteler ve donanım elemanları için ayrılan alanları genelde orta ve iyi olarak değerlendirirken, hayvanat bahçesi gerek bakım ve temizliği gerekse ayrılan alan olarak çok kötü olarak değerlendirilmiştir. Yıldız Parkı kullanıcıları ise bütün aktivite alanları alan ve sayıları yanında bakım ve temizlik açısından da iyi ve orta olarak değerlendirilmiştir. Kullanıcılar yeşil alanları ve yürüyüş alanları için ayrılan alanlar olarak çok iyi buldukları tespit edilmiştir.

Gülhane ve Yıldız Parkı’nın koruma açısından günümüzdeki durumu değerlendirildiğinde;

Yıldız Parkı Gülhane Parkı’na oranla daha iyi korunmuştur. Buna rağmen Yıldız Parkı’nın da önceki devirlerde burada bulunan köprüler gibi bazı özellikleri kaybolmuştur. Burada yer alan tarihi köşkler alanın belediye tarafından TURING’e kiralanmasından sonra restore edilerek halkın kullanımına açılmıştır. Günümüzde oldukça büyük ve yeşil bir alan olan park halkın gezip dolaşabileceği oldukça değerli bir yerdir.

Gülhane Parkı ise Osmanlı döneminde hasbahçe gibi bahçelere sahip olan çiçeklerle çevrili ve içinde tarihi küçük ve kasırların yer aldığı çok güzel bir alandı. Fakat zamanla iyi kullanılamayan park büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır. Burada bulunan bahçeler günümüzde bulunmamaktadır. Sarayburnu tarafında oldukça güzel bir manzaraya sahip olan park günümüzde yaz aylarında oldukça rağbet edilmektedir. Yazın  enliklerin yer aldığı, lunapark ve Hayvanat bahçesinin bulunduğu park için Büyükşehir Belediyesi tarafından yeni bir planda yapılmıştır.

Parkların tarihi özellikleri olduğu düşünüldüğünde; bu alanların daha iyi korunmaları için çalışmaların yapılması gerekmektedir. Gülhane Parkı'nda yer alan hayvanat bahçesi bugün çok kötü durumdadır. Gerek hayvanların yetersiz olması gerekse yaşama koşulları ile amacına ulaşamamaktadır. Tarihi bir parkta böyle bir fonksiyonun yer alması yurt dışındaki örneklerde de görülmektedir. Londra'nın en büyük hayvanat bahçesi yine tarihi bir park olan Regent's Park'ta yer almaktadır. Fakat bu alan oldukça iyi bakılmakta ve tam olarak amacına ulaşmaktadır. Regent's Park alan olarak oldukça büyük olduğu için bu alanı barındırabilmektedir. Ancak Gülhane Parkı'nda bu işlev gereken önemde yeralmamaktadır. Bu nedenle bu alanın başka daha uygun bir yere taşınması daha yararlı olacaktır. Bu amaç doğrultusunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yatırım Planlama Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla Florya'da bir hayvanat bahçesi alanı projesi yaptırılmaktadır. Gülhane'deki hayvanat bahçesinin de buraya taşınması düşünülmektedir. Fakat bu alanın amacına ulaşabilmesi için ulaşım sorununun çözülmesi gerekmektedir. Çünkü yapılan anket ve gözlem çalışmaları sonucunda İstanbul'un böyle bir alana ihtiya ı olduğu belirlenmiştir.

Gülhane Parkı'nda yer alan gotlar sütunu gibi tarihi yapıların zamanla yokolmaması için çevresiyle birlikte korunması gerekmektedir. Ayrıca burada yer alan  ocuk oyun alanı, yiyecek alanları, boğaza bakan alandaki çay bahçeleri gibi alanlar estetik ve yerleşim açısından yeşil alanlarla uyum içinde olmalıdır. Topkapı sarayı'nın dış bahçesi olan Gülhane Parkı'nın zamanında bahçelerin bulunduğu ve  i ek alanlarına sahip, oldukça güzel bir yer olduğu bilinmektedir. Benzer şekilde yeniden düzenlemeler yapılması gereklidir.

Yıldız Parkı konumu ve özellikleri bakımından halkın yaz aylarında gezdiki bir rekreasyon alanıdır. T R NG'in çalışmaları ile bugün daha iyi durumda olan park

doğası ilede ilgi çekmektedir. Yıldız Parkı'nda yer alan tarihi Malta köşkü yemek için buraya gelenlere nezih bir ortam sunmaktadır. Ayrıca parkta yer alan Çadır köşkü, kır kahveleri, oturma yerleri ve dinlenme alanları da kullanıcılara hizmet eden diğer alanlardır. Bu alanların genel olarak yeşil alanlarla uyum içinde olduğu gözlenmiştir.

İstanbul içinde bulunan müze, tiyatro, müze vb. gibi kültürel özellikleriyle nasıl önemli bir kültür merkezi ise, tarihi yapıları ve alanları ile de tarihi bir şehir olmaktadır. İstanbul'daki tarihi park ve bahçeler korunamayıp yokolursa bu durum kentin tarihi kimliğini zedeler. Ayrıca bu alanlar halkın rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayamaz bir hale gelir ve şehre verdiği güzellikte yokolur.

KAYNAKLAR

AĞIN, Ahmet, 1965. “Saraylarımız” , İstanbul.

AKDOĞAN, Günel, 1984. “Doğa Düzenleme 1984-85 Öğretim Yılı Ders Notları”, Yıldız Üniversitesi , İstanbul.

ARSLAN, Necla, 1992. “Gravür ve Seyahatnamelerde İstanbul (18.yy Sonu ve 19.yy)”, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı.

“BOİS DE BOULOGNE, BOİS DE VINCENNES”, 1998. <<http://www.paris-promotion.fr>.

“BÜYÜK LAROUSSE” , Cilt : 18 , İstanbul.

BÜYÜK LUGAT VE ANSİKLOPEDİ , 1994. “Meydan Larousse”, Cilt: 9, İstanbul.

BÜYÜK LUGAT VE ANSİKLOPEDİ , 1994. “Meydan Larousse”, Cilt: 15 İstanbul.

BÜYÜK LUGAT VE ANSİKLOPEDİ , 1994. “Meydan Larousse”, Cilt: 16, İstanbul.

CHADWICK, George f., “The Park and the Town (public Landscape in the 19th and 20th Centuries” , London .

ELDEM, Sedad H, 1973. “Türk Bahçeleri”, Kültür Bakanlığı Türk San’at Eserleri:1, İstanbul.

ÜÇER MÜŞAVİR MÜHENDİSLİK A.Ş., 1996. “Eminönü - Gülhane Parkı Yeni Düzenleme Projesi Ön Çalışma Raporu”, İstanbul.

ENGE, Torsten Olaf, SCHRÖER Carl Friedrich, 1992“Garden Architecture in Europe 1450-1800”, London.

EVYAPAN, Gönül Aslanoğlu, 1972. “Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri”, ODTÜ.

EVYAPAN, Gönül Aslanoğlu, 1974. “Tarih İçinde Formel Bahçenin Gelişimi ve Türk Bahçesinde Etkileri” , ODTÜ.

EZGÜ, Fuad, 1965. “Yıldız Sarayı Tarihçesi” , İstanbul.

GENEL KÜLTÜR ANSİKLOPEDİSİ, 1994. “Ana Britannica” , Cilt:25, İstanbul.

GOULTY, Sheena Mackellar, 1992. “Heritage Gardens, Care, Conservation and Management” , London and New York.

GÜLERSOY, Çelik, 1970. “Boğaziçi Koruları” , Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul.

GÜLERSOY, Çelik, 1985. “Küçüksu; Çayır-Çeşme-Kasır” , Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul.

GÜLERSOY, Çelik, 1983. “Yıldız Parkı ve Malta Köşkü” , Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul.

“İSTANBUL ANSİKLOPEDİSİ (DÜNDEN BUGÜNE)” , 1994. Cilt : 2, İstanbul.

“İSTANBUL ANSİKLOPEDİSİ (DÜNDEN BUGÜNE)” , 1994. Cilt : 3, İstanbul.

“İSTANBUL ANSİKLOPEDİSİ (DÜNDEN BUGÜNE)” , 1994. Cilt : 5, İstanbul.

“İSTANBUL ANSİKLOPEDİSİ (DÜNDEN BUGÜNE)” , 1994. Cilt : 7, İstanbul.

JELLICOE, Geoffrey and Susan, 1995. “The Landscape of Man; Shaping The Environment From Prehistory to The Present Day” , London.

JACKSON, Kathryn A. (Southern Methodist University), 1996. “Versailles: The History of the Gardens and Their Sculpture” .

HİMAŞ YAPI ENDÜSTRİ SAN. TİC. LTD. ŞTİ., 1998. “Kağıthane Bölge Parkı, Alibeyköy, Kağıthane, Küçükköy Dereleri Yeşil Kuşak Çalışması” , İstanbul.

KALASEK, Harald, 1998. “Schönbrunn Palace” .

KALASEK, Harald, 1998. “Belvedere Palace (Austrian Galery, Lower and Upper Belvedere)” .

KOÇU, Reşad Ekrem, 1958. “İstanbul Ansiklopedisi”, İstanbul.

KOSKOF, Spiro, “City Assambled”, London.

LASDUN, Susan, 1991. “The English Park; Royal, Private & Public”, London.

“METROPOLİS: PARİS 2000”, 1989. Tokyo.

MICHELIN, Tyre Public Limited Company, “Paris”.

“NAPOLEON III AND THE PARİS PARKS”, 1998. <<http://www.paris-promotion.fr>.

“PARİS DİGEST THE TUİLERİES”, 1998. <<http://www.paris-promotion.fr>.

“PARKS , GARDENS AND ZOOS”, 1998. <<http://www.london.com/cgi-local/>.

PROPHET, Elizabeth Clare, 1998. “Versailles Gardens: Sculpture and Mythology by Girard Jacques”.

STEENBERGEN, Clemens , REH, Wouter , “Architecture and Landscape”, 1996.

TEMEL EĞİTİM VE KÜLTÜR ANSİKLOPEDİSİ, 1993. “Temel Britannica”, Cilt :13, İstanbul.

“THE BOOK OF LONDON”, 1982. London.

“THE ROYAL PARKS”, 1998. <<http://www.open.gov.uk/frames/welcome.htm>>, <<http://www.open.gov.uk/cctagis/feedback.htm>>, <<http://www.open.gov.uk/ccta/cctahome.htm>>.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI, 1994. “İslam Ansiklopedisi”, Cilt : 9, İstanbul.

YALÇIN EMİROĞLU MİMARLIK DEKORASYON VE İNŞAAT LTD. ŞTİ., 1998. “Beykoz Küçüksu Göksu Mesire Alanları ve yakın çevresindeki yeşil alanların düzenlenmesi projesi”, İstanbul.

YALTIRIK, Faik, EFE, Asuman, UZUN, Adnan, 1997. “Tarih Boyunca İstanbul’un Park ve Koruları, Egzotik Ağaç ve Çalıları”, İstanbul (İSFALT).

YILDIZCI, Ahmet Cengiz, 1978. “İstanbul’da Kentsel Doku ile Yeşil Doku Arasındaki İlişkiler ve İstanbul Yeşil Alan Sistemi İçin Bir Öneri”, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.

YILDIZCI, Ahmet Cengiz, 1994. “3. Yarıyıl Doğa Düzenleme Ders Notları”, İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Kürsüsü.

“1/8000 ÖLÇEKLİ VİYANA ŞEHRİNİN PLANI (Ihr Persönlicher Bezirksplan (1-23), 3., Landstrabe)”, 1994/1995. Viyana.

“VİYANA ŞEHRİNE AİT TURİSTİK HARİTA”, 1998. Viyana.

ATATÜRK KİTAPLIĞI, (1913-1914 yıllarında yapılan, Alman Mavisi Adıyla Anılan Gülhane ve Yıldız Parkına ait Haritalar).

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, PARK VE BAHÇELER MÜDÜRLÜĞÜ, GÜLHANE ŞEFLİĞİ, (Osmanlı Dönemine ve Cumhuriyet’in ilk yıllarına ait Gülhane Parkı’nın Planları; İstanbul’daki Aktif ve Pasif Yeşil Alanların Listesi).

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, (İstanbul CD’si).

EKLER

Ek1 : Gülhane Parkı Anket Örneği

ANKET YAPAN :

ANKETİN YAPILDIğI DÖNEM :

TARİH :

HAFTA İÇİ :

SÜRE :

HAFTA SONU :

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

1- Cinsiyet

1- Kadın 2- Erkek

2- Yaş

1- (15-18) 2- (19-24) 3- (25-45) 4- (46-60) 5- (>60)

3- Eğitim durumu

1- okula gitmemiş

2- ilkokul

3- ortaokul veya lise

4- üniversite

5- yükseköğretim veya doktora

4- Oturduğu semt

.....

5- Oturduğu ev tipi

1- müstakil ev 2- toplu Konut 3- toplu konut dışındaki apartmanlar

6- Medeni durumu

1- bekar 2- evli 3- boşanmış 4- dul

7- Varsa çocuk sayısı

1- çocuk yok

2- 1 çocuk

3- 2 çocuk

4- 3 çocuk

5- 4 ve daha fazla çocuk

8- Mesleği

.....

9- Aylık Gelir

1- (<30) 2- (30-50) 3- (50-80) 4- (80-100) 5- (100-150) 6- (>150)

10- İstanbul'da yaşama süresi

1- (<5) 2- (6-10) 3- (10-20) 4- (>20)

GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN PARKI KULLANIMI İLE İLGİLİ BİLGİLER

11- Oturduğunuz semtin yakın çevresinde büyük park var mı?

1- Evet 2- Hayır

12- Bu park dışında İstanbul'daki parklardan hangisine gitmeyi tercih ediyorsunuz?

.....

12 a- neden?

.....

12 b- Bu parklara hangi sıklıkta gidiyorsunuz ?

1- çok sık (haftada 5-6)

2- sık (haftada 3-4)

3- az (haftada 1-2)

4- arada sırada (2 haftada bir)

13- Gülhane Parkı'nın en çok ilginizi çeken yeri ya da özelliği nedir ?

1- oturduğum yere yakın olduğu için

2- değişik insanlarla tanışma fırsatı olduğu için

3- konuşmak, sohbet etmek için

4- çocuk oyun alanlarını kullanmak için

5- lunaparkı kullanmak için

6- şenlikleri izlemek için

7- doğa ile ilişki kurabilmek için

8- güneşlenmek, temiz hava almak için

9- buranın tarihi kimliğini hissetmek ve tarihi yapıları görmek için

10- Hayvanat bahçesini görmek için

11- diğer

14- Gülhane Parkı'nın diğer gittiğiniz parklardan farkı nedir ?

.....

15- Bu parktaki hayvanat bahçesi hakkındaki düşünceniz nedir?

.....

16- Parka ne sıklıkta gelirsiniz ?

1- çok sık (haftada 5-6)

2- sık (haftada 3-4)

3- az (haftada 1-2)

4- arada sırada (2 haftada bir)

5- çok nadir

6- ilk kez geliyorum

17- Genellikle hangi saatlerde gelmeyi tercih edersiniz ?

1- sabah saatlerinde (6-10)

2- öğle saatlerinde (10-12)

3- öğleden sonra (12-15)

4- akşamüstü (15-18)

5- 18'den sonra

18- Parkta ne kadar süre geçirirsiniz ?

1- 1 saatten az

2- 1-2 saat

3- 2-4 saat

4- 4 saatten fazla

19- Parka daha çok hafta içi mi yoksa hafta sonu mu gelirsiniz ?

1-Hafta içi 2- Hafta Sonu

20- Parka nasıl geliyorsunuz ?

1- yaya olarak

2- otobüs, tramvay vb. toplu taşıma araçları ile

3- taksi ile

4- özel oto ile

21- Parka rahat ulaşabiliyor musunuz ?

1- evet 2- hayır

22- Parka kiminle gelirsiniz ?

1- tek başına

2- arkadaşla - akraba - ahabap

3- çocuğuyla

4- torunuyla

5- komşularla

23- Aşağıdaki aktiviteler ve donatım elemanları için ayrılan alanları ve sayıları yeterli buluyormusunuz ?

	çok iyi (5)	iyi (4)	orta (3)	kötü (2)	çok kötü (1)
çocuk oyun alanı					
oturma alanları					
yeşil alanlar					
yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)					
giriş meydanı					
toplanma meydanı					
yiyecek satış yerleri					
gölgelekler					
çöp kutuları					
aydınlatma elemanları					
hayvanat bahçesi					
çeşme					
merdivenler rampalar					
açıklayıcı işaretler					
wc					
çevre duvarları					

24- Aşağıdaki aktiviteler ve donatım elemanlarının bakımı ve temizliğini yeterli buluyormusunuz ?

	çok iyi (5)	iyi (4)	orta (3)	kötü (2)	çok kötü (1)
çocuk oyun alanı					
oturma alanları					
yeşil alanlar					
yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)					
giriş meydanı					
toplanma meydanı					
yiyecek satış yerleri					
gölgelekler					
çöp kutuları					
aydınlatma elemanları					
hayvanat bahçesi					
çeşme					
merdivenler rampalar					
açıklayıcı işaretler					
wc					
çevre duvarları					

25- Aşağıdaki ifadeleri parkın genel durumu için uygun bulup bulmadığınızı belirtiniz ?

	çok iyi (5)	iyi (4)	orta (3)	kötü (2)	çok kötü (1)
güvenlik					
sessizlik ve sakinlik					
doğa ile ilişki					
diğer insanlarla ilişki kurma					
mahremiyet					
değişik gruplar için olanaklar sunma					
anti-sosyal aktivitelerin varlığı					

Ek 2 : Yıldız Parkı Anket Örneği

ANKET YAPAN :

ANKETİN YAPILDIğI DÖNEM :

TARİH :

HAFTA İÇİ :

SÜRE :

HAFTA SONU :

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

1- Cinsiyet

1- Kadın 2- Erkek

2- Yaş

1- (15-18) 2- (19-24) 3- (25-45) 4- (46-60) 5- (>60)

3- Eğitim durumu

1- okula gitmemiş

2- ilkokul

3- ortaokul veya lise

4- üniversite

yükseköğretim veya doktora

4- Oturduğu semt

.....

5- Oturduğu ev tipi

1- müstakil ev 2- toplu Konut3- toplu konut dışındaki apartmanlar

6- Medeni durumu

1- bekar 2- evli 3- boşanmış 4- dul

7- Varsa çocuk sayısı

1- çocuk yok

2- 1 çocuk

3- 2 çocuk

4- 3 çocuk

5- 4 ve daha fazla çocuk

8- Mesleği

.....

9- Aylık Gelir

1- (<30) 2- (30-50) 3- (50-80) 4- (80-100) 5- (100-150) 6- (>150)

10- İstanbul'da yaşama süresi

1- (<5) 2- (6-10) 3- (10-20) 4- (>20)

GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN PARKI KULLANIMI İLE İLGİLİ BİLGİLER

11- Oturduğunuz semtin yakın çevresinde büyük park var mı?

1- Evet 2- Hayır

12- Bu park dışında İstanbul'daki parklardan hangisine gitmeyi tercih ediyorsunuz?

.....

12 a- neden?

.....

12 b- Bu parklara hangi sıklıkta gidiyorsunuz ?

- 1- çok sık (haftada 5-6)
- 2- sık (haftada 3-4)
- 3- az (haftada 1-2)
- 4- arada sırada (2 haftada bir)

13- Yıldız Parkı'nın en çok ilginizi çeken yeri ya da özelliği nedir ?

- 1- oturduğum yere yakın olduğu için
- 2- değişik insanlarla tanışma fırsatı olduğu için
- 3- konuşmak, sohbet etmek için
- 4- doğa ile ilişki kurabilmek için
- 5- güneşlenmek, temiz hava almak için
- 6- buranın tarihi kimliğini nedeniyle
- 7- Malta Köşkü 'nde yemek yemek için
- 8- Buradaki tarihi köşklere görmek için
- 9- diğer

14- Yıldız Parkı'nın diğer gittiğiniz parklardan farkı nedir ?

.....

15- Parka ne sıklıkta gelirsiniz ?

- 1- çok sık (haftada 5-6)
- 2- sık (haftada 3-4)
- 3- az (haftada 1-2)
- 4- arada sırada (2 haftada bir)
- 5- çok nadir
- 6- ilk kez geliyorum

16- Genellikle hangi saatlerde gelmeyi tercih edersiniz ?

- 1- sabah saatlerinde (6-10)
- 2- öğle saatlerinde (10-12)
- 3- öğleden sonra (12-15)
- 4- akşamüstü (15-18)
- 5- 18'den sonra

17- Parkta ne kadar süre geçirirsiniz ?

- 1- 1 saatten az
- 2- 1-2 saat
- 3- 2-4 saat
- 4- 4 saatten fazla

18- Parka daha çok hafta içi mi yoksa hafta sonu mu gelirsiniz ?

1-Hafta içi 2- Hafta Sonu

19- Parka nasıl geliyorsunuz ?

- 1- yaya olarak
- 2- otobüs, vb. toplu taşıma araçları ile
- 3- Bisiklet/ motorsiklet
- 4- taksi ile
- 5- özel oto ile

20- Parka rahat ulaşabiliyor musunuz ?

1- evet 2- hayır

21- Parka kiminle gelirsiniz ?

- 1-tek başına
- 2- arkadaşla - akraba - ahbap
- 3- çocuğuyla
- 4- torunuyla
- 5- komşularla

22- Aşağıdaki aktiviteler ve donatım elemanları için ayrılan alanları ve sayıları yeterli buluyormusunuz ?

	çok iyi (5)	iyi (4)	orta (3)	kötü (2)	çok kötü (1)
Otopark alanı					
çocuk oyun alanı					
oturma alanları					
yeşil alanlar					
yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)					
giriş meydanı					
toplanma meydanı					
yiyecek satış yerleri					
gölgelekler					
çöp kutuları					
aydınlatma elemanları					
su elemanı					
çeşme					
merdivenler rampalar					
açıklayıcı işaretler					
wc					
çevre duvarları					

23- Aşağıdaki aktiviteler ve donatım elemanlarının bakımı ve temizliğini yeterli buluyormusunuz ?

	çok iyi (5)	iyi (4)	orta (3)	kötü (2)	çok kötü (1)
otopark alanı					
çocuk oyun alanı					
oturma alanları					
yeşil alanlar					
yürüyüş alanları (ana aks ve diğer yollar)					
giriş meydanı					
toplanma meydanı					
yiyecek satış yerleri					
gölgelekler					
çöp kutuları					
aydınlatma elemanları					
su elemanı					
çeşme					
merdivenler rampalar					
açıklayıcı işaretler					
wc					
çevre duvarları					

24- Aşağıdaki ifadeleri parkın genel durumu için uygun bulup bulmadığınızı belirtiniz ?

	çok iyi (5)	iyi (4)	orta (3)	kötü (2)	çok kötü (1)
güvenlik					
sessizlik ve sakinlik					
doğa ile ilişki					
diğer insanlarla ilişki kurma					
mahremiyet					
değişik gruplar için olanaklar sunma					
anti-sosyal aktivitelerin varlığı					

Ek 3 : İstanbul'daki Aktif ve Pasif Yeşil Alanların Listesi (Gülhane Şefliği)

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
1	BEYKOZ	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYKOZ ÇAYIRI	127.000
2	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ABRAHAMPASA KORUSU	279.000
3	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYKOZ İSKELE MEYDANI PARKI	3000
3-A	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYKOZ ÖNÇEŞMELER PARKI	450
4	BEYKOZ	BEYKOZ BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYKOZ NATO PARKI	6700
5	BEYKOZ	BEYKOZ BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYKOZ SAHİL PARKI	25.000
6	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	PAŞABAHÇE MEYDANI PARKI	1500
7	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÇUBUKLU HİDİV KORUSU	160.000
8	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KANLICA MEYDANI PARKI	750
9	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KÜÇÜKSU ÇAYIRI	9000
10	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KÜÇÜKSU REFÜJÜ	1000
11	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	VANIKÖY PARKI	1500
12	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BOVİ RESTORAN YANI PARKI	3000
13	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KULELİ PARKI	1100
14	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÇENGELKÖY PARKI	3000
14-A	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÇENGELKÖY REFÜJÜ	300
15	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYLERBEYİ SAHİL PARKI	1600
15-A	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ALEMDAĞ CADDESİ ÖNÜ	2000
16	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KUZGUNCUK SAHİL PARKI	300
17	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KUZGUNCUK PARKI	5200
17-A	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KUZGUNCUK DURAK PARKI	450
18	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	FETHİPAŞA KORUSU	160.000
19	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	PAŞALIMANI SAHİL PARKI	12.000
20	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	HACIBABA PARKI	10.000
21	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KISIRLI KARAKOL ALTI	8000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
22	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	MİLLET PARKI	21.000
23	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BÜYÜK ÇAMLICA KORUSU	124.000
24	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KÜÇÜK ÇAMLICA KORUSU	248.000
25	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KISIKLI CADDESİ REFÜJÜ	3000
26	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	NUH KUYUSU CAD. GALERIA ÖNÜ	2500
27	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	HAKİMİYETİ MİLLİYE CADDESİ	3000
28	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	TOPTAŞI REFÜJÜ	1500
29	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	PAŞA KAPISI PARKI	1200
30	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	DOĞANCILAR PARKI	760
31	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	HIZIR ACIL YANI	2850
32	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	HAREM ATATÜRK KORUSU	32.000
33	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	İSLAM ENSTİTÜSÜ PARKI	7000
34	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ANKARA ÜÇGEN PARKI	8450
35	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	MEZARLIK ARASI ANKARA KAVŞAĞI	2800
36	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKÖY SİTESİ PARKI	4346
37	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ACIBADEM CADDESİ	5000
38	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	FETİH MAHALLESİ PARKI	4850
39	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	TIBBİYE CAD. ASKERİ HAST. ÖNÜ	4000
40	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARİS MAHALLESİ	7500
41	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	KADIKÖY MEYDANI	10.000
42	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	SÖĞÜTLÜÇEŞME	11.000
43	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	ALTİYOL MEYDANI	100
44	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	YOĞURTÇU ÇAYIRI	2500
45	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	ZİVERBEY CADDESİ REFÜJÜ	10.000
46	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	KAYIŞDAĞI CADDESİ	7500
47	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	KALAMIŞ ORTA REFÜJÜ	3000
48	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	AYANOĞLU CADDESİ	6000
49	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	GÖZTEPE 60. YIL PARKI	80.000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
50	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	BAĞDAT CADDESİ ORTA VE YAN REFÜJÜ	15.000
51	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞEMSETTİN GÜNALTAŞ CAD. REFÜJÜ	6000
52	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞEMSİPAŞA PARKI	11.000
53	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÜSKÜDAR EVLENDİRME DAİRESİ ÖNÜ	2300
54	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	TANTAVİ PARKI	25.488
55	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÜSKÜDAR MEYDANI	10.000
56	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	MİLLET PARKI KARŞISI	1000
57	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	BÜLBÜL DERESİ PARKI	4000
58	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	HAREM-GÜMRÜK ARASI	15.000
59	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	MODA İNCİBURNU SAHİL DÜZENLEMESİ	73.000
60	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	İNCİBURNU KURBAĞALIDERE DOL. ALANI	173.000
61	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	FENERBAHÇE PARKI	60.000
62	MALTEPE	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	DALYAN PARKI	125.000
63	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÇİÇEKÇİ YEŞİL ALAN	1000
64	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	CADDEBOSTAN-BOSTANCI 1.KIS. KOL. AL	72.000
65	MALTEPE	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	BOSTANCI-MALTEPE	60.000
66	MALTEPE	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	İDEALTEPE KORUSU	97.000
67	KARTAL	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	MALTEPE-BOSTANCI ORTA REFÜJÜ	8000
68	KARTAL	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	KARTAL ÖZGÜRLÜK PARKI	15.000
69	PENDİK	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	PENDİK 100. YIL PARKI	14.000
70	PENDİK	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	PENDİK GÖZDAĞI PARKI	162.750
71	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	KAZIKLIYOL SAKSILIKLARI	400
72	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	KÜREÇBURNU NADİR NADI PARKI	30.000
73	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	KALENDAR YAN REFÜJÜ	2000
74	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKÖY ÇAMLIK PARKI	8000
75	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	HACIOSMAN KORUSU	1.200.000
76	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	LİBADIYE REFÜJÜ	15.000
77	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKÖY PLAJ PARKI	8000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
78	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	İSTİNYE PARKI	1500
79	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	TOKMAK BURNU	1500
80	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	EMİRGAN DURAK ARKASI PARKI	5000
81	SARIYER	EMİRGAN KÖRÜ ŞEFLİĞİ	EMİRGAN KÖRÜSÜ	473.000
82	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	OBAPARK	2150
83	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	DUATEPE PARKI	30.000
84	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	AŞIYAN PARKI VE SAHİL	2700
85	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEBEK ORTA REFÜJÜ	700
86	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEBEK PARKI	17.000
87	SARIYER	SARIYER BÖLGE ŞEFLİĞİ	ZİNCİRLİKUYU-MASLAK ARASI REFÜJÜ	10.000
88	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	NİSBETİYE ORTA REFÜJÜ	3000
89	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	KAZIKLI YOL SAKSILIKLARI	400
90	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	ULUS PARKI	35.000
91	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	ZİNCİRLİKUYU VIYADÜK ALTI	300
92	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	KURUÇEŞME PARKI	16.000
93	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	KURUÇEŞME KAMYON İSKELESİ	1300
94	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	CEMİL TOPUZLU PARKI	30.000
95	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	ESENTEPE PARKI	3000
96	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	BARBOROS REFÜJÜ	-
97	BEŞİKTAŞ	YILDIZ KÖRÜ ŞEFLİĞİ	YILDIZ KÖRÜSÜ	398.000
98	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TAKSİM-ZİNCİRLİKUYU TERCİHLİ YOL REFÜJÜ	5000
99	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	SERENCEBAY PARKI	41.000
100	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEŞİKTAŞ İSKELE PARKI	4800
101	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	BARBOROS HEYKEL ÇEVRESİ	7200
102	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	MAÇKA DEMOKRASİ PARKI	250.000
103	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	MAÇKA TAŞLIK PARKI	3000
104	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	ATATÜRK KÜTÜPHANESİ BARIŞ PARKI	10.000
105	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TAKSİM GEZİ PARKI	38.000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
106	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TAKSİM SÜNGÜ	2500
107	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TAKSİM MEYDANI-TARLABAŞI	3000
108	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TEVFIK SAĞLAM İLKOKULU ÖNÜ	2000
109	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞEFLİK ÖNÜ PARKI	13.000
110	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	İSMET İNÖNÜ STADYUM ARASI	5000
111	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	DOLMABAĞÇE CAMİ YANI	3500
111-A	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	DOLMABAĞÇE PARKI	24.000
112	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	FINDIKLI PARKI 1-2	13.000
113	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	KABATAŞ SETÜSTÜ VE SETALTI	2500
114	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TOPHANE İŞÇİ PARKI	3000
115	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	TOPHANE YAMAÇLARI	2000
116	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	MALÜL GAZİLER VE TOPHANE ÇEŞMESİ ÇEVRE	17.500
117	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	SALI PAZARI ORTA REFÜJÜ	1000
117-A	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	KARAKÖY REFÜJLERİ	2000
118	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	FINDIKLI ORTA REFÜJ	3000
119	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞİŞHANE MEYDANI	10.000
119-A	BEYOĞLU	BEYOĞLU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PIYALEPAŞA BULVARI	182.000
120	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AZAPKAPI-KARAKÖY 2. PARKI	22.500
120	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AZAPKAPI-KARAKÖY 1. PARKI	22.500
121	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	İTO YANI PARKI	50.000
122	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	EMİNÖNÜ PARKI	5000
123	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	CEZAYIRLI HASANPAŞA PARKI	13.500
124	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AKŞEMSEDDİN 4. PARKI	24.500
124	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AKŞEMSEDDİN 3. PARKI	18.000
124	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AKŞEMSEDDİN 2. PARKI	21.000
124	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AKŞEMSEDDİN 1. PARKI	21.500
125	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AYVANSARAY 2. PARKI	47.500
125	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	AYVANSARAY 1. PARKI	24.000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
126	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYOĞLU HASKÖY 1. VE 2. PARKI	27.000
127	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYOĞLU HALICIOĞLU PARKI	41.000
128	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	HALIÇ ÖZLEM PARKI	18.500
129	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞAIR NEDİM PARKI	31.000
130	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	MUSEVİ HASTANESİ KARŞI SUR DİPLERİ	7500
131	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	STFA ŞANTIYE PARKI	13.500
132	EYÜP	HALIÇ II BÖLGE ŞEFLİĞİ	EYÜP ABDÜLVEDÜT PARKI	4700
133	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	MACAR KARDEŞLER PARKI	2000
134	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	ARKEOLOJİ PARKI	12.000
135	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	HAVA ŞEHİTLERİ PARKI	3696
136	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKAPI KOCAMUSTAFA PAŞA	120.000
137	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	SAMATYA-YEDİKULE	30.000
138	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	KOCAMUSTAFA PAŞA-SAMATYA	50.000
139	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKAPI FİD. ÇOCUK BAĞÇESİ	7500
140	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	ORUÇGAZİ PARKI	6000
141	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	TIYATRO ÖNÜ	825
142	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	İHTİYARLIK ÖNÜ	450
143	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	ATATÜRK BULVARI	955
144	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	MARMERKULE PARKI	5000
145	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	50. YIL PARKI	19.200
146	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	İBB. BİNASI VE ÇEVRESİ YEŞİL ALAN	7750
147	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKAPI IŞIKLAR ORTA REFÜJ	8000
148	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	MUSTAFA KEMAL PAŞA REFÜJÜ	5336
149	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	AKSARAY MEYDANI	5000
150	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKAPI SAHİL BANDI REFÜJLER VE YEŞİL AL.	5000
151	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	BÖLGE ŞEFLİK ÇEVRESİ	2000
152	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	MİLLET CADDESİ YAN VE ORTA REFÜJÜ	20.000
153	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	FEVZİPAŞA CADDESİ	8000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
154	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞEHZADEBAŞI CADDESİ	1075
155	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	VATAN CADDESİ ORTA VE YAN REFÜJ	60.000
156	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	ORUÇGAZİ ORTA REFÜJ	2000
157	FATİH	İSTANBUL BÖLGE ŞEFLİĞİ	TRANVAY METRO ÇEVRESİ	15.000
158	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYAZIT MEYDANI	20.000
159	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	DIVANYOLU REFÜJÜ	6000
160	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEREBATAN PARKI	3000
161	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	SULTANAHMET HAVUZLU PARKI	13.000
162	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	AHIRKAPI-YENİKAPI	60.000
163	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	YENİKAPI MEYDANI DENİZOTOBÜSLERİ YANI	40.000
164	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	SİRKECİ-YENİKAPI ARASI SURDİBİ	23.000
165	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	SARAYBURNU-KUMKAPI ARASI	1500
166	EMİNÖNÜ	GÜLHANE ŞEFLİĞİ	GÜLHANE PARKI	97.000
167	EMİNÖNÜ	SARAYBURNU PARKI	SARAYBURNU PARKI	13.000
168	EMİNÖNÜ	SULTANAHMET BÖLGE ŞEFLİĞİ	EMİNÖNÜ MEYDANI YENİCAMİ ARASI	-
169	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÜÇGEN PARKI	3000
170	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEŞİLKÖY-YEŞİLYUR ARASI SAHİL	180.000
171	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	SAKIZAĞACI PARKI	7974
172	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	ATATÜRK ORMANI	629.000
173	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	ÇİROZ KAMP ALANI	110.000
174	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	AYTEKİN KOTİL PARKI	75.000
175	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	İSTON PARKI (Z.BURNU DERİCİLER ÖNÜ)	7000
176	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEDİKULE KAVŞAK PARKI	3000
177	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	BELPA HIZLI TRANVAY İSTASYONU	3000
178	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEŞİLKÖY SOSYAL TESİSLER ÇEVRE DÜZ.	12.000
179	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	ZEYTİNBURNU-YEDİKULE ARASI SAHİL	170.000
180	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	KAZLIÇEŞME YEŞİL ALAN DÜZENLEMESİ	50.000
181	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	ATAKÖY HARP OKULU ÖNÜ YAN REFÜJ	8000

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
182	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	DENİZ OTOBÜSÜ ÖNÜ	2000
183	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	GALERİA KARŞISI	1000
184	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEŞİLKÖY-BAKIRKÖY ARASI REFÜJ	51.000
185	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEŞİL YURT-DÜNYA TİCARET MERKEZİ ÖNÜ	42.000
186	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	KUM DEPOSU	8000
187	BAKIRKÖY	FLORYA BÖLGE ŞEFLİĞİ	YEŞİLKÖY HAVUZLU PARKI	2000
188	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	EYÜP SÜMERBANK PARKI	41.000
189	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	6 MAYIS PARKI	25.000
190	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	EYÜP CAMİ AVLUSU	3000
191	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	KAZIKLIYOL EYÜP LİSESİ ARASI	8500
192	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	EYÜP LİSESİ BAHARİYE KARAKOLU ARASI	12.500
193	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	TEKKE CAMİ ÇEVRESİ	25.000
194	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	BP İSTASYONU KARŞISI	25.000
195	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	BP İSTASYONU ŞEFLİK ARASI	38.500
196	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	ŞEFLİK B.PAŞA İNZİBAT KARAKOLU ARASI	39.500
197	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	DEME PARKI	68.500
198	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	SÜNNET KÖPRÜSÜ YANI	7500
199	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	KEMİKLİDERE PARKI	33.000
200	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	DEMİRDÖKÜM PARKI	85.000
201	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	ELEKTROMETAL PARKI	44.000
202	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	SİLAHTARAĞA 2. PARKI	26.000
203	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	KAĞITHANE MERMERCİLER PARKI	30.000
204	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	SÜTLÜCE 3. PARKI	52.000
204	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	BEYOĞLU SÜTLÜCE 1. VE 2. PARKI	26.000
205	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	SÜTLÜCE KAPALI SPOR SALONU YANI	28.000
206	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	DEMİRKAPI ORTA REFÜJÜ	-
207	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	SÜTLÜCE ORTA REFÜJ	-
208	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	SÜMERBANK-ATATÜRK BULV. ORTA REFÜJ	-

SIRA NO	İLÇE	BAĞLI OLDUĞU BÖLGE ŞEFLİĞİ	PARKIN ADI	TOPLAM ALAN (M2)
209	EYÜP	HALIÇ I BÖLGE ŞEFLİĞİ	ALİBEYKÖY FIDANLIK	1000
210	TUZLA	TUZLA BÖLGE ŞEFLİĞİ	TUZLA MEZARLIK ÖNÜ	-
211	TUZLA	TUZLA BÖLGE ŞEFLİĞİ	TUZLA RAUF ORBAY REFÜJÜ	-
212	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	DALYAN-CADDEBOSTAN ARASI SAH. DÜZ.	125.000
213	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	ERENKÖY PARKI	3200
214	KADIKÖY	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	GÖZTEPE ÇOCUK PARKI	8000
215	MALTEPE	GÖZTEPE BÖLGE ŞEFLİĞİ	MALTEPE-KARTAL SAHİL DÜZENLEME	-
216	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	VALİDEBAĞ SİTESİ	-
217	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	KANDİLLİ SAHİL PARKI	-
218	ÜSKÜDAR	ÜSKÜDAR BÖLGE ŞEFLİĞİ	HACİHESNAHATUN MAH. SAHİL PARKI	-

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMAN TAARİFİ

ÖZGEÇMİŞ

1973 yılında Kalkandere (Rize)'de doğan Raşan Demirkaya, ilk öğrenimini burada tamamlamıştır. Orta ve Lise öğrenimini Üsküdar Burhan Felek Lisesi'nde tamamlayarak 1990 yılında mezun olmuştur. 1991 yılında başladığı İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümündeki tahsilini 1995 yılında tamamlamıştır. Aynı yıl kazandığı İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Peyzaj Planlama programındaki öğrenimini devam ettirmektedir.

1996-1997 yılında YILDIZ planlama ve harita Ltd. Şti.'nde şehir plancısı olarak çalışmış, 1998 yılından beri ise HİMAŞ Yapı, Endüstri, Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nde şehir plancısı olarak bilgisayar destekli proje tasarımı çalışmalarına devam etmektedir.